

ἩΠΕΙΡΩΤΙΚὴ Ἑστία

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΤΟΣ ΙΑ'

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1962

ΤΕΥΧΟΣ 118ον

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ

ἀ. μ. τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ

Δίδομεν σήμερον εἰς τὴν δημοσιότητα μερικὰ ἔγγραφα ἀπὸ τὰ Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας ἀφορῶντα τὴν ἱστορικὴν Πάργαν κατὰ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος.

Ἡ πρώτη σειρά περιγράφει τοὺς ἀγῶνας τῶν Παργινῶν κατὰ τῶν ἀγάδων τοῦ Μαργαριτίου Σουλεμάν Τζαπάρη καὶ τοῦ υἱοῦ του Χασάν, οἱ ὅποιοι ἐπὶ σειράν ἐτῶν παρηνώχλουν τοὺς Παργινούς καὶ τέλος τὸν Ἰούνιον τοῦ 1791 ἐπῆλθεν ἡ εἰρήνη καὶ ὑπεγράφη μία συνθήκη.

Εἰς τὴν Πάργαν ἐστέλλετο κατ' ἔτος ἓνας Διευθυντῆς καὶ Καπετάνιος, Κερκυραῖος, ἐκλεγόμενος ἀπὸ τὸν ἐν Κερκύρᾳ προβλεπτήν. Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1791 εἶχε λήξει ἡ ἐνιαυσία θητεία τοῦ Διοικητοῦ Μπενέτου Καλογερά καὶ εἶχεν ὑποδειχθῆ ὡς διάδοχός του ἓνας νεαρός εὐπατριδῆς Κερκυραῖος ἡλικίας μόλις 19 ἐτῶν. Μόλις τὸ ἔμαθαν οἱ Παργινοὶ ἀπηύθυναν μίαν ἔκκλησιν πρὸς τὸν Γεν. Προβλεπτήν τὴν ὁποίαν ὑπογράφουν 90 κάτοικοι καὶ ἐζήτησαν νὰ μὴ φύγῃ ὁ τότε εὐρισκόμενος ἐκεῖ Διοικητῆς διότι εἶχε πείραν λόγῳ τῆς ἡλικίας του—ἦτο 70 ἐτῶν—καὶ διότι ἐξηκολούθουν αἱ παρενοχλήσεις τῶν Τζαπάρηδων.—Ἡ ἔκκλησις ἐγένετο ἀποδεκτὴ καὶ παρετάθη ἐπὶ ἓν ἐξάμηνον ἡ θητεία τοῦ Καλογερά, ἐνῶ ταυτοχρόνως ὁ Γεν. Προβλεπτής εἰσηγήθη εἰς τὸν Δόγην νὰ μὴ ἐκλέγωνται ὡς Διοικηταὶ Πάργας οἱ μὴ συμπληρώσαντες τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των.

Ἡ δευτέρα σειρά τῶν ἐγγράφων ποὺ ἀναφέρονται εἰς προηγούμενα ἔτη διαλαμβάνει τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Πρωτοπαπᾶ Πάργης, τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὁποίου εἶχον ἐπιτύχει οἱ Παργινοὶ μὲ τὴν συνθήκην τῆς ἐνιαυσίας των ὑποταγῆς, τὸ 1401. Ἀλλὰ διὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους κατεστρατηγεῖτο τὸ προνόμιον τοῦτο καὶ συχνὰ παρενέβαινεν ὁ Ἐπίσκοπος Παραμυθιάς ὅστις ἐθεώρει τὴν Πάργαν ὡς εὐρισκομένην ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του.

Γύρω εἰς τὸ θέμα δημοσιεύονται ὄχι ὀλίγα ἔγγραφα ἀπὸ τὰ ὁποῖα μανθάνομεν τὰ ὀνόματα διαφόρων Ἐπισκόπων Παραμυθιάς καὶ εἰς προηγούμενα ἔτη.—Ὡς πρὸς τὰς Ἑνετικὰς Ἀρχάς, αὗται προσεπάθουν νὰ περιορίσουν τὴν ἀνάμιξιν τοῦ Ἐπισκόπου εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν Πάργαν ἀλλὰ προσέκρουον εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν κατοίκων οἱ ὅποιοι ἤθελον νὰ τοὺς ἐπισκέπτεται κατὰ διαστήματα ὁ Ἐπίσκοπος.

Ἴδου τώρα τὰ ἔγγραφα:

Α' σειρά

Ἀρχεῖον Γεν. κατὰ θάλασσαν Προβλεπτοῦ—Δέσμη 1048

Κύρκυρα 21 Ἰουνίου 1791 (ν. ἡ). ὁ Γεν. Προβλεπτής Φραντζέσκος Φαλιερὸς γράφει εἰς τὸν Δόγην:

«... ἔδωκα ἐντολὴν εἰς τὸν Προβλεπτήν καὶ Καπετάνιον Κερκύρας νὰ παρατείνῃ ἐπὶ ἓν ἐξάμηνον τὴν θητείαν τοῦ τωρινοῦ Διοικητοῦ καὶ Καπετάνιου Πάργας, εὐγενοῦς Μπενέτου Καλογερά, ὅστις προΐσταται Ἐπαξίως καὶ ἐπιτυχῶς τῆς διοικήσεως κατὰ τὰς παρούσας ἀντιξόους περιστάσεις. Τὴν παράτασιν ἐζήτησαν οἱ Σύνδικοι, οἱ Πρόκριται καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Πάργας διὰ τοῦ ἐπισυναπτομένου ὑπομνήματος.

Εἰς τὸ ὑπόμνημα προστίθεται καὶ ἡ περίπτωσις τοῦ νεοεκλεγέντος διαδόχου τοῦ Καλογερά, ὅστις, ἀποκτήσας ἐν πλειοδοτικῇ δημοπρασίᾳ τὸ ὄφρικιον, ἐθεωρήθη ἱκανὸς νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν, μολονότι εἶναι πολὺ νεαρὸς τὴν ἡλικίαν, μόλις 19 ἐτῶν καὶ ὀνομάζεται Μάρκος—Τριαντάφυλλος Ροδόσταμος.

Ἐχὼν ὑπ' ὄψιν τὰς συνεπείας ποὺ θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπακολουθήσουν ἀπὸ τὴν νεαρὰν τοῦ ἡλικίαν, εἰς τὴν ἀσκησιν μιᾶς τόσοῦ δυσκόλου διοικήσεως ὡς εἶναι ἡ τῆς Πάργας καὶ λόγῳ τῆς νοοτροπίας τῶν κατοίκων καὶ ἐξ αἰτίας τῶν ταραχῶν ποὺ συμβαίνουν εἰς τὰ σύνορα, ὑποβάλλω εὐσεβάστως εἰς τὴν Ὑμετ. Γαληνότητα τὴν παράκλησιν ὅπως ἐκδώσῃ διαταγὴν ἀπαγορεύουσαν τὴν ἀσκησιν ἐξουσίας εἰς τὸν νεαρὸν τοῦτον, τοῦ ὁποίου νὰ ἀκυρωθῇ ἡ ἐκλογή καὶ ἐπὶ πλέον νὰ καθορισθῇ ὅπως οἱ μέλλοντες νὰ ἐκλεγοῦν ὡς Διοικηταὶ Πάργας πρέπει νὰ ἔχουν ἡλικίαν ὄχι μικροτέραν τῶν 30 ἐτῶν.

Εἰς Προγενέστερα ἔγγραφα ἀνέφερα τὰ ἐπεισόδια ποὺ συνέβησαν εἰς τὰ σύνορα τῆς Πάργας ἀπὸ τὸ ἀπαίσιον Χασάν Ἀγᾶ Τζαπάρην καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του Μαργαριτιώτας. Τώρα ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν Ὑμετ. Γαληνότητα ὅτι κατέπαυσαν αἱ ἐχθροπραξίαι, χάρις εἰς τὴν μικρὰν Γαλέραν ποὺ ἀπέστειλα ἐκεῖ. Ὡς πρὸς τὴν ἐκδοσιν τῶν παραστάσεων ποὺ ἔκαμεν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλῃν ὁ ἐξοχώτατος Βάϋλος Φοσκαρίνι ἐπὶ τοῦ ἀνιαροῦ τούτου θέματος, ἔχω ἐμπιστοσύνην ὅτι θὰ καταφθάσουν ἐκεῖθεν διαταγαὶ ἵνα ἀποκατασταθῇ ἡ εἰς τὰ σύνορα διασαλευθεῖσα τάξις.

Αἱ πληροφοροῖαι ποὺ ἔλαβα τώρα ἀπὸ τὸν Διοικητὴν δεικνύουν ὅτι καταφαίνεται κάποια πρόθεσις συμφιλιωτικῆ ἐκ μέρους τοῦ Τζαπάρη. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι δὲν θὰ ἀλλάξῃ γνώμη.

Εἰς τὴν φιλειρηνικὴν ταύτην στάσιν φαίνεται ὅτι ἤχθη πρῶτον μὲν ἀπὸ τὴν γενναίαν ἀντίστασιν τῶν κατοίκων οἱ ὁποῖοι συνεπικουροῦνται ἀπὸ τὴν ὀλιγάριθμον φρουρὰν καὶ δεύτερον ἀπὸ τὴν ἐκεῖ σταθμεύουσαν Γαλέραν. Διάφοροι συσκέψεις ἔλαβον χώραν μεταξὺ τῶν Συνδίκων καὶ Προκρίτων ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν Ὀθωμανῶν τοῦ Μαργαριτίου. Πρῶτος ἐνεφανίσθη μὲ καλὰς διαθέσεις ὁ Ἀγᾶς Σουλεμάν Τζαπάρης πατὴρ τοῦ Χασάν. Οὗτος λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὰ αἰτήματα τῶν Παργινῶν, ἀπεφάσισε νὰ κατεδαφίσῃ τὰ σπίτια καὶ τοὺς πύργους ποὺ ἀνήγειρεν εἰς τὸ ἀμφισβητούμενον νέο χωριὸν Ἀγία Κυριακὴ καὶ συνεφωνήθη ἵνα ὁ Τζαπάρης παραχωρήσῃ τὰς ἐκεῖ εὐρισκομένας γαίας ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὄρον οἱ καλλιεργηταὶ νὰ τῷ δίδουν 15 ἑκατοστὰ τῶν προϊόντων. Αἱ προτάσεις αὗται συνεζητήθησαν ἀπὸ τὴν συγκληθεῖσαν ἐν Πάργᾳ συνέλευσιν καὶ ἐνεκρίθησαν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Συνέλευσις ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως μεταβῇ ἐκεῖ ὁ πιστότατος Δραγουμάνος ἵνα καταρτίσῃ νομίμως τὴν Σύμβασιν, τὸν ἀποστέλλω ἀμέσως μὲ εἰδικὸν τρεχαντήρι καὶ τοῦ ἔδωκα τὰς καταλλήλους ὁδηγίας. Τῷ ὑπέμνησα, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι τὰ ἀφορῶντα τὴν παραχώρησιν γαιῶν ἐπὶ καταβολῇ τῶν 15 ἑκατοστῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων, δεόν νὰ περιληφθοῦν εἰς εἰδικὴν ἰδιωτικὴν σύμβασιν, διότι εἰς τοιαῦτα ζητήματα δὲν ἀναμιγνύεται ἡ Δημοσία Ἀρχή...»

ΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΩΝ ΠΑΡΓΙΝΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΓΕΝ. ΠΡΟΒΛΕΠΤΗΝ

Ἐκλαμπρότατε καὶ Ἐξοχώτατε Κύριε Γενικὲ κατὰ θάλασσαν Προβλεπτά.

«Μὲ τὴν γλυκείαν ἐλπίδα ὅτι ἡ Ἑμετέρα Ἐξοχότης θὰ εὐαρεσθηθῆ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ταπεινοτάτην ἐκκλησίαν τοῦ ἡμετέρου πιστοτάτου πληθυσμοῦ, ἐπιναλαμβάνομεν ἡμεῖς οἱ ἀφωσιωμένοι θεράποντες οἱ κάτω ὑπογεγραμμένοι, διὰ δευτέραν φοράν, τὸ ὑποβληθὲν ἤδη ὑπόμνημα.

Ἐπειδὴ εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Γαληνοτάτη Ἀρχὴ ἀνταμείβει μὲ τιμητικὰς διακρίσεις τὰ ἄτομα ποὺ εἶνε ἄξια τοιούτων τιμῶν τὰ ὁποῖα ἐργάζονται, σύμφωνα μὲ τὰ καθήκοντά των, διὰ τὴν δόξαν τοῦ Πριγκηπάτου καὶ τῆς Πατρίδος, ταῦτα ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμεῖς οἱ ταπεινότατοι Σύндικοι, προύχοντες καὶ κάτοικοι τῆς Πάργας, πιστοὶ ὑπήκοοι τῆς Γαληνοτάτης ταύτης εὐκλεοῦς Δημοκρατίας καὶ ἀφωσιωμένοι δοῦλοι τῆς Ἑμετέρας Ἐξοχότητος, ποὺ εἶναι ὁ μέγιστος εὐεργέτης ἡμῶν, ἀνώτατος προϊστάμενος καὶ φιλόστοργος πατήρ, γουνεπετεῖς πρὸ τῶν ποδῶν Σας, ταπεινῶς ἱκετεύομεν ἵνα μὲ τὴν ἐγνωσμένην δικαιοσύνην σας καὶ εὐμένειαν, ἀποδεχθῆτε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον διακαῶς ἐπιθυμεῖ ὁ λαὸς μας καὶ τὸ ὑποβάλλομεν ταπεινῶς διὰ τῆς παρουσίας ταπεινοτάτης ἡμῶν ἐκκλήσεως.

Ὁ εὐγενὴς κύριος Μπενέτος Καλογεράς ἐστάλη ἀπὸ τὴν Ἑμετ. Ἐξοχότητα ὡς διοικητῆς μας ἀπὸ τὸν περασμένον Ἰούνιον, εἰς μίαν ἐποχὴν κρίσιμον δι' ἡμᾶς διότι ἀνεπτύσσοντο αἱ μυσαραὶ μηχανορραφαὶ τοῦ Χασὰν Τζαπάρη εἰς τὰ ὕδατα ταῦτα, ἐπὶ βλάβῃ τῶν Βασιλικῶν Βενεικῶν δικαίων. Οὗτος ἐξηκολούθει νὰ κατέχη παρὰ νόμῳ μέρος τῶν ἐδαφῶν παρὰ τὰ σύνορα, εἰς τὰ ὁποῖα εἰσέβαλε βιαίως καθ' ὃν χρόνον ἡμεῖς εἴμεθα, ἀδύνατοι, διότι ὀλίγος ἦτο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποτελούντων τότε τὸν πληθυσμόν.—Μὴ ἀρκεσθέντες οἱ ἐπιδρομεῖς Τζαπάρη εἰς τὴν παράνομον κατάληψιν τῶν τόσων ἐδαφῶν μας, ἐστράφησαν καὶ πρὸς τὴν παρεμπόδισιν καὶ ἐκμηδένισιν τοῦ ἐμπορίου μας. Ἀπὸ τοῦ 1784 ἕως σήμερον δὲν βλέπομεν παρὰ ἀνεγειρομένης οἰκοδομᾶς των εἰς τὰ ἄκρα τοῦ ἀπομείναντος ἡμῶν ἐδάφους, αἱ ὁποῖαι μᾶς ἀποκλείουν κάθε συναλλαγὴν μὲ τὴν περιφέρειαν, ἀπὸ ξηρᾶς. Καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς δὲν εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ ἀντιστῶμεν, ὁ ἐχθρὸς ἔγινε θρασύτερος καὶ ἐσκέφθη νὰ μᾶς κλείσῃ τὸ ἐμπόριον καὶ ἀπὸ θαλάσσης μὲ τὰ πλοίαρια ποὺ διαθέτει. Ἄν κατορθώσῃ νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ τοιαῦτα σχέδιά του, θὰ μᾶς κάμῃ ὑποχειρίους του, ἐξ αἰτίας τοῦ ἐμπορίου, τῆς ἀλιείας καὶ τῶν προϊόντων τοῦ Φαναρίου.

Ταῦτα πάντα ἀντελήφθη ἡ Ἑμετ. Ἐξοχότης καὶ μὲ μίαν χειρονομίαν ἀνταξίαν τῆς προσωπικότητός Της, ἀπέκοψε τὰς ἀτόπους ἐλπίδας τοῦ θρασέος συνορίτου, ὁ ὁποῖος ἰδὼν ἑαυτὸν ἀποκαλυφθέντα εἰς τὰς σχεδιασθείσας ἐπιχειρήσεις, ἤρρισε νὰ διαπράττῃ συνεχῶς ἐγκλήματα, προσβάλλον τὴν χώραν μας, καταστρέφων αὐτὴν ὅπου ἠδυνήθη νὰ εἰσχωρήσῃ αἰφνιδιαστικῶς, καὶ ἐπιβουλευόμενος τὴν ζωὴν μας. Ἀλλὰ ἀπέτυχεν οἰκτρῶς, χάριτι θεῶν καὶ χάρις εἰς τὰ γνωστὰ ἤδη μέτρα ποὺ ἔλαβεν ἡ Ἑμετ. Ἐξοχότης.

Ὁ ζῆλος καὶ ἡ ἐπιμονὴ—τοῦ—εἰρημένου Διοικητοῦ ὁ ὁποῖος ἀντιμετώπισεν ἐπιτυχῶς τὰς ἐνοχλητικὰς ἐπιχειρήσεις τῶν Τζαπάρη, ἀξίζουσι νὰ κάμνωμεν μίαν ὑπόμνησιν εἰς τὴν Ἑμετ. Ἐξοχότητα.

Ὁ Διοικητῆς οὗτος ἐπαγρυπνεῖ ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ φροντίζει ὥστε νὰ μὴ λείπῃ τίποτε διὰ τὴν ἀμυναν. Μολοντί εἶναι ἑβδομηκοντούτης, ἐν τούτοις εἶναι ἀκούραστος εἰς τὰ κυβερνητικά του καθήκοντα. Δέχεται τοὺς πάντας, εἰς οἰανδήποτε ὥραν. Θέλει νὰ εἶναι πληροφορημένος διὰ τὸ κάθε τί. Προνοεῖ διὰ τὰ πάντα μὲ καθαρὰς τὰς χεῖρας διότι εἶναι ἀφελοκερδῆς καὶ ἀμερόληπτος εἰς τὰς ἐκδικάσεις τῶν ὑποθέσεων. Μεγάλαι αἱ ἀρεταὶ αὐταὶ δι' ἕναν Διοικητὴν τῆς Πάργας. Ἐκλείσῃ τὴν Ἀγορὰν διὰ τὰ ἐκ τῆς γειτονικῆς Τουρκικῆς χώρας προϊόντα καὶ εἶναι τοῦτο τὸ μόνον μέσον ὅπως ἐξαναγκασθῆ ὁ ἐχθρὸς εἰς μίαν ἔντιμον εἰ-

Α' σειρά

* Αρχεῖον Γεν. κατὰ θάλασσαν Προβλεπτοῦ—Δέσμη 1048

Κύρκυρα 21 Ἰουνίου 1791 (ν. ἡ). ὁ Γεν. Προβλεπτής Φραντζέσκος Φαλιέρ γράφει εἰς τὸν Δόγην:

«... ἔδωκα ἐντολὴν εἰς τὸν Προβλεπτήν καὶ Καπετάνιον Κερκύρας νὰ παρατείνῃ ἐπὶ ἓν ἐξάμηνον τὴν θητείαν τοῦ τωρινοῦ Διοικητοῦ καὶ Καπετάνιου Πάργας, εὐγενοῦς Μπενέτου Καλογερά, ὅστις προΐσταται Ἐπαξίως καὶ ἐπιτυχῶς τῆς διοικήσεως κατὰ τὰς παρούσας ἀντιξόους περιστάσεις. Τὴν παράτασιν ἐζήτησαν οἱ Σύνδικοι, οἱ Πρόκριται καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Πάργας διὰ τοῦ ἐπισυναπτομένου ὑπομνήματος.

Εἰς τὸ ὑπόμνημα προστίθεται καὶ ἡ περίπτωσις τοῦ νεοεκλεγέντος διαδόχου τοῦ Καλογερά, ὅστις, ἀποκτήσας ἐν πλειοδοτικῇ δημοπρασίᾳ τὸ ὄφφικιον, ἐθεωρήθη ἱκανὸς νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν, μολονότι εἶναι πολὺ νεαρὸς τὴν ἡλικίαν, μόλις 19 ἐτῶν καὶ ὀνομάζεται Μάρκος—Τριαντάφυλλος Ροδόσταμος.

Ἐχὼν ὑπ' ὄψιν τὰς συνεπείας πού θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπακολουθήσουν ἀπὸ τὴν νεαράν του ἡλικίαν, εἰς τὴν ἀσκησιν μιᾶς τόσοῦ δυσκόλου διοικήσεως ὡς εἶναι ἡ τῆς Πάργας καὶ λόγῳ τῆς νοστορίας τῶν κατοίκων καὶ ἐξ αἰτίας τῶν ταραχῶν πού συμβαίνουν εἰς τὰ σύνορα, ὑποβάλλω εὐσεβάστως εἰς τὴν Ἑμετ. Γαληνότητα τὴν παράκλησιν ὅπως ἐκδώσῃ διαταγὴν ἀπαγορεύουσαν τὴν ἀσκησιν ἐξουσίας εἰς τὸν νεαρὸν τοῦτον, τοῦ ὁποίου νὰ ἀκυρωθῇ ἡ ἐκλογὴ καὶ ἐπὶ πλέον, νὰ καθορισθῇ ὅπως οἱ μέλλοντες νὰ ἐκλεγοῦν ὡς Διοικηταὶ Πάργας πρέπει νὰ ἔχουν ἡλικίαν ὄχι μικροτέραν τῶν 30 ἐτῶν.

Εἰς Προγενέστερα ἔγγραφα ἀνέφερα τὰ ἐπεισόδια πού συνέβησαν εἰς τὰ σύνορα τῆς Πάργας ἀπὸ τὸ ἀπαίσιον Χασάν Ἀγᾶ Τζαπάρην καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του Μαργαριτιώτας. Τώρα ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλλω εἰς τὴν Ἑμετ. Γαληνότητα ὅτι κατέπαυσαν αἱ ἐχθροπραξίαι, χάρις εἰς τὴν μικρὰν Γαλέραν πού ἀπέστειλα ἐκεῖ. Ὡς πρὸς τὴν ἐκδοσιν τῶν παραστάσεων πού ἔκαμεν εἰς τὴν Ἑψηλὴν Πύλιν ὁ ἐξοχώτατος Βάϋλος Φοσκαρίνι ἐπὶ τοῦ ἀνιαροῦ τούτου θέματος, ἔχω ἐμπιστοσύνην ὅτι θὰ καταφθάσουν ἐκεῖθεν διαταγαὶ ἵνα ἀποκατασταθῇ ἡ εἰς τὰ σύνορα διασαλευθεῖσα τάξις.

Αἱ πληροφορίαι πού ἔλαβα τώρα ἀπὸ τὸν Διοικητὴν δεικνύουν ὅτι καταφαίνεται κάποια πρόθεσις συμφιλιωτικῆ ἐκ μέρους τοῦ Τζαπάρη. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι δὲν θὰ ἀλλάξῃ γνώμη.

Εἰς τὴν φιλειρηνικὴν ταύτην στάσιν φαίνεται ὅτι ἤχη προῶτον μὲν ἀπὸ τὴν γενναίαν ἀντίστασιν τῶν κατοίκων οἱ ὁποῖοι συνεπικουροῦνται ἀπὸ τὴν ὀλιγάριθμον φρουράν καὶ δεύτερον ἀπὸ τὴν ἐκεῖ σταθμεύουσαν Γαλέραν. Διάφοροι ουσκέψεις ἔλαβον χώραν μεταξὺ τῶν Συνδίκων καὶ Προκρίτων ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν Ὀθωμανῶν τοῦ Μαργαριτίου. Πρῶτος ἐνεφανίσθη μὲ καλὰς διαθέσεις ὁ Ἀγᾶς Σουλεμάν Τζαπάρης πατὴρ τοῦ Χασάν. Οὗτος λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὰ αἰτήματα τῶν Παργινῶν, ἀπεφάσισε νὰ κατεδαφίσῃ τὰ σπίτια καὶ τοὺς πύργους πού ἀνήγειρεν εἰς τὸ ἀμφισβητούμενον νέο χωριὸν Ἁγία Κυριακὴ καὶ συνεφωνήθη ἵνα ὁ Τζαπάρης παραχωρήσῃ τὰς ἐκεῖ εὐρισκομένας γαίας ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὄρον οἱ καλλιεργηταὶ νὰ τῷ δίδουν 15 ἑκατοστὰ τῶν προϊόντων. Αἱ προτάσεις αὗται συνεζητήθησαν ἀπὸ τὴν συγκληθεῖσαν ἐν Πάργᾳ συνέλευσιν καὶ ἐνεκρίθησαν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Συνέλευσις ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως μεταβῇ ἐκεῖ ὁ πιστότατος Δραγουμάνος ἵνα καταρτίσῃ νομίμως τὴν Σύμβασιν, τὸν ἀποστέλλω ἀμέσως μὲ εἰδικὸν τρεχαντήρι καὶ τοῦ ἔδωκα τὰς καταλλήλους ὁδηγίας. Τῷ ὑπέμνησα, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι τὰ ἀφορῶντα τὴν παραχώρησιν γαιῶν ἐπὶ καταβολῇ τῶν 15 ἑκατοστῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων, δεόν νὰ περιληφθοῦν εἰς εἰδικὴν ἰδιωτικὴν σύμβασιν, διότι εἰς τοιαῦτα ζητήματα δὲν ἀναμιγνύεται ἡ Δημοσία Ἀρχή...»

ΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΩΝ ΠΑΡΓΙΝΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΓΕΝ. ΠΡΟΒΛΕΠΤΗΝ

Ἐκλαμπρότατε καὶ Ἐξοχώτατε Κύριε Γενικὲ κατὰ θάλασσαν Προβλεπτά.

«Μὲ τὴν γλυκείαν ἐλπίδα ὅτι ἡ Ἑμετέρα Ἐξοχότης θὰ εὐαρεστηθῇ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ταπεινοτάτην ἐκκλησίαν τοῦ ἡμετέρου πιστοτάτου πληθυσμοῦ, ἐπιναλαμβάνομεν ἡμεῖς οἱ ἀφωσιωμένοι θεράποντες οἱ κάτω ὑπογεγραμμένοι, διὰ δευτέραν φοράν, τὸ ὑποβληθὲν ἤδη ὑπόμνημα.

Ἐπειδὴ εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Γαληνοτάτη Ἀρχὴ ἀνταμείβει μὲ τιμητικὰς διακρίσεις τὰ ἄτομα πού εἶνε ἄξια τοιούτων τιμῶν τὰ ὁποῖα ἐργάζονται, σύμφωνα μὲ τὰ καθήκοντά των, διὰ τὴν δόξαν τοῦ Πριγκηπάτου καὶ τῆς Πατρίδος, ταῦτα ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμεῖς οἱ ταπεινότατοι Σύνδικοι, προύχοντες καὶ κάτοικοι τῆς Πάργας, πιστοὶ ὑπήκοοι τῆς Γαληνοτάτης ταύτης εὐκλεοῦς Δημοκρατίας καὶ ἀφωσιωμένοι δοῦλοι τῆς Ἑμετέρας Ἐξοχότητος, πού εἶναι ὁ μέγιστος εὐεργέτης ἡμῶν, ἀνώτατος προϊστάμενος καὶ φιλόστοργος πατήρ, γουνεπετεῖς πρὸ τῶν ποδῶν Σας, ταπεινῶς ἱκετεύομεν ἵνα μὲ τὴν ἐγνωσμένην δικαιοσύνην σας καὶ εὐμένειαν, ἀποδεχθῆτε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον διακαῶς ἐπιθυμεῖ ὁ λαὸς μας καὶ τὸ ὑποβάλλομεν ταπεινῶς διὰ τῆς παρούσης ταπεινοτάτης ἡμῶν ἐκκλήσεως.

Ὁ εὐγενὴς κύριος Μπενέτος Καλογεράς ἐστάλη ἀπὸ τὴν Ἑμετ. Ἐξοχότητα ὡς διοικητὴς μας ἀπὸ τὸν περασμένον Ἰούνιον, εἰς μίαν ἐποχὴν κρίσιμον δι' ἡμᾶς διότι ἀνεπτύσσοντο αἱ μυσαραὶ μηχανορραφίαι τοῦ Χασὰν Τζαπάρη εἰς τὰ ὕδατα ταῦτα, ἐπὶ βλάβῃ τῶν Βασιλικῶν Βενετικῶν δικαίων. Οὗτος ἐξηκολούθει νὰ κατέχη παρανόμως μέρος τῶν ἐδαφῶν παρὰ τὰ σύνορα, εἰς τὰ ὁποῖα εἰσέβαλε βιαίως καθ' ὃν χρόνον ἡμεῖς εἴμεθα, ἀδύνατοι, διότι ὀλίγος ἦτο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποτελούντων τότε τὸν πληθυσμόν.—Μὴ ἀρκεσθέντες οἱ ἐπιδρομεῖς Τζαπάρη εἰς τὴν παράνομον κατάληψιν τῶν τόσων ἐδαφῶν μας, ἐστράφησαν καὶ πρὸς τὴν παρεμπόδισιν καὶ ἐκμηδένισιν τοῦ ἐμπορίου μας. Ἀπὸ τοῦ 1784 ἕως σήμερον δὲν βλέπομεν παρὰ ἀνεγειρομένας οἰκοδομάς των εἰς τὰ ἄκρα τοῦ ἀπομείναντος ἡμῶν ἐδάφους, αἱ ὁποῖαι μᾶς ἀποκλείουν κάθε συναλλαγὴν μὲ τὴν περιφέρειαν, ἀπὸ ξηρᾶς. Καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς δὲν εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ ἀντιστῶμεν, ὁ ἐχθρὸς ἐγίνε θρασύτερος καὶ ἐσκέφθη νὰ μᾶς κλείσῃ τὸ ἐμπόριον καὶ ἀπὸ θαλάσσης μὲ τὰ πλοίαρια πού διαθέτει. Ἄν κατορθώσῃ νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ τοιαῦτα σχέδιά του, θὰ μᾶς κάμῃ ὑποχειρίους του, ἐξ αἰτίας τοῦ ἐμπορίου, τῆς ἀλιείας καὶ τῶν προϊόντων τοῦ Φαναρίου.

Ταῦτα πάντα ἀντελήφθη ἡ Ἑμετ. Ἐξοχότης καὶ μὲ μίαν χειρονομίαν ἀνταξίαν τῆς προσωπικότητός Της, ἀπέκοψε τὰς ἀτόπους ἐλπίδας τοῦ θρασέος συνορίτου, ὁ ὁποῖος ἰδὼν ἑαυτὸν ἀποκαλυφθέντα εἰς τὰς σχεδιασθείσας ἐπιχειρήσεις, ἤρχισε νὰ διαπράττῃ συνεχῶς ἐγκλήματα, προσβάλλον τὴν χώραν μας, καταστρέφων αὐτὴν ὅπου ἠδυνήθη νὰ εἰσχωρήσῃ αἰφνιδιαστικῶς, καὶ ἐπιβουλευόμενος τὴν ζωὴν μας. Ἀλλὰ ἀπέτυχεν οἰκτρῶς, χάριτι θεῆα καὶ χάρις εἰς τὰ γνωστὰ ἤδη μέτρα πού ἔλαβεν ἡ Ἑμετ. Ἐξοχότης.

Ὁ ζῆλος καὶ ἡ ἐπιμονὴ—τοῦ—εἰρημένου Διοικητοῦ ὁ ὁποῖος ἀντιμετώπισεν ἐπιτυχῶς τὰς ἐνοχλητικὰς ἐπιχειρήσεις τῶν Τζαπάρη, ἀξίζουν νὰ κάμνωμεν μίαν ὑπόμνησιν εἰς τὴν Ἑμετ. Ἐξοχότητα.

Ὁ Διοικητὴς οὗτος ἐπαγρυπνεῖ ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ φροντίζει ὥστε νὰ μὴ λείπῃ τίποτε διὰ τὴν ἄμυναν. Μολοντί εἶναι ἐβδομηκοντούτης, ἐν τούτοις εἶναι ἀκούραστος εἰς τὰ κυβερνητικὰ του καθήκοντα. Δέχεται τοὺς πάντας, εἰς οἰανδήποτε ὥραν. Θέλει νὰ εἶναι πληροφορημένος διὰ τὸ κάθε τί. Προνοεῖ διὰ τὰ πάντα μὲ καθαρὰς τὰς χεῖρας διότι εἶναι ἀφελοκερδῆς καὶ ἀμερόληπτος εἰς τὰς ἐκδικάσεις τῶν ὑποθέσεων. Μεγάλαι αἱ ἀρεταὶ αὐταὶ δι' ἕναν Διοικητὴν τῆς Πάργας. Ἐκλείσῃ τὴν Ἀγορὰν διὰ τὰ ἐκ τῆς γειτονικῆς Τουρκικῆς χώρας προϊόντα καὶ εἶναι τοῦτο τὸ μόνον μέσον ὅπως ἐξαναγκασθῇ ὁ ἐχθρὸς εἰς μίαν ἔντιμον εἰ-

ρήνην. Δὲν κυττάζει ποτὲ τὸ ἴδιον συμφέρον. Ἔλαβε μέτρα καὶ εἰς τὴν παραλίαν ἐν ὄψει θουλουμένης ἐπιδημίας, νὰ ἀποφευχθῇ πᾶσα μόλυνσις.

Πᾶσαι αἱ ἄνω ἀρεταὶ μᾶς τὸν καθιστοῦν ἀπαραίτητον καὶ ἰδίᾳ τώρα πού δὲν ἔπαυσαν ὀλοτελῶς αἱ κινήσεις τῶν Τζαπάρη, τῶν ὁποίων ὁ Διοικητὴς εἶναι ἐν πλήρει γνώσει.

Διὰ ταῦτα ἡμεῖς οἱ ταπεινότατοι Πρόκριτοι καὶ κάτοικαι ὑπογεγραμμένοι, ἔμπλεοι εὐγνωμοσύνης διὰ τὸν εἰρημένον Διοικητὴν, ἰκετεύομεν τὴν Ὑμεῖ. Ἐξοχότητα νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν ὅπως παραμείνῃ οὗτος ὡς Διοικητὴς μας τοῦλάχιστον ἐπὶ ἄλλους ἕξ μῆνας, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔτους, ὡς ἀκριβῶς ἔκαμεν ἄλλοτε ὁ ἐκλαμπρότατος ἱππότης Νάνι, Γενικὸς Προβλεπτής διὰ τὸν κ. Μπενέτον Πιέρι καὶ ἔγινε καὶ εἰς περασμένους καιροῦς, κατόπιν πυρακλήσεως τοῦ λαοῦ τούτου.

Ἡ ἐξάμηνος παρατάσις τῆς θητείας του, θὰ χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα καὶ παρόρμησις διὰ τὴν καλὴν διοίκησιν εἰς τοὺς μέλλοντας Διοικητάς.

Γεώργιος Βασιλᾶς	σύνδικος	(ὑπογράφει Ἰταλιστί)
Νικόλα Πειζάλης	ὁμ.	» Ἑλληνιστί
Δημήτρι Δεσύλας	ὁμ.	» »
Παναγιώτης Ζούλας	ὁμ.	» Ἰταλιστί
Γιαννάκη Στανέλλος		» Ἑλληνιστί
Ἀναστάσι Βασιλᾶς		» »
Μαρίνος Στανέλλος		» »
Γιαννάκη Ζούλας		» »
Πανταζῆ Βασιλᾶς		» »
Πέτρος Πετσάλης		» »

(πάντες ὑπογράφουν Ἑλληνιστί)

Ἰωάννης Δεσύλας καὶ ἕξ ὀνόματος τοῦ πατρὸς του Ἀθανασίου πού δὲν γνωρίζει γραφὴν Γιώργο Ζούλας, Σπύρος Δεσύλας, Γιώργος Δεσύλας, Θεόδωρος Μαυρογιάννης, Νικολὸ Βέργος, Γρηγόριος Βασιλᾶς, Παναγιώτης Μαυρογιάννης, Παναγιώτης Δεσύλας, ὑπεγράφει καὶ διὰ τὸν πατέρα του Μαρίνον πού δὲν γνωρίζει γραφὴν Κωνσταντὶς Δημουλίτσας, Σπύρος Δεσύλας, καὶ διὰ τὸν πατέρα του Θεόδωρον ἀγνοῦντα γραφὴν Νοῦστο Δεσύλας, Σπύρος Δημουλίτσας, Κωνσταντὶς Δεσύλας, Ἀνδρέας Δημουλίτσας, Χρῆστος Δεσύλας, Σταῦρος Πειτσάλης, Πανταζῆ Δεσύλας, Γιαννάκη Βασιλᾶς, Θεόδωρος Μανιάκης, Φίλιππος Ζούλας, Γιανουῦτσος Μαυρογιάννης, Ἀναστάσις Δεσύλας, Δημήτρις Δεσύλας, Κωνσταντὶς Βασιλᾶς, Ἀθανάσις Μανιάκης, Θεόδωρος Μαυρογιάννης, Νικολέτος Βασιλᾶς, Δημήτρι Δημουλίτσας, Διαμιανὸς Δεσύλας, Μίχος Πετσάλης, Δημήτρι Στανέλλος, Ἀναστάσιος Πετσάλης, Ἀθανάσιος Πετσάλης, Γιαννάκης Πετσάλης, Κωνσταντὶς Ἰδρωμένος, Χρῆστος Δεσύλας, Βουράρης Πετσάλης, Γιάννης Δεσύλας, Λιμπεράλ Στανέλλος, Ἀναστάσις Λοῦμπος, Παναγιώτη Δεσύλας, Σπύρος Δεσύλας, Γεράσιμος Βασιλᾶς, Δημήτρι Δεσύλας ὑπεγράφει καὶ διὰ τὸν πατέρα του Ἀθανάσιον ἀγνοοῦντα γραφὴν, Γιώργο Λοῦμπος, Χρῆστος Δεσύλας, Μῆτσος Μανιάκης, Δημάκης Βερβιτσιώτης, Εὐθύμιος Μαυρογιάννης, Ἀντώνης, Δημουλίτσας, Ἀναστάσις Δημουλίτσας, Βασίλι Βερβιτσιώτης, Κωνσταντὶς Δεσύλας, Παῦλος Στανέλλος, Δημάκη Δεσύλας, Ἀναστάσις Δεσύλας, Χρῆστος Δημουλίτσας, Ἀθανάσιος Βασιλᾶς, Νικόλας Βερβιτσιώτης, Φώτιος Μανιάκης, Χρῆστος Βασιλᾶς, Κωνσταντὶς Δεσύλας, Σπύρος Ζόρης, Ἀναστάσι Ἰδρωμένος, Σπύρος Βέργος, Γιάννη Μανιάκης, Ἀποστόλη Τζουπάνος, Ἀναστάση Πετσάλης, Δημήτρι Μαυρογιάννης, Θεόδωρος Δεσύλας, Χρῆστος Τζουπάνος, Γιώργος Δεσύλας, Πέτρος Ζούλας, Θεόδωρος Τζουπάνος, Θεωρὶ Πετσάλης, Σπύρος Στανέλλος, Ἀναστάσις Βρανᾶς, Μπαλάνος Δημουλίτσας, Γιαννάκης Δημουλίτσας.»

«Ἀντεγρᾶφη ἐκ τοῦ πρωτοτύπου, τοῦ ἐπισυννημιμένου εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῆς 29ης Μαΐου (ν.ῆ) τῶν Συνδίκων τῆς Πάργας καὶ τοποθετηθέντος εἰς τὸ Φάκελλον ὑπομνημάτων τοῦ Ἐξοχωτάτου Στρατηγοῦ Φαλιέρ.

Ἀντώνιος Ἀμπελικόπουλος, πρῶτος Γραμματεὺς

Ἡ συνοδευτικὴ ἐπιστολὴ τοῦ ἀνωτέρω ὑπομνήματος φέρει ἡμερομηνίαν 29ην Μαΐου 1791, ἀπευθύνεται εἰς τὸν Ἐξοχώτατον Γενικὸν Προβλεπτὴν καὶ φέρει τὰς ὑπογραφὰς τῶν Συνδίκων: Γεωργίου Βασιλᾶ, Δημήτρι Δεσύλα, Νικόλα Πετσάλη καὶ Παναγιώτη Ζούλα.

Ἐπισυννημιμένον

Πάργα 5 Ἰουνίου 1791. Ὁ Διοικητὴς Μπενέτο Καλογεράς γράφει εἰς τὸν Γεν. Προβλεπτὴν: «ὑπὸ τὴν ἔνδοξον ὑπηρεσίαν τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος, ἤρχισεν τὰς ἐχθροπραξίας ὁ Τοῦρκος Χασάν Ἀγᾶ Τζαπάρης τοῦ Μαργαριτίου διὰ τὰ γνωστά ὑμῖν ἀδικαιολόγητα αἷτια.—Εἰς τὸ τέλος τῆς ὑμετέρας ὑπηρεσίας, ἐλπίζω ὅτι θὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς ἐχθροπραξίας καὶ θὰ ἐπέλθῃ μία εἰρηνοποίησις, χάρις εἰς τὰ μέτρα πού ἔλαβεν ἡ Ὑμετ. Ἐξοχότης μὲ ζῆλον καὶ ἐνθουσιασμόν ὑπὲρ τοῦ πιστοῦ τούτου πληθυσμοῦ. Δὲν παρέλειψα καὶ ἐγὼ νὰ καταβάλω κάθε δυνατὴν προσπάθειαν, μὲ τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις, ἵνα ἴδω τὸ τέρμα τῶν ταραχῶν εἰς τὰ σύνορα.

Πολλὰ καὶ διάφορα ὑπῆρξαν αἱ διαπραγματεύσεις πού ἐγίναν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας. Ἀλλὰ αἱ προτάσεις τοῦ ἐχθροῦ ἤσαν ἀπαράδεκτοι καὶ οὕτως ἐνανάγησεν ἡ ὑπόθεσις τῆς εἰρηνεύσεως. Ἀλλὰ τὴν φαίνεται καθαρὰ ὅτι ὁ ἐχθρὸς πιέζεται πάρα πολὺ καὶ τέλος, ἐξηναγκάσθη νὰ θυσιάσῃ τὴν ἀγέρωχον ἀδιαλλαξίαν του καὶ κινεῖται πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ συμφιλιωθῇ μὲ τοὺς Παργινούς.

Τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα ἐνεφανίσθησαν ἐδῶ δύο Τοῦρκοι ἀπὸ τὸ Μαργαρίτι, ἀποσταλέντες ἀπὸ τὸν Σουλεϊμάν Ἀγᾶν Τζαπάρι, πατέρα τοῦ ἐχθροῦ Χασάν Ἀγᾶ. Ὁ ἓνας ἐξ αὐτῶν ὀνομάζεται Ὀστάζα Φοῦλι καὶ ὁ ἄλλος Καζήμ Κακάτση. Οὗτοι ἐπλησίασαν τοὺς Συνδίκους καὶ δύο ἐξ αὐτῶν, οἱ πλέον μυαλωμένοι ἦτοι ὁ Ἰωάννης Δεσύλας καὶ ὁ Ἀθανάσιος Δεσύλας. ἤρχισαν τὰς συνομιλίαις μὲ τοὺς δύο Μαργαριτιώτας καὶ ἀφοῦ συνεζήτησαν ἐπὶ μακρόν, ἀπεφασίσθη ἵνα οἱ Τοῦρκοι μεταβρῶν εἰς τὸ Λουγαρὸ ὅπου ἐδρεύει ὁ Σουλεϊμάν Ἀγᾶς Τζαπάρι εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἀνέφερον τὰ καθέκαστα τῶν συνομιλιῶν καὶ κατόπιν ἐπιστρέφοντες θὰ ἀνακοινώσουν τὴν ἀπόφασίν του εἰς τοὺς Παργινούς.

Ἀφοῦ συνωμίλησαν μὲ τὸν Σουλεϊμάν Ἀγᾶν, ἔγραψαν εἰς τοὺς δύο προκρίτους Ἰωάννην καὶ Ἀθανάσιον Δεσύλαν ὅτι ὁ Σουλεϊμάν ἤθελε νὰ τοὺς ἴδῃ καὶ τοὺς προσεκάλει νὰ πηγαίνουν εἰς τὸ Λουγαρὸ ἵνα συννενοηθοῦν μὲ τὸν ἴδιον, παρουσία καὶ ἄλλων Ἀγάδων, πρὸς ἐπίτευξιν τῆς εἰρήνης.

Μόλις ἔφθασεν ἡ ἐπιστολή, συνῆλθον οἱ Σύндικοι καὶ ἄλλοι πρόκριτοι εἰς τὸ Κάστρον, παρουσία καὶ ἐμοῦ, καὶ κατόπιν ἀνταλλαγῆς γνωμῶν, ἀπεφασίσθη νὰ στείλουν εἰς τὸ Λουγαρὸν τὸν κ. Πανταλέντα Βασιλᾶν καὶ τὸν κ. Ἀθανάσιον Δεσύλαν, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ στείλῃ προηγουμένος ὁ Σουλεϊμάν Ἀγᾶς δύο Τοῦρκους προύχοντας ἵνα κρατηθοῦν ὡς ὄμηροι, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλεν ὁ Σουλεϊμάν καὶ ὕστερα μετέβησαν οἱ Παργινοὶ εἰς τὸ Λουγαρὸ, ὅπου καὶ τοὺς ὑπεδέχθη μὲ πολλὴν εὐγένειαν ὁ Ἀγᾶς. Ἐκεῖ συνῆλθον εἰς σύσκεψιν ἵνα ἐξεύρουν τὰ μέσα πρὸς ἐκκαθάρισιν τῆς ὑποθέσεως. Δὲν παρέλειψεν ὁ Σουλεϊμάν νὰ θέσῃ εἰς ἐνεργεῖαν διαφόρους ἀναβλητικὰς προτάσεις, ἀλλὰ, ἐν τέλει, ἐξηναγκάσθη ἀπὸ τοὺς Παργινούς νὰ τοὺς παραχωρήσῃ πᾶν ὅ,τι ἐζήτησαν. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ὁ Σουλεϊμάν ἐδέχθη νὰ κατεδαφίσῃ ἐκ θεμελιῶν ὅλα τὰ σπίτια καὶ τοὺς πύργους τοῦ νέου χωρίου Ἀγία Κυριακή. Ἡ ἀξία τούτων θέλει ἐκτιμηθῇ καὶ τὸ ἀντίτιμον

θὰ καταβληθῆ ἀπὸ τὴν Κοινότητα τῆς Πάργας. Ὅμοίως παραχωρεῖ εἰς τοὺς Παργινοὺς πάντας τοὺς ἀγροὺς ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὸ χωριὸ αὐτὸ καὶ εἶνε ἰδιοκτησία τοῦ Σουλεμάν, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ τῷ καταβάλλουν μιαν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν, ἐπὶ πάντων τῶν προϊόντων.—Κατόπιν τούτου ἀπεχώρησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Πάργας καὶ ἐπέστρεψαν ἐνταῦθα.

Πρὶν ἢ ἀνακοινωθῆ ἡ ἐπιτευχθεῖσα συμφωνία εἰς τὸν λαόν, συνῆλθεν ἐδῶ εἰς τὸ Κάστρον τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινότητος παρουσία μου, ὅπου, ἀνεκοινώθη τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συνομιλιῶν. Καίτοι παρατηρήθη κάποια ἀσυμφωνία μετὰ τῶν συνελθόντων, αὕτη ὅμως ἐξουδετερώθη κατόπιν τῶν ἐξηγήσεων ποὺ ἔδωσαν οἱ Σύνδικοι ὅτι αἱ συμφωνίαι εἶνε πολὺ συμφέρουσαι διότι ἐξασφαλίζουν τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν τιμὴν τῆς Κοινότητος καὶ ὕστερα ἐκοινοποιήθησαν αἱ συμφωνίαι καὶ εἰς τὸν λαόν, ὅστις ἔμεινε πολὺ εὐχαριστημένος.

Ἐπεφορτίσθην τώρα καὶ ἀπὸ τοὺς Σύνδικους καὶ ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου νὰ παροκαλέσω τὴν Ὑμεῖ. Ἐξοχότητα ὅπως ἀποστείλῃ ἐνταῦθα τὸν πιστότατον Δραγουμάνον, ὅσον τὸ δυνατόν συντομώτερον, ἵνα δυνηθῆ οὗτος νὰ συννενοηθῆ μὲ τοὺς Ἀγάδες Τζαπάρι, πατέρα καὶ υἱὸν καὶ συντάξῃ τὸ πρακτικὸν τῆς εἰρηνεύσεως, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ὑπογραφῆ καὶ νὰ σφραγισθῆ ἀπὸ τοὺς ἐνδιαφερομένους.

Ἐν ἀναμονῇ τῶν ὑμετέρων ἀποφάσεων, μὲ τὸν πλέον βαθὺν σεβασμὸν φιλῶ τὴν ἄκραν τῆς Πορφύρας τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος

Ταπεινότητος, εὐπειθέστατος καὶ λαν ἀφωσιωμένος δοῦλός της

Μπενέτο Καλογεράς

Διοικητῆς καὶ Καπετάνιος τῆς Πάργας

ΣΤΕΦ. ΜΠΕΤΤΗ, δημ)λου

"ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΗΠΕΙΡΩ, ΜΟΝΗΣ ΠΑΛΙΟΥΡΗΣ,"*

5.—Τὸ Πανηγύρι

Κάθε χρόνο στὶς 8 Σεπτεμβρίου τὸ μοναστήρι ἀνοίγει τὶς πύλες του γιὰ νὰ γιορτάσῃ μὲ τὴ συμμετοχὴ πλήθους πιστῶν ἀπ' ὅλα τὰ Κουρενοχώρια τὰ γενέθλια τῆς Θεοτόκου «ἐξ ἧς ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης». Ἀπὸ τὶς προηγούμενες τῆς γιορτῆς μέρες καὶ ξεχωριστὰ ἀπὸ τὴν παραμονὴ—ἀναφερόμεστε σὲ χρόνια παλαιότερα τότε πού τὸ πανηγύρι ἐτελοῦνταν μὲ ἰδιαίτερη μεγαλοπρέπεια—ἀτέλειωτες συνοδεῖες εὐσεβῶν καὶ φιλέορτων προσκυνητῶν κάθε ἡλικίας κατευθύνονταν, ὁδοιποροῦντες οἱ πιὸ πολλοί, πρὸς τὴ μονή. Μαζὶ μὲ τὴν ἀγνή τους πίστη πρὸς τὴν Παναγιά τὴν Παλιουριώτισσα, ἐκόμιζαν καὶ κάθε εἶδους καὶ ἀξίας ἀφιερῶματα, καθὼς κάλτσες πλουμιστές, φουστάνια ἢ ποδιές ὀλοκέντητες, κοσμήματα διάφορα ἢ λαμπάδες, ἀκόμα καὶ ζῶα ζωντανὰ γελάδια ἢ πρόβατα, ἔμπρακτῃ ὅλα ἔκφραση παρακλήσεων θερμῶν ἢ εὐχαριστιῶν στὴ χάρη τῆς. Περίεργη φαίνεται ἡ ἀπὸ τὸ Λαμπρίδη ἀναφερόμενη συνήθεια πολλῶν φτωχῶν Γιαννιωτισσῶν, πού ἐκπληρώνοντας κάποιον τάμα στὴν Παναγιά, ὤδευαν τὴ μεταξὺ τῆς πόλης καὶ τοῦ μοναστηριοῦ πεντάωρη ἀπόσταση ξυπόλυτες, γιὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ κοιμηθοῦν στὴν ἐκκλησιὰ τὸ βράδυ. «Κατὰ τὴν ἐπέτειον, γράφει, (Κουρεν. σελ. 57) ἑορτὴν πασῶν καὶ τῶν ἐν τοῖς τμήμασι τούτοις μονῶν πανηγύρεις ἐκ τῶν πέριξ συγκροτοῦνται καὶ μάλιστα εἰς Παλιουρὴν, ἔνθα τὴν 8 Σ)βρίου πολλοὶ συρρέουσι ἐξ Ἰωαννίνων ἐν οἷς καὶ τινες ἐκ τοῦ θήλεος μάλιστα φύλου καὶ τῆς ἐσχάτης τάξεως γυμνοὶ τοὺς πόδας τὸ μεταξὺ τῆς μονῆς καὶ τῆς πόλεως πεντάωρον διάστημα διανύοντες. Ἀναλαμβάνουσι δὲ τὴν κακοπάθειαν ταύτην πρὸς τιμὴν τῆς Παρθένου, ὅσοι τῇ ἀρωγῇ ἐκείνης ἰάσεων ἀσθενειῶν καὶ ἐτέρων πόθων καὶ εὐχῶν ἐπέτυχον». Καθὼς ὅμως ἐξακρίβωσα ὄχι μόνο Γιαννιώτισσες ἦταν οἱ ἰδιότυπες αὐτὲς προσκυνητρες, ἀλλὰ καὶ γυναικοῦλες ἀπὸ τὰ ξέμακρα χωριά, ἀκόμα καὶ Πωγωνίσιες, πού ξέβγαιναν μέσα ἀπὸ τὰ παρακείμενα τῆς μονῆς ρουμάνια καὶ τὸν παρακατιανὸ ὀλοπράσινο κάμπο μὲ τὶς λευκὲς σὰν περισσότερες στολὲς τους, σέρνοντας ἀπὸ κοντὰ τὰ ζωννανὰ τους τάματα, ἀπαράλλαχτα καθὼς τὰ ἱερεῖα οἱ προσκυνητὲς τῆς ἀρχαιότητος. Τοὺς πανηγυριῶτες ἰδίως ἀπὸ τὰ Γιάννινα καρτεροῦσαν ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ (Βελταίστα) στὸ δρόμο παρέες-παρέες παιδούρια, πού κρατώντας κονίσματα τῆς Παναγιᾶς στὰ χέρια, τοὺς πρόσφεραν σῦκα, σταφύλια καὶ νερὸ γιὰ λίγες δεκάρες, μὲ τὶς ὁποῖες θ' ἀγόραζαν τὴν ἄλλη μέρα καλούδια ἀπὸ τὸ πανηγύρι. Ἀπὸ τὸ βράδυ κιόλας τῆς παραμονῆς τὸ μοναστήρι ἔχει πάρει τὴν ὕψη πολύβουης κυψέλης, ὅπου μελίσινα φορτωμένα οἱ πιστοὶ παινὸβγαιναν ἀπὸ τὶς δυὸ μεγάλες τοξωτὲς τοῦ πόρτες, ἐνῶ τὰ κελιά κι οἱ ἀέραντες κρεββάτες φωτίζονταν ἑορταστικά, ὁ καπνὸς τῶν φούρνων ἀνέβαινε πυκνὸς στὸν οὐρανὸ κι ἡ καμπάνα ἐσήμανε χαρούμενα μεγάλον ἑσπερινό. Ἀπὸ τὴν ὥρα αὐτὴ κι ὡς τὸ πρῶτ', σὰν κῆθε χρόνο, ἡ Παναγιά ἢ Παλιουριώτισσα θ' ἀκούσει μέσα ἀπὸ τ' ἀναρίθμητα ἀφιερῶματα τῆς εἰκόνας τῆς, κατάφωτης ἀπὸ ἀμέτρητες λαμπάδες, τοὺς ψιθύρους τῶν προσευχῶν ἀτελεύτητης σειρᾶς πονεμένων σὰν αὐτὴ μανάδων, πού ἔφεραν ν' ἀκουμπήσουν στὴ χάρη Τῆς τὴν πιὸ στερνὴ τους ἐλπίδα.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου, σελ. 1.

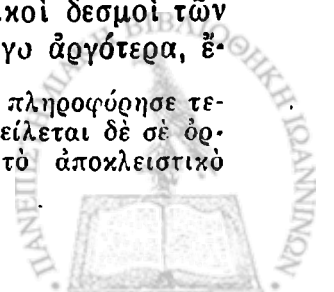

Πρῶτοι-πρῶτοι μετὰ τὸ δεῖπνο, κατὰ παλῆν συνήθεια, θὰ στήσουν στὴν ἀπάνω αὐλὴ τὸ χορὸ οἱ Κριτσουνιστιῶτες ἐνῶ στὴν πλούσια φλόγα τοῦ μασιαλᾶ (πυρσοῦ)—τὸ λείψανό του σώζεται ὡς τὰ σήμερα καὶ στὴν ἴδια ἀκριβῶς θέση—ποῦνται ὀρθῆ στὴ μέση ἔλαμπαν ἢ χαρὰ στὸ πρόσωπο καὶ τὰ βαρεῖα ἀσημικὰ σιῶν γυναικῶν τὸ στήθος. Χορὸς μετρημένος, ἡσυχος σὲ δυὸ τρεῖς δίπλες, πὺν βάσταγε συχνὰ ὡς τὸ πρωῖ. Κι ἀνήμερα μετὰ τὴ λειτουργία κάτω ἀπὸ τὰ θεόρατα πλατάνια τῆς αὐλῆς, ἀρχίναε τὸ γλέντι, ποῦχε ἀπὸ τότε μείνει γιὰ μολόγημα. Ἐδῶ σὰν ἀπὸ ἐξώστη ἀπάνω οἱ Βελτσιστινοί, πὺν πάνω ἀπλωμένοι στὴν ὀλόχλοη πλαγιά οἱ Γραμμενιάτες, πέρα οἱ Ζιτσιῶτες, κάτω οἱ Κουρεντινοί κι ὅλη ἐκείνη ἢ πολυθόρυβη κι ἀεικίνητη μνημικὰ τῶν λογιῆς ἑορτασιῶν. Τὰ βιολιά, οἱ φωνῆς τῶν χαροκόπων καὶ τῶν πραματευτᾶδων, δημιουροῦσαν ἀληθινὸ πανδαιμόνιο, ἐνῶ ὁ ἀγέρας ὅλος μοσχοβολοῦσε ἀπὸ τὶς σοῦβλες τῶν σφαχτῶν πὺν φένονταν ἀράδα-ἀράδα. Στὴ ρίζα ἐνὸς πλατάνου καθισμένη συμμαζωχτὰ κι ὅλο ἔγνοια ἢ φτωχὴ ὑφάντρα τοῦ τόπου μας, πὺν πουλάει τὶς πολύχρωμες καὶ λεπτοῦφρασμένες γυναικίσιες ζῶνες τῆς. Πὺν πέρα στὴ σειρὰ οἱ ζαχαρτζῆδες μ' ἀπλωμένη μπροστά τους τὴ ζηλερὴ πραμάτεια τους, στενὰ πολιορκημένοι ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν παιδιῶν, οἱ χασάπηδες μὲ τὰ ἀχνίζοντα ψητό τους, ὡς κι οἱ Πλεσιβιτινοί ἀπὸ τὸ Φιλιᾶτι κάτω ἦρθαν κι αὐτοὶ νὰ πουλήσουν τὰ ὄνομασιὰ πετσιᾶ τους. Θὰ μπορούσε κανεὶς ἐδῶ νὰ χαρῆ τὴν ἀντίθεση τῆς σεμνῆς καὶ συγκρατημένης χαρᾶς τῶν κοριτσιῶν πὺν σέρνον τὸ χορὸ μὲ τὴ ζωερὴ χάρη τῶν νέων, καθὼς καὶ τὴν ἡμερὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά φαιδρότητα τῆς ὄριμης ἡλικίας. Θὰ ξεχνοῦσε ἔτσι μαζί τους τὸν Τοῦρο ἀφέντη, πὺν ἀφόρητα τὸν δυνάστευε. Θὰ μπορούσε ἀκόμα νὰ θαυμάση τὸ ἰδιαιτέρο τοπικὸ χρῶμα τῆς ἐπαρχίας, πὺν συνέθεταν οἱ γραφικῆς κυρίως στολῆς τῶν γυναικῶν, μὲ τὰ βαρεῖα κόκκινα σεγκούνια, τὶς μαῦρες κεντητῆς μαντιῆλες, τὰ γελέκα μὲ τὰσημόκουμπα καὶ τὶς ζωγραφιστῆς ποδιές, τὸ χιονᾶτο ποδόγυρο καὶ τὶς ὀλόπλουμες κάλτσες, τὰ κόκκινα φουντωτὰ τσαρούχια καὶ τὰ πολλὰ τὰσημικὰ στὸ στήθος καὶ τὴ μέση.

Στὸ μεγάλο τραπέζι πὺν παράθετε τὸ γιόμα ἢ μονὴ ἔπαιρναν μέρος ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἐπίσημους ἐπισκέπτες τῆς, ἀρχοντᾶδες Γιαννιῶτες καὶ προεστοὶ τῶν χωριῶν, καὶ ὅσοι ἀπὸ τοὺς προσκυνητῆς εἶχαν φέρει σφαχτὸ πεσκέσι. Καὶ τὸ ἀπογοιωματάκι μὲ τὴ συμμετοχὴ τῶν ἐπιτρόπων, κάποιου Γιαννιώτη ἐπίσημου καὶ τὴ συνοδεία τακιμιοῦ γυφτιῶν Βελτσιστινῶν, ἐγένονταν ἢ περιφορὰ τοῦ δίσκου, πὺν συγκέντρωνε ἕνα ἀρκετὰ σεβαστὸ ποσὸ χάρη στὸ πρωτόφαντο ὄγκο τῶν προσκυνητῶν καὶ στὴν ἀγάπη τους γιὰ τὸ μοναστήρι. Σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς ἐκδήλωσης αὐτῆς μάλιστα, τὰ βιολιά ἔπαιζαν καὶ ξεχωριστὸ ὁμώνυμο τοῦ μοναστηριοῦ (Παλιουρῆ) τραγοῦδι τοῦ δρόμου, ἀπ' αὐτὰ πὺν οἱ λαλητᾶδες τὰ λέν «ξεκίνο» καὶ πὺν μάταια ἀναζητήσα μεταξύ τους τὰ λόγια του (1). Ὅταν ἔπαιρνε κι ἴσκιωνε γιὰ καλὰ ὁ τόπος τὸ πλῆθος ἐκεῖνο, ὅλο κι ἀραιῶνε, παίρνοντας κατὰ τὸν ἴδιο μὲ τὸν ἐρχομὸ τρόπο τὸ δρόμον τοῦ γυρισμοῦ.

Τὴν ἐπόμενη μέρα ἐγλεντοῦσε κατὰ παλῆν συνήθεια τὸ πολυἀριθμὸ προσωπικὸ τὸ μονῆς, ταχτικὸ καὶ ἔχταχτο, καὶ γιὰ τὸ γλέντι τοῦτο ὁ γούμενος θυσιάζε ἕνα τραῖ ἀκέρηνο ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα. Ἐτσι τέλειωνε τὸ πανηγύρι τῆς Παλιουρῆς, πὺν ἦταν πανηγύρι ἐπαρχιακὸ καὶ ξέχωρο καὶ διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ πανηγύρι πὺν κάνει κάθε χωριὸ τὸ χρόνον γιορτάζοντας τὸν ἅγιό του. Βέβαια τὸ μοναστήρι πανηγυρίζει καὶ σήμερα, τὸ πανηγύρι ὅμως τὸ σημερινὸ δὲν ἔχει τὴν παλῆν του αἴγλη. Οἱ προσκυνητῆς ὀλιγόστεψαν, τὸ μοναστήρι φτώχυνε, οἱ ψυχικοὶ δεσμοὶ τῶν ἀνθρώπων πρὸς αὐτὸ στενωτάτοι στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς καὶ λίγου ἀργότερα, ἔ-

1. Τὸ τραγοῦδι αὐτό, εἶδος ἐμβατήριου, δὲν ἔχει λόγια, καθὼς μὲ πληροφόρησε τελευταῖα ὁ γνωστὸς παλῆς Βελτσιστινὸς κλαρινίστας Χρ. Χαρισιάδης, ὀφείλεται δὲ σὲ ὀργανοπαίχτες, ἴσως στὸ μακαρίτη Λάλο Φάκο, πὺν εἶχαν καὶ διατηροῦν τὸ ἀποκλειστικὸ προνόμιον ν' ἀκολουθοῦν τὸ δίσκον τῆς μονῆς κατὰ τὸ πανηγύρι.

γιναν χλιαροὶ καὶ χαλαρώνουν ὅσο πάει. Ἀκόμα τὸ στενὸ τοπικὸ χρῶμα τοῦ πανηγυριοῦ κι ὁ ἀπέριττος τρόπος ψυχαγωγίας νοθεύτηκαν μὲ τὸν καιρὸ πολὺ.

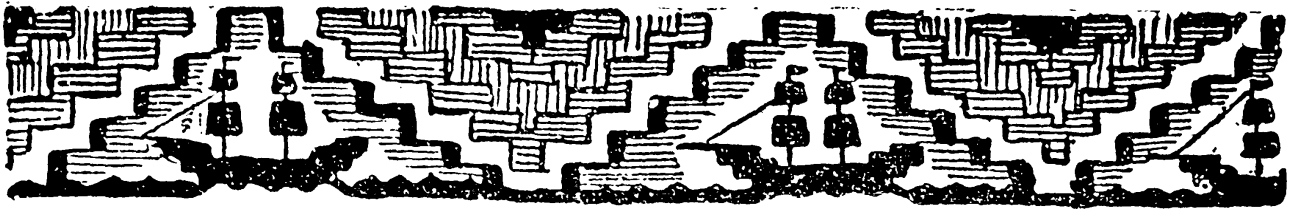
Ἄ! τὰ παλιά μας πανηγύρια τὰ εἰρηνικὰ στὸν ἴσκιό τῆς ἐκκλησιᾶς καὶ τῶν ἱερῶν δέντρων τῆς, μὲ τοὺς σεμνοὺς χοροὺς καὶ τὶς ἀγνές γραφικότητες, μὲ τὰ κοινὰ τραπέζια, ποὺ ἀνάσταναν τὸ κοινοβιακὸ πνεῦμα τῆς Ὀρθοδοξίας, μὲ τὴν ἄδολη χαρὰ στὰ πρόσωπα καὶ τὴν περίσσια ἀγάπη στὶς καρδιές!.. Τὸ δυνατὸ κρασί τους ποὺ τῶπιναν ἀραιὰ καὶ ποὺ οἱ καημένοι οἱ χωριανοὶ γιὰ νὰ ξεχνοῦν τὶς πίκρες τῆς φτώχειας τους καὶ τῆς σκλαβιάς, τὸ νέρωσε κι αὐτὸ ὁ πολιτισμὸς ὁ σύγχρονος. Καὶ σ' αὐτὲς τὶς λαϊκὲς ἐκδηλώσεις τὶς ἀγνές ὁ Χρόνος δὲν ἐστάθηκε καθῶς τὸν θέλει ὁ Ποιητῆς «σεβάζων» ἀλλὰ φθαρτικὸς καὶ μειωτικὸς τῆς δυνάμεώς τους νὰ συνεγείρουν σὰν πρῶτα τὰ πλήθη!..

Ἐπίλογος

Ἡ μονὴ Παλιουρῆς δὲν εἶναι βέβαια ἀπὸ τὶς ἀρχαιότερες τοῦ τόπου μας, κι οὔτε ἀξιόλογη πνευματικὴ καθὼς ἄλλες παράδοση ἔχει νὰ ἐπιδείξη. Ἡ ζωὴ τῆς ὅμως ὑπῆρξε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλης ἔντονη καὶ ἀπὸ τὴ θέση—εὐρισκόμενη στὸ κέντρο σχεδὸν τῆς Ἐπαρχίας—καὶ τὴν ἀνθηρὴ τῆς οἰκονομία ἀλλὰ προπαντὸς γιὰτὶ ἦταν ἀφιερωμένη στὴν Παναγιά, τὴν οἰκειότερη στὸ λαὸ λατρευτικὴ μορφή, πρᾶγμα ποὺ τὴν κατέστησε μὲ τὸν καιρὸ ἀληθινὸ παλλάδιο ὅλη τῆς περιοχῆς καὶ ἱερὴ κιβωτὸ τῶν πιὸ εὐγενικῶν τῆς πόθων.

Ἡ ρεαλιστικὴ τῆς εἰκόνα ποὺ παραπάνω παρουσιάσαμε μὲ βάση τὰ ὅσα δυνηθήκαμε νὰ συγκεντρώσουμε στοιχεῖα, ἀσφαλῶς δὲν εἶναι πλήρης. Μέσα ὅμως στὸ πλαίσιο τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης μας ποὺ προβάλλεται, ἀποχτάει γιὰ τὸν κάθε Κουρεντινὸ κάτοικο ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον, γιὰτὶ ζωντανεύει στὴ ψυχὴ του ἓνα πλῆθος ὠραῖες παιδικὲς ἀναμνήσεις καὶ δίνει πάνω ἀπ' ὅλα τὸ μέτρο τῆς ἀντοχῆς ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς τῶν προγόνων του κατὰ τὶς ζοφερὲς κυρίως ὥρες τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑπόστασής τους. Γιὰτὶ κάτω ἀπὸ τοὺς σιωπηλοὺς τῆς τοίχους καὶ πέρα ἀπὸ τὶς μικρότητες, ποὺ μέσα ἀπὸ κάποιες ρωγμὲς τῆς θὰ διέκρινε ἴσως ὁ ψυχρὸς παρατηρητῆς, ἔμαθαν νὰ ἀντλοῦν αἰῶνες ἀκέρητους ὄχι μόνον τὴν πίστιν στὸ Θεὸ καὶ τὴν κοινὴ τους μοῖρα, ἀλλὰ καὶ τὴ βαθειὰ ἐγκαρτέρηση στὶς δοκιμασίες καὶ τὶς συμφορές. Μὲ τὸ πανηγύρι, εἶδος ὑπαίθριας συγκέντρωσης μὲ ἐμφανῆ, θρησκευτικὰ κίνητρα, ἐδίνονταν ὁ καιρὸς στὸ βασανισμένον ξωμάχο τῆς ἐπαρχίας νὰ σμίξῃ τὴν ἀδύναμιν ψυχῆς του ἀφημένη στὴν ἐγκατάλειψιν καὶ τὴν ἀπεριγραπτὴ τυράγνια μὲ τὶς ὅμοιες ψυχῆς τῶν συντοπιτῶν του, σὲ σύνθεσιν ὁμοιογενῆ εὐρύτατη καταπληκτικῆς συνοχῆς καὶ ἀκαταγώνιστης δυνάμεως. Γύριζε κατόπι μὲ ἀνανεωμένους δυνάμεις στὴν ἐρημίαν του, χωρὶς τὴ γνώριμιν τῆς ψυχῆς τῶν καιρῶν ἐκείνων κατάθλιψιν, ἀποφασισμένος νὰ συνεχίσῃ τὴ σκληρότατην βιοπάλην ὑπὸ τὸ ἀπαλὸν τὸ δυναμογόνον φῶς τῶν πιὸ ὁμορφῶν ἐλπίδων. Πραγματικὰ τὰ πανηγύρια τότες τὰ πλατεῖα ἐπαρχιακὰ σὰν ἐτοῦτο τῆς Παλιουρῆς καθὼς καὶ κεῖνα τὰ σιενώτερα χωριανικὰ, ἀποτελοῦσαν ἀληθινὲς κολυμβήθρες Σιλωάμ, ὅπου ἡ λαϊκὴ ψυχὴ ἀναβαπτίζονταν στὰ ἐθνικὰ θρησκευτικὰ καὶ πολιτιστικὰ ἀκόμη ιδεώδη, τόσο βασικὰ ἀπαραίτητα στὴν ἠθικὴ θωράκισή τῆς, ποὺ τὴν περίσωσε καὶ τὴν ἐπέβαλε τελικὰ στὶς σκοτεινὲς δυνάμεις ποὺ τὴν ἀντιπάλευαν. Γι' αὐτὸ κι ὁ λαὸς τῆς περιοχῆς ἀπὸ μιὰ συναίσθησιν χρέους πρὸς τὴν μονὴν ποὺ τοῦ στάθηκε στὰ παλιότερα χρόνια σίγουρον ἀποκούμπιν, πηγὴ ἀκίνητης πίστεως, χαρᾶς καὶ θάρρους, τὴν ἐπέβαλε πάντα μὲ τὸ σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην του καὶ τὴν προστάτεψε τὸ κατὰ δυνάμιν στὶς δύσκολές τῆς ὥρες. Ἀπ' ὅλες τὶς γύρω μονὰς εἶναι ἡ μόνη σήμερον ποὺ παρουσιάζει κάποια ζωὴ ἔστω καὶ ὑποτυπώδη. Κι ἂν δὲν ἐλπίζουμε σὲ πλήρη ἀπεπέρα δραστηριοποίησίν τῆς—γιὰτὶ ἐξακολουθεῖ νὰ συγκεντρώνει ἀκόμη πολλὰ ἀπὸ τὶς σχετικὲς ἀναγκαῖες προϋποθέσεις—θὰ εὐχηθῶμε νὰ κρατᾷ καὶ στὸ μέλλον ἀνοιχτὲς τὶς πύλες τῆς γιὰ νὰ διηγιέται πάνω ἀπὸ τὸ ὀλοπράσινο βῆμα τῆς τὴν παλιὰ τῆς χρήσιμη ἱστορίαν σὲ ντόπιους καὶ περαστικούς. Τίποτ' ἄλλο.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΥΡ. ΣΚΑΦΙΔΑ

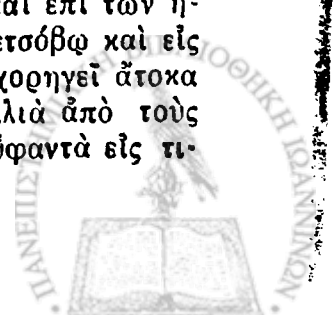
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ*

60ν

Χάρις εἰς τὰ ἔξαιρετικά προνόμια τοῦ Μετσόβου καὶ χάρις εἰς τὴν κατάργησιν τοῦ προβατονομίου (φόρου διὰ τὸ δικαίωμα βοσκῆς τῶν προβάτων) ἢ κτηνοτροφία ἠϋξήθη σημαντικώτατα ἐν Μετσόβῳ καὶ εἰς τὰ πέντε γύρω χωρία Ἀνήλιο, Βουτονόσι, Μαλακάσι, Κουτσούφλιανη καὶ Μηλιά. Τὸ Μέτσοβον πρὸ διακοσίων καὶ πλέον ἔτων (1753) εἶχε τριάκοντα καὶ πλέον χιλιάδας αἰγοπροβάτων, 1—2 χιλιάδας βοοειδῶν, ἕξ οὐ καὶ τοπωνύμιον Βακαράτσα (ἀγελαδολεῖβαδο), ἕκ τῶν ὀποίων διακόσια εἴκοσι ζεύγη ἀροτριώντων βοῶν (220). Παραλλήλως οἱ Μετσοβῖται κτηνοτρόφοι καὶ οἱ ἄρχοντες—διότι καὶ ἐκεῖνοι διετήρουν ποίμνια προβάτων—ἀπέκτησαν καὶ ἀγέλας (ἀργελέδες) μὴ ἔξημερωμένων μεγάλων ζώων, ἵππων, ὄνων καὶ ἡμιόνων, ἀποκομίζοντες ἕξ αὐτῶν μεγάλα κέρδη. Τοιαύτας μεγάλας ἀγέλας εἶχον οἱ ἄρχοντες Ἀποστολάκας ἢ Ἀβέρωφ καὶ Κουταβέλης. Ἐδημιουργήθησαν τότε καὶ Μετσοβῖται τυρέμποροι, οἵτινες προαγοράζοντες τὸ γάλα τῶν μικρῶν κτηνοτρόφων, ἐτυροκομοῦσαν αὐτὸ χρησιμοποιοῦντες πρὸς τοῦτο τυροκόμους εἰδικούς, ἐκμαθόντας τὴν τέχνην ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σαρδηνίᾳ πρὸ πάντων. Συνήθως κατεσκεύαζον σκληρὸν τυρὸν (κεφαλοτύρι) καὶ μικρὰς ποσότητας λευκοῦ τυροῦ (φέτας) ἐντὸς δερματίνων ἀσκῶν πρὸς χρῆσιν τῶν οἰκογενειῶν ἰδίως. Ὅλαι αἱ οἰκογένειαι τοῦ Μετσόβου ἠσχολοῦντο τότε καὶ μὲ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐρίων (μαλλίων), ἅτινα ἦσαν ἄφθονα, ὑφαίνουσαι διάφορα μάλλινα εἶδη, ἢτοι κλινოსκεπάσματα (βελέντζες σκέτες καὶ φλοκκιαστές) τάπητας (κελίμια), εἶδη ρουχισμοῦ, ἄσπρα καὶ χρωματιστά, εἶδη ἐπιπλώσεως (κελίμια καὶ μπατανίες) ἔγχρωμα καὶ κεντητὰ θαυμαζόμενα μέχρι σήμερον διὰ τὴν λεπτὴν τέχνη των καὶ τὸ ἀνεξίτηλον τοῦ χρωματισμοῦ των. Ὑφαιναν ἐπίσης αἱ Μετσοβίτισσαι ὑφασμα διὰ σαμάρια, σαμαροσκοῦτι, καὶ εἰς μεγάλην ποσότητα ὑφαντὸ διὰ καπότες καὶ τὸ εἶδος αὐτὸ τὸ ἐπωλοῦσαν εἰς τὴν Ἰταλίαν. Αἱ πτωχότεραι τάξεις κατεγίνοντο μὲ τὸ πλέξιμο μαλλίνων περιποδίων (καλισῶν), τὰ ὁποῖα ἐπώλουν εἰς τοὺς Ἑβραίους ἐμπόρους τοῦ Μετσόβου καὶ χονδρικῶς εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῶν Τρικκάλων. Μεγάλη κατανάλωσις μαλλίνων περιποδίων ἐγένετο ἀπὸ τοὺς Τούρκους στρατιώτας τοῦ ἐν Μετσόβῳ ἐδρεύοντος τίγματος Πεζικοῦ μέχρι τοῦ 1912.

Ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ Ἑλληνοῖταλικοῦ πολέμου (28ῃ Ὀκτωβρίου 1940) εἰς τὸ ἐν Μετσόβῳ Τούλειον Ὀρφανοτροφεῖον, τὸ ὁποῖον εἶχε μετατραπῆ εἰς ὑφαντουργικὴν σχολὴν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἱκανῆς διδασκαλίσσης, Μετσοβίτισσαι κορασίδες, ὄρφαναὶ ἰδίως καὶ πτωχαί, ὑφαινον διάφορα μάλλινα εἶδη ἐπιμελημένης ἐργασίας καὶ τὰ ὁποῖα κατέστησαν περιζήτητα. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας συνεχίζεται ἡ βιοτεχνία αὐτῆ τῶν μαλλίνων εἰδῶν ἐν Μετσόβῳ καὶ εἰς ἐντονώτερον ρυθμὸν χάρις εἰς τὸ Τουσσίτσειον Ἴδρυμα, τὸ ὁποῖον χορηγεῖ ἄτοκα δάνεια εἰς τὰς πτωχότερας οἰκογενείας διὰ νὰ προμηθεύωνται μαλλιά ἀπὸ τοὺς κτηνοτρόφους. Ἐπὶ πλέον τὸ Ἴδρυμα ἀγοράζει τὰ μάλλινα αὐτὰ ὑφαντὰ εἰς τι-

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 16.

μάς ικανοποιητικός, τὰ ἀποθηκεύει καὶ τὰ ἐκθέτει πρὸς πώλησιν εἰς τοὺς διαφόρους τουρίστας, πού κατὰ παραβάνια ἐπισκέπτονται ἀπὸ τετραετίας τὸ Μέτσοβον. Κατὰ τὴν μακρυνὴν ἐκείνην ἐποχὴν, 17ον καὶ 18ον αἰῶνα, αἱ Μετσοβίτισσαι καὶ αἱ γυναῖκες τῶν βλαχοφώνων χωριῶν τοῦ Ἀσπροποτάμου καὶ τοῦ Συρράκου ὕφαινον, ὅπως ἀνέφερα καὶ εἰς τὰ προηγούμενα, καὶ ἓνα εἶδος μάλλινο, τὸ καπότο, τὸ ὁποῖον ἦτο περιζήτητο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Εὐρώπης, διότι τὸ ἐχρησιμοποιοῦσαν διὰ τὴν κατασκευὴν μανδυῶν, ἰδίως τῶν ναυτικῶν, καὶ τὸ ὁποῖον μετέφερον ἔμποροι Ἑπειῶται εἰς τοὺς λιμένας τῆς Αὐστρίας, τῆς Ἰταλίας, Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας ἀκόμη. Σὺν τῷ χρόνῳ οἱ ἔμποροι αὐτοὶ ἴδρυσαν εἰς τὴν ξένην κατοιάδικα καὶ ἐκεῖθεν ἔστελλον εἰς τὴν Ἑπειρὸν ἄλλα ἐμπορεύματα χρήσιμα εἰς τοὺς Ἑπειώτας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ Μετσοβῖται ἠσχολοῦντο καὶ μὲ τὸ ἐμπόριον δερμάτων, γουναρικῶν καὶ ἀκατεργάσιων ἐρίων (μαλλιών) τὰ ὁποῖα ἐπρομηθεύοντο ἀπὸ τὴν περιφέρειαν Μετσόβου καὶ τὰ χωρία τοῦ Ἀσπροποτάμου καὶ ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ' (1719) εἶχε συσταθῆ ἔν Μετσόβῳ ἀποθήκη τῶν εἰδῶν αὐτῶν διὰ τὴν Γαλλίαν. Οἱ περιηγηταὶ Λήκ καὶ Πουκεβίλ ἀναφέρουν ὅτι τὸ 1815—1818 εὔρον ἐν Μετσόβῳ, Συρράκῳ καὶ Καλαρρῦταις ἐμπορικὴν κίνησιν ἀμιλλωμένην πρὸς τὴν κίνησιν τῶν καλυτέρων Εὐρωπαϊκῶν πόλεων. Ὀνόματα γνωστὰ εἰς ἡμᾶς τοιούτων Μετσοβιτῶν ἐμπόρων καὶ Τραπεζιτῶν ἐν Εὐρώπῃ εἶναι τὰ τῶν: Ἰωάννου Στάνου, καταστάντος μεγαλεμπόρου ἐν Βενετίᾳ τὸ 1690, Νικολέττα Λιόλιου, Γεωργίου Στασάκου, Ἀδελφῶν Χατζηστεργίου, Μιχαὴλ Ποστολάκα, Τριαν. Τσομάγκα (Μόσχα), Δημ. Ζαμάνη (Κων)πολις, Δημ. Μήτσουρα, Ἀδελφῶν Τουσσίτσα (Θεσσαλονίκη), Ἀναστασίου Μανάκη, Ἀδελφῶν Τζαριζούλη (Βιέννη), Κων)τίνου Φουρνίγκα (Ρωσσία), Ἰωάννου Πουτίκη, Στέργιου Μπότσαρη (Βραΐλα Ρουμανίας), Μιχαὴλ Κρίτσα, Νικ. Μηλιώτη, Κων. Ἀδαμίδου καὶ πολλῶν ἄλλων. Τότε ἀνεπτύχθη καὶ ἡ ἐπεξεργασία τῶν γουναρικῶν καὶ πολλοὶ Μετσοβῖται ἀνεδείχθησαν μεγάλοι γουναράδες καὶ γουναρέμποροι καὶ τοιοῦτοι ἀναφέρονται οἱ μπασσᾶ Γεώργης Μετσοβίτης, Καλογιάννης μπασσᾶ Μετσοβίτης, Βασίλης Πουριάζος, ὅπως πληροφροῦμεθα ἀπὸ τὸ Πατριαρχικὸν Σιγγίλιον τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου τῆς 5ης Ἰουλίου τοῦ 1667, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «Ἑπειρωτικὴν Ἑστίαν» τὸ 1956. Τὸ ἐν λόγῳ Σιγγίλιον προβιβάζει ἐξ ἄλλου κατὰ ἓνα ὀλόκληρον αἰῶνα πρὸς τὸ παρελθὸν τὴν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἴδρυσιν (σελ. 611) ἀποικιῶν ὑπὸ τῶν Μετσοβιτῶν, ἦτοι τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος! Μετσοβῖται γουναράδες κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἀναφέρονται ὁ Κυριάκος Τουσσίτσας, ὁ Ἀναστάσιος Τουσσίτσας καὶ οἱ τέσσαρες υἱοὶ τοῦ Μιχαὴλ, Θεόδωρος, Νικόλαος, Κωνσταντῖνος, δράσαντες ἐν Θεσσαλονίκη, Καβάλλα, Σέρραϊς, Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἐν Λιβόρνῳ τῆς Ἰταλίας. Καὶ εἰς τὰ Τρίκκαλα τῆς Θεσσαλίας ἔδρασαν οἱ Μετσοβῖται γουναράδες Ἀχιλλεὺς Πρεμέτης, Μητρᾶκος Πρεμέτης καὶ τελευταῖος ὁ Ἀπόστολος Πρεμέτης, υἱὸς τοῦ Ἀχιλλέως. Τότε ἀνεπτύχθη καὶ ἡ ἐπεξεργασία τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου καὶ κατέστησαν ὀνομαστοὶ οἱ Μετσοβῖται χρυσοχόοι (1) διὰ τὴν τέχνην των, θαυμάσια δείγματα τῆς ὁποίας ἀποτελοῦν τὰ σωζόμενα κοσμήματα, πόρπαι, βραχιόλια, δακτυλίδια, σκουλαρήκια, οἰκιακὰ σκευῆ, πιατάκια, κουταλάκια καὶ περουνάκια τοῦ γλυκοῦ, ζῶναι ἀργυραὶ καὶ ἐλίχρσοι, ἅγιοι εἰκόνες, ἱερὰ σκευῆ ἐκκλησιῶν, ἐπενδύσεις παλαιῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, ἱερῶν ἰδίᾳ Εὐαγγελίων. Δείγματα τῶν τελευταίων εἰδῶν χρυσοχοΐας ἀποτελοῦν ὁ πολυκάνδηλος πολυέλαιος τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἐκ δώδεκα μικρῶν κανδηλῶν καὶ μιᾶς μεγάλης εἰς τὸ ἄνω μέρος ὅλων ἐξ ἀργύρου καὶ εἰκονιζουσῶν τοὺς δώδεκα μαθητὰς καὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, μία μεγάλη ἐξ ἀργύρου εἰκὼν τῆς Παναγίας παρὰ τὴν ὡραίαν Πύλην τοῦ Ναοῦ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ἐπίσης ἅγιοι δισκοπότηρα, ἀρ-

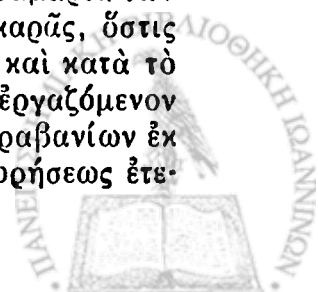
1. Μετσοβῖται χρυσοχόοι εἶχον ἐγκατασταθῆ ἐν Κων)πόλει κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος. Πατριαρχικὸν Σιγγίλιον 5ης Ἰουλίου 1667. Θεοφάν. Γ. Μέντζου, Σιναιτικά.

γυρᾶ καὶ ἐπίχρσα καλύμματα Εὐαγγελίων τῆς ἰδίας ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Τοιοῦτοι Μετσοβίται χρυσοχοὶ ὑπῆρξαν οἱ Κυριάκος Λάκκας, Δημήτριος Ψαροβασίλης, Ἰωάννης Ψαροβασίλης, Ἀδελφοὶ Δημήτριος, Στέργιος καὶ Νικόλαος Ἀδαμίδης, Δημ. Πῖος, Ἀπόστ. καὶ Ἰωάννης Ταλλάρης, Κων)τῖνος καὶ Δημ. Φούντης, Γεώργιος Καίλης, Τζουβάρνας, Στέφος Καλαμπούκης, Γεώργιος Κουϊάννας καὶ οἱ ἐπιζῶντες Γεώργιος Μασῖκος, Κυριάκος Ποσποτικής, Θεοφ. Ποσποτικής καὶ Στέργιος Ταλλάρης ἐργαζόμενος ἐν Μετσόβῳ. Ἡ ἀπότομος αὔξησης τοῦ πληθυσμοῦ ποὺ ἐσημειώθη εἰς τὸ Μέτσοβον μετὰ τὴν χορήγησιν ἐξαιρετικῶν προνομίων, προὐκάλεσε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ αὔξησης τῶν μεταφορικῶν μέσων, τόσον διὰ τὸν ἐπισιτισμὸν τῶν κατοίκων, ὅσον καὶ διὰ τὴν μεταφορὰν ταξειδιωτῶν καὶ ἐμπορευμάτων ἐν γένει. Πολλοὶ τότε Μετσοβίται, περισσότεροι ἀπὸ τὴν συνοικίαν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἐσχημάτισαν μικρὰ καὶ μεγάλα καραβάνια ἀπὸ ἵππους καὶ ἡμιόνους, μὲ τὰ ὁποῖα διέσχισον τὴν Ἠπειρον, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θεσσαλίαν ἰδίως, τὸν σπουδαῖον αὐτὸν σιτοβολῶνα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔκπαλαι ἐπρομηθεύετο τὸ Μέτσοβον τὰ πρὸς συντήρησιν τῶν κατοίκων σιτηρὰ, διότι ἡ ἐγγῶριος καλλιέργεια ἦτο μικρὰ καὶ πτωχὴ ἢ ἀπόδοσις, μόλις ἀρκοῦσα διὰ τὸν ἐπισιτισμὸν 2—3 τὸ πολὺ μηνῶν τὸ ἔτος. Ἄλλοι ἀποφασιστικώτεροι Μετσοβίται ἀγωγιάται (κερατζίδες ὀνομαζόμενοι) ἔφθαναν μὲ τὰ καραβάνια τῶν μέχρι Θεσσαλονίκης, Σερρῶν, Ἀδριανουπόλεως, Σόφρας, Βουκορεστίου, Βελιγραδίου, Βιέννης καὶ Βουδαπέστης. Τὰ καραβάνια ποὺ μετέφερον σιτηρὰ καὶ ἄλλα τρόφιμα καὶ ἐμπορεύματα ἀποτελοῦντο ἀπὸ ἵππους καὶ ἡμιόνους, ἐνῶ ἐκεῖνα ποὺ μετέφερον ἐπιβάτας καὶ ἔφθαναν εἰς μακρυνὰ, ἀπὸ ἵππους μόνον ἐκλεκτῆς ράτσας. Τοιοῦτοι Μετσοβίται ἀγωγιάται ἀναφέρονται οἱ ἀκόλουθοι: Νικ. Γιαννάκας, Κώστας Σούλης, Χαχαμῖκος, Μπέρκος, Βάγγας, Σεκαρᾶς Κώστας καὶ Γεώργιος, Σκαμπαρίνας Γεώργιος, Ἀπόστ. Μπουρνάζης, Γεώργιος Σίμος, Γιάννης Κοτσαμάνης, Θεμελῆς Κατσιώρας, Τόλης Βουρδάκας, Τσίμπας Στέργιος, Κατσιώρας, Ντάσιος Φράτες, Βασ. Κιούρας, Κων. Γεωργέλλης, Κώστας Κίσκας, Κώστας Ντασοῦλας, Γεώργ. Ντασοῦλας, Βησ. Ἀδαμόπουλος, Θεόδ. Ναζήρης, Νικ. Ζούβγιας, Νάκης Καραμῖχος, Κων. Μπούμπας, Θεόδ. Καρασοῦλης, Νικ. Κοτσαμάνης, Στέας, Χρ. Σιλᾶκος, Χρ. Βαρδάκας, Κων. Μπίσας, ὁ γενναιότερος ὄλων, Σούλης Καμπράνης, Μήτσιος Κοτσαμάνης καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Μέχρι τοῦ 1918 ἐξοῦσε ἐν Μετσόβῳ εἰς ἡλικίαν 85 ἐτῶν ὁ Νικόλαος Κοτσαμάνης, ὅστις εἰς τὰ νεανικά του χρόνια ὑπηρέτησεν ὡς βοηθὸς εἰς τὰ ὀνομαστὰ καραβάνια τοῦ Γιαννάκα καὶ τοῦ Μπέρκου ἀπὸ τὸ Μέτσοβον, μὲ τὰ ὁποῖα μετέβη περὶ δύο φορὰς εἰς Βιέννην μέσῳ Βελιγραδίου καὶ μούδινηθήθη—εἰς τὸ Χάνι τοῦ Σαῖτ Πασσᾶ, ὅπου βοηθοῦσε τὸν υἱὸν τοῦ Γιαννοῦσιον, Φεβρουάριον τοῦ 1918—πολλὰς λεπτομερείας τῶν ταξειδίων του, ἐνεθυμεῖτο δὲ εὐχερῶς τὰ ὀνόματα τῶν ἐνδιαμέσων σταθμῶν, ὅπου ὑπῆρχαν μεγάλα Πανδοχεῖα (Χάνια) τὰ περισσότερα διευθυνόμενα ἀπὸ Μετσοβίτας πανδοχεῖς—χατζήδες! Τὰ ὡς ἄνω καραβάνια, ὅσάκις ἐταξείδευαν εἰς μακρυνὰ μέρη, συνενώνοντο 3—5 μαζὺ—ἀπὸ τὰ Ζαγοροχώρια, τὴν Σαμαρίναν καὶ τὰ Ἀμπελάκια τῆς Θεσσαλίας—καὶ κατὰ τὴν διάβασίν των ἀπὸ πυκνὰ δάση καὶ ἐπικινδύνους χαράδρας—μπουγάζια—συνωδεύοντο ἀπὸ ἐνόπλους μισθοφόρους, διὰ νὰ προστατεύωνται ἀπὸ ἐπιθέσεις ληστρικῶν συμμοριῶν, αἱ μετὰ τῶν ὁποίων συναντήσεις ἦσαν συνήθεις. Κατὰ τὰ μακρυνὰ καὶ ἐπικίνδυνα αὐτὰ ταξείδια μόλις τὸ ἥμισυ τῶν ὑποζυγίων ἔφθανεν εἰς τὸν τελικὸν σταθμὸν, διότι ὅσα ἄλογα ἐκουράζοντο ἐγκαταλείποντο εἰς τὰ ἐνδιάμεσα Χάνια, ὡς μὴ δυνάμενα νὰ συνεχίσουν τὴν μακρὰν καὶ κοπιώδη πορείαν μέσῳ πανυψηλῶν ὄρεων, ἡμικατεστραμμένων ἡμιονικῶν δρόμων καὶ ὀρητικῶν ποταμῶν, εἰς τὰ θολὰ νερὰ τῶν ὁποίων ἐπνίγοντο ζῶα καὶ ἄνθρωποι. Μεγάλην ἐνόχλησιν ὑφίσταντο τὰ καραβάνια καὶ ἀπὸ τὰ ἀτίθασσα σκυλιὰ τῶν Γκέγκηδων κτηνοτρόφων εἰς τὴν περιοχὴν Σκοπίων, ὁπόθεν ὑποχρεωτικῶς διήρχοντο,

καὶ διὰ τὰ ἀμυνθῶν οἱ ἀγωγιᾶται εἰς τὰς ἐπιθέσεις αὐτάς, τὰς τόσον ἐπικινδύνους ἐνίστε, ἐχρησιμοποιοῦσαν σιδηρᾶ ἀγκίστρια, καρφωμένα εἰς τὸ κάτω ἄκρον ποιμενικῆς ράβδου (γκλίτσας) τὰ ὅποια μὲ ἐπιδέξιον χειρισμὸν ἐκάρφωνον εἰς τὸ στόμα τῶν σκύλλων, ὅταν ἀπὸ συνήθειαν ἐδάγκαναν τὴν γκλίτσαν. Περιώνυμος Ζαγορίσιος κερατῆς τῶν χρόνων ἐκείνων ἀναφέρεται ὁ Ρόβας, ὅστις ἐκκινῶν ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα διήρχετο ἐκ Μετσόβου καὶ μαζί μὲ Μετσοβίτας κερατῆδες ἔφθανεν εἰς Βουκουρέστιον τῆς Ρουμανίας μεταφέρων ταξειδιώτας. Μὲ τὸν ἑξακουστὸν αὐτὸν Ρόβαν ἔχει ἀσχοληθῆ ὁ ἀείμνηστος Ἡπειρώτης λογογράφος Χρ. Χριστοβασίλης καὶ ἡ δημοτικὴ μοῦσα τὸν ἔχει ἀποθανάτισει μὲ τὸ ἀκόλουθο τραγοῦδι :

‘Ο Ρόβας ἔξεκίνησε μέσ’ στὴν Βλαχιά νὰ πάγη
 νύχτα σελῶνει τ’ ἄλογο, νύχτα τὸ καλλιγῶνει,
 βάζ’ ἀσημένια πέταλα, καρφιὰ μαλαματένια
 βάζει καὶ καλλιγόσφυρα μαλαμοκαπνισμένα.
 Στὸν δρόμο ὅπου πήγαινε καὶ στὴ Βλαχιά ποὺ φθάνει
 τρεῖς Βλάχισσες τὸν καρτεροῦν μέσα στὸ Βουκουρέστι
 ἢ μιὰ τοῦ πιάνει τ’ ἄλογο, ἢ ἄλλ’ ἀπὸ τὸ χέρι,
 κι’ ἢ τρίτη ἢ μικρότερη τὸν γλυκοχαιρετάει :
 Ρόβα μου καλῶς ὤρισες, Ρόβα μου καλῶς ἤρθες.
 Τὸ τί καλὰ μᾶς ἔφερες ἀπ’ τὰ ἔρημα Ζαγόρια ;
 Σᾶς ἔφερα τρία παιδιά, τρία παλληκαράκια,
 τὸ ’να τὸ λένε Κωνσταντῆ, τὸ ἄλλο Δημητράκη,
 τὸ τρίτο τὸ μικρότερο τὸ λένε Νικολάκη.

Οἱ Μετσοβῖται ἀγωγιᾶται Γιαννάκας καὶ Μπέρκος συνήθως μετέφεραν εἰς τὴν Βιέννην ταξειδιώτας καὶ ὑφαντὰ μάλλινα, τὰ ὅποια ἐξέθεταν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἐπιμελητήριον ἐμπορευμάτων, τὸ ὅποιον ἐστεγάζετο εἰς μέγα θολωτὸν κτίριον, πλησίον τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας Τριάδος εὐρισκόμενον, καὶ τὸ ὅποιον διασώζεται μέχρι σήμερον καὶ ἔχει καταστῆ κοσμικὴ ταβέρνα. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν οἱ ἐν λόγῳ ἀγωγιᾶται μετέφερον ἀπὸ τὴν Βιέννην ταξειδιώτας Ἡπειρώτας καὶ διάφορα εἶδη ἐμπορίου ὡς : ὑφάσματα μεταξωτά, τσόχες εἰς διαφόρους χρωματισμούς, νήματα χρωματιστά, κατφέδες, βελούδινα ὑφάσματα, καβάδες, χασέδες, μοντῆλες Λειψίας (Λεπесκάνικες), ὥρολόγια, μεταλλικὰ ἐργαλεῖα καὶ πρὸ πάντων φέσια, κόκκινα καὶ ἄσπρα, τὰ ὅποια ἡ Τουρκία δυνάμει διομολογήσεων ὑποχρεωτικῶς ἐπρομηθεύετο ἀπὸ τὴν Αὐστρίαν, μὴ δικαιουμένη νὰ ἰδρῦση βιομηχανίαν φεσοποιίας εἰς τὴν ἐπικράτειάν της. Τὰ ἄσπρα φέσια προωρίζοντο διὰ τοὺς γεωργοὺς καὶ τοὺς κτηνοτρόφους καὶ τὰ κόκκινα διὰ τὰς ἄλλας κοινωνικὰς τάξεις τῶν κατοίκων καὶ προσετίθεντο εἰς αὐτὰ μαῦρες φούντες, βαμβακερὲς καὶ μεταξωτές, ἀγκιστρομένες ἀπὸ ἐξέχοντα ὀμφαλὸν εἰς τὸ κέντρον τῆς ἐπάνω ἐπιφανείας. Κατὰ τὴν ἐπιστροφήν τῶν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν караβανίων, οἱ ὅποιοι ἐταξείδευον ἔφιπποι, ἐπάνω στὸ μπενέκι τῶν καβάλα, ἐφωδιάζοντο μὲ νέα ὑποζύγια, τὰ ὅποια προσεφέροντο εἰς αὐτοὺς δωρεὰν ἀπὸ πλουσίους Μετσοβῖτας, τοὺς ἐγκατεστημένους ἐν τῇ ξένη. Ἡ δωρεὰ τῶν ζῶων, συνηθέστατα ἵππων καὶ ἡ δωρεὰν διατροφή ἀγωγιατῶν καὶ ὑποζυγίων εἰς τὰ ξένα, ἀποτελοῦσαν τὴν ἀμοιβὴν διὰ τὰς πληροφορίες, τὰς ὁποίας ἐλάμβανον ἀπὸ τοὺς οἰκείους τῶν καὶ ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἐστελνον εἰς αὐτοὺς μαζί μὲ δῶρα καὶ χρυσᾶ νομίσματα, κρυπτόμενα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ σαμάρια τῶν ζῶων. Κατὰ τὸ 1920 ἐξοῦσεν εἰς τὸ Μέτσοβον ὁ ἀγωγιατῆς Κώστας Σεκαρᾶς, ὅστις μετέβη πεζὸς ὡς ὑπηρέτης караβανίου δύο φορὰς εἰς τὸ Βουκουρέστιον καὶ κατὰ τὸ δεύτερον ταξίδι του μετέφερον ἀπ’ ἐκεῖ τὸν ἐν Ρουμανίᾳ ἀπὸ ἐτῶν ἐργαζόμενον Μετσοβίτην Γιαννούσιον Φουστοπάην. Κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν караβανίων ἐκ Μετσόβου διὰ μακρυνὰ ταξείδια, τὴν προηγουμένην ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως ἐτε-

λειτο θεία λειτουργία ὑπὸ τῶν οἰκείων τοῦ ταξειδιώτου καὶ τοῦ ἀγωγιάτου εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἐνορίας των καὶ οὕτω ἀγωγιᾶται καὶ ταξειδιῶται ἀναχωροῦσαν μὲ τὰς εὐλογίας τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰς εὐχὰς τῶν οἰκείων, συγγενῶν καὶ φίλων των, οἵτινες ἐξήρχοντο εἰς τὰς ἐξόδους τῆς πόλεως διὰ νὰ τοὺς προβοδῆσουν. Τὰ μέρη αὐτὰ, εἰς τὰ ὁποῖα ἐγένετο ὁ σπαρακτικὸς συνήθως ἀποχωρισμὸς, ἦσαν τὸ ἐξωκλήσι τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων διὰ τοὺς ἀναχωροῦντας εἰς Ἰωάννινα, Ἰταλίαν, Ἀλεξάνδρειαν καὶ μέσῳ Κερκύρας, τὸ ἐξωκλήσι τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μετσόβου—Ζυγοῦ—Τρικάλων ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Μετσοβίτικου ποταμοῦ, διὰ τοὺς ἀναχωροῦντας διὰ τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἡ θέσις Γκούρα παρὰ τὸ παρεκλήσι τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων—ὅπου μέχρι τοῦ 1915 τὸ Ἀβερῶφειον Νεκροταφεῖον, μετατραπὲν ἀργότερον εἰς Γυμναστήριον—διὰ τοὺς ἀναχωροῦντας διὰ τὴν Μακεδονίαν, Θράκην, Ρουμανίαν, Σερβίαν, Βουλγαρίαν καὶ Αἰθιοπίαν. Εἰς τὰς τρεῖς αὐτὰς τοποθεσίας τοῦ Μετσόβου ἐχωρίσθησαν διὰ παντὸς πολλοὶ γονεῖς ἕκαστος τὰ παιδιὰ των, ταξειδεύσαντα δι' ἀνεύρεσιν καλυτέρας τύχης, καὶ πολλαὶ γυναῖκες ἀπὸ τοὺς συζύγους των. Ἡ ξενητεία τοὺς πλάνεψε καὶ ἀπομείναν στα ξένα, ὅπως λέγει τὸ δημοτικὸ τραγουδι τῆς ξενητείας. Εἰς τὰ μακρυνὰ αὐτὰ ταξείδια τῶν Ἰππειρωτῶν ἐν γένει ἡ δημοτικὴ μουσα ἀφιέρωσε πολλὰ συγκινητικὰ τραγούδια, τὰ ὁποῖα τραγουδοῦν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας αἱ Μετσοβίτισσαι. Παραθέτω διὰ τὴν ἱστορίαν ὀλίγα ἀπ' αὐτὰ:

α'

Ἦρθε καιρὸς νὰ φύγουμε κι' ἡ ὥρα γιὰ νὰ πᾶμε,
τὸ πῶς νὰ εἰπῶ τὸ ἔχε γειά, τὸ πῶς νὰ εἰπῶ θὰ φύγω,
Ὁ χωρισμὸς εἶναι κακὸς κι' ἀντάμα δὲν μποροῦμε.
Ἐκεῖ πού πᾶς λεβέντη μου πάρε καὶ μὲ κοντά σου
νὰ μαγειρεύω νὰ δειπνᾶς νὰ στρώνω νὰ κοιμᾶσαι,
νὰ γίνω γῆς νὰ μὲ πατᾶς γιοφύρι νὰ διαβαίνης
Ἐκεῖ πού πάω κόρη μου ὕμωρες δὲν διαβαίνουν
καὶ μένα μὲ σκοτώνουνε καὶ σένα παίρνουν σκλάβο.

β'

Νυστάξαν τὰ ματάκια μου, νυστάξαν τὰ καῦμένα,
ἔλα Νίτσα μ' νὰ παίξουμε ἀκόμ' ἀπόψε ἀντάμα
γιατ' αὔριο σ' ἀφήνω γειά καὶ πάω μακρυνὰ στα ξένα.
Σήκου μάννα μ' καὶ ζύμωσε τοῦ γιου σου παξιμάδι
μὲ πόνο βάλε τὸ νερό, μὲ δάκρυα ζύμωσέ το,
καὶ μὲ ἀναστενάγματα βάλε φωτιά στὸ Φοῦρνο.
Ἄργησε Φοῦρνε νὰ καῆς καὶ σὺ ψωμί νὰ γίνης
νὰ φύγη τοῦ γιου μου ἡ συντροφιά κι' ὁ γιός μου ν' ἀπομείνη.
Καλὰ νὰ πᾶς καλὰ ν' ἀρθῆς, καλὰ νὰ καζαντήσης
Τρίτη Τετράδη θλιβερή, Πέμπτη φαρμακωμένη
πού καβαλλίκεψεν ὁ νεῖος καὶ πίσω δὲν ἐφάνη.

γ'

Μάννα μ' μὲ κακοπάντρες καὶ μούδωκες Βλαχιώτη
δώδεκα χρόνια στὴ Βλαχιά καὶ τρεῖς βραδνεὲς στὸ σπῆτι
τρίτη βραδυνά, πικρὴ βραδυνά, τρεῖς ὥρες πρὶν νὰ φέξη
ἄπλωσα τὸ χεράκι μου τὸν ἄντρα μου δὲν βρῖσκω,
εἰς τὸ κατῶγ' ἀρρέντεψα δὲ βρῖσκω τ' ἄλογό του,
γυρίζω τρέχω στὸν ὄντι, δὲ βρῖσκω τ' ἄρματα του,

καὶ στὸ κρεββάτι ἀκούμπησα νὰ εἰπῶ τὸ μοιρολόγι.
Μωρ' ἔρημο προσκέφαλο καὶ πλαντιασμένο στρῶμα
τὸ ποῦν' ἀφέντης ποῦχαταν ἀπόψε πλαγιασμένον;
Ἀφέντης μας μᾶς ἄφησε καὶ πάει στὸ ταξειδί,
μέσα στὴν ἔρημη Βλαχιά, στὸ μαῦρο Βουκορέστι.

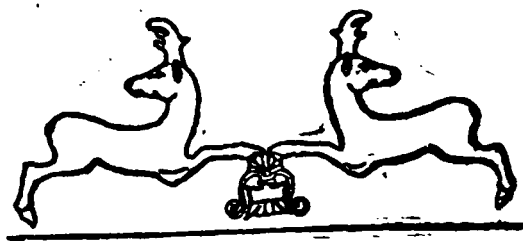
δ'

Ξενητεμένο μου πουλί καὶ παραπονεμένο,
ἢ ξενητεία σὲ χαιρεται κι' ἐγὼ πίνω φαρμάκι.
Τί νὰ σοῦ στείλω ξένη μου, τί νὰ σοῦ προβοδήσω;
σοῦ στέλνω μῆλο σέπεται, κυδῶνι μαραγκιάζει,
σοῦ στέλνω μοσχοστάφυλο κι' αὐτὸ θὰ σταφιδιάσῃ.
Σοῦ στέλνω τὸ μαντήλι μου μὲ δάκρυα ποτισμένο,
τὸ δάκρυ μ' εἶναι θολερό, λερώνει τὸ μαντήλι
σ' ἑπτὰ ποτάμια τόπλυνα καὶ τὰ ἑπτὰ θολῶσαν...
Τὴ χαραυγὴ σηκώνουμαι, γιὰτ' ὕπνο δὲν εὐρίσκω
ἀνοίγω τὸ παράθυρο, κυτάζω τοὺς διαβάτες
κυτάζω τὲς γειτόνισσες καὶ τὲς καλοτυχίζω,
ποὺ ταχταρίζουν τὰ μικρὰ καὶ τὰ γλυκοβυζαίνουν,
μὲ παίρνει τὸ παράπονο, τὸ παριθῦρ' ἀφήνω,
καὶ μπαίνω μέσα κάθουμαι, καὶ μαῦρα δάκρυα χύνω...

Ἀπὸ ὅλους τοὺς ἡμιονικοὺς δρόμους, ποὺ εἶχαν ἀφειρηθῆναι τὸ Μέτσοβον, μεγαλυτέραν κυκλοφορίαν εἶχεν ὁ δρόμος Μετσόβου—Ζυγοῦ—Τρικκάλων, ὁ ὁποῖος ἦτο λιθοστρωμένος καὶ ἐπεσκευάζετο συχνὰ διὰ νὰ διατηρῆται εἰς καλὴν κατάστασιν, διότι ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἀπὸ τὸ Τουρκικὸν κράτος διὰ τὸν ἐφοδιασμὸν τῆς Ἡπείρου ἐκ Θεσσαλίας καὶ διὰ τὴν μεταφορὰν στρατευμάτων. Κατ' ἔκτασιν τοῦ δρόμου αὐτοῦ καὶ εἰς ἐπικαίρους θέσεις ὑπῆρχον μεγάλα λιθόκτιστα πανδοχεῖα (χάνια) εἰς τὰ ὁποῖα διενυκτέρευον, τὸν χειμῶνα πρὸ πάντων, ἄνθρωποι καὶ ζῶα. Τοιαῦτα χάνια ἦσαν τὸ τοῦ Ζυγοῦ, τὸ χάνι τοῦ Σαῖτ Πασσᾶ, τοῦ Μαλακασίου, διώροφον, τοῦ Ζαμάνη καὶ τοῦ Ντόκου ἀργότερον εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Μαλακασιώτικου ποταμοῦ, τοῦ Μπουροβίκου, τῶν Κουκλαίων, τῆς Γκοντοβάσδας, τῶν Τσουραναίων, τοῦ Τρούπα, τῆς Καστανιάς μὲ πολεμῆστρες, τοῦ Τεκέ, τοῦ Γκαβοῦ, τῆς Κρούας Βρούσης, τὸ χάνι τῆς Βίγλας (καλύβα στὰ τελευταῖα χρόνια) καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸν κάμπον τῆς Καλαμπάκας τὰ χάνια τῆς Βοεβόδας, Κουβέλτσι καὶ εἰς ἄλλα πρὸς τὰ Τρίκκαλα χωριά, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τοῦ 1884 ἀχρηστεύθησαν, διότι εἶχεν ἀρχίσει ἡ λειτουργία τοῦ σιδηροδρόμου μέχρι Καλαμπάκας. Καὶ εἰς τὴν τοποθεσίαν Γιοφῦρι Μουργκάνη ὑπῆρχαν 2—3 χάνια. Κατὰ τοὺς χειμερινοὺς ὄμως μῆνας ἓνα μεγάλο καὶ ἐπικίνδυνον τμῆμα τοῦ δρόμου αὐτοῦ Μετσόβου—Ζυγοῦ—Τρικκάλων, ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου (ἐκκλησίας) μέχρι τοῦ ἀυχένος Ζυγοῦ καὶ χάνι Σαῖτ Πασσᾶ ἐκαλύπτετο ἀπὸ ἀφθονο χιόνι καὶ διὰ νὰ κυκλοφορήσουν τὰ караβάνια ἐχρησιμοποιοῦντο εἰδικοί ἀχθοφόροι (χαμάληδες) Μετσοβίται, ἡσκημένοι εἰς τὸ ἀνοιγμα τοῦ δρόμου ἀπὸ μικρὰν ἡλικίαν. Οἱ ἄνθρωποι αὗτοι ἦσαν σωματώδεις, τολμηροὶ καὶ γενναῖοι καὶ ἠμποροῦσαν νὰ μεταφέρουν ἐπὶ τῶν ὤμων των φορτία ἐμπορευμάτων καὶ ἐπὶ τῶν τραχήλων των ἐπιβάτας, ἀδυνατοῦντας νὰ βαδίσουν εἰς τὰ χιόνια. Ἐγνώρισα τὸν πανύψηλον Μετσοβίτην ἀγωγιάτην Γεώργιον Σκαμπαρίναν, ὅστις σὲ μιὰ χιονοθύελλα μετέφερε ἐπὶ τοῦ τραχήλου του ἓνα ἔμπορον ἀπὸ τὸ Ντομπρίνοβο τοῦ Ζαγορίου ἀπὸ τὸν ἀυχένα τοῦ Ζυγοῦ μέχρι τῆς γεφύρας τῆς Κυράννας. Εἶχε κρεμάσει εἰς τὸν τράχηλόν του καὶ ζευγὸς ἀναβατήρων (ζυγγιά) διὰ νὰ στηρίξῃ τὰ πόδια του ὁ ἀναβάτης, ἐνῶ αὐτὸς προχωροῦσε στηριζόμενος μὲ τὸ ἓνα χέρι σὲ μιὰ φορτωτήρα, ἓνα διχαλωτὸ ξύλο, ποὺ τὸ

χρησιμοποιοῦν οἱ ἀγωγιᾶται στὸ φόρτωμα τῶν ζώων ὅταν δὲν ἔχουν βοηθὴν καὶ μὲ τὸ ἄλλο χέρι κρατοῦσε τὸ ἓνα πόδι τοῦ ἀναβάτου. Καὶ κατ' ἕκτασιν τοῦ δρόμου Μετσόβου—Ἰωαννίνων ὑπῆρχον ἀρκετὰ χάνια. Τὸ πρῶτο μεγάλο ἀσβεστολιθόκτιστο χάνι εὐρίσκετο εἰς τὸν συνοικισμὸν Ἀνήλιου τοῦ Μετσόβου, διότι τὰ καραβάνια Τρικκάλων—Ἰωαννίνων διήρχοντο ἀπὸ τὸ Ἀνήλιον χάριν συντομίας. Ἄλλο πάλι χάνι εὐρίσκετο εἰς τὴν τοποθεσίαν Μπουϊάννου, εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Μετσοβίτικου ποταμοῦ. Τελευταῖος χαντζῆς εἰς τὸ χάνι αὐτὸ ὑπῆρξεν ὁ Ζῶγος (Γεώργιος) Μπουσβάρας, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσε κάποιος περαστικὸς Ἀρβανίτης, διότι ἀρνήθηκε νὰ σφάξῃ καὶ νὰ τοῦ μαγειρέψῃ ἓνα κοτόπουλο γιὰ νὰ γευματίσῃ. Ἐν συνεχείᾳ ὑπῆρχαν ἄλλα τρία χάνια πλησίον τοῦ χωρίου Βουτονοσίου ἔξ ὧσ' καὶ ἡ τοποθεσία «Τρία χάνια» μέχρι σήμερον, ὅπου ἡ κίνησις ἦτο μεγάλη διότι ἦτο σταυροδρόμιον, τὸ χάνι Μπαλντούμα, εἰς τὸ σημεῖον ὅπου ὁ Μετσοβίτικος ποταμὸς χύνεται εἰς τὸν Ἄραχθον, ἄλλα δύο χάνια εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ Δρίσκου, ἄλλο χάνι εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Δρίσκου καὶ τὰ τελευταῖα χάνια τῆς Λεύκας καὶ τοῦ Πόρου, ὅπου οἱ ἐπιβάται ἐπιβιβάζοντο στὲς εἰδικὲς νησιώτικες βάρκες διὰ νὰ φθάσῃν Σκάλα τῶν Ἰωαννίνων. Πολλοὶ Μετσοβῖται (κτηνοτρόφοι πρὸ πάντων) ἐχρησιμοποιοῦσαν διὰ τὰ Ἰωάννινα τὸν δρόμον, πού διήρχετο ἀπὸ τὴν τοποθεσίαν «Πλάκα» τῆς Πολτσιαῖς καὶ φθάνει εἰς τὸ Βουτενόσι. Πλησίον τῆς Πλάκας ὑπῆρχε τὸ χάνι Γιαπίο, πού σημαίνει κτίριο. Τὸ χάνι αὐτὸ ἐχρησιμοποιοῦσαν τὰ καραβάνια πού πήγαιναν εἰς τὴν Μηλιά καὶ Γρεβενά, διότι ἡ πορεία ἐσυντομεύετο κατὰ δύο ὥρας. Ἄλλα τρία μεγάλα χάνια ὑπῆρχαν εἰς τὴν τρίωρον τοῦ Μετσόβου ἀπέχουσαν τοποθεσίαν Φάγκου Σκρίπτου (Ὁξυὰ Γραμμένη) καὶ ἐξυπηρετοῦσαν τὰ καραβάνια τοῦ Ζαγορίου. Τελευταῖος χαντζῆς ἦτο ὁ Ἀχιλλέας Κίσκας, δι' ὃ καὶ τὸ τοπωνύμιον Χάνι τοῦ Ἀχιλλέα. Ἄλλα δύο χάνια ὑπῆρχαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μετσόβου—Μηλιαῖς, τὸ ἓνα εἰς τὴν θέσιν Τζιὰν Κουρταῶ (ὁ Θεὸς νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν) γνωστὸ ὡς χάνι τοῦ Τσαλμάνη καὶ ἄλλο ἓνα πλησίον τῆς Μηλιαῖς.

(Συνεχίζεται)

ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΑΤΘ. ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΥ
Δημοδιδασκάλου

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΥΡΕΩΝ*

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ λήγει ἡ ἱστορικὴ ἀφήγησις τῶν ἐν Βλαχίᾳ γεγονότων, καὶ ἄρχεται τὸ δεύτερον μέρος, τὸ ὁποῖον ὡς εἶδομεν, περιέχει συμβουλὰς καὶ νουθεσίας πρὸς τὸν ἄρχοντα Ἰωάννην Κατριτζήν, τὸν ὁποῖον προσφωνεῖ.

*Κύρ' Ἰωάννην ἔνδοξον Μπᾶνον τετιμημένον
καὶ ἄξιον νὰ κυβερνᾷ τὸν τῆς Κραγιόβας θρόνον.*

Ἀναγινώσκοντες μετὰ προσοχῆς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ βιβλίου, θαυμάζομεν τὸν συγγραφέα διὰ τὸ βάθος τῶν ἐννοιῶν του καὶ πλούσιον εἰς ἠθικὰς διδασκαλίας περιεχόμενόν του. Ἀπειθύνεται μὲν πρὸς τὸν Μπᾶνον Ἰωάννην, ἀλλ' εἶναι ἐν τοῖς πλείστοις αὐτοῦ σημείοις, πολύτιμος ὁδηγὸς παντὸς ἀνθρώπου, ὅστις δέον νὰ κανονίζῃ τὰ τοῦ βίου συμφώνως μὲ τὰς ὑγιεῖς κατευθύνσεις, τὰς ὁποίας μᾶς ἐκκληροδότησαν οἱ ἄρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι καὶ συνεπλήρωσεν ὁ Θεάνθρωπος διὰ τῆς κοσμοσωτηρίου διδασκαλίας του καὶ τοῦ λαμπροῦ παραδείγματός του. Τὰς παραινέσεις ταύτας ἄς ἔχωμεν γνώμονα τῶν πράξεών μας πάντες καὶ ἰδίως ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐτάχθησαν ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας νὰ κατευθύνωσι τὰς τύχας ἄλλων, ἢ καθ' οἷονδήποτε τρόπον νὰ εἶναι ταγοὶ ἢ προϊστάμενοι αὐτῶν.

Αἱ παρεχόμεναι συμβουλαι καὶ νουθεσῖαι ὑπὸ τοῦ Ματθαίου ἔχουν ὡς ἀκολούθως.

Ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ τρόπου τοῦ διοικεῖν.

Ἡ Κρίσις του νὰ εἶναι δικαία καὶ «Μετὰ φόβου Θεοῦ» νὰ προβαίη εἰς κάθε του ἐνέργειαν, ἥτις νὰ εἶναι ἀπόρροια ἐμπεριστατωμένης σκέψεως.

Χαρακτηρίζει τὸν ἐπίορκον ἔλειον ἄνθρωπον, δυνάμενον νὰ βλάβῃ τὸν πλησίον του ἀνεπανορθώτως.

Πρὸς ἐξασφάλισιν εἰρηρικῆς συμβιώσεως μετὰ τῶν ὁμόρων Κρατῶν, συμβουλεύει νὰ προσπαθῇ νὰ εὐρίσκηται εἰς ἀγαθὰς μετ' αὐτῶν σχέσεις, τοῦτο δὲ θὰ ἐπιτυγχάνεται δι' ἀμοιβαίων ὑποχωρήσεων ἐπὶ τῶν ἀναφυομένων ἐκάστοτε διαφορῶν.

Ὅτι πρὸς ἐξασφάλισιν μονίμου, σταθεροῦ καὶ διαρκοῦς εἰρήνης, δέον νὰ εἶναι πάντοτε πολεμικῶς παρασκευασμένος καὶ ἵνα φυλάσσωνται τὰ σύνορα ἐπιμελῶς.

Ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀθιετῇ τὰ ὑπεσχημένα καὶ νὰ μὴν ἀνακαλῆ, ὅσα συμφώνησεν, ὑπέγραψεν καὶ ἐσφράγισεν.

Ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὸν διακρίνῃ αὐταρχισμὸς, ἄκρατος ἐγωῖσμὸς, ἀχαλίνωτος δεσποτισμὸς καὶ ὑπερηφάνεια, ἅτινα εἶναι νόσοι ἐπικίνδυνοι καὶ ψυχοφθόροι.

Ὅτι πρέπει νὰ εἶναι θεοσεβῆς καὶ νὰ προσέρχεται μὲ εὐλάβειαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἀναπέμπῃ δεήσεις καὶ ἰκεσίας εἰς τὸν Παντεπόπτην καὶ Παντοδύναμον Θεὸν μὲ ταπεινοφροσύνην.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 22.

Ὅτι δὲν πρέπει νὰ κατακρίνη ἄνθρωπον ἱερωμένον οὔτε νὰ καταφρονῇ τὸ μοναχικὸν σχῆμα.

Νὰ μὴν ἀναμιγνύηται εἰς ζητήματα ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας κληρικῶν διότι τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Προφανῶς ἐπεθύμει ὁ αἰδίδιμος *Ματθαῖος* διὰ τῆς παραινήσεώς του ταύτης νὰ ἐξασφαλίσῃ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν κληρικούς ἀξιοπρεπεῖς, ἀνταξίους τῆς Θείας καὶ ἱεράς των ἀποστολῆς καὶ οὐχὶ ἐκλεγομένους τῇ σκανδαλώδει παρεμβάσει τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ὁπότε οἱ τοιοῦτοι δὲν θὰ δύνανται «*Δυοὶ κυρίοις δουλεύειν*».

Συνεχίζων τὰς σοφὰς του ταύτας παραινήσεις καὶ συμβουλὰς παραγγέλλει τὸν Ἰωάννην νὰ ἔχῃ ἐλεήμονα καὶ φιλόπρωχα αἰσθήματα, ἐρχόμενος ἐκάστοτε συνεπίκουρος καὶ παραστάτης τῶν πτωχῶν ἐνδεῶν καὶ ὁπωσδήποτε δυστυχοῦντων.

Ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἐγκρατῆς, ἀποστρεφόμενος τὰς σαρκικὰς ἡδονὰς καὶ λοιπὰς αἰσχροῦς πράξεις, αἵτινες ἐξευτελίζουσι καὶ καταρρακώνουσι τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἀκρατῆς, γενόμενος δοῦλος τῶν παθῶν του, ἀγεται καὶ φέρεται, ὡς τὸ ἄνευ πλοίου πηδάλιον, ἕως οὗ καταποντισθῇ καὶ οὕτως, ὅπως καὶ ἐκεῖνο. Ἴνα ἀποτρέψῃ τοῦτον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ταύτην, φέρει ἱκανὰ παραδείγματα ἡγετῶν, οἵτινες, γενόμενοι ἔρμαιον σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, ἐφθύρησαν ἀνεπανορθώτως, κατεποντίσθησαν.

Ἀναπτύσσων μὲ τὰ πλέον σαφῆ καὶ εὐλόγα ἐπιχειρήματα τὴν μεγίστην σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου ἡ Θεία Ἐξομολόγησις καὶ ἡ Θεία Εὐχαριστία, προτρέπει αὐτὸν ἵνα προπαρασκευάζεται ψυχικῶς καὶ ἐξομολογῆται, μεθ' ὃ προσέρχεται «*Μετὰ φόβου Θεοῦ*» τετράκις τοῦ ἔτους τοῦλάχιστον, καὶ μεταλαμβάνῃ τῶν Θείων Μυστηρίων. Τοῦτο αὐτὸ θὰ συμβουλεύῃ καὶ καθοδηγῇ ἵνα πράττωσι καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντός του, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ τῆς ἀκολουθίας του καὶ τοῦ ὑπηρετικοῦ του προσωπικοῦ.

Ἀκόμη συμβουλεύει τοῦτον νὰ μὴ μεθύσκηται, διεκτραγωδῶν μὲ τὰ μελανώτερα χρώματα τὰ θλιβερὰ καὶ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα τῆς μέθης. Αὕτη χοιροποιεῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ὑποβιβάζει εἰς τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν τοῦ κτήνους.

Προτρέπει τοῦτον νὰ εἶναι πολὺ τίμιος καὶ συνεπῆς εἰς τὰς μετὰ τῶν διαφορῶν ἐμπορευομένων συναλλαγὰς του, πληρώνων εἰς αὐτοὺς καὶ τὸ τελευταῖον σκοῦδον (1) διότι εἶναι τελείως ἀδίκον, παράλογον καὶ ἀσυγγώρητον νὰ ἀδικῇ ἄνθρωπος βιοπαλιστάς, οἵτινες προσφέρονται μὲ πολλοὺς κόπους εἰς τὴν Χριστιανικὴν χώραν του, ἵνα ἐμπορευθῶσιν καὶ ἐξασφαλίσωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν εἰς τὰς οἰκογενείας των.

Ἐξ ὅλων τῶν σοφῶν συμβουλῶν του, τὰς ὁποίας παρέχει ὁ αἰδίδιμος *Ματθαῖος* πρὸς τὸν Ἰωάννην, μία εἶναι περισσότερον ἀξιομελέτητος καὶ ἀξιοπρόσεκτος. Αὕτη ὑπερέχει πασῶν τῶν ἄλλων. Εἶναι ἡ διὰ τὴν ἴδρυσιν σχολείων, διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ ἀγραμμάτου λαοῦ μέριμνά του.

Τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας, τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ, ἰδίως εἰς τὴν Βλοχίαν, τὴν χώραν τοῦ Ἰωάννου, εἰς τὴν ὁποίαν ἀρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, κληρὸς καὶ λαὸς εἶναι ἀμόρφωτοι εἰς ἀπίστευτον βαθμόν, κάμνει τὸν *Ματθαῖον* νὰ συγκινηταί καὶ νὰ ὑποφέρῃ πολὺ. Ἴνα πείσῃ τὸν Ἰωάννην καὶ δώσῃ τὴν προσήκουσαν σημασίαν διὰ τὴν σύστασιν, ἴδρυσιν καὶ λειτουργίαν σχολείων δὲν διστάζει νὰ ὑποσχεθῇ εἰς τοιοῦτον καὶ τὴν κατὰ τὴν ἄλλην ζωὴν, μετάβασιν τούτου ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν Παράδεισον!

1. «*Σκοῦδον*» Λατινικὴ λέξις *SCUDO*. Τὸ ἀρχαιότερον Ἰταλικὸν τάλληρον, ἰσοδυναμοῦν μὲ πέντε Ἰταλικὰς λιρέττας.

Ἦ πόσῃν σημασίαν δίδει εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ.

Προτρέπῃ ὅθεν τὸν Ἰωάννην νὰ ἰδρῦσῃ σχολεῖα καὶ παρακινήσῃ τοὺς νέους νὰ φοιτήσουν εἰς αὐτά. Ἴνα δὲ ἡ μόρφωσις λάβῃ καθολικὸν χαρακτήρα εἰς τὴν χώραν του καὶ μὴ περιορισθῇ μόνον εἰς τοὺς εὐποροῦντας, συμβολεύει τὸν Ἰωάννην νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ μέσα συντηρήσεως καὶ διατροφῆς τῶν ἀπόρων, ποὺ θὰ φοιτήσουν εἰς αὐτά. Καὶ ἀκόμη, ἐπειδὴ ἀναγνωρίζει τὴν ὑψίστην ἀποστολὴν τοῦ διδασκάλου, ὡς ἀναμορφωτοῦ τῆς κοινωνίας, ὅστις θέον κατὰ τὴν ἐπιτέλειαν τοῦ θεοῦ ἔργου του νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένος τῶν βιοτικῶν ἀναγκῶν, ἵνα οὕτω ψυχῇ τε καὶ σώματι ἐπιδίδεται ἀπερίσπαστος εἰς αὐτό, ὑποδεικνύει εἰς τὸν Ἰωάννην, ἵνα, διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν μέσων συντηρήσεως καὶ διατροφῆς τῶν ἀπόρων μαθητῶν, ὅσων καὶ διὰ τὴν καταβολὴν ἐπαρκοῦς μισθοῦ εἰς τοὺς διδασκάλους, διαθέσῃ τὰ ἔσοδα μιᾶς περιοχῆς τῆς εὐφόρου χώρας του, ἥτις, τρόπον τινά, νὰ ἀποτελῇ ἰδιοκτησίαν τῶν σχολείων, ἧς τὰ ἐτήσια ἔσοδα νὰ διατίθενται πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ὠραίου, ὑψηλοῦ, εὐγενοῦς καὶ ἰδεώδους, αὐτοῦ σκοποῦ.

*Ἐνα χωρίον πρόσθεσε καὶ ἀφιέρωσε το
καὶ μὲ τὸ δακτυλίδι σου τὸ γράμμα βούλωσέ το,
νὰ εἶναι εἰς ζωοτροφὴν ἐκείνου τοῦ σχολείου
τὰ ὅσα συναθροίζονται ἔκ ἐκείνου τοῦ χωρίου,*

*Καὶ ἂν τὸ κάμῃς τὸ καλὸν αὐτὸ μὲ ὄρεξίν σου
μέσα εἰς τὸν Παράδεισον πηγαίνει ἡ ψυχὴ σου.*

Ἄναγινώσκων τις τὰς βαθυστοχάστους καὶ σοφὰς προτροπὰς τοῦ ἀοιδίου Ματθαίου διὰ τὴν ἰδρῦσιν φαινῶν φάρων, σχολείων πρὸς φωτισμὸν τῶν εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας διαβιούντων ἐκεῖ συνανθρώπων μας, θαυμάζει περισσότερον τὸν ἄνδρα. Ὁ ἀναγνώστης καταλαμβάνεται ἀπὸ ἀπερίγραπτον λύπην. Ἡ θλίψις του κορυφοῦται, ὅταν βλέπῃ ὅτι, καὶ αὐτοὶ οἱ ἱερεῖς, ἀκόμη καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἦσαν ἀμόρφωτοι εἰς τοσοῦτον βαθμὸν, ὥστε νὰ μὴ ἔχωσι κἂν ἀντίληψιν τῆς ὑψίστης σημασίας τῶν Θεῶν Μυστηρίων καὶ λοιπῶν Ἐκκλησιαστικῶν τελετῶν. Ἀποστηθίσουντες παπαγαλιστὶ τὰς συνήθεις καθιερωμένας εὐχὰς, τὰς ἐπρόφερον ἀσυναίσθητως, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ ἀντιλαμβάνωνται τὸ περιεχόμενον των. Ἀπὸ αὐτὸ καὶ μόνον δύναται τῆς νὰ συμπεράνῃ τὸν βαθμὸν τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως. εἰς ἣν εἶχε περιέλθει κληρὸς καὶ λαός. Τοῦτο κάμνει τὴν εὐγενῆ καὶ εὐαίσθητον ψυχὴν τοῦ ἀοιδίου Ματθαίου νὰ ὑποφέρῃ πολὺ-πολύ, διότι ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἀτενίσῃ καθ' ἑκάστην τὸ θλιβερὸν τοῦτο κατάντημα. Μὲ συντριβὴν ψυχῆς του λέγει.

*Διότι δὲν εὐρίσκεται κανεὶς γραμματισμένος
ἐδῶ ἑστὴν Ἐπαρχίαν σου νὰ εἶναι προκομμένος
Παπᾶς οὐδὲ καλόγερος, οὐδὲ ἀρχιερέας.*

Καὶ συνεχίζει μὲ βαθύτατον πόνον.

*Οἱ ἱερεῖς δὲν ξεύρουσι τὸ βρέφος νὰ βαπτίσουν
οὐδὲ ταῖς θεαῖς προσευχαῖς διὰ νὰ λειτουργήσουν.
Στεφάνια καὶ εὐχέλαια τ' ἀκούουν καὶ θαυμάζουν
καὶ τᾶλλα τὰ Μυστήρια ποσῶς δὲν ὀνομάζουν.
Πολλὰ ἐβαρβαρώθησαν τίποτας δὲν γινώσκουν*

μόν' τὰ κολλυβοπρόσφορα ὡσάν τὰ ζῶα θόσκουν.

Ἴνα δὲ συγκινήσῃ περισσότερο τὸν Ἰωάννην καὶ κεντρίσῃ τὸν ζήλον αὐτοῦ διὰ τὴν ἰδρυσιν μορφωτηρίων, διὰ νὰ φωτίσωσι τὸν ἔσχοτισμένον νοῦν τῶν ἀμορφῶτων ἐκεῖ ἀνθρώπων, περαίνει τὰς πρὸς τοῦτον συμβολὰς του διὰ τῆς ἐξόχου καὶ λίαν ἐπιτυχοῦς ταύτης ἀποστροφῆς του.

—Τὸ γράμμα εἶναι ζωντανόν, ζωογονεῖ καὶ ἄλλους
τοὺς ταπεινοὺς κάμνει ψηλοὺς καὶ τοὺς μικροὺς μεγάλους.
Τολμῶ εἰπεῖν καὶ τοὺς τυφλοὺς κάμνει μεγάλους νὰ θεωρήσουν
ἕως τὰ ἕψη τ' οὐρανοῦ τὰ ἄστρα νὰ μετρήσουν.

Εἰς ὅλα τὰ Βασίλεια ἔχονσι σπουδαστήρια,
Διδασκαλεῖα περισσά, σχολὴν καὶ Φροντιστήρια.
Μόνον ἐδῶ στὸν τόπο σου, ἐδῶ στὴν Ἐπαρχία σου
κανένα δὲν εἶσκαται καὶ κάμε ἡ ἀφεντία σου.

Ἀσφαλῶς αἱ τοσοῦτον ἐμπνευσμένα καὶ μεσταὶ περιεχομένου, λίαν δὲ συγκινητικαὶ συμβουλαὶ καὶ παραινήσεις τοῦ αἰοίδιμου Μ α τ θ α ἰ ο υ δὲν ἔμειναν ἀτελεσφόρητοι. Ὁ Ἰωάννης, συμμορφωθείς μὲ τὰς σοφὰς ὑποθήκας τοῦ πνευματικοῦ τούτου ἀνδρός, προέβη εἰς τὴν σύστασιν καὶ λειτουργίαν τῶν ἀπαραιτήτων ἐκεῖ σχολείων καὶ ὁ λαὸς καὶ κληρὸς ἤρχισε νὰ μορφώνηται. Τὸν λαοσοιτήριον σπόρον ἔσπειρεν ὁ αἰοίδιμος Μ α τ θ α ἰ ο ς, ὅστις, εὐρῶν γῆν ἀγαθὴν, τὴν καρδίαν τοῦ Μπάνου Ἰωάννου, ἐκαρποφόρησεν.

Τὸ οὕτω λαμπρῶς καλλιεργημένον ἔδαφος διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ, ἐυνέχισεν ἀποδοτικώτερον ἀργότερον (τὸ 1633—1654) ὁ διαδεχθεὶς τὸν Γ α β ρ ἰ ἠ λ Βοεβόδας Μ α τ θ α ἰ ο ς ὁ Α. ὁ Β α σ α ρ ἄ β α ς. Ἀλλὰ καὶ ὁ τοῦτον διαδεχθεὶς Σ ε ρ μ π ἄ ν ο ς ὁ Β'. ὁ Κ α τ α κ ο υ ζ η ν ὁ ς, εἰργάσθη μετ' ἀπαραμίλλου ζήλου διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ.

Τὶς ἀντικειμενικῶς κρίνων δὲν ἀναγνωρίζει, ὅτι ὁ Ματθαῖος ἐπετέλεσεν ἔργον ἀναμορφωτικόν, ἐκπολιτιστικόν ἐξυψωτικόν τοῦ εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας ζῶντος τότε ἐκεῖ κόσμου; Ἦτο ἢ δὲν ἦτο φορεὺς πολιτισμοῦ εἰς τὴν τότε ἀπολίτιστον ἐκείνην χώραν, τὴν Μολδοβλαχίαν, ἣτις διὰ τοῦ Σ ε ρ μ π ἄ ν ο υ τοῦ Α'. παρέσχεν εἰς αὐτὸν φιλοξενίαν; Ὁ Μ α τ θ α ἰ ο ς ὄντως συνετέλεσεν σπουδαίως εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς πνευματικῆς στάθμης τοῦ ἐκεῖ λαοῦ. Ἐξ εἰγνωμοσύνης ὄθεν πρὸς τὸν Μ α τ θ α ἰ ο ν, πλέκει τὸ ἐγκώμιον τῆς ἐκεῖ πολυμεροῦς εὐεργετικῆς δράσεώς του ὁ εὐρυμαθὴς καθηγητὴς τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Πανεπιστημίου Ν. YORGA, ὁ ἔλκων ἐκ τοῦ ἡμετέρου γένους (1), ὃν ἀναφέρει καὶ ὁ Σεβασμιώτατος Κορυτσᾶς κ. Εὐλόγιος (2) ὡς ὑποστηρίζοντα ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ καὶ Ρουμᾶνοι εἶναι Λατῖνοι.

Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἡ ἐπιτευχθεῖσα μόρφωσις τοῦ ἐκεῖ λαοῦ εἶχεν ὡς φορέα τῆς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Τοιαύτην Ἑλληνοπρεπὴ μόρφωσιν ὠνειρεῖτο καὶ συνίστα ὁ αἰοίδιμος Μ α τ θ α ἰ ο ς. Ἡ Ρουμανικὴ γλῶσσα, ὡς γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατὰ συνέπειαν μορφώσεως τοῦ ἐκεῖ λαοῦ, εἰσήχθη ἀργότερον ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Μ α τ α ἰ ο υ Α' Β α σ α ρ ἄ β α. (3)

1. Νέος Ἑλληνομνήμων Τόμ. Α' σελ. 266.

2. Ἡπειρωτικὰ Χρονικά Τόμ. Γ' σελ. 62.

3. Ἐγκυκλιον. Λεξικόν Ἐλευθερουδάκη Τόμ. ΙΑ' σελ. 181.

Συνεχίζων οὕτω τὰς πρὸς τὸν Ἰωάννην συμβουλὰς του προτρέπει αὐτόν, ἵνα κτίξῃ γεφύρας εἰς ποταμούς καὶ κατασκευάξῃ πηγὰδια διὰ τοὺς στρατοκόπους, διότι τοῦτο εἶναι μέγα θεάρεστον ἔργον, νὰ μεριμνᾷ διὰ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν τῶν καταδίκων, οἵτινες, πρὶν ἐκτελεσθῶσι, δέον κατ' ἰσχυρῶς νὰ ὀδηγοῦνται εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, καὶ ἀκολουθεῖ ὁ τοσοῦτον συγκινητικὸς καὶ συναρπαστικὸς «Θ ρ ἦ ν ο ς τ ῆ ς Κ ω ν σ τ α ν τ ι ν ο υ π ὀ λ ε ω ς» καὶ τοῦτον ἀκολουθεῖ ἡ τελευταία παραίνεσις «ὅτι οὐ σκῆπτρον, οὐ βασιλεία, οὐδ' ἄλλο τι τῶν γῆινων, εἰμὴ ἡ Πίστις μετὰ τῶν ἔργων βοηθῆσαι δύναται».

Ἀναπτύσσων διὰ ταύτης τὰ ψυχικὰ καὶ ἠθικὰ ἐφῆδια, ἅτινα πρέπει νὰ ἔχη διὰ νὰ κληρονομήσῃ τὴν αἰώνιον ζωὴν, τονίζει ρητῶς καὶ ἀπεριφράστως εἰς τοῦτον, ὅτι οὐδεὶς κατὰ τὴν φρεσὶν ὥραν τοῦ θανάτου θὰ δυνηθῇ νὰ παράσῃ αὐτῷ βοήθειάν τινα. Ὅτι ὁ θάνατος θεοῖζει ἀδιακρίτως πλουσίους καὶ πτωχοὺς, ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους, κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς, Πάπας Καρδινάλιους, τοὺς ὁποίους διὰ τὸν ἀχαλίνωτον ἐγωϊσμόν, τὴν ἄκρατον ὑπεροψίαν των, τὸ ἀγέρωχον ὕψος των, τὸν ἀλαζονικὸν καὶ σατραπικὸν χαρακτήρα των, τὸ κατ' αὐτούς, ἀλάθητον τῆς γνώμης των, εἰρωνεύεται ἑλαφρῶς λέγων.

Τὸν Πάπαν—ὁ θάνατος—δὲν ἐντρέπεται μὲ τὸ τρανὸ σκιάδι μόν, κόφτει ταῖς ἡμέραις του καὶ φέρνει τον στὸν Ἄδη. Καὶ τοὺς Καρδινάλιους του μὲ ταῖς μακρᾶς μαντέλλαις τοὺς κάμνει νὰ σκοτιζῶνται καὶ χάνουν ταῖς καπέλλαις.

Καὶ περαίνει τὰς σοφωτάτας ταύτας συμβουλὰς διὰ παραθέσεως τοῦ κατὰ τὰς Νεκρωσίμους Ἀκολουθίας ψαλλομένου Δοξαστικοῦ, οὗτινος τὸ περιεχόμενον, εὐχεται νὰ μᾶς ταπεινώσῃ, διότι, ἂν συμβῇ ἀντιθέτως:

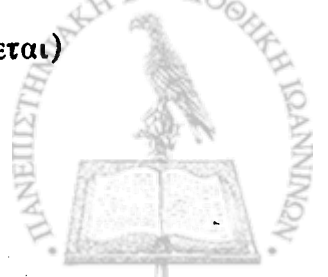
«Φρόνεσιν δὲν ποτάζομεν οὐδὲ βαστοῦμεν γνῶσιν.»

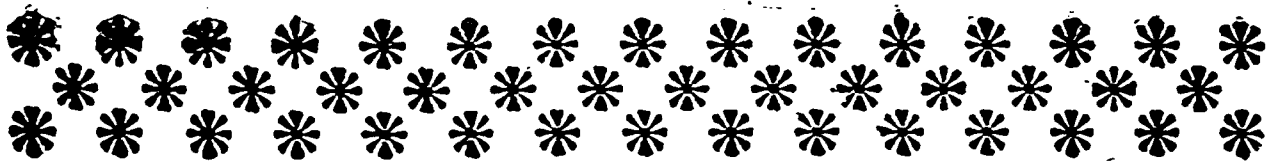
Οὕτω λήγει τὸ λαμπρὸν καὶ περισπούδαστον τοῦτο Βιβλίον, τὸ ὁποῖον, ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις ἀνεφέρομεν, ἀνεγινώσκειτο μὲ τσαούτην διάθεσιν ἀπὸ τὰς πρὸ ἡμῶν γενεάς, ἀφοῦ δεκάκις πρὸς τοῦτο ἀνετυπώθη.

Ὡς τόπος συγγραφῆς του φέρεται ἡ πόλις τῆς Μικρᾶς Βλαχίας Τριγόβυστον καὶ οὐχὶ ἡ Μονὴ Δάλου. Καὶ εὐλόγως γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Τίνες λόγοι ὑπηγόρευσαν εἰς τὸν Ματθαῖον νὰ ἐγκαταλείψῃ—ἔστω καὶ προσωρινῶς—τὴν Μονὴν Δάλου, εἰς ἣν συνέγραψε τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων του καὶ μετέβη εἰς τὴν πόλιν; Νὰ ἔμενε φιλοξενούμενος παρὰ τῷ ἐκεῖ συναδέλφῳ του Μητροπολίτῃ; Νὰ ἐπέβαλλον εἰς αὐτὸν λόγοι ὑγείας, διὰ νὰ παρακολουθῆται ἡ ὑγιεινὴ του κατάστασις παρὰ θεράποντος ἰατροῦ; ἢ ἐφιλοξενεῖτο ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος Ἰωάννου Κατριτζῆ, πρὸς ὃν αἱ συμβουλαὶ καὶ νουθεσίαι; Ἴσως νὰ συμβαίῃ τὸ τελευταῖον διότι, καὶ ὁ καθητῆς Ν. YORGA, ὃν ἐν τοῖς προηγουμένοις ἀνεφέραμεν, γράφει ὅτι «..... Ὁ Ματθαῖος κατέλιπεν εἰς ἡμᾶς πλὴν τινῶν Ἐμμέτρων ἔργων καὶ πολυτίμον Ἱστορίαν τῆς Ἡγεμονίας τῆς Βλαχίας, ἐν τῷ χρόνῳ τῆς διαμονῆς αὐτοῦ παρὰ τοῖς Βοεβόδοις, ὑπῆρξε δὲ καὶ ἰδρυτῆς Σχολῆς Βιβλιογράφων ἐν Βλαχίᾳ» (1). Πάντως ἡ εἰς Τριγόβυστον παραμονὴ του ἦτο βραχείας διαρκείας, ἴσως ὄσος χρόνος ἀπητήθη, διὰ τὴν συγγραφὴν τῆς Ἱστορίας, διότι, ἀπὸ ἄλλα ἔργα του, γραφέντα ἀργότερον, μαρτυρεῖται, ὅτι ἐγράφησαν εἰς τὴν Μονὴν Δάλου, ὅπου καὶ ἀπέθανεν.

(Συνεχίζεται)

1. Νέος Ἑλληνομνήμων Τόμ. Α' σελ. 266.

Δ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ ΑΓΩΝΕΣ

ΚΑΘΩΣ ΧΑΡΑΖΕ Η ΛΕΥΤΕΡΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΑ

Ἐν Ἰωαννίνοις τῆ 21 Φεβρουαρίου 1913

Κωνσταντῖνος Διάδοχος

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ

ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ

ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΗΠΕΙΡΩΤΑΣ

Ἡ θέλησις καὶ ἡ γενναϊότης τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ἡγαγεν ἡμᾶς εἰς κατάκτησιν τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἡπείρου.

Τίμιον Ἑλληνικὸν αἷμα ἐχύθη ἐν πολλαῖς μάχαις διὰ τὴν κατάκτησιν ταύτης.

Τὸν ἀγῶνα ἀνελάβομεν πρὸς πράσπισιν τῶν δικαίων τῶν Ἐθνῶν καὶ τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀτόμου καὶ ὡς πολιτοῦ.

Δι' ἧ καὶ εἰσελαύων εἰς τὰ Ἰωάννινα, διακηρύττω ὅτι, ἐγγυῶμαι εἰς πάντας ἀνεξαρτήτως θρησκείας καὶ ἐθνοτήτος ἀσφάλειαν ζωῆς καὶ περιουσίας. Ἀλλὰ πᾶς ὁ ἐπιχειρήσων ἰὰ διαταράξῃ τὴν δημοσίαν τάξιν ἢ ὅπως δήποτε ἢ ἀντιστρατεύθῃ εἰς τὰς διαταγὰς Μου καὶ τοῦ νόμου τῆς Ἑλλάδος, θέλει τιμωρηθῆ παραδειγματικῶς.

Πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς δημοσίας τάξεως, κηρύττω τὸν στρατιωτικὸν νόμον μέχρι νεωτέρας ἀποφάσεω.

Αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ περιέχονται ἐν ἰδιαιτέρᾳ προκηρύξει.

Πέποιθα ὅτι, πάντες ἀνεξαιρέτως, συνασθάνομενοι τὰς εὐθύναις τῶν πράξεων αὐτῶν, θέλουσι συντελέσει εἰς τὴν παγίωσιν τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας ἐν τῇ πόλει καὶ θέλουσι παράσχει Μοι πρόθυμον συνδρομὴν πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ἔργου Μου.

Δυνάμει τοῦ ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων ψηφισθέντος τὴν 6ην Ὀκτωβρίου ἐνεστῶτος ἔτους νόμου ΔΞΘ' (ὑπ' ἀριθ. 4069), οὗτος ἡ ἐσχὺς ἤρξατο διὰ τοῦ ἀπὸ τῆς 9ης Ἰδίου μηνὸς καὶ ἔτους Βασιλικοῦ Διατάγματος, ἡ πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἀχελώου ζώνη, ἐκηρύχθη εἰς κατάστασιν πολιτορκίας, μεταβιβάσθεισών εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Ἀρχὴν πασῶν τῶν ἐξουσιῶν τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς Ἀστυνομίας, τῶν Στρατιωτικῶν Δικαστηρίων, ἐπιλαμβασομένων τῆς καταδιώξεως πάντων τῶν κατὰ τῆς ἀσφαλείας τοῦ Κράτους, τοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς δημοσίας τάξεως καὶ εἰρήνης ὡς καὶ κατὰ τῶν προσώπων καὶ περιουσιῶν ἀπειθυνομένων κοινῶν ἀδικημάτων, οἰαδήποτε καὶ ἂν ἡ ἰδιότης τῶν αὐτουργῶν ἢ συνεργῶν, ὁσῆκει κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Στρατιωτικῆς Δικαστικῆς Ἀρχῆς, ἐκτίθετα δι' αὐτῶν εἰς κίνδυνον ἢ ἀσφάλεια τοῦ ἐν καταστάσει πολιτορκίας τόπου ἢ διασαλεύεται ἢ δημοσία τάξις, ὡς καὶ κατὰ παντὸς ἀπειθοῦντος εἰς οἰσοδήποτε διαταγὰς τῆς Στρατιωτικῆς Ἀρχῆς κατὰ τὰς κατ' οἶκον ἐρεύνας ἐν ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ, κατὰ τὰς κατ' ἀπομάκρυνσιν παντὸς ὑπόπτου ἢ ἀτάκτου στοιχείου διαταγὰς αὐτῆς, κατὰ τὴν παραγγελλομένην παράδοσιν τῶν ἐπλῶν καὶ ἐφοδίων, κατὰ τὴν ἐνέργειαν πάσης πράξεως, σκοπούσης τὴν

ἀμυναν και ασφάλειαν τῆς χώρας, κατὰ τὴν ἀπαγόρευσιν και διάλυσιν οἰασδήποτε συναθροίσεως και παντὸς συνεταιρισμοῦ και κατὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἀνακοινώσεως και δημοσιεύσεως πληροφοριῶν, καθ' οἷον δὴποτε τρόπον και διὰ τοῦ τύπου, ἐξ ὧν προκαλεῖται ἡ διάπραξις ἀδικημάτων κατὰ τῆς ἀσφαλείας τοῦ Κράτους, τοῦ πολιτεύματος τῆς δημοσίας τάξεως και εἰρήνης.

ΚΗΡΥΣΣΩΝ

Ὅθεν τὴν ἐναρξιν τοῦ Στρατιωτικοῦ Νόμου, προσκαλῶ πάντας τοὺς κατοίκους ἀνεξαρτήτως θρησκευματος ἵνα ἀφοσιωθῶσιν εἰς τὰ εἰρηνικὰ αὐτῶν ἔργα, ἀποφεύγωσιν πᾶσαν πρᾶξιν δυναμένην νὰ ἀγάγη αὐτοὺς ἐνώπιον τῶν ἐκτάκτων Στρατιωτικῶν Ποινικῶν Δικαστηρίων, ἅτινα θέλουσι ἐφαρμόζει κατ' αὐτῶν ἀμειλίκτως τὰς βαρυτάτας τοῦ Νόμου ποινάς, διαβιῶσιν δὲ και σέβονται τὴν τιμὴν, τὴν ζωὴν και τὴν περιουσίαν αὐτῶν.

Ἐγένετο ἐν Ἰωαννίνοις τῆ 21 Φεβρουαρίου 1913

Ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ἰωαννίνων

ΠΡΟΣ ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Καταλαμβάνων ἐν ὀνόματι τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων τὴν Ἠπειρον και ἀποδίδων οὕτω και εἰς τὴν χώραν ταύτην τ' ἀγαθὰ τῆς πραγματικῆς ἐλευθερίας και ἰσοπολιτείας, προσκαλῶ πάντας τοὺς κατοίκους αὐτῆς ὅπως ἐπιμελῶς ἀποφεύγωσι πᾶσαν πρᾶξιν δυναμένην νὰ παραβλάψῃ ὅπωςδὴποτε τὴν δημοσίαν τάξιν, ἧς ἡ ἀυστηρὰ τήρησις, ἀποτελεῖ τὸ πρῶτιστον μέλημά μου, και ἐπιδοθῶσι πάντες εἰς τὰ εἰρηνικὰ αὐτῶν ἔργα.

Ἐγγυῶμαι δὲ τὴν πλήρη ἐξασφάλισιν τῆς τιμῆς, περιουσίας και τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων πάντων ἐν γένει τῶν κατοίκων, ἀνεξαρτήτως φυλῆς και θρησκευματος και πέποιθα ὅτι, και οἱ ἐν τοῖς ὄρεοις διαμερίσμασι τῆς Ἑλληνικωτάτης Ἠπέρου βιοῦντες Ἀλβανοί, δεόντως θὰ

ἐκτιμήσωσι τ' ἀγαθὰ τῆς παρεχομένης εἰς ὅλους πλήρους ἐλευθερίας και ἰσοπολιτείας και ἐν ὁμοιοῖα και ἀγάπῃ πρὸς τοὺς συνόλους Ἑλληνικοὺς πληθυσμούς, μεθ' ὧν συνδέονται διὰ κοινῶν δεσμῶν καταγωγῆς και αἵματος, θὰ σπεύσωσι νὰ συνεργασθῶσι μετ' αὐτῶν πρὸς εὐόδωσιν τῶν ἐκπολιτιστικῶν μου ἔργων και ἐδραίωσιν τῆς δημοσίας τάξεως και ἀσφαλείας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΙΑΔΟΧΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΡΧΗΓΟΣ

ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΔΙΑΚΗΡΥΤΤΕΙ:

Καταλυθεισῶν ἀπασῶν τῶν μέχρι τοῦδε πολιτικῶν και στρατιωτικῶν ἀρχῶν ἐν τῇ ὑπ' Ἡμῶν καταληφθείσῃ χώρᾳ, μέχρι νεωτέρας ἀποφάσεως, ἀνγνωρίζονται, μόνον αἱ θρησκευτικαὶ ἀρχαί, ἧτοι οἱ Σ. Μητροπολίται και οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐξαρτώμενοι Ἱερεῖς, Μητροπολιτικά Δικαστήρια και Δημογερονταί, οἱ Μουφτήδες και Καδῆδες και Ραβῖνοι. Ἐκ δὲ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν, ἀγνωρίζονται μόνον αἱ τοπικαί: ἧτοι αἱ Δημαρχαί και οἱ Μουχτάρηδες.

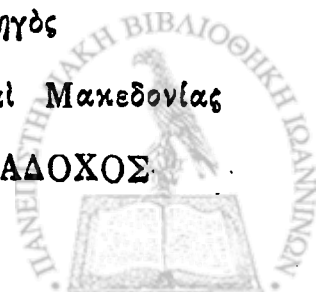
Προσκαλοῦνται δὲ, οἱ μὲν Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται ὡς και αἱ ἀνώτεραι θρησκευτικαὶ Ἀρχαί, νὰ συστήσωσιν εἰς τοὺς ἐξαρτωμένους λειτουργοὺς, νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀσκοῦντες τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα μετὰ ζήλου και ἀκριβείας, οἱ δὲ Δήμαρχοι και Μουχτάρηδες, νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἐνώπιον τῶν νέων ἀνωτέρων πολιτικῶν και στρατιωτικῶν Ἀρχῶν.

Ἐγένετο ἐν Ἰωαννίνοις τῆ 21 Φεβρουαρίου 1913

Ὁ Γενικὸς Ἀρχηγὸς

τοῦ Στρατοῦ Ἠπέρου και Μακεδονίας

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΙΑΔΟΧΟΣ

Ὁ Νομάρχης Ἰωαννίνων

Πρὸς

Ἀπάσας τὰς Ἐκκλησιαστικὰς, Στρατιωτικὰς, Δικαστικὰς καὶ Διοικητικὰς Ἀρχὰς τῶν καταληφθεισῶν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ἐν Ἡπειρῷ Χωρῶν.

Γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι, ἡ Α.Β. Ὑψηλότης ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος, ἠδὲκόησε διὰ τῆς ἀπὸ 25 Φεβρουαρίου ἐ.ε. ἐν Ἰωαννίνοις ἐκδοθείσης διαταγῆς αὐτοῦ, νὰ διορίσῃ ἡμᾶς Νομάρχην Ἰωαννίνων διὰ δὲ τῆς ἀπὸ 27 ἰδίου μηνὸς καὶ ἔτους αὐτοῦ τοιαύτης, ὑπῆγαγεν ὑφ' ἡμᾶς τὴν πολιτικὴν Διοίκησιν ἀπάσης τῆς κατακτηθείσης ἐν Ἡπειρῷ χώρας· συνεπῶς, ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς παρούσης, ἡ θέλουσι λάβει γνῶσιν αἱ ὑφιστάμεναι ἀρχαὶ διὰ τῶν προϊσταμένων αὐτῶν, παρακαλουμένων πρὸς τοῦτο, πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ τῆς χώρας ταύτης αἱ λαμβάνουσαι ὁποσδήποτε ὑπηρεσιακὴν ἀνάγκην πρὸς ἡμετέραν ἐπέμβασιν θέλουσιν ἀπευθύνεσθαι πρὸς τὸν Νομάρχην Ἰωαννίνων.

Ἐν Ἰωαννίνοις τῆ 28 Φεβρουαρίου 1913

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΦΟΡΕΣΤΗΣ

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Ἡ ἄλωσις τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἡ παράδοσις αὐτῶν, μετὰ 33000 Τουρκικοῦ στρατοῦ καὶ 200 τηλεβόλων, ἂν ἀποτελῆ διὰ τὸν οὐμπαντα Ἑλληνισμόν καὶ τὸν Ἡπειρωτικὸν Κόσμον ἐθουσιώδη ἑορτὴν καὶ πανήγυριν εἰς τὴν τὰ νικητήρια ψάλλει, ἔνθακρος, ἐκ δικαίας πατριωτικῆς χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας, ὁ περιπαθέστατος ἐθνικὸς λυρισμὸς, διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν πολιτικὴν γεωγραφίαν, ἀνοίγει νέας δέλτους καὶ νέα φύλλα διὰ μίαν κοσμοϊστορικὴν μεταβολήν, ἡ ὁποία συντελεῖται εἰς τὰ κράσπεδα τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῶν Βαλκανίων.

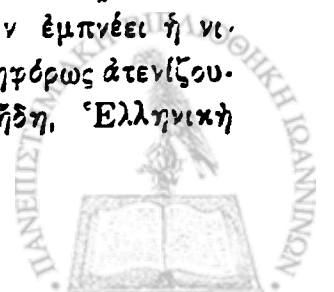
Διότι ἡ ὄχυρὰ ἀκρόπολις τῆς Ἡπειροῦ, ἡ φρασσομένη ἄλλως τε καὶ προτύτερα ὑπὸ δυσπορθήτων φρουρῶν, ἀπόρθητος δὲ ἐντελῶς καταστᾶσα διὰ τῶν ἀπὸ τετραετίας συντελεσθέντων, κατὰ σχέδιον τοῦ Γκόλτς Πασᾶ, τεραστίων ὄχυρωματικῶν ἔργων τῆς

Μπιζάνης—προστατευομένων καὶ τούτων ἐκατέρωθεν ὑπὸ φοβερᾶς ζώνης ἄλλων πυροβολείων τῆς Καστρίτης, Ἀγίου Νικολάου, καὶ Δουρούτης—ἀλώθεισα δὲ καὶ πεσοῦσα, μόνον χάρις εἰς τὴν γενναιότητα τῆς ἀκαμάτου ἑλληνικῆς ἑρμῆς καὶ λόγῃς καὶ τὴν μεγαλοφυᾶ στρατηγικὴν περινοίαν τοῦ Διαδόχου στρατηλάτου, δὲν χαρίζει μόνον τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν Ἡπειρον καὶ τὰ Ἰωάννινα.

Εὐκρινῆ, διαυγῆ, πραγματικὰ καὶ σαφῆ διαγράφονται ἤδη τὰ ἔρια τῶν ἑλληνικῶν ἀπαιτήσεων καὶ τὸ σύνορον τῆς ἐννεοποληθείσης μεγάλης Ἑλλάδος, δὲν μένει ἀπλοῦν ἐθνικὸν ἐννεορον καὶ πλατωνικὸς καὶ μὸς, ἀλλὰ δορυάλωτον πλέον, τὸ σύνορον τοῦτο, μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Ἰωαννίνων, πρὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μὲ νικηφόρον ἑλληνικὴν στρατιάν, ὀρίζει τὰς ἐθνικὰς ἀπαιτήσεις.

Ὅχι μὲ λόγια πλέον, ὄχι μὲ ἔγγραφα διπλωματικὰ καὶ ἱστορικὸς τίτλους, ἀλλὰ μὲ λόγῃν, ἡ ὁποία, ἀπὸ Πρεσβέτης μέχρι τῆς Τσατάλιτζης καὶ ἀπὸ Ἀκροκεραυνίων μέχρι Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀπὸ Ἑλλησπόντου μέχρι Κρήτης καὶ ἀπὸ Αὐλώνας μέχρι Ἀμβρακικοῦ ἀπλουμένη, ἐπικρατεῖ στερεᾶς καὶ θαλάσσης, διώκτρια τοῦ τελευταίου τούρκου στρατιώτου καὶ φύλαξ ἀήττητος τῆς κυματιζούσης πανταχοῦ κυανολέουκα ἑλληνικῆς σημαίας.

Ἡ πτώσις τῶν Ἰωαννίνων—ἄτινα, ἂν ὑπῆρξαν ἐπὶ αἰῶνας μάκρους ὁ πανελληνικός μυστικὸς κόθος, ἐπέπρωτο ὁμως καὶ νὰ χαρισθῶσιν αἰωνόβιον γέρας διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀνδρείαν καὶ τόλμην τῆ 21ῆς Φεβρουαρίου 1913—καθορίζει ἤδη τὴν τύχην τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀπλοποιεῖ τὸ Νησιωτικὸν ζήτημα, γράφει τὰ Ἡπειρωτικὰ ἔρια, ἀποκρούει πᾶσαν θυσίαν καὶ παραχώρησιν, πιθανήν, ἂν δὲν ἐπιπτον τὰ Ἰωάννινα, στερεῶς εἰς ὑπερήφανον ἐπίθρον ἀξιώσεων τὴν ὑπεύθυνον Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ δίδει εἰς χεῖρας αὐτῆς τίτλους, ἀπέναντι τῶν ὁποίων, πᾶσα εὐρωπαϊκὴ, μεσολάβησις ἢ μεσιτεία ὑπὲρ εἰρήνης, θὰ ἀκούσῃ τοὺς ὄρους μετὰ τοῦ σεβασμοῦ, ὃν ἐμπνέει ἡ νικητήρια λόγῃ καὶ ἡ δαφνηφόρος ἀτενίζουσα, πρὸς τὴν Μ. Ἀσίαν ἤδη, Ἑλληνικὴ στρατιὰ.

Ἄλλ' ἐξ' ἄλλου, καὶ διὰ τὴν συνόλην βαλκανικὴν συμμαχίαν, δίδει νέαν ἐνεσιν ζωῆς καὶ σφρίγγους· καὶ ἡ ἄλωσις τῶν Ἰωαννίνων ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ παρέχει εἰς ὄλους τοὺς συμάχους νέον γεγονός, διὰ τὸ ἔποισεν, ἂν σεμνύνηται ὁ σύμματος Ἑλληνισμός, ἐνθους, οἱ σύμμαχοι, ὠφελούμενοι καὶ οὗτοι, θὰ εὐρωσιν εὐκαιρίαν νὰ τιμήσωσιν, ἄλλην μίαν φοράν, πολῦτιμον σύμμαχον καὶ εὐλογησῶσιν τὴν ᾧραν καθ' ἣν, ὁ εὐλογημένος ἄνωθεν Ἑλληνικὸς στρατός, ἐπέπρωτο ἐπανειλημμένως, νὰ καταφέρῃ αὐτὸς τὰ τελευταία θανατηφόρα κτυπήματα εἰς τὸν ἐπάρατον ἐπιθανάτιον ἀσθενῆ—κτυπήματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα, ἡ βαλκανικὴ συμμαχία, κερδίζει ἔδαφος ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης στερεὸν καὶ βέβαιον.

Οὕτως ὥστε, ἡ πτώσις τῶν Ἰωαννίνων ἂν διὰ τὸν Ἑλληνισμόν ἀποτελεῖ πανήγυριν καὶ δόξαν, διὰ τὴν βαλκανικὴν συμμαχίαν καὶ τὴν καθόλου ἱστορίαν, ὡς συντελεῖ ὡς κλεισκαὶ κατακλεισ κοσμοϊστορικοῦ γεγονότος, ὅπερ μετέβαλεν ὀριστικῶς ἀπὸ τοῦδε τὸν χάρτην τῆς Ἀνατολῆς.

ΥΠΟΤΑΣΣΟΝΤΑΙ

Εἰδήσεις αὐθεντικαὶ ἐξ ὄλων τῶν ἐπαρχίων, φέρουσιν ὡς βέβαιον καὶ συντετελεσμένον ἤδη γεγονός, ὅτι σύμπασα ἡ Ἑλληνικὴ Ἠπειρος—Ἐπαρχία πρὸς Ἐπαρχίαν—καταλαμβάνεται καὶ παραδίδεται εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν πλέον.

Οὕτω, μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς Παραμυθίας, Φλιατῶν, Μαργαριτίου καὶ Ἠγουμενίτσας, τῆ 22α Φεβρουαρίου, ἐπηκολούθησεν ἡ κατάληψις τῆς Κονίτσας, τῆ 23ῃ λ.μ. καὶ τοῦ Λεσκοδικίου, τῆ 24ῃ λ.μ. ὡς καὶ τῆς Πρεμετῆς ὑπὸ τῆς τρίτης Μεραρχίας, τῆ 25ῃ λήγοντος μηνός, ἀφευκτος δὲ θεωρεῖται καὶ ἡ παράδοσις τῶν ἄλλων ἐπαρχίων. Χαρακτηριστικὴ δὲ εἶνε ἡ ἐμπιστοσύνη, μεθ' ἧς αἱ ἐπαρχίαι αὗται παραδίδονται εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη μεθ' ἧς οἱ τέως κρατοῦντες Μωαμεθανοί, παραδίδουσι τὰς πόλεις, βαρυνθέντες καὶ αὐτοὶ μίαν ἀφόρητον Διοίκησιν ὡς ἡ τουρκικὴ, καὶ ἀναμένοντες νέας ἡμέρας εὐημερίας ὑπὸ τὸ πε-

πολιτισμένον καὶ φιλελεύθερον Ἑλληνικὸν καθεστῶς.

Χαρακτηριστικὴ δὲ ἐπίσης ἡ περινοία τῶν Μουσουλμάνων προκρίτων προθυμοποιημένων εἰς τὴν παράδοσιν, διότι διαβλέπουσιν προφανῶς ὅτι, μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Ἰωαννίνων, πᾶσα ἀντίστασις ἐξαντλεῖ πλέον καὶ ἐκτραχύνει καὶ τὴν ὑπομονὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὅστις ἐκὼν ἄκων ἔπειτα, διὰ τῆς λόγῃς καὶ τοῦ ἐξολοθρευμοῦ θ' ἀποτελειώσῃ, ὅτι ἡ πρόνοια τῶν Μουσουλμάνων δὲν σπεύζει νὰ δικωσῇ.

Καὶ οὕτω ὁ δαφνηφόρος Διάδοχος τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου ἡγούμενος στρατοῦ ἀκαμάτου καὶ γενναίου, θέτει ἤδη εὐρὸ τὸ Ἑλληνικὸν πέλημα κατοχῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἠπειρον· καὶ ὅτι ὡς χθές, οἱ ἱστορικοὶ τίτλοι, διεξεδίκουν, ἀπόκτημα δορυάλωτον πλέον καὶ ἀναφαίρετον ἀποκαθίσταται εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἱστορίαν· καὶ ἡ Ἠπειρος, ἡ ὠραία, ἡ Ἠπειρος, ἡ πολυπαθῆς, βλέπει τελειωμένον τὸ προαιώνιον ἔθνικόν ὄνειρόν της:

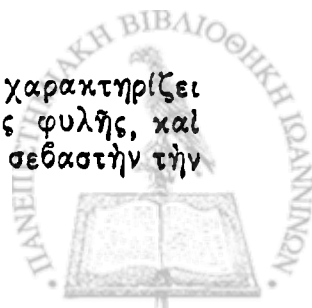
Τὴν προσάρτησιν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν κυανόλευκον ἀπὸ τῶν Ἀκροκεραυνείων μέχρι τῶν ὑψηλῶν δειράδων τοῦ Γράμμου, νὰ διηγῆται τὴν δόξαν τοῦ ἐλευθερωτοῦ τῆς Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Ἄφ' ἐτέρου δὲ καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες ἐνταῦθα καὶ παρακολουθοῦντες ἀνταποκριτῶν ξένων ἐφημερίδων, εἰς τὴν πάνδημον φρενίτιδα τοῦ ἀγινῶς Ἑλληνικοῦ καὶ ἐνθουσιῶντος πληθυσμοῦ τοῦ τόπου, κατενόησαν ὅπόσον γελοῖα κατασκευάσματα καὶ μυθικὰ ἐπινοήματα ἦταν αἱ προσπάθειαι πρὸς Ἀλθανοποίησιν τῆς Ἑλληνικωτάτης Ἠπέρου, τῆς ὁποίας ἡ ψυχὴ καὶ ἡ καρδία ὄλη, δὲν εἶχε ἀπ' αἰώνων, παρὰ ἓνα μένον καὶ μόνον:

Νὰ ἴδῃ τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν κυματίζουσαν ἐπὶ τῆς πατρίδος καὶ τὴν Ἑλληνικὴν κατοχὴν νὰ σημειώσῃ καὶ πολιτικῶς τὰ ὅρια τῆς Ἠπέρου, ἕως ἐκεῖ, ἐνθα φυσικῶς καὶ ἐθνολογικῶς ἀπ' αἰώνων ἀναμένουσιν τὸν ἐλευθερωτὴν Ἑλληνα Στρατόν.

ΕΥΓΕ

Τιμὰ καὶ γεραίρει καὶ χαρακτηρίζει τὴν εὐγένειαν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, καὶ ἀναδεικνύει, ἀπαξ ἔτι μάλλον σεβαστὴν τὴν

τιμήν και τὸν ἱπποτισμὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἡ ἀμνησίκακος, φιλάνθρωπος και εὐπροσήγορος, μέχρι θυσίας πολλάκις, διαγωγή τοῦ στρατοῦ μας, τόσον πρὸς ἔλους τοὺς παραδοθέντας Τούρκους ἀξιωματικοὺς και στρατιώτας, ὅσον και πρὸς τὸν ἐλάχιστον Μωαμεθανὸν πολίτην τῆς ἀλωθείσης χώρας και τῆς πρωτεύουσας τῶν Ἰωαννίνων.

Ὡς Ἕλληνες δέ, ἀσθανόμεθα ἐπὶ τοῦ-τω ἐθνικῆν ὑπερηφάνειαν, ὅταν βλέπομεν τοὺς γενναίους ἥρωας τοῦ Μπιζανίου με ἀδελφικὴν καλωσύνην και ἠπιότητα ν' ἀνακουφίζωσι τὸ ἄλγος τῶν ἠττημένων, νὰ προστατεύωσιν αὐτοὺς παντοιοτρόπως και προσπαθῶσι, με τὴν γλυκυτέραν εὐγένειαν, νὰ προλαμβάνωσιν, ὅσον τὸ δυνατόν, πᾶσαν στενοχωρίαν ἐκείνων, οἵτινες, ὡς χθὲς εἰσέτι ὠργιάζον ἐπὶ τῆς ὑπαίθρου και ἔθνον και ἀπώλλουον ἐν δόγματι τῆς Κυβερνητικῆς ἀνοχῆς εἰς ἄραρος τῶν Ἑλληνικῶν πληθυσμῶν.

Ἀκριβῶς, οὕτω λεοντόθυμον και μεγαλόψυχον, διπλότερα τὸν χαίρεται ἡ ψυχὴ μας τὸν κατακτητὴν στρατὸν, ὅστις ἤλθε προφήτης νέων ἐλευθεριῶν, νέου φωτὸς πολιτισμοῦ, νέων ἡμερῶν ἀναστάσεως Ἡπείρου και εὐτυχίας ἔλων τῶν ἐν αὐτῇ φυλῶν, ἀνεξαρτήτως θρησκευματος, ὡς ἐμπρέπει εἰς στρατιώτας ἔθνοους μεταλαμπαδεύσαντος πανταχοῦ πολιτισμὸν και τὴν ἀλήθειαν και οὐχὶ εἰς ἀτάκτους ὀρδὰς βρασιβουζούκων ζαπτιέδων και νιζάμηδων, δι' οὗς ἡ τιμὴ ἡ ζωὴ και ἡ περιουσίᾳ τοῦ ἄλλου και μάλιστα τοῦ ἀλλοδόξου, θεωρεῖται ἔρμαιον και κτῆμα ἰδικόν των.

Εὐγε:

ΑΝΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ

(Σημειώσεις Ἰωαννίτου

ΟΙ ΠΡΙΓΚΗΠΕΣ

Ἡ πόλις μας, με τὴν εὐτυχίαν τῆς ἀπελευθερώσεώς της, ηὐτύχησε νὰ φιλοξενῆ και πολλὰ τῶν ὑψηλῶν μελῶν τοῦ Σεπτοῦ Β. Οἴκου. Οὕτω τὰ Ἰωάννινα, ἐκτὸς τοῦ Διαδόχου ηὐτύχησαν νὰ ἴδουν τοὺς πριγκηπας Γεώργιον, Χριστόφορον, Ἀνδρέαν

και Ἀλέξανδρον, και τὰς πριγκηπίσας Μαρίαν, Ἐλένην και Ἀλίκην.

Ὁ κ. Φορέστης

Μέσα εἰς τὰς ἐνθουσιώδεις χαράς, εἰς τὰ ὁποίας πλέει κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἡ πόλις μας, εἶνε εὐτυχῆς, διότι εἶδεν, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς εἰσόδου τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, μορφήν ἐπιβάλλουσαν και συμπαθῆ, φυσιογνωμίαν συνδεθεῖσαν βαθύτατα ἐπὶ τετραετίαν με ἔλλην τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν τῆς πόλεως και τῆς Ἡπείρου, ἀνδρα μοχθήσαντα, ἀγρυπνήσαντα, ἐργασθέντα, πατριώτην ἐνθουσιώδη, και λεπτότατον τοῦτοχρόνως, διπλωμάτην τὸν κ. Ἀγγελον Φορέστην πρῶην Γενικὸν Πρόξενον Ἰωαννίνων.

Ὅταν γρηπῆ ἡ ἱστορία τοῦ Ἡπειρωτικοῦ ἀγῶνος, και ἕνας ἱστορικός, με ψυχὴν και νεῦρα Ἡπειρωτικά, ζητήσῃ τὸν προφήτην και τὸν ὑποφήτην μιᾶς νέας ζωῆς ἐν Ἰωαννίνοις και κατ' ἐπέκτασιν, ἐφ' ὅλης τῆς Ἡπείρου, θ' ἀνακαλύψῃ εἰς ἐν, διανυκτερεῦον διαρκῶς, ἐπὶ τριετίαν ἤδη, γραφειὸν τοῦ Προξενείου, ἀκαταπόνητον, ἀκούραστον, ἀφαντάστως ἐργατικὸν και γνώστην παντὸς Ἡπειρωτικοῦ ζητήματος τὸν κ. Φορέστην διευθύνοντα πᾶσαν ὀργάνωσιν, πηγνύοντα συλλόγους, σωματεῖα, νοθετοῦντα, παραφερόμενον, παθαινόμενον, πάσχοντα, αἰωνίως πονοῦντα διὰ τὰ Ἰωαννίτικα και τὰ Ἡπειρωτικά πράγματα.

Ὁ ἀδάμαστος αὐτός, ὁ ὑψηλόφρων και ἱπποτικὸς εὐγενῆς Κεφαλήν, ὁ ἀμείλικτος προκειμένου περὶ ἐθνικῆς ἐργασίας, ἀλλ' εἰλικρινῆς και ὠρατὸς τὴν ψυχὴν. ἔγεννηθη Κεφαλήν, ἀλλὰ ἡ Ἡπειρωτικὴ ψυχὴ, ἔχει ὁμιλήσει εἰς τὴν καρδίαν του, με ἔλας τὰς φωνὰς πάθους εἰλικρινοῦς και ἀσβέστου διὰ τὴν Ἡπειρόν μας. Και αἱ ὑπηρεσίαι αἰς τὸ πνεῦμα, ἡ διορατικότης, ἡ θαυμασία ἀντίληψις και ἀκαταπόνητος ἐργατικότης του παρέσχεν εἰς τὴν Ἡπειρον ἔλλην, μόνον ὅταν γραφῆ ἡ ἱστορία τῶν ἀϋπνιῶν του θὰ εἶνε δυνατόν νὰ ἐκτιμηθῆ τελείως.

Ἡ «Ἡπειρος», ἡ ὁποία ἐθεώρησεν ἀεῖποτε τιμὴν και εὐτυχίαν της νὰ δουλεύῃ παρὰ τὸ πλευρόν του και τὴν φωτεινὴν ἀντίληψίν του εἰς ἔλα, με δάκρυα χαράς εἶδε τὸν εὐγενῆ ἄνδρα με τοὺς πρώτους

ἐλευθερωτὰς κατάφθάνοντα, καὶ διησθάνθη ἀπείρως τὸ μείδιμα τῆς εὐδαιμονίας, ποῦ ἐφώτιζε τὰ μάτια του, ὅταν ἐπάτει, ἐλευθερον πλέον, τὸ χῶμα τῶν Ἰωαννίνων.

Διότι μόνον οἱ ἐργασθέντες διὰ μίαν τοιαύτην ἐλευθερίαν μειδιῶσιν οὕτως εὐδαιμόνως—καὶ οὐδεὶς πλέον τοῦ κ. Φορέστη εἰργάσθη μὲ τόσον καῦμόν διὰ τὰ πράγματα τῆς πατρίδος μας.

Καὶ ἡ θέσις τοῦ Νομάρχου Ἰωαννίνων, εἰς κανέναν δὲν ἤρμοζε τόσον δικαίως, ὅσον εἰς τὸν εὐγενῆ καὶ ἱπποτικὸν ἄνδρα, ὅστις ἐγεννήθη Κεφαλλήν, ἀλλ' εἰς μίαν τριετίαν ἀκαταπονήτου ἐν Ἰωαννίνοις ἐργασίας ἀπεδείχθη ὁ ἀκραιφνέστερος τῶν Ἡπειρωτῶν.

Μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν πεσόντων.

Μέγα, πάνδημον, καὶ ἐπιβλητικόν, ὡς ἡ κατέχουσα τὴν ψυχὴν δλοκλήρου τῆς πόλεως ἱερὰ συγκλίσεις ἐτελέσθη χθὲς τὸ μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἡρωϊκῶς πεσόντων ἐλευθερωτῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν, ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀγίου Ἀθανασίου.

Ὀλόκληρος ἡ πόλις, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, παρηκολούθησε τὴν ἐπιμνημόσυνον τελετὴν, εὐλογοῦσα τὴν μνήμην τῶν γενναίων νεκρῶν—ἀσφυκτικῶς δὲ ἐπληρώθη, οὐ μόνον ὁ ναός, ἡ περιοχὴ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅλοι αἱ παράπλευροι πρὸς τὴν ἱερὰν Μητρόπολιν δίοδοι.

Ἰδίως ὁμως, ὅτι ἔδωκεν ὄλην τὴν ἐπιβλητικότητα εἰς τὸ μνημόσυνον, ὑπῆρξαν αἱ 20 φιλότιμοι συντεχνίαι τῆς πόλεως μας, αἱ ὁποῖαι μὲ τὰ λάβαρα, τὰς σημαίας καὶ τοὺς κατατεθέντας ἐπὶ τοῦ κομφῶς διασκευασμένου νενοταφείου ὠραίους στεφάνους, μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους τοῦ ἱατρικοῦ καὶ δικηγορικοῦ σώματος, ὡς καὶ τῶν φαρμακοποιῶν καὶ τοῦ ἐμπορικοῦ συλλόγου, καὶ τοὺς στεφάνους τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων. Νήσου καὶ Περάματος καὶ Σαμαρίνης, συνετέλεσαν νὰ γίνῃ μεγαλοπρεπῆς ἡ τελετὴ, εἰς ἣν παρέστη ὁ Διάδοχος, ὁ Πρίγκηψ Γεώργιος, ἡ Πριγκήπισσα Ἀλίκη, ὁ ἐπίδοξος διάδοχος καὶ ὁ πρίγκηψ Ἀλέξανδρος, ἐπευφημηθέντες φρενητιωδῶς κατὰ τὴν διάβασίν τῶν, ὑπὸ τοῦ ἀναριθμήτου πλήθους.

Τὸν ἐπιμνημόσυνον ἀπήγγειλεν ὁ καθηγητῆς κ. Γ. Καλούδης.

Ἰερὸν ρίγος συγκινήσεως κατεῖχε ἑλὼν τὰς ψυχάς, καὶ τὰ ἀγνότερα δάκρυα ἠλόγησαν τὴν μνήμην τῶν γενναίων ἐλευθερωτῶν, ὧν αἰωνία καὶ ἀγήρως ἔσται ἡ μνήμη καὶ αἰωνία ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς Ἡπειρωτικῆς γῆς πρὸς τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸν ἡρωϊσμόν των.

Γ ρ α φ ε ἰ ο ν Τ ὕ π ο υ .

Καθ' ἃ ἀνακοινοῦται ἡμῖν, συνέστη ἐνταῦθα Γραφεῖον Τύπου, ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀνετέθη εἰς τὸν κ. Σ. Γρανίτσαν, βουλευτὴν Αἰτωλίας καὶ Ἀχαρνανίας, δημοσιογράφον καὶ νῦν ἐφεδρον ἀνθυπολοχαγόν.

Πᾶν δημοσίευμα, εἴτε διὰ Τύπου εἴτε διὰ τοιχοκολλήσεων, δεόν νὰ υποβάλληται ὑπὸ τὴν ἐγκρισιν τοῦ γραφείου Τύπου, τῶν παραβχτῶν εἰσαγομένων εἰς τὸ Στρατοδικεῖον καὶ τιμωρουμένων κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ σχετικοῦ νόμου περὶ καταστάσεως πολιορκίας.

Ὡσαύτως ἀπαγορεύεται καὶ ἡ διὰ προφορικοῦ λόγου ἀνακοίνωσις οἰωνδήποτε εἰδήσεων σχετιζομένων πρὸς στρατιωτικὰς κινήσεις, ἐπιχειρήσεις κ.λ.π.

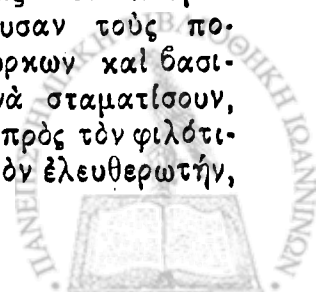
Π α ρ ᾶ ς κ α ἰ λ ε π τ ὸ ν .

Ἐεύρουν πολὺ καλὰ οἱ κ.κ. ἔμποροι, μπακάληδες κ.λ. τῆς ἀγορᾶς μας, ὅτι παρᾶς καὶ λεπτόν δὲν εἶναι καθόλου τὸ ἴδιον πρᾶγμα.

Καὶ δι' αὐτό, ἡ μικρότερα λέξις μὲ τὴν ὁποῖαν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ χαρακτηρίσῃ μίαν ἀφάνταστον ἀπλησίαν μερικῶν, παρατηρουμένην εἰς τὴν ἀγοράν μας, εἶναι ἡ λέξις: αἰσχροκέρδεια.

Ὅλα τὰ εἶδη, ἀπὸ τόσους παράδες τὴν ἑκάν, μετεβλήθησαν ξαφνικὰ εἰς ἄλλα τόσα λεπτά, δηλαδὴ τὸ διπλάσιον.

Ἐπὶ τέλους ὀφείλουν νὰ ἐννοήσουν μερικοὶ, ὅτι, ἀφοῦ ἔγδυσαν πολλαχῶς κατὰ τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας τὸν κόσμον τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἐλήστεισαν τοὺς πολίτας, ἀγριώτερον τῶν Τούρκων καὶ βασιβουζούκων, πρὲπει πλέον νὰ σταματίσουν, ἀπὸ ἐντροπήν τοῦλάχιστον πρὸς τὸν φιλότιμον Ἑλληνικὸν στρατόν, τὸν ἐλευθερωτὴν,

καὶ τοὺς εὐγενεστάτους Ἕλληνας ἀξιωματικούς, οἱ ὅποιοι, ὡς καὶ οἱ δυστυχεῖς πολῖται, πληρῶνουν μὲν ὅσον τοῖς ζητηθῆ δι' ἕκαστον εἶδος, ἐνδομύχως ὁμῶς θὰ ἐλεεινολογῶσιν τοὺς τοιοῦτους πωλητάς.

Ἄφ' ἑτέρου, καὶ ἡ Ἀστυνομία τάχιστα ὀφείλει ν' ἀνοίξη τὰ μάτια τῆς καὶ νὰ ὀμιλήσῃ τὸ χέρι τοῦ χωροφύλακος, ἐκεῖ ὅπου οἰᾶ πάσα φωνὴ αἰσθήματος ἐμπρὸς εἰς τὸν Μωμμωνᾶν. Διότι, ὅ,τι γίνεται εἰς τῖνα σημεῖα τῆς ἀγορᾶς μας, εἶναι ληστεία καὶ πλιάτσικον ἀληθινόν—οὐχὶ Ἑλλήνων ἀλλὰ γενιτσαράων.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Μὲ τὸ μέγα ἔθνικόν γεγονός τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰωαννίνων, ἀπελευθερωθεῖς ἀπὸ τὰς τουρκικὰς φυλακὰς, καθήκον ἀπαραίτητον θεωρῶ νὰ εὐχαριστήσω θερμῶτα καὶ ἐγκαρδίως τὴν συμπολίτιδα κοινωνίαν, διὰ τὰς εἰλικρινεστέρους ἐκδηλώσεις συμπαιθείας μεθ' ἧς μὲ καθυποχρέωσε, παρακολουθοῦσα ἀδελφικῶς καὶ τὰς θλίψεις, καὶ τὰ δάσανα πολυμήνου φυλακίσεως, βασιανιστηρίων καὶ τῆς δεινῆς ἀσθενείας, ἀδελφικῶς δ' ἐκδηλώσαν τὴν χαρὰν τῆς ἐπὶ τῇ ἀπελευθερώσει καὶ τῇ, ὡς ἐκ θαύματος διασωσεί μου.

Ἐπιβαλλόμενον καθήκον ἐπίσης θεωρῶ νὰ εὐχαριστήσω δημοσίᾳ τὸν εὐγενέστατον ὑποπρόξενον τῆς Γαλλίας κ. Dussap ὅστις οὐδεμίαν ἡμέραν καθ' ἣν ἤμην ὑπόδικος, δὲν ἔλειψε, μεθ' ὅλης τῆς χαρακτηριζούσης τὸ ἔθνος του εὐγενείας, νὰ μεσολαβῇ καὶ ἐξαντλή πᾶσαν τὴν ἐπιρροήν του, τόσον πρὸς διάσωσιν τῆς κεφαλῆς μου, ὅσον καὶ πρὸς βελτίωσιν τῆς ἀφρητήτου ὄντως θέσεώς μου.

Ὡς καὶ τὸν φίλτατόν μου χειρουργὸν τῆς πόλεώς μας κ. Ρέκκαν, ἐκτελοῦντα ἐνταῦθα χρέη ὑποπροξένου τῆς Ἀγγλίας, ὅστις, οὔτε ὠκνήσῃ, οὔτε ἐβαρύνθη νὰ πράξῃ, ὅ,τι δυνατόν, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑποδικίας μου παρὰ ταῖς τουρκικαῖς βωδὰς—κωφαῖς—καὶ πρὸ παντὸς ἀπλάχνους τουρκικαῖς ἀρχαῖς.

Αἰσθήματα τοιαύτης εὐγνωμοσύνης, εἰς τὰ ἄδυτο ἀπομεμονωμένων κελλίων ἀναπτυχθέντα, εἶναι ἀνεξίτηλα· καὶ εἰς τὴν φωνὴν τῶν αἰσθημάτων τούτων ἀκούων,

εὐχαριστῶ ἐγκαρδίως πάντας τοὺς συμμερισθέντας τὰς θλίψεις, καὶ ἐμοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας μου κατὰ τὸ πεντάμηνον διάστημα, τοῦ ὁποίου μόνον ἡ θεὰ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν ἐλευθέρων Ἰωαννίνων μὲ κάμει ἤδη νὰ λησμονήσω τὴν ἀπαισίαν ἀνάμνησιν.

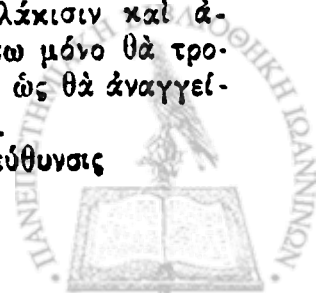
Γ. Δ. Χατζῆς
Διευθυντῆς «Ἡπειροῦ»

Θεῖα συναρωγῇ, διὰ τῆς ἀνδρείας τῶν ἑλληνικῶν ὀπλων διασωθεῖσα ἡ διεύθυνσις τῆς «Ἡπειροῦ» μετὰ πολὺμήνου φυλάκισιν—ἀπελευθερωθεῖσα ἐκ τῶν φυλακῶν εἰς ἃς ἐρρίφθη, κατόπιν πολλῶν βασιανιστηρίων μετὰ τοῦ σεβαστοῦ ἰδιοκτῆτου τῆς κ. Δ. Κούτσικου δι' ἀγρίας ἀποφάσεως ἰσοβίως ἐγκάθειρκτοι, εἶναι εὐτυχῆς ἤδη δυναμένη νὰ δώσῃ εἰς τοὺς φιλάτους Ἡπειρώτας πάλιν τὴν «Ἡπειρον» ἀπὸ τὰ ἐλεύθερα πλέον καὶ χιλιονειρευμένα παντὸς Ἡπειρώτου καὶ Ἑλληνος Γ. Ἰ. Ἀ. ν. ν. α.

Ἐπὶ τετραετίαν, κάτω ἀπὸ ἐπαχθῆ καὶ ἀφόρητον τυραννίαν τουρκικὴν ζήσασα καὶ μὴ πτοηθεῖσα—μέχρι τελευταίας στιγμῆς καὶ ὑπὸ στρατιωτικὸν νόμον ἀκόμη—νὰ ὑπηρετήσῃ στρατιώτης τῆς ἰδέας, ἀκλόνητος εἰς τὰς τάξεις τῆς μέχρι τῆς 30 Σεπτεμβρίου, ὅτε καὶ ἐσφαγίσθησαν τὰ τυπογραφεῖα τῆς καὶ συνελήφθη ὁ ἰδιοκτῆτης καὶ διεύθυντῆς, δὲν θὰ δυσκολευθῇ ἡ «Ἡπειρος» νὰ γίνῃ πιστευτὴ, διαβεβαιούσα τοὺς ἀπείρους φίλους καὶ συνδρομητάς τῆς, ὅτι ἤδη, ὑπὸ τὰ χρυσὰ τῆς ἐλευθερίας δῶρα, ἀοκνώτερον δὲν θὰ παύσῃ κηδομένη καὶ ἐξυπηρετοῦσα τὰ συμφέροντα τῆς φιλιότητος Ἡπειρωτικῆς γῆς.

Παρακαλεῖ εἰσὸνδήποτε ὀφείλοντα συνδρομητήν τῆς μέχρις Ὀκτωβρίου, ὅτε ἀνεστάλη ἡ ἐκδοσίς τῆς, νὰ θεωρήσῃ ἤδη καθήκον καὶ ὑποχρέωσιν νὰ τὴν ἀποστείλῃ, βέβαιος ὅτι θὰ ἀναζωογονήσῃ ἐφημερίδα, μηδέποτε μὲν ὀκνήσασαν ἢ παύσασαν ἢ ἔρρωδῆσασαν, μὲ χιλιάς θυσίας καὶ κίνδυνον τῆς κεφαλῆς τῆς νὰ πράξῃ τὸ πατριωτικὸν καθήκον τῆς, τελείως δὲ ἐξαντληθεῖσαν ἀπὸ πεντάμηνον φυλάκισιν καὶ ἀπείρους ζημίας ὀλικὰς, οὕτω μόνον θὰ τροποποιήσῃ τὴν ἐκδοσὴν τῆς ὡς θὰ ἀναγγέλλῃ εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.

Ἡ διεύθυνσις

ΕΚ ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΤΟ ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟΝ ΠΑΡΕΔΟΘΗ

ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΛΒΙΝΟΝ ΗΛΩΘΗ

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΣΑΡΑΝΤΑ ΚΑΤΕΛΗΦΘΗ-

ΣΑΝ—ΟΙ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΙ—Η ΔΗΜΟ-

ΣΙΑ ΤΑΞΙΣ

Κατ' ἐπισήμους εἰδήσεις ἐξ Ἀργυροκάστρου, ἡ πόλις παρεδόθη τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν 3 Μαρτίου.

Ὁ Ἑλληνικὸς στρατός, κατόπιν συμπλοκῆς προηγηθείσης εἰς Κακαβιὰν καθ' ἣν ἠχμαλωτίσθησαν δύο τουρκικά τάγματα καὶ 30 ἀξιωματικοί, εἰσηλθεν εἰς Ἀργυρόκαστρον, τοῦ ἐχθροῦ ὑποχωρήσαντος.

Ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν κατοίκων, ἀπερίγραπτος. Ἑλληνικαὶ σημαῖαι κυματίζουν πανταχοῦ καὶ ἡ πόλις πανταχοῦ πανηγυρίζει.

Κατὰ τὰλλα, παραδειγματικὴ τάξις ἐπεκρατεῖ καὶ οὐδὲν ἔκτροπον συνέβη.

**

Τὰ αἰχμαλωτισθέντα δύο τάγματα, ὠδηγήθησαν σήμερον (Τρίτην) εἰς τὴν πόλιν μας, ὑπὸ συνοδείαν ἑνὸς εὐζωνικοῦ λόχου.

Ἡ ἀγορὰ καὶ ἡ πόλις δλη ὑπεδέχθη

τοὺς γενναίους εὐζώνους ἐν ἐξάλλῳ ἐνθουσιασμῷ.

Οἱ εὐσταλεῖς εὐζωνοὶ, τραγουδοῦντες, διέσχισαν τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως μὲ τοὺς αἰχμαλώτους εἰς τὸ μέσον ἐνῷ πανταχόθεν ἐνθουσιασμένοι ζητωκραυγαὶ τοὺς ὑποδέχονται.

—Ζήτησαν οἱ γενναῖοι εὐζωνοὶ. ζήτη δ Ἑλληνικὸς στρατός.

Ἐπίσης εἰς τὴν Κλεισοῦραν, τετράωρον ἔξω τῆς Πρεμετῆς, συνήφθη συμπλοκὴ, προχθές, καθ' ἣν ὁ ἐχθρὸς ἐτράπη εἰς ἀτακτον φυγὴν.

Αἱ ἐξ ὄλων τῶν ἐπαρχιῶν καταφθάνουσαι ἰδιαίτερά μας πληροφορίαι, μᾶς διαζωγραφίζουν, ὅτι, παντοῦ, συναδελφωμένοι, Ἕλληνες καὶ οἱ Μουσουλμάνοι, πανηγυρίζουν τὸ γεγονός τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν καὶ οἱ Μουσουλμάνοι, ἤδη αἰσθάνονται πνέοντα ἀέρα, ἀληθοῦς ἐλευθερίας, προστασίας καὶ οἰκονομίας.

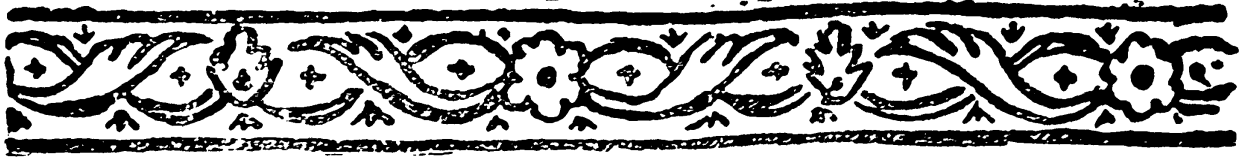
Ἡ δημοσία τάξις καὶ ἀσφάλεια παραδειγματικὴ.

**

Νυκτεριναὶ ἐπίσημοι εἰδήσεις, ἀγγέλουσιν ὅτι χθές (Δευτέραν) κατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ προελαύνοντος Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ οἱ Ἅγιοι Σαράντα καὶ τὸ Δέλβινον.

Ἐν Δελβίνῳ συνελήφθησαν 22 ἀξιωματικοὶ 150 ἵππεῖς καὶ 600 νοσηλεύομενοι.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑ·Ι·ΣΙΟΥ, ιερέως

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ ΧΙΟΝΙΑΔΩΝ*

169

1900

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Μονοδένδρι

Ἱ. Ναός ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ ἐντύπου Μηνιαίου Ἰουλίου τοῦ 1882.

«Πολύκαρπος Ἀ. Ἀγιογράφος ἦλθεν ἐνταῦθα καὶ ἐργάσθη ἱστορήσας τοὺς Εὐαγγελιστάς.

Ἐν ἔτη Σωτηρίῳ 1900 Ἰουλίου 5».

Σημ.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἀντεγράφη ἐκ τοῦ βιβλίου Ἱ. Νικολαΐδου—Οἰκονόμου «Ἱστορικὴ Μονογραφία Βίτσης Ζαγορίου» 1939 σελ. 134.

170

1900

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ.

Ἐπὶ ἐνός ἐκ τῶν ἑξ κίωνων τῶν ὑποβασταζόντων τὸν τροῦλλον τοῦ Ναοῦ.

Ἐγράφησαν αἱ παροῦσαι εἰκόνας τῶν ἑξ κλωνῶν τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐπιτροπεύοντος Θεοχάρη Πανταζῆ.

1900 Ἰουλίου 17. Χεῖρ Πολυκάρπου Ἀναστ. Ζωγράφου Χιονιαδίτου.»

Σημ.

Ἀντεγράφη καὶ αὕτη ἐκ τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις Περιοδικοῦ «Ἡπειρ. Ἔστια» Τεύχους Ἀπριλίου 1956 σελ 399, ἡ δὲ κατωτέρω τοῦ 1900, παρ' ἐμοῦ τοῦ γράφοντος.

171

1900

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ καὶ χωρίῳ.

Ἐπὶ εἰκόνας Ἀρχιστρατ. Μιχαὴλ ἀπέναντι τοῦ Ἀρχιερατ. Θρόνου.

«Δι' ἐξόδων Παναγιώτου Κολιοῦ εἰς μνημόσυνον. Τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ πρώην Ἐπιτρόπου Θεοχάρους Πανταζῆ.

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀ. Ζωγράφου ἐκ κόμης Χιονιάδων. 1900 Νοεμβρίου 11».

172

1902

Περιφέρεια Πρεσπῶν

Χωρίον Νίβιστα

Ἱ. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας Κοιμ. Θεοτόκου κάτωθεν.

«Διὰ χειρὸς Σωκράτους καὶ Νικολάου Χιονιαδίτες 1902.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου Τόμου, σελ. 995

*Αφιέρωμα Κωνσταντίνου Κηριαάκη τοῦ ἐκ Μοναστηρίου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Βικτωρίας».

173

1902

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Πάδες

Ἰ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ τοῦ θολωτοῦ λιθίνου ὑποστέγου ἔξωθεν.

«Δι' ἐξόδων Ἀθαν(ασίου) Τάση 1902 Ἰουλίου 28.

Ἔργον Ἀναστασίου Ζωγράφου Χιονιαδίτου».

174

1903

Χωρίον Κάντισικον

Ἰ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου Παρεκκλήσιον.

Ἐπὶ τοιχογραφίας ἐν μὲν τῇ Πλατυτέρᾳ:

«Δι' ἐξόδων Σπυρίδωνος Οἰκονόμου Μακρῆ καὶ σίζιγος αὐτοῦ Κηράτσος 1903».

Ἐν δὲ τῇ Προσκομιδῇ:

«Ἔργον Ἀναστασίου Μιχ. Ζωγράφου Χιονιαδίτης».

175

1905

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Μονοδένδρι

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου

Ἐπὶ εἰκόνας Ζωοδόχου Πηγῆς.

«Δι' ἐξόδων Ἰωάννου Νικολαΐδου 1905 Ἀπριλίου 3.

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀν. Ζωγράφου ἐκ κόμης Χιονιάδων».

176

1905

Χωρίον Σωποσιέλι (νῦν Δίλοφον)

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνας ἁγ. Γεωργίου ἐν τῇ Νοτ. πλευρᾷ πλησίον τοῦ Τέμπλου.

«Αφιέρωμα Ἑλπινίκης Γεωργίου Δαρδανίδου.

Διὰ χειρὸς Σωκράτους Μ(ατθαίου) Χιονιαδίτου 1905».

177

1909

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Σέλτση (νῦν Ὁξυά)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Δημητρίου.

Ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Χαράλαμπος

«Αφιέρωμα Γρηγορίου Ἀ. Παπαχρήστου 1909.

ὁ ζωγράφος Νικόλαος Ἰωάννου ἐκ Χιονιάδες».

178

1909

Χωρίον Καβάσιλλα

Ἰ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνας Γενεθλίων Θεοτόκου.

«Χείρ Βασιλείου Ἀ. Φίλη Χιοναδίτου 1909».

179

1910

Ἐπαρχία Λεσκοβικίου

Χωρίον Ἀριζα

Ἰ. Ναός ἁγ. Ἀθανασίου

Ἐπὶ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Θρόνου.

«Ἀφιέρωμα Κωνσταντίνου Σ. Μάρκου 1910.

Χείρ Βασιλείου Ἀ. Φίλη Χιοναδίτου».

180

ἄχρονολόγ.

Ἐπαρχία Κονίτσης

- Χωρίον Γκριζμπάνι (νῦν Ἐλεύθερον)

Ἰ. Ναός ἁγ. Μηνᾶ.

Ἐπὶ Ὁραίας Πύλης.

«διὰ χειρὸς Σωκράτους Ματθ. Χιοναδίτου».

181

1911

Χωρίον Παλαιοσέλι

Ἰ. Ναός ἁγ. Παρασκευῆς.

Ἐπὶ τοῦ θολωτοῦ λιθίνου ὑποστέγου ὑπερθύρως ἔξωθεν.

«Ἐξωγραφήθησαν δαπάνη μὲν Ζήση Δ. Μπακοπούλου. Χειρὶ δὲ Νικολάου Ἰ. Παπακώστα ἐκ Χιονιάδων κατὰ τὸ ἔτος 1911».

182

1911

Χωρίον Καβάσιλλα

Ἰ. Ναός Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνος ἀρχιστρατ. Μιχαήλ.

«Ἀφιέρωμα Μιχαήλ Εὐαγ. Μανθοπούλου 1911.

Διὰ χειρὸς Σωκράτους Ματθαίου».

Σημ.

«Ἀπασαι αἱ ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκόνες, ἔργα τοῦ ἰδίου ἀγιογράφου τυγχάνουσι.

183

1911

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Μπούλτσι (νῦν Ἐλάτη)

Ἰ. Ναός ἁγ. Γεωργίου

Ἐπὶ μεγάλης φορητῆς εἰκόνος ἁγ. Γεωργίου ἐν τῷ Γυναικωνίτῃ.

«Ἀφιέρωμα Ἀγγελικῆς Καρόμπων 1911.

Χείρ Βασιλείου Ἀ. Φίλη Χιοναδίτου».

184

1912

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Παλαιοσέλι

Ἰ. Ναός ἁγ. Παρασκευῆς.

Ἐπὶ τῆς Ὁραίας Πύλης
«ὁ ζωγράφος Νικόλαος Ἰ. Παπακώστας ἐκ Χιονιάδες 1912 Φεβρουαρίου 15».
Σημ.

Ὅλαι αἱ ἐπιγραφαὶ αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ Παλαιοσέλι, Πάδες, ὡς καὶ εἰς τὴν Ἰ. Μονὴν ἁγ. Τριάδος Παλαιοχωρίου Ζαγορίου, ἀντεγράφησαν παρὰ τοῦ Ἐφημερίου Παλαιοσελίου Παναγιώτου Πριμικήρη.

185

1912

Χωρίον Λισκάτσι

Παρεκκλήσιον ἁγ. Παρασκευῆς

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Παρασκευῆς.

«Ἀφιέρωμα τῶν ἀνταδέλφων Νικολάου καὶ Βασιλείου Κ. Γεωργίου 1912.
Χεῖρ Βασιλείου Φίλη Χιοναδίτου».

186

1612

Ἐπαρχία Πωγωνίου

Χωρίον Δελβινάκιον

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου.

Ὑπερθύρως ἔσωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ κυρίως Ναοῦ.

«Ἐκτίσθη ὁ ἱερός οὗτος ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τὸ 1797. Νῦν δὲ ἐξωγραφίσθη τὸ 1912. Ὁ σὺ μισεῖς, ἐτέρω μὴ ποιήσεις. Ο Δ' ΚΖ: Α' ΝΘ' ΠΖΤ' ΠΖ. ΧΡω 5. ὁ ἀδῆς τ' πς δΒ' λ. τ' κλ' συγμν', π' ρ. ὁ δΒλτ'. μσ'. τ. κκ. καὶ αιν'. κ', ατ!».
Διὰ χειρὸς Μιλτιάδου Κ. Ζωγράφου ἐκ κώμης Χιονιάδες τῆς Ἠπείρου».

Σημ.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ὡς καὶ ὅσαι ἄλλαι ἀναφέρονται εἰς τὸ Δελβινάκιον, ἀντεγράφησαν ἐκ τοῦ βιβλίου Νικολάου Πατσέλη «τὸ Δελβινάκιον» 1948 σελ. 67, 68, 69 καὶ 71.

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὸ αἰνιγματῶδες ὕφος τῆς ὡς ἄνω ἐπιγραφῆς, ὡς εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ γνωρίζομεν ἐξ ἄλλης παρομοίας (μόνον κατὰ τὸ τέλος) ἐπιγραφῆς τοῦ ἰδίου ἀγιογράφου, τὰ σύμφωνα αὐτὰ ἀποτελοῦν ὀλοκλήρους προτάσεις ἢ ρητά. Διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ὅμως ἡ ἐξήγησις αὐτῶν, πρέπει νὰ προστεθῶσιν τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς ἀπόδοσιν τῶν λέξεων φωνήεντα. Οὕτω λ. χ. ἡ περὶ τὸ τέλος πρότασις, συμπληρουμένη καταλλήλως, ἀποδίδει τὰ ἐξῆς: «(ἀπὸ) τὰ καλὰ συναγμένα, παίρει ὁ διάβολος τὰ μισά. (ἀπὸ) τὰ κακά, καὶ αὐτὸν καὶ αὐτά».

187

1913

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Τζωντήλα (νῦν Δίκορφον)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Μηνᾶ.

Ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Νικολάου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Διὰ χειρὸς Σωκράτους Μ(ατθαίου) Χιονιαδίτου».

188

1913

Χωρίον Μανασσῆ

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Γεωργίου.

Ἐπὶ τοιχογραφίας Κοιμ. Θεοτόκου ἐν τῇ δυτ. πλευρᾷ τοῦ κυρίως Ναοῦ.

«Διὰ χειρὸς Σωκράτους Ματθ(αίου) 1913».

Σημ.

Ἔργον αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ ἀνεπίγραφος ἐν τῷ Τέμπλῳ εἰκὼν τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος.

189

1913

Ἐπαρχία Κονίτσης
Χωρίον Μόλιστα (Συνοικία Μποτσιφάρι)

Ἱ. Ναὸς Μολίσσης

Ἐπὶ εἰκόνας Κοιμ. Θεοτόκου ἐν τῷ ξυλίνῳ διαφράγματι τοῦ χωρί-
ζοντος τὸν Γυναικωνίτην.

«1913 Διὰ χειρὸς Σωκράτους Ματθαίου Χιοναδίτου».

190

1914

Χωρίον Βούρμπιανη

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Δημητρίου

Ἐπὶ εἰκόνας ἐν τῷ ἁρχιερατ. Θρόνῳ.

«Δέησις Γ. Ν. Οἰκονόμου 1914 Μαΐου 6.

ὁ ζωγράφος Νικόλαος Ἱ. Παπακώστας ἐκ Χιονιάδης».

191

1914

Ἐπαρχία Ζαγορίου

Χωρίον Σωποτσέλι (νῦν Δίλοφον)

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ εἰκόνας Ἀρχιστρατ. Μιχαὴλ ἀπέναντι τοῦ Ἀρχιερατ. Θρόνου.

«Δαπάνη Ἀγγελικῆς Κ. Καρόμπεη 1914.

Χειρὶ Βασιλείου Ἀ. Φίλη Χιοναδίτου».

192

1914

Ἐπαρχία Κουρέντων

Χωρίον Δεσποτικὸν

Παρεκκλήσιον Ταξιαρχῶν.

Ἐπὶ εἰκόνας Ταξιαρχῶν ἐν τῷ Τέμπλῳ, Κεφαλ. Γράμμασιν.

«Χ. Μ. Πέμπτη 25 Μαρτίου 1914. Δαπάνη Κώστα Χ. Μουζοπούλου καὶ συζύγου
Βασιλικῆς 1915». μικροῖς γράμμασιν.

«Ἔργον Πολυκάρπου Ἀν. Χιοναδίτου».

Σημ.

Αἱ ἐν τῷ Τέπλῳ τοῦ Κεντρικοῦ Ναοῦ ἁγ. Τριάδος τοῦ χωρίου τούτου εἰκόνες, εἶ-
ναι τῆς τεχνοτροπίας τοῦ ἐπίσης ἐκ Χιονιάδων Ματθαίου Γεωργ. Ζωγράφου κατὰ
τὸ ἔτος 1863. Δυστυχῶς οὐδεμία ἐξ αὐτῶν φέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

193

1915

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Χιονιάδες

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ τῆς Πλατυτέρας ἐν τῷ Ἱερῷ Βήματι εἰς ζώνην ὀλοσώμων Ἱε-

ραρχῶν.

«Ιστορήθησαν δ'α χειρὸς τῶν ἀγαδῆλων Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀν. Ζωγράφου τῶν Μαρινάδων ἐν ἔτει 1915».

194

1916

Χωρίον Τούρνοβον (νῦν Γοργοπόταμος)

Παρεκκλήσιον Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Γενεθλίων Προδρόμου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Ἔργον Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀν(αστασίου) ἐκ Χιονάδων 1916».

195

1916

Χωρίον Σανοβὸν (νῦν Ἀετόπετρα)

Ἰ. Ναὸς ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ τῆσ Ὁραίας Πύλῆσ.

«Ἔργον Π(ολυκάρπου) Ἀν. Χιονιαδίτου 1916».

196

1917

Χωρίαν Λισκάτσι (νῦν Ἀσημοχώρι)

Παρεκκλήσιον ἁγ. Νικολάου.

Ἐπὶ εἰκόνοσ ἁγίου Νικολάου ἐν τῷ Ἀρχιερατ. Θρόνῳ.

«Δαπάνη Νικολάου Ἰω. Τσεπέλη καὶ τῆσ συζήγου αὐτοῦ Φωτεινῆσ. 1917. Ἔργον Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀν. Ζ(ωγράφου) ἐκ Χιονιάδων».

197

1919

Χωρίον Τούρνοβον

Ἰ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ φορητῆσ εἰκόνοσ ἁγ. Βαρβάρασ.

«Δαπάνη Ἀναστασίου Στεφ. Γεωργιάδου 1919.

Χεῖρ Βασιλείου Ἀ. Φίλλη Χιονιαδίτου».

198

1919

Ἐπαρχία Λευκάδος

Χωρίον Φρόνη καὶ Τσουκαλάδες

Ἰ. Μονὴ Πεφανερωμένησ καὶ ἁγ. Πνεύματοσ.

Ἐπὶ εἰκόνοσ Σωτῆροσ ἐν τῷ Τέμπλῳ κάτωθεν.

«Διὰ χειρὸσ ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀ. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων τῆσ Ἠπείρου ἐν ἔτει 1919».

199

1919

Ὁμοίωσ ἐν τῇ αὐτῇ Μονῇ

Ἐπὶ τῶν εἰκόνων ἐν τῷ Τέμπλῳ, Θεοτόκου Προδρόμου καὶ Πεν-

τηκοστῆσ.

«Διὰ χειρὸσ ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀ. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων τῆσ Ἠπείρου ἐν ἔτει 1919».

Σημ.

Αἱ δύο ὡς ἄνω ἐπιγραφαὶ αἱ ἀναφερόμεναι εἰς Λευκάδα ἀντεγράφησαν παρὰ τοῦ Αἰδεσ. Ἱερέως Διονυσίου Κούρητῃ Ἐφημερίου Καβάλλου Λευκάδος.

200

1920

Περιφέρεια Ζίτσης

Χωρίον Λιγοψᾶ

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Νικολάου

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Σπυρίδωνος.

«Διὰ χειρὸς Βασιλείου Φίλλη Χιοναδίτου 1920».

201

Ἀχρονολόγ.

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ.

Ἐν τῷ Τέμπλῳ ἐπὶ εἰκόνας Τριῶν Ἱεραρχῶν.

«Δαπάνη Ἡλία Ἰω. Μιχαήλ.

Ἔργον Πολυκάρπου Ἀ. Χιοναδίτου».

Σημ.

Ἔργα τοῦ ἰδίου ἀγιογράφου Πολυκάρπου εἶναι καὶ αἱ ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ Παρακκλησίου ἁγ. Παρασκευῆς εἰκόνας τοῦ Προδρόμου καὶ τῆς ἁγ. Παρασκευῆς, ὡς τοῦτο μοὶ ἐδήλωσεν ὁ ἀξιότ. κ. Ἀναστάσιος Τσέκας Ἱεροψάλτης.

202

1920

Ἐπαρχία Κονίτσης

Χωρίον Λισκάτσι

Μαρεκκλήσιον ἁγ. Ἀθανασίου.

Ἐπὶ εἰκόνας Ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ,

«Ἀφιέρωμα Χρήστου Δ. Νούτση 1920.

ὁ ζωγράφος Ν. Ἱ. Παπακώστας».

203

1922

Πόλις Κόνιτσα

Ἱ. Ναὸς Πέτρου καὶ Παύλου.

Ἐπὶ τῆς Ὁραίας Πύλης κάτωθεν.

«Διὰ χειρὸς τῶν ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀναστ. Ζωγράφου ἐκ κόμης Χιονάδων. ἔτος 1922».

204

1922

Χωρίον Τούρνοβον

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου.

Ἐπὶ εἰκόνας Κοιμ. Θεοτόκου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δαπάνη Κωνσταντίνου Λ. Γερασίμου 1922.

Ἔργον Χριστο(οδούλου) καὶ Θωμᾶ Ἀ. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων».

205

1922

Χωρίον Βούρμπιανη

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου

Ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ ἐπὶ εἰκόνας Κοιμ. Θεοτόκου.

«Μνήμην Ματούλως Ἀποστ. Τράντα.

Διὰ χειρὸς ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ἀν. Ζωγράφου ἐκ Χιονιάδων ἔτος 1922».

206

1923

Χωρίον Τούρονον

Ἱ. Ναὸς Κοιμ. Θεοτόκου

Ἐπὶ τῆς Βορ. Πύλης τοῦ Ἱ. Βήματος ἐπὶ εἰκόνας Ἀρχιστρα. Μι-

χαήλ.

«Ἀφιέρωμα Ἑλένης Γ. Γεωργοπούλου 1923.

Διὰ χειρὸς Σωκράτους Μ. Ζωγράφου».

207

1923

Χωρίον Πυρσόγιαννη

Ἱ. Ναὸς ἁγ. Γεωργίου.

Ἐπὶ εἰκόνας Σωτῆρος ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δαπάνη Νικολάου Κ. Πετρίνη.

Ἔργον Ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ Ζωγράφου ἔτος 1923 Χιονιάδες».

208

1923

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ καὶ χωρίῳ.

Ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Γεωργίου ἐν τῷ Τέμπλῳ.

«Δαπάνη Παπαχαλαμάπου καὶ υἱῶν αὐτοῦ Γεωργίου καὶ Κωνσταντίνου. Χριστόδουλος καὶ Θωμᾶς ἔγραψαν ἔτος 1923 Μαΐου 5 Χιονιάδες».

209

Σύγχρονος

Ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ ὡς ἄνωθεν Ναῷ.

Ἐπὶ εἰκόνας ἁγ. Γεωργίου ἐν τῷ Προσκυνηταρίῳ.

«Δαπάνη Χρήστου Ἀν. Μαρτσέκη.

ὁ ζωγράφος Νικόλαος Ἱ. Παπακώστας».

Σημ.

Ἀπασαί αἱ ἐν τῷ Τέμπλῳ τοῦ Ναοῦ τούτου εἰκόνας εἰσὶν ἔργα τῶν ἀγαθῶν ἀδελφῶν Χριστοδούλου καὶ Θωμᾶ τῶν Μαρινιάδων κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν».

210

1923

Περιφέρεια Ζίτσης

Χωρίον Λιγοψᾶ

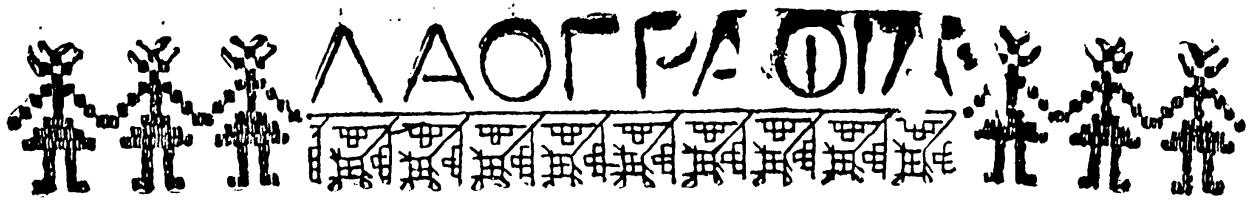
Ἱ. Ναὸς ἁγίου Νικολάου.

«Δαπάνη Δημητρίου Ἱω. Παπαναστασίου 1923.

Χεῖρ Β. Α. Φίλη».

(Συνεχίζεται)

ΣΠΥΡΟΥ Γ. ΜΟΥΣΕΛΙΜΗ

ΙΔΙΩΜΑΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΞΕΝΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΤΩΝ ΣΟΥΛΙΟΡΕΙΤΩΝ

(ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΟΥΛΙΟΥ - ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ)

(Ἀνέκδοτα)

Β

Βαβούτσω ή=βάβω περιγελαστικά. φρ. Ἄς κάνει τὸ χαμένο καὶ τὸν κουτό, πόσα ξέρ᾽ αὐτὴ ή βαβούτσω!

Βάβω ή=γριά, μάμη. φρ. παροιμ. Πεθαν᾽ ή βαβούλα μου, πλάτην᾽ ή ἀγκωνούλα μου. Κάηκε ή βάβω στὸ κουρκούτι καὶ φυσάει καὶ τὸ γιαούρτι.

βαΐζω=κλίνω ἀπὸ τὸ βάρος. φρ. Ἄπὸ τὰ πολλὰ μῆλα βάϊσ᾽ ή κλάρα καὶ θέλει φούρκα. Βαΐζει τὸ γομάρι καὶ θὰ γύρει τὸ φόρτωμα.

βαριομέξης δ=ὀκνηρός. φρ. Ὁ βαριομέξης δὲν κάνει ποτὲ προκοπή.

βακούφης δ=βέβαιος φρ. Ὅ,τι καὶ νὰ μοῦ πεῖς δὲ γένομαι βακούφης.

βακούφι τὸ=ἐκκλησία, ἱερό, φρ. Τὰ παιδιά τοῦ Γιάννη κι᾽ ἀπο βακούφι νᾶ-τρωγαν δὲ θᾶηταν τόσο κιτρινάρικα.

βακούφικος δ=ἐκεῖνος ποὺ ἀνήκει στὸ βακούφι.

βάρειε=παρατατικός τοῦ βαράω. Ἐνεστώτας: βαράω, βαράς, βαράει, βαράμε, βαράτε, βαράν. Παρατατικός: βάρεια (καὶ βάρηγα), βάρειες (καὶ βάρηγες), βάρειε (καὶ βάρηγε), βάρειιμαν (καὶ βυρήγαμαν), βάρειιταν (καὶ βυρήγαταν) βάρειαν (καὶ βάρηγαν).

βάρκα ή=λέμβος (Ἄλβ. μπάρκε).

βαρκὸ τὸ=ἔλος. (Ἄλβ. βάρκ).

βαρκούτσικα τὰ=τοπωνύμιο στὴ Φροσύνη Σουλίου ποὺ βυρκοφέρει. Γίνεται ἄ-

πὸ τὸ βαρκὸ-κούτσικος=μικρούτσικος, κούτσικος.

Βαρμπόμπα ή=χωριὸ τῆς Ντουσκάρας (Ἄλβαν. βάρ=βάρανδρο, μπωμπῶ=πωπῶ.

Βαρόσης δ=Ἐπώνυμο στὴν Κέρκυρα. (Ἄλβαν. βάρουσι=τόπος ἀκαλλιέργητος). Τοπωνυμία στὴ Φροσύνη Σουλίου (βάρουσι).

Βάρφανη ή=χωριὸ τῆς Θεσπρωτίας (τώρα Παραπόταμος. Κατὰ τὸ 16ο αἰῶνα λέγονταν Ὀρφανό, (Ἄλβ. βάρφερι=ὀρφανή).

βασκαίνω=ματιάζω καὶ βασκαίνομαι =ματιάζομαι. Παραγ. βάσκαμα.

βάχτι (ἐπίρ)=ῶρα. φρ. εἶναι βάχτι μεσημέρι ποὺ σκάζει ὁ τσίντζιρας. Ἡρθες στὸ βάχτι.

βαφτισιάρικος δ=Ἐκεῖνος ποὺ μόλις βαφτίστηκε, μικρὸς ποὺ πρέπει νὰ βαφτισθεῖ.

βεζεβούλης δ=ἐκεῖνος ποὺ πειράζει τὸν ἄλλον, ὁ πειραχτικός.

βεζεβουλιὰ ή=διαβολιά, πειρασμοδουλιὰ.

βελιάζω=φωνάζω ὅπως τὸ πρόβατο. Παραγ. βελιαξιά, βελιασμα.

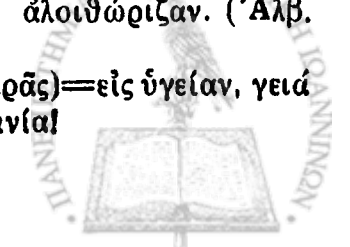
Βεργολύγερη ή=γυναίκα λιανὴ ποὺ σειέται σὰν ή βέργα.

βερεσές δ=πίστωση. Ἐπιγραφὲς σὲ μπακάλικα «Βερεσὲ σήμερο ὄχι, αὔριο ναι»

Βέρμπης δ=ἐπώνυμο στὸ Πόποβο, τοῦ ὁποίου οἱ παποῦδες ἀλοιθώριζαν. (Ἄλβ. βέρμπ=τυφλὸς)

Βίβα (ἐπιφών. χαράς)=εἰς ὑγείαν, γειά μας. φρ. Βίβα κουμανιά!

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 40.

βίγλα ή=σκοπιά, τρουπούλα στη βαρέ-
λα (όχι ό γλοῦπος) από την όποία μπαίνει
ό άγέρας και διευκολαίνει την έξοδο του
νερού τοπωνύμιο στο Έλευθεροχώθι-Πα-
ραμυθιάς.

βιλαέτι τό=Νομός φρ. Ποιός είμ' έγώ
μέ ξέρουν χῶρες και χωριά κι' όλα τά βι-
λαέτια.

Βίκα ή=μικρό μαγούρι από κασίτερο,
μέ βιδωτό πῶμα επί του όποιου ύπάρχει
τρυπίτσα από την όποία ρουφιέται τό πε-
ριεχόμενο από την παρέα.

Βιό τό=περιουσία, τό ζωντανό βιό
(άλογα, γελάδια, γιδοπρόβατα).

Βίρα ή μάζα νερού στο ποτάμι, δίνη,
φρ. Πάντοτε οί βίρες βαστάν ψάρια. ('Αλβ.
βίρε=όπη).

Βιργινία ή=όνομα κόρης. ('Αλβ. Βιρ-
γιενία=παρθενία).

βιρό τό=ή βίρα.

βίτσα ή = βέργα. φρ. Δημοτ. τραγ.
«Δίνει βιτσιά τ' άλόγου του και πάει σα-
ράντια μίλια».

βλάμης ό = άδερφοποιητός. Θηλυκόν
βλάμισσα.

βλιάζω=βελιάζω.

βλιάντι τό=τό όχι καλό πλασίδι (παι-
δί), φρ. Είν' άλλο σόι βλιάντι τουτο δῶ
γειέ μου, δέν του βουλώνεται λίγο τό στό-
μα. ('Αλβ. μπλιάτε=πλάσμα).

Βλίτρο τό=είδος λαχάνου στα καλα-
μποκοχώριφα, δοθιήνας.

Βοζ(λα ή=λοστός (μοχλός πρώτου εί-
δους).

βοζώνω = στέκομαι άναποφάσιτος,
φτουεάω. (σλαβ. βόζε=βαένι)

βολά ή = φορά. φρασ. Άρχή του πα-
ραμυθιοῦ: μιá βολά κι' έναν καιρό ήταν
και δέν ήταν...

βολεύω = έξοικονομῶ φρ. 'Ο Κώ-
στας έχει μικρή οίκογένεια και τά βο-
λεύει.

Βόλια ή = παραθαλάσιο χωριό της
Θεσπρωτίας, όνομάζεται και Μοῦρτος, (τώ-
ρα Σύβοτα), είναι άκριβῶς στη θέση που
ύπαρχαν τά άρχαία Σύβοτα. ('Αλβ. βόλι=
ελαϊόλαδο).

βόλος ό = άνύπαρκτος σύντροφος
(σύντροφος έαυτοῦ μου ό έαυτός μου).

(Δές και λέξη σουσουνι (λατ. βόλο=σύν-
τροφος)

βότανος ό = τό καθάρισμα τῶν σπαρ-
μένων χωραφιῶν μέ πρωϊμιές από τά χορ-
φάρια. Ρήμα βοτανίζω.

βούζι τό = είδος χόρτου που φυτρώ-
νει σε παλιοφούσκια, όμοιο μέ τό δέντρο
στόκος = κουφοξυλιά. ('Αλβ. βούζι). Τρω-
οί γάτες τά φύλλα του και δέν ψοφοῦν
όταν δαγκώνονται από τά φίδια.

βουκέντρα ή = μακριά ράβδος μέ βε-
λόνα στην άκρη, μέ την όποία κεντάει ό
ζευγίτης τά βῶδια στο χωράφι... φρ. Μιά
βουκέντρα θέλει ό ήλιος άκόμα νά βασι-
λέψει.

βούκινος ό = μεγάλο προΐσμα. φρ.
Πήγα νά βγάλω μέλι και μ' έκαμαν βούκι
νο τά μελίτσια.

βούλα ή = σφραγίδα και ρήμα βουλῶ-
νω. φρ. Χαρτί (έγγραφο) χωρίς βούλα
δέν έχει άξία.

βουλιούμαι = έχω κατά νοῦ νά πρά-
ξω. φρ. Δημοτ. τραγ. «βουλιούμαι μιá,
βουλιούμαι δυό, βουλιούμαι τρεις και πέν-
τε.» Παροιμ. 'Οποιος βουλιέται άποβραδís
σιή στάχτη ξημερώνει.

βόχα ή = όσμη που βγάζουν κλεισμέ-
να άνήλια μέρη

βρ βρ. (έπιφών.) διαχωρισμοῦ μικρῶν
ζῶων (προβάτων, αϊγῶν)

βρακοζώνι τό = βρακοκούλουρο (δές
'Ηπειρ. έστία 1960 σελ. 947)

βρετικά τά = ή άμοιβή για ξένο πράγ-
μα που βρίσκομε. φρ. δό μου τά βρετικά
νά σου δώσω κάτι πῶχασες.

βριζαμιά ή = τό άχυρο της βρίζας.

Βρουσίνα (βουρσίνα) = όνομα χωριοῦ.
(Άραβοτουρκ. μπούρτσ. = έξήγκωμα βου-
νοῦ)

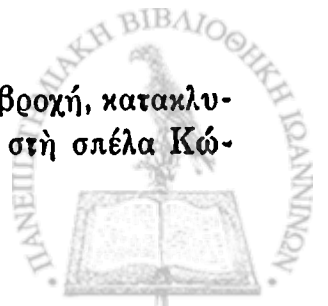
βρυκόλακκας ό = διάβολος που μένει
στοῦς λάκκους (ρεμματιές). φρ. Μή γίνη-
κες γειέ μου βρυκόλακκας και βρῆκες τό
μέλι κρυμμένο πίσω από τό κόνισμα ;

βρωμοῦσα ή=είδος έντόμου που βρω-
μάει, βρομερή.

Γ.

Γαζέλι τό = γομάρι.

Γαζέπι τό = ραγδαία βροχή, κατακλυ-
σμός. φρ. Τρύπωσε μέσ' στη σέλα Κώ-

στα γιατί ἔρχεται γαζέπι. "Ο,τι και νὰ κάμει ὁ Κώστας τοῦ Σπύρου δὲν τοῦ γυρίζει τὸ μελό, τὸν πῆρε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ γαζέπι.

γαίγα ἢ = αἶγα.

γαῖ - γὰ (ἐπιφών.) σταμάτησης ἢ γυρισμοῦ τῶν γιδιῶν (σλαβ. γόγε = γίδα).

γαίλης ὁ = τὸ μαῦρο βόϊδι καὶ γαίλω ἢ γελάδα ἢ μαύρη. φρ. "Ω γαίλη ὦ!

γαῖτάνι τὸ = μεταξωτὸ σχοινί. φρ. "Ἡ κουβέντα κουβέντα κι' ὁ χορὸς γαῖτάνι.

γαλάσκι τὸ = ἄσκι γιὰ γάλα φρ. "Ἐσπασε τὸ κλωνάρι τῆς γκορτσιᾶς κι' ἔπεσε τὸ σπορίδι τῆς Κώσταινας σὰ γαλάσκι κάτου.

γαμπρούδια τὰ = ὁ γαμπρὸς κι' ἡ νύφη.

γαμῶ τὸ γόνα του ὁ = διάβολος ποὺ ἔχει σπασμένο τὸ γόνα ὁ λεγόμενος καὶ κουτσός.

γάνα ἢ = ἡ μαυρίλα ποὺ πιάνει ἀπ' ἔξω τὸ κακάβι ἀπὸ τὴ φωτιά, καὶ ρῆμα γανώνω, παράγ. γανωτής. φρασ. Κατηγόρα με ὅσο θέλεις, δὲ μοῦ κολλᾶς γάνα ἐμένα ὅ,τι και νὰ πεις.

γαράφα ἢ = φυάλη, μποτίλια.

γαργαλάω = κουτουλάω. φρ. Λίγο νὰ μὲ γγίξεις στὴν πατοῦσα τοῦ ποδαριοῦ ἴσια γαργαλιοῦμαι.

γατεύεται = ἐρωτοζητάει ἢ γάτα.

γέννημα τὸ = τὰ προϊόντα ἀπὸ τὶς πρωϊμῆς καὶ τὸ καλαμπόκι.

γεννησιάρικο τὸ = τὸ μικρὸ μῶτι γεννηθεῖ.

γεννησούρια τὰ = τὰ παιδιὰ ποὺ πρόκειται νὰ γεννηθοῦν.

γεννητᾶτος ὁ = ἀπὸ γεννητῆς. φράσ. "Ἐγὼ δὲν εἶμαι ξενοφερμένος, εἶμαι γεννητᾶτος στὸ χωριό μου.

γεράς ὁ = πληγή. Πληθουντ. οἱ γεράδες.

γερός ὁ = ὑγιής καὶ ρῆμα γερεύω = θεραπεύω, παχαίνω.

γήση ἢ = γής. φρ. Τὶ φτουράει τούτη ἢ γήση καὶ δὲ μᾶς γυρίζει ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά.

Γιαλαψοῦ ἢ = τοπωνυμία στὴν ἀπάνω Σέλλιανη. (Ἄλβ. γαλατσοῦ = παράλυτος).

γιαουροβαφτισμένη ἢ = Ἐκείνη ποὺ εἶναι πολὺ ἔξυπνη σὰν νὰ βαφτίστηκε μὲ γιαούρη, τετραπέρατη. φρ. Τὶ γιαουροβαφτισμένη εἶν' ἡ Λένη, ὄλα τὰ ξέρει καὶ πεταλώνει καὶ τὸν ψύλο.

γιασιαξής ὁ = Θυρωρός, φύλακας προσώπου.

γιαντέκι τὸ = σταλίκι. φρ. "Ὁ Κώστας εἶναι παιδί γιαντέκι.

γιαταγάνι τὸ = Εἶδος μεγάλου μαχαιριοῦ ποὺ λιανίζουν κριασί.

γιατάκι τὸ = θέση γιὰ λημέρι, περίθαλψη κλέφτη. φρ. Δημ. τραγουδιοῦ «Ἄκουώ τὰ πεῦκα ποὺ βροντοῦν καὶ τὶς ὀξίες ποὺ στρίζουν καὶ τὰ γιατάκια τῶν κλεφτῶν νὰ κλαῖν τὸν καπετάνο.

γιέκας ὁ = γιόκας, υἱός. φρ. παροιμ. Ποῦθε εἶσαι γιέκα μου; — Π'ἔκει πουν' ἢ γυναῖκα μου.

γιδομαβλάω = μαβλάω, προσκαλῶ τὰ γίδια.

γιδοξούρι τὸ = ἄνθρωπος ἀπὸ τὰ γίδια, ξυλιάς.

γίκος ὁ = στίβα ἀπὸ ροῦχα. φρ. "Ὁ γίκος τῆς νύφης τσῆ Βασίλως φτάνει ὡς τὶς γραντές.

γίωμα τὸ = γεῦμα καὶ ρῆμα γιοματάω. φρ. παροιμ. "Ὁ γρήγορος κι' ὁ ταπεινὸς ἀντάμα κάνουν γίωμα. Δὲν εἶδα ἀπὸ τὸ πουρνὸ ὡς τὸ γίωμα, θὰ ἰδῶ ἀπὸ τὸ γίωμα ἀπάνου;

γινάτι τὸ = θυμός. φρ. παροιμιακή. Τὸ γινάτι βγάξει μάτι.

γιορτόπιασμα τὸ = Τὸ παιδί ποὺ ἀναπιάσθηκε στὴν κοιλιὰ τῆς μάνας γιορτῆ μέρα, γιὰ τὸ ὁποῖο λένε πῶς γίνεται πολὺ ἔξυπνο.

γιούρι τὸ = τὸ μέρος ποὺ βρίσκεται γύρο τὸ σπίτι, περιβόλι.

γιρούσι τὸ = ἐπίθεση.

γιώρα ἢ = σεληνιασμός.

γιωργόπουλος ὁ = παιδί (πῶλος— ποῦλος) τοῦ Γιώργου θηλ. Γιωργοπούλα = πωλάρα τοῦ Γιώργου. Ἐπώνυμα: Νικολόπουλος, Κωσταντόπουλος, Ἄντωνόπουλος, κι' ἄλλα.

γκαβλιάρα ἢ = ἡ μανιώδικη στὸν ἔρωτα.

γκαβός ὁ = τυφλός φράσ. παροιμ. «γκαβός στὸν τοῖχο ἔκρουξε, παρέκει δὲν

ἐπάει. Οἱ γκαβὲς κότες τῆ νύχτα ψειρίζονται.

γκαλαγκάνα ἡ = σωματερὴ γυναίκα, νταρντάνα.

γκαλιούρης ὁ = ἀλίθωρος καὶ γκαλιουρίζω. φρ. παροιμ. κοιμήσου μὲ γκαλιούρη νὰ γκαλιουρίσεις.

γκαλντερίμι τὸ = λιθόστρωτος δρόμος. Ποιητικὸς στίχος τοῦ Κώστα Οὐράνη «Τὰ πέταλα τ' ἀλόγου μου γλυστραῖν στὰ γκαλντερίμια».

γκάμιλη ἡ = βοῦρκος

γκαμουλίζω = κάνω σὰ σκυλί «γκάμ γκάμ» ὕλακτώ.

γκαμπούλι (ἐπίρ.) = παραδοχή. φρασ. Τῶκαμε γκαμπούλι ὅτι χρωστάει.

γκανιάζω = σκούζω πολὺ, ρεκάζω. φρ. Ποῦησουν μωρὴ τόσην ὥρα; Τὸ παιδί γκάνιασε ἀπὸ τὸ σκουσμό.

γκαντιμὴ ἡ = συνήθεια. φρ. Δὲ σ' ἀφήνω νὰ περάσεις ἀπὸ τὸν νηβορό μου γιατί μου τὸ κάνεις γκαντιμὴ.

Γκατζίλης ὁ = περιγελαστικὸ παρατσούκλι τοῦ Βασίλη. φρ. παρ. Ὅτιαν ἐθερίζαμαν Βασίλη καὶ Βασίλη κι' ὅταν ἀποθερίσαμεν φεύγα μωρὲ Γκατζίλη.

γκαφκάλα, ἡ = κουφάλα.

γκέμι τὸ = χαλινός. γεροντικὴ φράση: Νὰ βγάλομε τὸ γκέμι ἀπὸ τὴς γυναῖκες ἀλλὰ νὰ τὴς ἀφήσομε τὸ καπίστρι γιατί ξεκαπίστρωτες παίρνουν πέρα τὰ λειβάδια καὶ τὴς χάνομε.

γκιζγκίνι (ἐπίρ.) = τροχάδην, ἀρέντα. φρ. Μάσ' το γκιζκίνι καὶ μὴ τηρεῖς τὴ βροχή, δὲ σταματάει.

γκιζέριο τὸ = τριγύρισμα, καὶ γκιζεράω. φρασ. Ποῦ γκιζερεῖς μωρὲ παλιόπαιδο, ἡ μάνα σου ἔσκισε τὸ κεφάλι ἀπὸ τὰ χουγιατά.

γκιζοκαμένος, ὁ = ἐκεῖνος πὺν κουνάριέται στὴ ζέστα καὶ καίεται σὰν ἡ γκίζα στὸ καζάνι.

γκιζότη ἡ = ἐμπόρευμα. φρ. Τοῦ βράχθηκε ἡ γκιζότη τοῦ Γιάννη, δὲν κοτάει νὰ κάμει ἐκεῖνα πῶκανε πέρσι.

γκιλὲς ὁ = κάλυκας ὄπλου.

γκινάφι τὸ = κρῖμα, ἔλεος. φρ. Τί βαρεῖς καὶ βαρεῖς; δὲ σῶρχεται γκινάφι ἀπὸ τὸ χνούδαλο;

γκίνης ὁ = Γιάννης ('Αλβαν.) Ἐπώνυ-

μο στὴ Σινίτσα (τώρα Λευτέρι).

γκιντέρι τὸ = στενοχώρια, λύπη, σικλέτι. φρ. Δημοτ. τραγ. «Ἡ κόρη σου μὲ μάρανε μ' ἔβαλε σὲ γκιντέρι».

γκιοσοῦλης ὁ = ὄνομα σκύλου γκιόσου, μαυρόσωμου κι' ἀπὸ κάτου τὴν κοιλιά κιτρινοκόκκινου.

γκιουχάλας ὁ = Παργινὸ ἐπώνυμο (σλαβ. γιουάλ = κυνηγῶ).

γκίρλα (ἐπίρ.) = παρανοιγμένα μάτια, καὶ ρῆμα γκιρλώνω = ἀνοίγω ἀπὸ θυμὸ πολὺ τὰ μάτια. φρ. Ὁ Κώστας τὰ γκίρλωσε = πέθανε. Ὁ καταραχιάς γκίρλωσε ἓνα μάτι τοῦ Τάσου σὰν νὰ τὸν ἔτρωγε.

γκλαφουνιάω = κάνω γκλάφ γκλάφ σὰ σκυλί, ἀλυχτάω. φρασ. Γκλαφούνησε γκλαφούνησε ἡ Κώσταίνα τὸν Κώστα της ὅσο πὺν πόστασε.

γκλουτσιανάω = ταράζω τὸ νερὸ στὴ μπούκλα ἢ στὸ γαλάσκι καὶ κάνει «γκλουτς γκλουτς».

γκομπίλας ὁ = νάνος, μπόκας. Ἐπώνυμο Κοσμηριώτικο. (σλαβ. κοπίλι = νόθος, δοῦλος).

γκομπώνα ἡ = κοίλωμα δέντρου, βράχου, γῆς πρὸς τὸ ἐσωτερικόν. φρ. Ὁ πλάτανος τῆς μεγάλης βρούσης ἔχει μιὰ γκομπώνα νὰ σταλίσουν πενήντα πρόβατα.

γκοντόσης ὁ = κουτοπόνηρος.

γκοντοσηλὴς ὁ = ἐκεῖνος πὺν ἀνήκει στὴν τάξη τῶν γκοντόσηδων.

γκόντης ὁ = Ἐπώνυμο στὸ Πόποβο καὶ τοπωνύμιο γκοντίνα στὴ Φωτικὴ. (σλαβ. γκόντ = ἱερό).

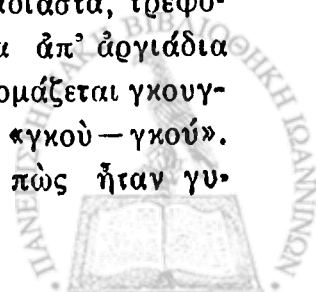
γκόντρα ἡ = συνοικισμὸς Μαζαρακιᾶς. (Λατ. κόντρα = ἐναντίον).

γκορτσιὰ ἡ = ἀγριαχλαδιά.

γκότσι (ἐπίρ.) = ἐπώμου, πανωγόμε. φρ. μὴ σκούζεις νιάτα μου, λέει ἡ μάνα στὸ παιδί, ἔλα νὰ σὲ πάρω γκότσι νὰ πᾶμε στὴν κακω Μαρίγια.

γκουβὰς ὁ = σίκλος, ἀγγεῖο πὺν βγάζουν νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι. (σλαβ. κόβε).

γκουγκούσα ἡ = φάσα πουλὶ τοῦ δάσου). Τὸ χειμῶνα κατέρχεται στὰ Σουλιώτικα χειμαδιὰ καὶ ζεῖ κοπαδιαστά, τρεφόμενη μὲ χορτάρια, βελάνια ἀπ' ἀργιάδια καὶ κόκα ἀπὸ ζελενιές. Ὀνομάζεται γκουγκούσα ἀπὸ τὴ φωνὴ της «γκοῦ - γκοῦ». Ἡ παράδοση γι' αὐτὴ λέει πὺς ἦταν γυ-

ναῖκα κι' εἶχε δυὸ παιδιά πὺ πνίγηκαν στὸ ποτάμι κι' ἐπειδὴ δὲν ὑπόφερε τὸν πόνο τους παρακάλεσε τὸ Θεὸ καὶ τὴν ἔκαμε πουλί. Τὸ καλοκαίρι ζεῖ στὶς ἐρημιές καὶ τοὺς μεγάλους γκρεμοὺς μοιρολογώντας «γκού ουου—γκούγκου! γκού ουου γκούγκου!» πὺ θὰ πεῖ=εἶχα δυὸ παιδιά πνίγηκαν (πνίγηκαν) καὶ τὰ δυό!

γκούλιαρας ὁ=πολὺ στραβὸς (σλαβ. κουλιάρ=κύκλος) φρ. Ἰσιος ἄνθρωπος ὁ Γιάννης; σὰν ὁ γκούλιαρας.

Γκουλιούμης ὁ=Ἐπώνυμο στὴ Φροσύνη καὶ στὸ Καμίνι Σουλίου ὡς καὶ χωριὸ Γκουλιουμῆ ἀπὸ τὸ ὁποῖο κατάγεται. (Ἄλβ. γκούλιεμ=χώνομαι.)

γκούμας ὁ=Ἰάκωβος. Ἐπώνυμο σὰ χωριά τῆς Δωδώνης (Ἄλβαν.)

γκούπα ἡ=χαηδευτικὴ γροθιά ἐπὶ τῶν νώτων.

γκουμπές ὁ=Θόλος τοξωτός.

γκουμώνω=γεμίζω τὸ στόμα νερό. φρ. Μάνα, ὁ Τσίλης δὲν κά(θ)εται. Γκουμώνει νερό καὶ μὲ βρέχει.

γκουντουλάω=γαργαλάω.

γκούρα ἡ=ὄνομα βουνῶν. (Ἄλβαν. γούρ=λίθος).

γκούριζα ἡ=νεροπηγὴ στὸ Πετοῦσι. (Ἄλβ. γούρεζε=μικρὴ πηγὴ).

γκουρμπέτι. τὸ=ξενιτιά. φρ. Ὁ Γιάννης ἦρθε καζαντισμένος ἀπὸ τὸ γκουρμπέτι.

γκοῦρος ὁ=σκουλίκι πὺ ζεῖ ὑπὸ τὸ δέρμα τῶν γιδιῶν. (Ἄλβαν. νγουρ=σκληραίνω).

γκοῦς=γκοῦς (ἐπιφών) σαλαγῆς χοίρου.

γκούσια ἡ=πρόσθετο τέντωμα πρὸς τὰ κάτω φορέματος ἢ λαιμοῦ. Καὶ ρῆμα γκουσιάζω. φρ. Ἡ Λάμπρω ἀπόλαινε τὰ πρόβατα στὸ βαρὸ πρὸ τοῦ παρθεῖ ἢ δροσιὰ καὶ βδέλιασαν ὄλα. Κρεμᾶν οἱ γκούσιες στὸ λαιμὸ σὰ γαλάσκια. (Ἡ γκούσια στὸ λαιμὸ τῶν προβάτων εἶναι σημάδια βδελιάσματος).

γκούσταρας ὁ=εἶδος πράσινης μεγάλης σαύρας. Λένε πὺς ἅμα σὲ δαγκάσει γκούσταρας δὲ σ' ἀπολάει ἂν δὲν γκαρίσει γαῖδαρος.

γκουσταριασμένη ἡ=γυναίκα πὺ τὴν ἔχει βρεῖ συμφορὰ, σὰν νὰ τὴ δάγκασε γκούσταρας.

γκουτζιά (ἐπίρ)=τελείως, σωστά. φρ. Ὁ Κώστας τῆς Ζώαινας, νὰ τῆς ζήσει, ἔγινε γκουτζιά παιδί.

γκουτζουβέλι τὸ=μικρὸ παιδί. φρ. Πέθανε ὁ Κώστας κι' ἄφηκε πέντε γκουτζουβέλια.

γκούτσι (ἐπίρημ)=θέση τῆς πλάκας στὸ παιγνίδι τῆς πλακίτσας (ὀμάδας) ἐπάνω στὸν παίρη, ὁπότες ἀκυρώνεται τὸ κερδισμένο. φράσ. Εἶναι γκούτσι, δὲν πιάνεται, τὸ στιῶ!

γκουφὸ τὸ=μέρος πὺ ἐνώνεται ὁ μηρὸς μὲ τὸ κορμί.

γκραῖκος ὁ=ὁ κάτοικος τῶν Σκαλοπανήσιων χωριῶν τῆς Παραμυθιάς ἀποκαλούμενος ἀπὸ τοὺς ἄρβανίτες καὶ βλάχους τῆς Θεσπρωτίας.

γκρεπούρα ἡ=κουφάλα.

γκρίνια ἡ φιλονικία. Ρῆμα γκρινιάζω. Παράγ. γκρινιάρης. Παροιμ. Κάλλια ρίγανη καὶ ρήνεια παρὰ ζάχαρη καὶ γκρινια. Φτώχεια στὸ σπίτι γκρινια στὴ φάμλια.

γκριτζέλα ἡ=Εἶδος παιγνιδιοῦ. Ἐπὶ σπασμένου στῆ γῆ πασάλου περιστρέφεται στὴν κορυφὴ μακρὴ δοκάρι, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου, σὰ δύο ἄκρα, τοποθετιοῦνται ἀνὰ ἓνα ἢ δυὸ παιδιά. Ἄλλοῦ τὸ παιγνίδι λέγεται γκούλιαρας. (σλαβ. γριτζέλε=κωρόνη).

γκρίτζιαβος ὁ=ξύλο μὲ πολλὰ τσέπια (στραβὰ κλωνάρια), γκρινιάρης.

γκρόμπα ἡ=κοίλωμα, γούπατο, κλεισμένη ἀπὸ βουνὰ μικρὴ κοιλάδα. (Ἄλβαν. γρούστ.=γρονθιά.)

γκυζώνατος ὁ καλοζωμένος.

γκυλάω=κυλάω.

γκυλησταριά ἡ=μέρος πὺ ἔχουν κυληθῆ ἄνθρωποι, ζῶα ἢ πράγματα.

γκώμι τὸ=ἔπώνυμο.

Γλαβίττα ἡ=χωριὸ τοῦ Σουλίου (Σκαπέτων) (Ἄλβ. γκλίβα=κεφάλι) γλήγορα (ἐπίρ)=γρήγορα. Παροιμ. Ὅποιος παίρει καὶ δὲ βάνει γλήγορα τὸν πάτο φτάνει.

γλουπιά=ἡ στάλα (γουλιά) νεροῦ πὺ βγεῖ ἀπὸ τὸ γλοῦπο τῆς βαρέλας.

γλοῦπος ὁ=τὸ στόμα τῶν βαρελιῶν ἢ τῆς κάνης τοῦ ὄπλου. Ρῆμα γλουπιάζω=σκοπεύω μὲ τὸ ὄπλο.

γλυσταριά ἡ=γλύστρημα.

γλυστράω=ὀλισθαίνω.

γλυτώνω=λυτρώνω, σώζω. Μέλλ. γλύσω. Παροιμ: ὁ Θεὸς νὰ γλύσει ἀπὸ καινούργιο νοικοκύρη καὶ παλιὸ διακονιάρη.

γλωσσοδέρω=ἀναβάνω μὲ τὸ στόμα.

γλωσσοφαγιά ἢ=ὀμίλια πὺν γίνεται γι' ἄλλους. φρ. Μ' ἔφαε ἡ γλωσσοφαγιά τοῦ κόσμου καὶ δὲν κάνω προκοπὴ=μὲ μάτιασε ὁ κόσμος μὲ τὰ λόγια του καὶ δὲν βλέπω ἀπροστιά μου.

γό—γε (ἐπιφ.) σταμάτησης ἢ γυρισμοῦ γιδιῶν. (σλαβ. γόγε=γίδα).

γοῖ—γὸ (ἐπιφ.)=γὸ=γε.

γόγολος ὁ=ἐπώνυμο σαρακατσάνων τῆς Θεσπρωτίας (σλαβ. γόγολ=νεροπούλι. Ἄλβ. γόγολ=φῶβητρο).

γομάρι τὸ=ὄνος. (σλαβ.) Ὑποστηρίζουν μερικοὶ πὺς γίνεται ἀπὸ τὸ Ἑλλ. γόμος. Τοῦτο νομίζω ὅτι εἶναι κουραφέξαλα. φρ. παροιμ. ξεραγγινὸ γομάρι ξεπατωμὸς στ' ἄχερα. Σὰν τοῦ γομαριοῦ ἡ ἀρέντα. Δὲν κουτσένει τὸ γομάρι ἀπὸ τ' αὐτί.

γόνας=γόνατο.

γορίτσα ἡ=χωριὸ τοῦ Φαναριοῦ (τώρα Σταυροχώρι) (σλάβ. γορίτσε καὶ γόρα βουνό).

γούβα ἡ=κοιλότητα ἐδάφους (Ἄλβαν. γοῦβε=οπήλιο).

γουλὰς ὁ=χωριὸ στὶς ὄχθες τοῦ Καλαμᾶ, Ἑλληνικὴ ἀκρόπολη στὰ Πράδαλλα (τουρκ. γουλά=φρούριο).

γούπατο τὸ=κοιλότητα τῆς γῆς.

γουπωτὸς ὁ=κυπελώδικος.

γούρα ἡ=λεκάνη τῆς γῆς. νεροῦ, ποταμοῦ.

γουργὰ (ἐπίρ.)=γρήγορα. φρ. Δημ. τραγουδιοῦ: Γουργὰ ἀλλαχτεῖ, γουργὰ ντυθεῖ. γουργὰ νὰ πάει στὸ γιόμα, γουργὰ νὰ πάει καὶ νὰ διαβεῖ τῆς Ἄρτας τὸ ποτάμι.

γουργάρα ἡ=σβούρα, βουλγάρα.

γουργοθαμμένη ἡ=χαηδευτικὸ ἐπίθετο γιὰ τὶς πολὺ ὄμορφες καὶ καλλές. Εἶναι τόσο ὄμορφες πὺν καῖνε καρδιές. Γι' αὐτὸ νὰ γουργοθαφτοῦν γιὰ νὰ γλυτώσ' ὁ κόσμος. φράσ. Μωρ' γουργοθαμμένη, πὺν κρύβουσιν τόσον καιρό;

γουργὸς ὁ=γρήγορος.

γουργουλάω=ἐρευνῶ, χαλεύω, ψάχνω.

γούρι τὸ=τυχερό. φρ. Μότι πῆρε ὁ Κωσταντῆς νύφη τῆ Θωδώρω ἦρθε τὸ

γούρι σπίτι του.

γουρὶ τό=συνοικισμὸς τῆς Πέρδικας τῆς Θεσπρωτίας, τώρα ἀκατοίκητο. (Ἄλβ. γοῦρ=λίθος)

Γούσης ὁ=ἐπώνυμο στὰ Λοζιανὰ χωριοῦ τῆς ντουσκάρας (βουλγ. γοῦσε=λαιμός).

γουψιάζω=σκάω ἀπὸ τῆ δίψα.

γράβα ἡ=σπηλιά, συνοικισμὸς τῆς πόλης Ἑγουμενίτσας (Ἄλβ. γράμπε=θόλος.)

Γρανίτσα ἡ=χωριὸ τῆς Ντουσκάρας (σλαβ. δίοδος, πέρασμα).

γραντὰ ἡ=δοκὸς (σλαβ.).

γραπώνω=ἀρπάζω.

γραπωτὸς ὁ=λίθος ἀποκομμένος ἀπὸ γράβα, σπελολίθαιο.

γρατσούνα ἡ=προερχομένη ἀπὸ νύχι πληγῆ τοῦ δέρματος. Ρῆμα γρατσουνάω.

γρηπίδα ἡ=στρώμα ἀπὸ πλακερὰ λιθάρια πὺν μπαίνουν στὴν κορφὴ τοῖχου.

γρουμπούλι τὸ=στρόγγυλο ὄγκωμα. φράσ. Ἀνακατώνω τὸν τραχανᾶ ὅσο νὰ πάρει βράση γιὰ νὰ μὴ γένει γρουμπούλια. Ρῆμα γρουμπουλιάζω.

γρούμπουλος ὁ=στρόγγυλος (Ἄλβ. γρούμπουλε=κουβάρι).

γρῶνος ὁ=γνώρος. Ρῆμα γρωνίζω.

γυναικὰς ὁ=ἑκεῖνος πὺν κυνηγᾶει τὶς γυναικὲς, ἀσελγής.

Δ

Δάρτης ὁ=ραβδὶ μὲ τὸ ὁποῖο δέρνουν τὰ στάχια τοῦ καλαμποκιοῦ καὶ ξεπειριοῦνται.

Δεκάρι τὸ=μονάδα βάρους γιὰ τὸ ζύγισμα τοῦ καλαμποκιοῦ καὶ τοῦ σιταριοῦ, ἰσοδύναμη μὲ βάρος 10 λιτρῶν.

δεποτῶρε (ἐπίρ)=μπροστὰ ἀπὸ λίγο. φρ. ποιητικὴ: Ἡλιόλουστες τοῦ Γσαγγαριοῦν καὶ ἀσπροροῦτες κόρες, ὀλόβολος σείστηκα σὰν σᾶ; εἶδα δεποτῶρε.

δεποτορούλας (ἐπίρ)=μπροστὰ ἀπὸ πολὺ λίγο.

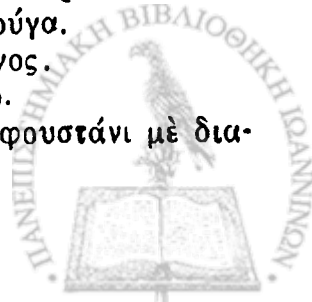
δερνοθύρης ὁ=ἐκεῖνος πὺν γυρίζεῖ, στὰ ξένα σπίτια. θηλυκό, δερνοθύρα.

διάβα ἡ=πέραςμα, ρούγα.

διακονάρης ὁ=ζητιάνος.

διακονεύω=ζητιανεύω.

διακοσιολάγκιολη ἡ=φουστάνι μὲ διακόσια λαγγιόλια.

διαλε(γ)ούρια τὰ=Ὅ,τι ἀπομένει στὰ γεωργικὰ προϊόντα, ἀφοῦ ἀφαιρεθεῖ ἡ καλλίτερη παραγωγή.

διάλεμα τὸ=διάλεγμα.

διαολόσπαρμα τὸ=τὸ παιδί ὅταν κάνει ζημιές τὸ φωνάζουν διαολόσπαρμα=σπαρμένο ἀπὸ τὸ διάολο.

διάρραχο τὸ=ἡ μεταξὺ δύο λαγκαδιῶν ράχη στὰ πλάγια τῶν βουνῶν.

διάτα ἡ=διαταγή.

διάτανος ὁ=διάβρολος. Οἱ θεοσεβεῖς γερόντοι δὲν πιάνουν μὲ τὸ στόμα τ'ὄνομα διάολος, γιατί τὸ θεωροῦν μελέτιο, κι'ἀντ' αὐτοῦ ἴενε διάτανος.

δικὸς (ἀναρθρο)=συγγενής. φρ. Τῆ Μαρία ἐγὼ τὴν ἔχω δικὴ ἀπ' τὴ μάνα μου.

διπλάρι τὸ=ἀγκωνάρι πού μπαίνει δίπλα στὴ στέγη.

δισάκι τὸ=σακούλι ἀνταμωμένο μ'ἄλλο σακούλι κρεμούμενο στὰ φορτιάρια κι' ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρὲς τοῦ σαμαριοῦ.

δίσκος ὁ=ἡ ἀπλάδα τῆς ἐκκλησιᾶς.

δόγα ἡ=σανίδα ἀπὸ τάλαρο ἢ βαρέλα (σλαβ).

δοκιμάζω=πράζω κάτι γιὰ δοκιμὴ. Φράσ: Μὴ σκούζεις ἔτσι κυρὰ Παύλαινα γιὰ ἓνα χνούδαλο πῶχασες, θὰ σὲ δοκιμάσει ὁ Θεός, χαλασιά σου. (Ἐδῶ τὸ δοκιμάσει σημαίνει πῶς ὁ θεὸς θὰ πάρει τὴν εὐνοιά του ἀπὸ τὴν Παύλαινα).

Ἐνῶ ἔσκουζ' ἡ Παναίγεια πού τῆς σταύρωσαν τὸ Χριστὸ παρουσιάζεται ἡ γελῶνα καὶ τῆς λέει: «Τί κάνεις ἔτσι κυρὰ Παναίγεια, θὰ σὲ δοκιμάσει ὁ Θεός, δὲν κάνω ἐγὼ πού εἶχα πέντε ντίβια (παιδιά ἐμφανήσιμα) κι' ἐνῶ ἔβροσκαν στὸ πλάι μπῆκε φωτιά καψάλα καὶ μοῦ κάηκαν καὶ τὰ πέντε».

δοξάρι τὸ=τόξο.

δόχι τὸ=τόπος γιὰ ἐνέδρα.

δρασκηλάω=περπατῶ περνώντας κάτι, δρασκελάω. φρ. ποιμενική: Κι' ἂν δὲν τὴ δάγκασε ὁ λύκος τὴ λάγγονη, τὴ δρασκῆλησε καὶ θὰ ψοφήσει ἡ κορακιάρα.

δρασκηλιά ἡ=βῆμα. φράσ. τοῦ Ἀλῆ πασᾶ: ντέτεστε ὦρὲ μιὰ δρασκηλιά τόπος (τὸ Σούλι) καὶ δὲν μπορεῖτε νὰ τὸ πάρετε, χαράμι νὰ σᾶς γένει.

δρασκήλα ἡ=δρασκηλιά.

δραχτικὸς ὁ=βιαστικὸς. Ἐπίρ. δραχτικά=ἐπιταχτικά. φρ. Ἐνῶ κοιμόμουν μοῦ

φώναξε δραχτικά ὁ Λάμπρος στὸ ὕπνο καὶ λαχτάρησα.

Δριμίτσα ἡ=χωριὸ τῆς Θεσπρωτίας (σλαβ. καὶ Ἀλβ. ντριμίς=νυστάζω.

δροματάρος ὁ=ὀδοιπόρος. Πληθ. δροματσοραῖοι.

δροσιὸ τὸ=δροσιά.

δροτσιλί τὸ=μικρὸ σπειράκι τοῦ δέματος.

Ε

ἔβελο τὸ=μεγάλο βαριὸ λιθάρι. φρ. Τί παιδεύεσαι νὰ κυλίσεις Γιῶργο, αὐτὸ εἶναι ἀκέραιο ἔβελο.

ἔδώγια (ἐπίρρ)=σὲ τοῦτο τὸ μέρος, ἔδῶ δά.

ἔζηα=ἔζουσα. Παρατ. τοῦ ρ. ζῶ. Ἐζηα, ἔζηες, ἔζηε, ἔζηούμαν, ἔζηούταν, ἔζηαν. Κλίνεται καὶ ἔζηγα, ἔζηγες κ.λ.π.

Εἶ=ἔάν φράσ. Ἄν πᾶς στὰ γίδια εἶ δὲ νὰ στείλω ἄλλον.

εἰδάλλως (ἐπίρρ)=ἄλλωστε. φρ. Ἄν ἔρθεις καὶ σὺ κυρὰ Χαΐδω καλά, εἰδάλλως μοναχὴ μου στὴν ἐκκλησιά δὲν πάω.

εἰδῆ ἡ=πρόσωπο, ὁμορφιά. φρ. Ἡ Κατέρω στὴν εἰδῆ τῆς εἶναι κούκλα καὶ στὸ νοικοκυριὸ πανούκλα.

Εἶδοσι τὸ=εἶδος, πρᾶγμα. φρ. παρ. Τ' ἀκριβοῦ τὸ εἶδοσι ἢ φωτιά τὸ τρώει.

εἰκοσαριά (ἀριθ.) περίπου εἴκοσι.

εἵνορο τὸ=ὄνειρο.

εἰσίποτε (ἐπίρρ)=τίποτε (εἰς-τίποτε).

φρ. Τί μουφερεις μάνα ἀπὸ τὸ παζάρι;—εἰσίποτε μάτια μου γιατί ἦταν κλεισμένο.

(ὑπάρχει καὶ ξενικὴ λέξη ἴτς=καθόλου).

εἰσποτέ (ἐπίρρ)=οὐδέποτε (εἰς-ποτέ. Δὲς λέξη ἴτς).

ἑκατοσταριά (ἀριθ.) περίπου ἑκατό. φρ. Τὰ γίδια τοῦ Θωμᾶ θᾶναι καμμιά ἑκατοσταριά.

Ἐλεξη ἡ=ἐπιδημητικὴ ἀσθένεια. φρ. ἀχομνὴ ἔλεξη μὲ κόλλησε.

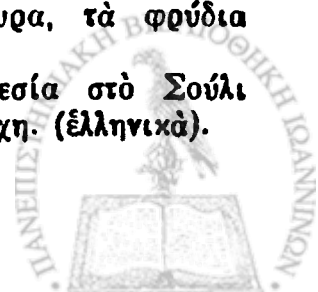
(ἔ)λιόμαυρος ὁ=μαῦρος σὰν τὸν καρπὸ τῆς ἐλιᾶς. φρασ. Δημοτ. τραγουδιοῦ.

«Τὰ μάτια σου τὰ λιόμαυρα, τὰ φρούδια τὰ γραμμένα».

Ἐλλένικα τὰ=τοποθεσία στὸ Σούλι ὅπου ἀρχαῖα ἑλληνικὰ τείχη. (ἑλληνικά).

ἐναιώνιος ὁ=αἰώνιος

ἐνκι τὸ=διασκέδαση.

ἐνκίλης ὁ=διασκεδαστής, ἐκεῖνος ποῦ διασκεδάζει τοὺς ἄλλους.

ἐννιάρες οἱ=Εἶδος παιγνιδιοῦ, ἰδίως τῶν κοριτσιῶν (πεντόβολο). Παίζεται μὲ ἐνιὰ χαλίκια, γι' αὐτὸ λέγονται καὶ ἐννιάρες.

ἐνοῦ (ἀριθμητ.)=ἐνός.

Ἔουὲ (ἐπίρρημα βεβαιωτικὸ)=μάλιστα ἔα.

ἔπου (ἐπίρρ)—τελείως. φρ. Γλύστρησα στὴ λάσπη κι' ἔγινα ἔπου.

ἔρθει (ἀπαρεμφ)=ἐρχομός. φρ. Μὲ τὸ ἔρθει τοῦ πατέρα ἀπὸ τὰ γίδια γέννησ' ἢ γελάδα.

ἔχος τὸ=περιουσία, βιό. παροιμιακὴ φράση γιὰ κείνους ποὺ περιμένουν καλωσύνη: «ἔχος καὶ παντέχος».

εἶδὲ (συνδεσμ)=ἐὰν δέ. φρασ. Εἶδὲ καὶ δὲν ὀργώνεται ὁ γκρέμιθας (ὄνομα χωραφιοῦ) νὰ κάμης Μητρο τὴ μηλιά (ὄνομα) ποὺ εἶναι πονόβι.

ἐχούμενος ὁ=ἐκεῖνος πῶχει μεγάλη περιουσία, πολλὰ ἔχη.

Z

Ζάβα ἡ=κρίκος. Ρῆμα ζαβώνω. φρ. Ζάβω σ' ἐνα μάτι σὰ νὰ μῆτρωε. Ἔχασα τὴ ζάβα τοῦ λουριοῦ κι' ἔμεινα ξεγκυζώνατος.

ζάβαλης ὁ=ζαβός.

ζαβαλιάρης ὁ=φιλόνικος.

ζαβός ὁ=γκρινιάρης.

ζάγαλη ἡ=τοποθεσία στὸ Καρβουνάρι ('Αλβαν. ζάγαλι=βοϊδόμυγα, στρέκλας).

ζαγάρι τὸ=εἶδος πιάτου χαλκοματένιου.

ζαγανογλύφτρα ἡ=ἐκεῖνη ποὺ παρατοράει (παρασταλίζει) στὰ ξένα σπίτια.

ζαγάρι τὸ=κυνηγητικὸ σκυλί.

ζαῖρες ὁ=προμήθεια ὑλικῶν.

ζακόνι τὸ=συνθήθεια (σλαβ. καὶ 'Αλβ. ζακόν). φρ. παροιμ. Κάθε χώρα καὶ ζακόνι κάθε μαχαλὰς καὶ τάξη.

ζάλικα (ἐπίρρ)=φόρτωμα στὰ νώτα.

ζάλικι τὸ=φορτίο ἐπὶ τῶν νώτων. Ρῆμα ζαλικώνω. φράσ. Σὲ βλέπω ποὺ τὸν ἔχεις ζάλικι (τὸ διάβολο) τσοῦπρα μου ἀλλὰ ἂν σὲ πιάκω θὰ σ' ἀφήκω κατὰ γῆς.

ζαλώνω=ζαλικώνω.

ζαμάνι τὸ=αἰώνας.

ζάμπα ἡ=μεγάλος ἀηδὴς χερσαῖος βάρταχος. Λέγεται πὼς ἅμα βυζάζει γίδα ἢ προβατίνα πέφτει τὸ μαστάρι κομμάτια. ('Αλβαν. ζάμπε).

ζάμπουνος ὁ=ἀνέμπορος. Ρῆμα ζαμπουνεύω. Παράγωγο, ζαμπουνάρα, ζαμπούνα.

ζαμπούρι τὸ=τὸ νάνο ἀρνοκάτσικο ποὺ εἶναι σὰ ζάμπα.

ζανάκα ἡ=ἀπάνεμο προσηλιακὸ μέρος ἀνάμεσα βράχων, ὅπου συνάζονται πολλοὶ μπόρμπολοι (κοχλίες).

ζανάτι τὸ=ἐπάγγελμα, τέχνη.

ζαντούφα ἡ=κουφόβραση τῆς ἀτμόσφαιρας, ζέστα χωρὶς νὰ φυσάει καθόλου ἀέρας.

ζάπι τὸ=ὑποταγή. Ρῆμα ζαπώνω. φρ. Δὲ γίνεται ζάπι αὐτὸς ὁ τόπος ὅλο τ' ἀσκέρι τοῦ βασιλιᾶ νὰ μαζωθεῖ.

Ζαραβίνα ἡ=χωριὸ στὸ Πογάνι. ('Αλβ. ζοροβίνε=τὸ ἀλλαογινό, μακρινό).

Ζαραβούτσι τὸ=χωριὸ τῆς Ντουσκάρας. ('Αλβαν. ζαραβίς=μουντζούρα).

ζαράλι τὸ=βλάβη. ρῆμα ζαραλεύω. φρ. Ἔσπασε τὸ ποδάρι καὶ ζαραλεύθηκε ὁ ἄνθρωπος.

Ζαρανίκας ὁ=Ἐπώνυμο στὴ Ντουσκάρα. (σλαβ. ζαρανίκ=κωμικός, ἀστεῖος).

ζάρκος ὁ=γυμνός, ζόρκος.

ζάφτω=σκονιάφτω καὶ πέφτω.

ζέβω=βάνω τὶς ζεῦλες καὶ τ' ἀλέτρι στὰ βόδια γιὰ χωράφι.

Ζέζας ὁ=ἐπώνυμο ('Αρβαν. ζέζε=μαυρομάτης).

ζεκοπάω=καταταβρωμάω.

ζελίστα ἡ=ὄνομα χωριοῦ (σλαβ. λαχανόκηπος).

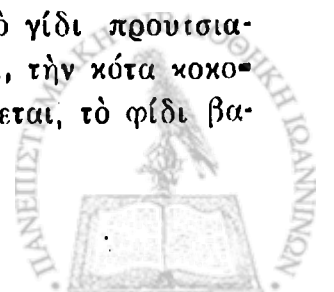
ζεμπερές ὁ=σκανδάλι τοῦ ὅπλου.

ζένω=βρωμάω.

ζέφκι τὸ=καλοφαγία, καλοζωία, φρασ.

Παιδεύθηκε στὰ νιάτα ὁ Κολιὸς ἀλλὰ στὰ γεράματα κάνει ζέφκι.

Ζητάει=ὀρέγεται γιὰ ἔνωση μὲ τὸ θηλυκό. Λέγεται μόνο ἐπὶ τῶν ἀλόγων ὅταν πηδιοῦνται. Γιὰ τὸ γελάδι λέν, σέρει, τὸ πρόβατο μουραλιέται, τὸ γίδι προουσιαλιέται, τὴ γάτα γατεύεται, τὴν κότα κοκοτεύεται, τὸ σκύλο σκυλεύεται, τὸ φίδι βατεύεται.

ζιαφέτι τὸ=φιλοξενία μὲ πλούσιο φαγοπότι.

ζινκί τὸ=ἀναβολέας τῆς σέλας τοῦ ἀλόγου.

ζινγκίνης ὁ=περίφανος, ψευτονταῆς.

ζιόγκος ὁ=ὁ ῥόζος τοῦ ξύλου.

ζίτσα ἡ=ξύλινο παγούρι γιὰ κρασί.

Ἴσως πῆρε τ' ὄνομα ἀπὸ τὸ χωριὸ Ζίτσα πὸν βγάζει πολὺ κρασί.

ζιωνάρι τὸ=συνοικία σὲ περίβλεφτη θέση τῆς Μαζαρακιᾶς τῆς Θεσπρωτίας ὅπου ἔμεναν οἱ ἰδιοκτῆτες τοῦ χωριοῦ (*Ἀλβ. ζιῶνε=κύριος).

ζούδιο τὸ=τὸ ἄγριο ζῶο τοῦ δάσους.

ζούζουλο τὸ=ζωῦφιο.

ζουλιάτι τὸ=χωριὸ βορείου Ἡπείρου (*Ἀλβ. ζουλιάτε=συντριβή).

ζουλούμι τὸ=ζημιὰ, βλάβη.

ζουλουμικιάρης ὁ=ὁ ζημιωτής, ὁ βλαβερός.

ζουμί τὸ=ζωμός.

ζουμούκλα (ἐπίρ)=ζυμόσπασμα.

ζουμουκλάω (ζυμοκλάω) = ζυμοσπάω. φράσ. Ἔπεσε μιὰ μπουνα ἀπὸ τὴ γκορτσιὰ καὶ ζουμουκλήθηκε. Δὲ σοῦ δίνω τὸ χέρι νὰ σὲ χαιρετήσω γιὰτὶ τὸ σφίγγεις πολὺ καὶ τὸ κάνεις ζουμούκλα.

ζουμπέλα ἡ=μεγάλο λιθάρι στρόγγυλο σὰ ζουμπος.

ζουμπος ὁ=στρογγυλὸ εἶδισμα, τὸ βαρίδι τοῦ σατεριοῦ.

ζουμπούλι τὸ=στρογγυλο πράμα (*Ἀλβ. σούμπουλε).

ζουπάω=σπρώχνω, πιέζω.

ζουρλὸς ὁ=τρελλὸς. Παροιμίες: Ὁ ζουρλὸς τὴ χάρη χάρηκε, φρόνιμος τὴν ἐλυπήθηκε. Ὁ ζουρλὸς στὸν τόπο του κι' ὁ φρόνιμος στὸ καλὸ του. Τὸ ζουρλὸ καὶ τὸ χωριάτη ξένοι πόνοι τὸν γεράζουν. Ὅσο νὰ σκεφθεῖ ὁ φρόνιμος περνᾷ ὁ ζουρλὸς

τὸν καιρὸ του.

ζούτσα ἡ=τὸ ἄχρηστο ὑγρὸ πὸν μένει ἀπὸ τὸ θλίψιμο τοῦ ἐλαιοκάκρου, ἀφοῦ ἀφαιρεθεῖ τὸ λάδι. φρ. Ὁ Γιάννης νὰ περπατήσει νύχτα; τοῦ παίνει ζούτσα).

ζουφιάζω=πίνω τὸ ζουμί. φράσ. Παραγίνηκαν τὰ σταφύλια καὶ ζουφιασαν ψηλὰ στὸ κλίμα.

ζυγιά τὰ=ομάδα μουσικῶν ὀργάνων, μουζούκια (κλαρίνο, βιολί, μαντολίνο, τύμπανο).

ζυγὸς ὁ=ὁ πέπλος πὸν ρίνεται στὰ κεφάλια τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης στὸ στεφάνωμα.

ζύφω=σφίγγω κάτι γιὰ νὰ βγεῖ τὸ ζουμί του. φράσ. φοβερυστική. Ἔλα πάλι στὴ μηλιά μου παλιόπαιδο, ἂν σὲ πιάκω ἄ δὲ σὲ ζύψω νὰ μὴ μὲ ποῦν σι' ὄνομα Βασίλω.

ζῶγο τὸ=ζῶο. Παροιμ. Ἄν ἄκουγε ὁ Θεὸς τὰ κοράκια θὰ ψόφαγαν ὅλα τὰ ζῶγα τοῦ κόσμου.

Ζώνιος ὁ=ἐπώνυμο (ἄλβαν. ζιῶνε=κύριος).

ζωντανὰ τὰ=ζωντανὸ βιὸ (γιδόπρατα, ἄλογα, γελᾶδια, γουρούνια) φράσ. παροιμιακή: Ὅποιος ἔχει ζωντανὰ εἶναι καὶ ζωντανός.

ζωντόβολο τὸ=γομάρι, ὄνος.

ζωντοχίρα ἡ=χίρα φευγάτη ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς.

ζώρι (ἐπίρ)=βιὰ, στανιό. Ρῆμα ζωρίζω.

ζώστρα ἡ=στενὴ λουρίδα ὑφάσματος μὲ τὴν ὁποία κρατιέται τὸ σαμάρι ἀπὸ τὴν κοιλιά τοῦ ἀλόγου.

Ζῶτος ὁ=Ἐπώνυμο στὸ Μάζι (τῶρα Πολύδωρο). Πάργα καὶ ἄλλου. (*Ἀλβ. ζότ=κύριος, ἀφέντης).

(Συνεχίζεται)

ΤΟΥΡΚΟ - ΠΕΡΣΟ - ΑΡΑΒΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΣΤΟ ΓΙΑΝΝΙΩΤΙΚΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΙΔΙΩΜΑ*

μπαρούτι (ή—ούτ)=στά τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

μπάσι (του—άσι)=ἀκίνητοποιημένο ντιβάνι γύρω ἀπὸ τὸ τζάκι· στά τ., ἴδ. λ., κεφάλι.

μπασιλίκια (τά)=τὰ γιὰ τὸ μπάσι (δὲς λ.) στρωσίδια.

μπασιμπούζουκης (οὐ μπασιμπούζουκί'ς)=στά τ., ἴδ. λ., ἀτακτος στρατιώτης, κακοντυμένος, παρδαλοφερεμένος.

μπάσιλουστουνά! = δηλωτικὸ ὑποταγῆς, σεβασμοῦ: πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου· μπάσι κεφάλι, οὐσιτ ἐπάνω, νὰ καταληκτικὸ.

μπασματζῆς (οὐ)=ἐπώνυμο· στά τ., ἴδ. λ., τυπογράφος καὶ πωλητῆς εἴδους τσιτιῶν μπάσμα, τύπος.

μπατάκας (οὐ)=ἀπατεώνας· στά τ. μπατάκ (τὸ πρῶτο συνθετικὸ τοῦ μπατακτσῆς (δὲς λ.) τὸ παιδί τῆς ἀπωλείας, δόλιος ἀλλὰ καὶ βόρβορος.

μπατακτσῆς (οὐ)=δὲς μπαντά· μπατακτσιλίκι (του)=δὲς μπαντά·

μπαταλγίε (οὐ)=δὲς μπατά· λικο.

μπατάλικο (του λικου)=παληό, ἔξω ἀπὸ τὴν ἐποχὴ, ἄγαρμπο, ἀκομψο, βαρὺ, δύσχρηστο· στά ἄ. μπατάλ, ἀκυρος, ἀχρηστος.

μπαταργιά (ή)=ὀμοβροντία· στά τ., ἴδ. λ. κανονιοστοιγία, σειρὰ κανονιῶν· στὸ ἑβραϊκὸ Γιαν. ἰδίωμα, κατάρα ἢ ἐκδήλωσι οἴκτου· «χάλασιά σ' κι μπαταργιάσ».

μπατζάκια (τά)=ποδονάρια, γάμπες, ἀντιξες· στά τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

μπατζιανάκης (οἱ μου·κι'ς)=σύγγαμβρος· στά τ., μπατζιανάκ ἴδ. σ.

μπατζιάς (οὐ)=ἀνοιγμα καταπακτῆς πρὸς τὴ σιέγη, φεγγίτης· στά τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

μπατζιαριό (του)=οἱ ἐγκαταστάσεις τοῦ μπάτζιου (δὲς λ.)

μπάτζιος (οὐ·ους)=ὑπαίθριος συνήθως τυροκόμος· στά π., μπάτζι, τέλος, δασμὸς κτηνῶν.

μπατῆς (οὐ)=ἐπώνυμο ἑβραϊκὸ· στά τ. μπετὰ βραδυκίνητος.

μπάτσος (οὐ)=στά ἄ., μπάτσόβια, ἐξαναγκασμός.

μπαχαρικό (του—ρ'κό)=στά τ., μπεχὰρ ἀρωματικὸ καὶ π., ἀνοιξη.

μπαχτσεβάνος (οὐ—τσιουβάνους)=κηπουρὸς· δὲς μπαχτσές.

μπαχτσέ (οὐ)=στά π., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

μπαχτσίσσι (του—τσισίσι)=στά π., μπάχς, δωρεὰ καὶ μπαχτσίς, φιλοδώρημα, δῶρο.

μπεγλαμπερης (οἱ μι·ρ'ς)=δὲς μπι·

μπεζαχτῆς (οὐ μι·) = στά π., μπεσιταχτῆ καὶ πισιταχτῆ ἀναλόγιο, γραφεῖο.

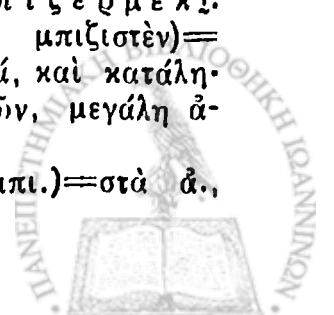
μπεζεβέγκης (οὐ μπιζι—γκ'ς)=δὲς πεζ·

μπεζεράω (μπιζιράου)=ἀποκάνω, βαριοῦμαι, ἀντέχω· στά π. μπιζὰρ ἀηδιασμένος πλήττων· τὸ ρ. μπιζερέκι.

μπεζεστενι (του μπιζιστέν)=στά π., μπεζά, =πανικά, καὶ κατάληξη στάν, ἀγορὰ πανικῶν, μεγάλη ἀγορά.

μπεζιρ—λάδι (του μι.)=στά ἄ.,

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο, σελ. 48.

μπεζιρ, λινόσπορος, σπόρος.

μπέης (ού) = στα τ., κύριος, αρχηγός, πρίγκηπας.

μπεϊζαντές = επώνυμο, ο γυιός του μπέη (δές λ.) και ζαντέ γυιός δι-κεκριμένου.

μπεϊκοῦς = δές μπάι.

μπεϊλίκι (του) = Γιανν. τοπωνύμιο = οἶκημα ὅπου φκιάναν τὸ στρατ. ψωμί· στα τ., κυβερνητικὸ κτῆμα.

μπεκαές (ού μπι-) = υπόλοιπα χρηματικά, καθυστερούμενα, ἐπισφαλῆ ὀφειλόμενα· στα ἄ., μπεκαγιᾶ ἴδ. σ.

μπεκιάρης (ού μπι-ρ'ς) = στα τ., μπεκιάρ. ἴδ. σ.

μπεκρῆς (ού μπι-) = στα τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

μπελετζίκι (του μπιλιτζίκι) βραχιόλι· στα τ., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

μπελιᾶς (ού μπι-) = στα ἄ. μπέλας ἴδ. σ.

μπέλκιμ = ἴσως καί, μπορεῖ νά, στα τ., μπέλι ἴδ. σ.

μπελτές (ού μπελντές) = στα τ. πελτέ, πηκτῆ.

μπεμπέκι (του μπι-κι) = μικρὸ παιδάκι, κούκλα, ἀρνάκι (του μπέκου) στα τ., ἴδ. λ., κούκλα.

μπέντ (του) = ἔνσταση, πάτημα, δικαιολογία, ὑπεκφυγή· στα π., ἴδ. λ., στρατήγημα, τέχνη.

μπένταβρο (του -ου) = στενές και λεπτές σανίδες· στα τ., ἴδ. λ. ἴδ. σ. (λ. ξ.).

μπεντέλι (του -έλι) = ἀντικαταστάτης τὸ στρατό· τὸ ἄ., ἴδ. λ. ἴδ. σ.

μπεντχαβᾶ = δές μπι-

μπερεκέτι (του μπιρικέτ) = στα ἄ., μπερεκιάτ, εὐλογία.

μπερεκετλής (ού μπιρικιτλής) = δές μπερεκιᾶτ.

μπερμπάτι (του -άτ) = ντροπή, βρώμικος, λιγδωμένος· στα π. μπερμπάντ χαλασμένος, ἐκμηδενισμένος, πεταμένος (μπερμπάντης;).

μπερντές (ού μπι-) = στα π., ἴδ. λ., ἴδ. σ.

μπερντόχι (του μπι-) = δές μπι-

Μπεσιλής (ού) = επώνυμο· στα τ., οἰκόσιτος παχύς.

μπεφᾶς (ού) = ὑποθήκη· στα ἄ., ἴδ. λ., πίστις, ἐκτέλεση ὑπόσχεσης.

μπεχάρ = αἰθρία, καλοκαίρι· στα τ., μπεχά ὠραιότητα, κάλλος, μπι-χάρ, καλοκαίρι.

μπεχλής (ού) = επώνυμο. στ. π., μπεχλιβάν, ἀθλητής.

μπεχλιβάνος (ού μπι-ους) = δές μπεχλής.

μπεχτζῆς (ού μπι-) = νούμερο σὲ φρουρά, φύλακας· στα τ., ἴδ. λ. ἴδ. σ. (δές και νουμπε-τση).

μπιζμπικια (τά) = κουτσομπολιά, ἀνακατέματα. (;)

μπιλλαῖ = δές βαλλαῖ.

μπιλμέμ = δέν ξέρω· στα τ. ἴδ. λ. ἴδ. σ.

μπιλεζικια (τά μπιλιτζικια) = βραχιόλια· στα τ., -τζικια, ἴδ. σ.

Μπιλντιγιές (οἱ) = Δημαρχεῖο· στα τ., ἴδ. λ. ἴδ. σ.

μπιπέκι = δές μπε-

μπινέκι (του -κι) = ἄλογο καβάλας· στα τ., ἴδ. λ. ἴδ. σ.

μπίνμπαστῆς (ού -αἰσι) = χιλιαρχος Συντῆχης· στα τ. ἴδ. λ. Ταγῆχης.

μπιντρούμι (του -ούμ) = στα τ. μπουντρούμ ὑπόγειο.

μπιντχαβᾶ = δωρεάν, σὲ ἐξευτελιστικὲς τιμές· στα π., μπεντχαβᾶ ἴδ. σ.

μπιραέτ = ἀθώωση και ἀθῶος· στα ἴδ. λ. ἴδ. σ.

μπερατλής (ού μπι-) = ὁ μὲ ἐιδικὸ διάταγμα προνομιακῆς κατάστασης εὐνοιας, διορισμοῦ κτλ., ἐφοδιασμένος· στα ἄ., μπεράτ, ἀπαλλαγῆ, προνόμιο.

μπίρ-καράρ! = μὲ τὸν ἴδιο ρυθμό, σχέδιο· στα τ., μπίρ ἕνα καράρ (δές λ.).

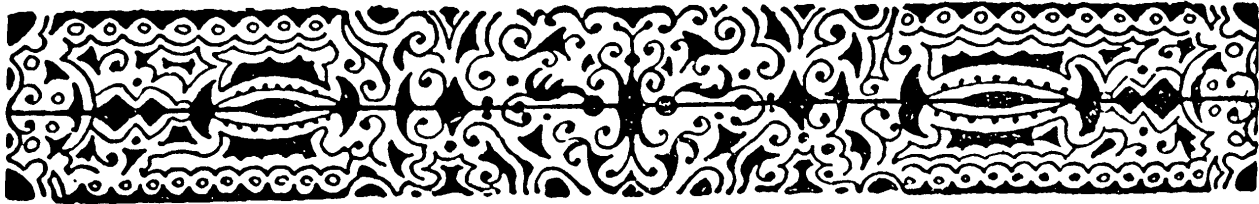
μπιρλάντι (του -άντ) = στα τ. περλαντί, ἴδ. σ.

μπιγιαμπέρης (ού -ρ'ς) = ὁ Προφήτης Μωάμεθ στα π., ἀπεσταλμένος του Θεοῦ· σὲ ὄρκο: «μὰ του μπι-

μπιρντάχι (του -άχι) = ξύρισμα μὲ κόντρα, και τσουχτερό μάθημα· στα π., μπερντάχ, στυλνότης, γνάρισμα.

μπιρταράμ! = ὄλο μονομιᾶς· στα ἄ., μπιταμάμ, καθ' ὄλοκληρία.

(συνεχίζεται)

ΓΙΑΝΝΗ ΣΑΡΑΛΗ

Τ Ο Ζ Α Γ Ο Ρ Ι Σ Ι Ο Σ Π Ι Τ Ι *

Τὸ τραγούδι αὐτὸ το λένε ἀδιακρίτως οἱ καλεσμένοι καὶ τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης. Τὸ λένε δταν πρόκειται νὰ φύγουν οἱ συγγενεὶς τῆς νύφης, καὶ μ' αὐτὸ, θέλουν κατὰ κάποιον τρόπο, νὰ διερμηνέψουν τὰ αἰσθήματά της, πὺ μένει ἀπ' τῆ στιγμὴ αὐτὴ γιὰ πάντα στὸ νέο της σπιτι καὶ τὸ καινούριο της νοικοκυριό. Βέβαια, ὁ χωρισμὸς αὐτὸς δὲν διαρκεῖ γιὰ πολὺ. Οἱ συγγενεὶς θὰ ξαναγυρῶσουν, ὅπως θὰ ποῦμε. Πάντως εἶναι ὁ πρῶτος χωρισμὸς, πὺ θέλει νὰ θυμίσῃ στὴ νύφη, πὺς τὰ πάντα ἀλλάξαν στὴ ζωὴ της, πὺς ὁ γάμος πλέον εἶναι γεγονός. Ἀπὸ τὴν ὥρα αὐτὴ εἶναι ἡ νοικοκυρὰ στὸ νέο της σπιτι. Ὅλα γύρω της εἶναι νέα. Νέο νοικοκυριό, νέες συνήθειες, πὺ πρέπει νὰ προσαρμοστῇ πρὸς αὐτές, ἀνάλογα μὲ τὶς νέες συνήθειες πὺ εἶσκει. Γιὰ τὸ κέρασμα πὺ ἀκολουθεῖ, εἶναι ἔλα ἔτοιμα. Ἐὰ ἔχουν ἐτοιμάσει οἱ ἄνθρωποι τοῦ σπιτιοῦ κ' οἱ συγγενεὶς τοῦ γαμπροῦ. Καὶ τὰ τραγούδια συνεχίζονται μὲ εἰρωνικά λόγια γιὰ τὶς φυλαχτίνες ἢ τὶς φυλάχτηριες ὅπως τὶς λένε, πὺ τὶς εἰρωνεύονται: γιὰτὶ δὲν φυλάξανε καλὰ τὴ νύφη καὶ τοὺς τὴν πῆρε ὁ γαμπρός.

Στὸ καλὸ συμπεθεροὶ
καὶ μεγάλοι καὶ μικροί.
Ὅποιες εἶναι φυλαχτίνες
πιάστε της μὲ τὶς φουρτοτῆρες
καὶ τὸ μέγα φυλαχτῆ,
δέστε τον μὲς στὸ παθνί!

Ἐστερ' ἀπὸ τὸ τραγούδι αὐτὸ, οἱ συγγενεὶς τῆς νύφης φεύγουν καὶ ἔρχονται στὸ πατρικὸ της σπιτι καὶ τοιμάζουν τὴν «πριβέντα», οἱ πὺ πλησιέστεροι, βέβαια, οἱ δὲ

ἄλλοι φεύγουν γιὰ τὸ σπιτι τους, ὅπου θὰ ξανακαλεστοῦν γιὰ δευτέρη φορὰ, προκειμένου νὰ δειπνήσουν στοῦ γαμπροῦ τὸ σπιτι.

Ὁ γυρισμὸς τῶν γονιῶν καὶ συγγενῶν στὸ σπιτι, δημιουργεῖ κάποια ἀτμόσφαιρα μελαγχολικὴ. Ἡ ἔλλειψη τῆς νύφης προκαλεῖ μιὰ συναισθηματικὴ κατάσταση, πὺ πολλές φορές, ἂν μάλιστα τύχη ἢ νύφη νὰ εἶναι μοναχοκόρη, καταλήγει στὰ κλάματα. Ὅσονδῆποτε κι' ἂν θέλουν νὰ συνηθίσουν στὴ νέα κατάσταση οἱ γονεῖς, δὲ μποροῦν νὰ ἀγνοήσουν τὴν ἀπουσία ἀπὸ τὸ σπιτι τῆς κόρης των. Ἡ θέση τῆς κόρης στὸ σπιτικὸ μένει κενή. Ἀρχίζουν λοιπὸν καὶ τραγουδοῦν τὸ παρχκάτω, πὺ τὰ λόγια λέγονται γιὰ λογαριασμὸ τῆς νύφης.

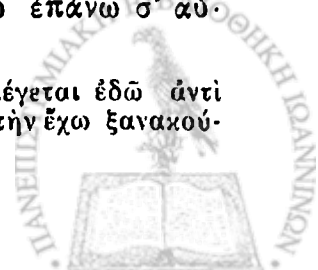
Μάνα, κάτσε στὴ μεριά μου,
Μάνα, φάει καὶ τὸ φιλί μου,
Μάνα πιέ καὶ τὸ γυαλί μου,
Μάνα πάρε τὴ φροκάλα (1)
καὶ φροκάλεσε τὸ σπιτι.

Εἶπαμε πὺ πάνω, πὺς ἀπὸ τὸ σπιτι τῆς νύφης θὰ ξανακαλεστοῦν οἱ συγγενεὶς της, προκειμένου νὰ δειπνήσουν στοῦ γαμπροῦ. Μετὰ τὸ κάλεσμα θ' ἀρχίτῃ ἡ ἐτοιμσία τῆς «πριβέντας». Εἶναι δὲ ἡ πριβέντα, ἕνα ψητὸ ἄρνι, δυὸ ψωμιά, μιὰ πλόσκα κρασί καὶ μέσα σ' ἔλα αὐτά, ἀπαραίτητη εἶναι καὶ ἡ «μπουκάρρα».

Ἡ μπουκάρρα, τοιμάζεται σ' ἕνα μεγάλο κλωνάρι τριχοκιάς, ἀγκαθωτὸς θάμνος, πὺ φυτρώνει στὶς ρεματιές μὲ ἀγκάθια στὸ μέγεθος τῆς ροδιάς, πὺ εἶναι καθὼς λένε πολὺ φαρμακερά. Ἐδῶ ἐπάνω σ' αὐ-

1. Ἡ λέξη φροκάλα, πὺ λέγεται ἐδῶ ἀντὶ σκούπα, εἶναι σπάνια καὶ δὲν τὴν ἔχω ξανακούσει σὲ καμιὰ ἄλλη περίπτωση.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τόμου, σελ. 1095

τά τ' ἀγκάθια θὰ περαστοῦν διάφορα φρούτα, ἀνάλογα μὲ τὴν ἐποχή, πορτοκάλια π. χ., κυδώνια, σῦκα καὶ ἄλλα, καθὼς καὶ λουκούμια. Ἔτσι ἔλο τὸ κλωνάρι στολίζεται μὲ τὰ φρούτα αὐτὰ καὶ τὰ λουκούμια.

Ὅταν τοιμαστοῦν ἔλα αὐτὰ καὶ πλησιάζει ἡ ὥρα τοῦ δείπνου, οἱ «πηρετάδες», ὁ γαμπρὸς μὲ τὸν πρωτοσυμπέθερο μπροστὰ καὶ μὲ τὰ ὄργανα, πηγαίνουν στὸ σπίτι τῆς νύφης γιὰ νὰ πάρουν τὴ μάνα της καὶ τὸν πατέρα. Ἐδῶ θὰ ξανακεραστοῦν τὸ συνηθισμένο γλυκὸ καὶ τὸ ρακί, θὰ πάρουν οἱ πηρετάδες τὸ ψητὸ ἄρνι, τὰ ψωμιά καὶ τὴν πλόσκα τὸ κρασί καὶ θὰ γυρίσουν ἔλοι στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ, ἐνῶ τὰ ὄργανα παίζουν στὸ δρόμο, ὅπου θὰ δειπνήσουν καὶ θ' ἀρχίσῃ τὸ γλέντι ποὺ κρατᾶει ὡς τὸ πρῶτὶ καὶ περισσότερο.

Τὸ καθ' ἑαυτοῦ γλέντι ἀρχίζει μετὰ τὸ δείπνο καὶ συνήθως μετὰ τὴ στέψη σὰν προκαταρκτικὸ, ὡς τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ. Τὸ χορὸ θὰ τὸν ἀνοίξῃ, καθὼς λένε, ὁ κουμπάρος, ἔστερα ἡ νύφη καὶ τρίτος ὁ γαμπρὸς.

Ὅταν δὲν ὑπάρχουν ὄργανα, σὰν τύχη νὰ ὑπάρχει κάποιος σοβαρὸ πένθος, τότε χορεύουν μὲ τραγούδια. Ἔτσι ἡ νύφη θὰ χορέψῃ μὲ τὸ ἑξῆς τραγούδι :

Αὐτὸ τὸ χέρι ποὺ κρατεῖς,
Γιαννάκη, Γιαννάκι, (1)
γιὰ μὴ τὸ παρασφίγγεις,
Γιαννάκη ἔτσι νὰ ζήσης,
γιατὶ πονοῦν τὰ δάχτυλα
ἀπὸ τὰ δαχτυλίδια
Γιαννάκη, ἔτσι νὰ ζήσης.

Στὴν παραπάνω περίπτωση ποὺ λείπουν τὰ ὄργανα, γιὰ νὰ περάσῃ ἡ βραδιά, συνεχίζονται τὰ τραγούδια καὶ τὰ παιχνίδια μὲ ἀνάλογα ἀστεῖα ἐνῶ χορεύουν :

Γιὰ σταματᾶτε τὸ χορὸ,
λουσμένες, λουσμένες,
νὰ ἰδῶ ποῖά θὰ μὲ ἀρέσει
λουσμένες καὶ πλεγμένες.
Ἐμένα ἢ Ἄννα μ' ἀρεσε

1. Τὸ ὄνομα προσαρμόζεται στὸ ὄνομα τοῦ γαμπροῦ ἀναλόγως.

τοῦ Γιάννη ἢ γυναίκα
ποῦναι ψηλὴ, ποῦναι λυγνὴ
λουσμένη, λουσμένη
ποῦναι καγκελοφρούδα.

Ἀπὸ τὰ ὀνόματα ποὺ ἐναλλάσσονται στὸ τραγούδι, προτιμοῦνται οἱ νιόπαντρες καὶ οἱ νέες γενικῶς ἀνάμεσα στοὺς καλεσμένους.

Ἡ νύφη, μετὰ τὸν πρῶτο χορὸ, θὰ ξαναχορέψῃ ἔλη τὴ νύχτα πολλές φορές καὶ τὶς τραγουδοῦν τὰ παρακάτω τραγούδια, ποὺ ἀναφέρονται σ' αὐτὴν καὶ τὸ γαμπρὸ.

Τὸ τειν' καλὰ, τὸ τειν' καλὰ,
τὸ τεινὰι ζηλεμένα,
ποὺ πιάστηκε ὁ σταυραϊτὸς
σιμὰ στὴν πιλιστέρα'
Ἡ πιλιστέρα εἶν' χρυσὴ
κι' αἰτὸς περιγραμμένος.
Πέρνει νερὸ στὰ νύχια της
καὶ χιόνι στὰ φτερά της,
νὰ λούσῃ τὸν ἰφέντη της
νὰ λούσῃ τὴν κυρά της.
Καὶ κεῖνα τ' ἀπολούσματα
νὰ λούσῃ τὰ παιδιὰ της.

Κόκκινο μαντήλι καὶ μεταξωτό,
κάπου μού'χε πέσει στοῦτο τὸ
[χορὸ.

Μοδεῖπαν τῆρε ἡ νύφη
καὶ νὰ μού τὸ δώσῃ
νὰ χαρῆ τὸ νιὸ της ἔλη τὴ ζωή,
νὰ χαλάσ' τὰ ρούχα μὲ καλὴ καρ-
[διά.

Ἡ νύφη, σ' ἔλο αὐτὸ τὸ διάστημα φυλάγεται ἀπὸ τὶς φυλάχτηριες, νέες κι' αὐτὲς καὶ φίλες τῆς νύφης μὲ καμιὰ μεγάλη συγγενὴ σὰν πολὺπειρη. Ἡ νύφη φυλάγεται γιὰ νὰ μὴ τὴν κλέψουν οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ, γι' αὐτὸ κάθε στίγμῃ οἱ φυλάχτριες τὴν παρακολουθοῦν, ὅπου καὶ ἂν πάει, καθὼς μπαίνει καὶ βγαίνει στὸ χορὸ. Ἄν οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ παρ' ἔλα αὐτὰ κατορθώσουν καὶ τὴν κλέψουν, τότε πηγαίνουν στὸ γαμπρὸ καὶ μὲ γέλοια καὶ χάχανα τοῦ ἀγγέλλουν τὸ κλέψιμο καὶ τὸν ἀναγκάζουν νὰ τάξῃ κάτι, ἀκόμη καὶ στὴ μάνα τῆς νύφης, ποὺ τὸ τάξιμο στὴν περίπτωσι αὐτὴ εἶναι καμιὰ πύ-

τα ἢ πλῆσκα κρασί και κάτι τέτοιο. Σ' ἄλλα χωριά ἔχουν τὴ συνήθεια νὰ «κρεμοῦν» τὸ γαμπρό, ὁπότε ζητοῦν ἀπὸ τὴ νύφη νὰ τάξη τὴν πίτα ἢ ἀπὸ τὴ μάνα του.

Τὸ γλέντι ποὺ συνεχίζεται ὅλη τὴ νύχτα, θὰ βρῆ τοὺς χαροκόπους ξενοχτισμένους· παρ' ὅλο αὐτὰ δὲν ἐννοοῦν νὰ διακόψουν τὸ χορὸ και τὰ τραγούδια. Πολλὲς φορές μάλιστα, τὸ πρῶτ' τὸ γλέντι στρώνει καλύτερα και τότε λέγονται τὰ καλύτερα τραγούδια και τὰ ὄργανα μερακλώνονται. Αὐτὸ εἶναι πολὺ φυσικό, γιατί μένουν οἱ μερακλήδες και ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ ξέρουν νὰ γλεντήσουν και φεύγει ὁ μεγάλος σαματὰς ἀπὸ τὴ μέση.

Σὰν ξημερώση ἡ Δευτέρα, ἡ νύφη θὰ πάη στὴ δρύση για νὰ φέρη νερό. Τὴν ἀκολουθοῦν συνήθως παιδιὰ, ἀλλὰ και πολλές φορές και πολλοὶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς καλεσμένους ἀκόμη και τὰ ὄργανα. Ἡ τοποθεσία τῆς δρύσης και τὸ ὄλον περιβάλλον, πολλές φορές γίνεται ἀφορμὴ ν' ἀνάψη ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὸ γλέντι και εἶναι ἀπ' τὶς ὠραιότερες σκηνὲς νὰ θλέπη κανεὶς χαράματα ὅλη αὐτὴ τὴ συνοδεία νὰ γλεντάει ἤρεμα και μὲ κέφι και νὰ χαίρονται αὐτὲς τὶς ἀξέχαστες στιγμὲς καθὼς ἀναπολοῦν πολλὰ λησμονημένα τραγούδια.

Ἡ νύφη θὰ πάρη τὸ νερὸ ἀπὸ τὴ βρύση σ' ἓνα μπρίκι (χάλκινο ἀγγεῖο μὲ χάλκινο μασούρι) και σὰν ἔρθη στὸ σπίτι, θὰ χύση νερὸ για νὰ πλυθοῦν ὅλοι οἱ μεγάλυτεροι στὴν ἡλικία, κάνοντας ἀρχὴ ἀπ' τὸν πεθερὸ και τὴν πεθερά. Ἀπὸ τὴ δρύση, πρὶν φύγη ἡ νύφη, ἀφήνει ἐκεῖ ἓνα κομμάτι ψωμί ποὺ ἔχει μέσα 3 ἢ 5 δεκάρες.

Οἱ ὑπόλοιποι ποὺ μεῖναν στὸ σπίτι και δὲν τὴν ἀκολούθησαν στὴ δρύση, σὰν τὴν βλέπουν νὰ γυρίζει τραγουδοῦν:

Μῶρη νύφη, κυρὰ νύφη,
πῶς ἀπέρασες στὴ βρύση;
Μὲ χαρὲς και μὲ τραγούδια
μὲ τοῦ Μάη τὰ λουλούδια.

Μετὰ ἀπὸ τὶς διατυπώσεις αὐτὲς στα-

ματοῦν τὰ ἔθιμα και τὸ γλέντι γίνεται κατ' ἀρέσκειαν πιά και συνεχίζεται ὅλη τὴ μέρα και τὴ νύχτα και τὴν ἐπομένη και ὀλόκληρη τὴ βδομάδα τὰ παλιότερα χρόνια ὡς τὰ πιστρόφια. Πρὸς στιγμὴ μόνον κάπως σταματᾷ τὴν Τετάρτη ἡμέρα, ποὺ ἡ νύφη φκιάχνει τὴν πίτα για νὰ φανε οἱ πηρετάδες ἢ καθὼς τοὺς λένε διαφορετικά, οἱ πυργένιοι ἢ ἀδερφοποῖτοι. Εἶναι μιὰ ἀναγνώριση τῆς νύφης και ὀλων για τὶς ὑπηρεσίες ποὺ προσέφεραν και μὲ τὴν πίτα αὐτὴ ἔχουν τὴν εὐκαιρία τώρα νὰ γλεντήσουν και αὐτοὶ και νὰ τοὺς ὑπηρετήσουν ἄλλοι. Τὸ γλέντι ποὺ ἀκολουθεῖ ἀπὸ τοὺς ὑπηρετές εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ καλύτερα πολλές φορές και δίνει ἀφορμὴ νὰ ξανανάψη μὲ νέο κέφι. Ὅσοι κοιμοῦνται, ξενοχτισμένοι καθὼς ἦταν, ξεκίνοῦν, μπαίνουν στὸ χορὸ και φουντώνει ὀλόκληρη τὴ μέρα και συνεχίζεται καθὼς εἴπαμε, ἀνάλογα μὲ τὴν ἀντοχή, ὅλη τὴ βδομάδα.

Ὁ γάμος θὰ τελειώση μὲ τὰ λεγόμενα «πιστρόφια»—ἐπιστρόφια δηλαδή. Ἡ λέξη ἀπὸ τὸ ἐπιστροφή. Ἐπιστρέφει δηλ. ἡ νύφη στὸ πατρικό της σπίτι μαζί μὲ τὸ γαμπρὸ και τὰ πεθερικά της, τὸ πρωτοσυμπέθερο φυσικά, και ὄλους τοὺς συγγενεῖς και πολλοὺς ἀπ' τοὺς καλεσμένους στὸ γάμο.

Τὰ πιστρόφια γίνονται μὲ δεῖπνο τὸ Σάββατο τὸ βράδι, μιὰ βδομάδα ὕστερα ἀπὸ τὸ γάμο ἢ τὴν Κυριακὴ τὸ βράδι.

Δὲν ἔχουν τίποτε τὸ ἰδιαιτέρο. Ἐνα συνηθισμένο δεῖπνο πλούσιο, ποὺ ἔχει σκοπὸ νὰ δοθῆ ἡ εὐκαιρία στοὺς γονεῖς τῆς νύφης νὰ δεχθοῦν για πρώτη φορά ὕστερα ἀπὸ τὸ γάμο τὸ γαμπρὸ τους μαζί μὲ τὴ νύφη και ν' ἀνταποδώσουν κατὰ κάποιον τρόπο τὶς περιποιήσεις ποὺ δέχτηκαν στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ κατὰ τὴν ἡμέρα ἢ τὶς ἡμέρες ποὺ κράτησε ὁ γάμος.

Μὲ τὰ ἐπιστρόφια τελειώνει ὁ γάμος και ἀρχίζουν οἱ νεόνυμφοι τὴν καινούργια ζωὴ τους στὸ νέο σπιτικό τους.

(Συνεχίζεται)

ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΙΣ

Η ΒΕΛΤΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΤΥΡΟΚΟΜΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΖΩΝΗΝ* ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΔΕΙΞΕΩΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Υπό τοῦ Γάλλου εἰδικοῦ Γαλακτολόγου
κ. PIERRE DUCRUET

Βραδύτερον, μία συμπληρωματικὴ κατάρτισις διὰ τὴν ἀπόκτησιν εἰδικότητος καὶ ἡ κατάρτισις νέων στελεχῶν τυροκομίας, θὰ δύναται νὰ πραγματοποιηθῆται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐν Ἑλλάδι μὲ ἄριστα ἀποτελέσματα καὶ τοῦτο, χάρις εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν τεχνιτῶν καὶ τὴν παραμονὴν αὐτῶν εἰς συγχρονισμένα τυροκομεῖα.

β) Ἐκπαίδεισις εἰς τὴν γαλακτοκομίαν.

Ἡ τεχνικὴ κατάρτισις τῶν τεχνιτῶν διὰ τῆς σταδιακῆς μετεκπαιδεύσεως τούτων εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἀποτελεῖ ἐπείγουσαν ἀνάγκην. Ἀλλὰ εἰς τὸ μέλλον τὸ προσωπικόν τῶν τυροκομείων θὰ πρέπει νὰ ἐκπαιδεύεται εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰδικῶς εἰς τὰς γαλακτοκομικὰς σχολὰς.

Λόγω τῆς σπουδαιότητος τοῦ προβλήματος καὶ τῆς ταχείας καὶ συνεχοῦς ἐξελίξεως τῆς γαλακτοκομικῆς βιομηχανίας ἐν Ἠλείρῳ, ὁ ἐμπειρογνώμων θεωρεῖ χρήσιμον νὰ κάμῃ ὠρισμένας ὑποδείξεις.

Τὸ προσωπικόν πλαισιώσεως τῶν τυροκομείων, τὰ στελέχη τῶν πρακτικῶν ἐργασιῶν καὶ οἱ μαθηταὶ τῆς γαλακτοκομικῆς βιομηχανίας θὰ πρέπει νὰ πραγματοποιηθῶν κατὰ διαστήματα μίαν περιοδείων ἐκπαιδευτικῆν εἰς διάφορα μέρη τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ μετεκπαίδεισις δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται μόνον εἰς τὰς γαλακτοκομικὰς σχολὰς καὶ ἐργαστήρια, ἀλλὰ νὰ ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰς βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἡ παρουσία ἐνὸς διεομηγέως θὰ συνέτεινεν εἰς τὴν πληρεστέραν κατάρτισιν τούτων.

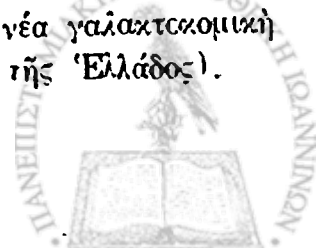
Μία προσπάθεια διὰ τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν τυροκομικῶν σχολῶν διὰ συγχρόνου ἑλικῶν, νὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῆ σοβαρῶς.

Θεωρεῖται ἐπίσης ἀναγκαία ἡ διατήρησις ἐνὸς συστήματος ἀνταλλαγῆς βιβλίων καὶ τεχνικῶν περιοδικῶν, καθὼς καὶ ἡ ἀνάπτυξις σχέσεων μετὰ τῶν ἐκπαιδευτῶν τῶν ἄλλων χωρῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀποβοῦν ἐπωφελεῖς δι' ἀμφότερα τὰ μέρη. Προσωρινῆ ἐπαφῆ δὲν θὰ ἦσκει παρὰ μίαν ἐφήμερον ἐπιτροπὴν ἐπὶ τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν τυροκομείων τῆς Ἠλείρου.

Ὅπως ἐλέχθη, πρόκειται περὶ ἀπλῶν συστάσεων, ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ συνδυασθῆ μετὰ τὸ σύνολον ὄλων τῶν ἀναγκαίων διευθετήσεων.

Διὰ τοὺς ἐκπαιδευτικούς, καθὼς ἐπίσης καὶ διὰ τὰ ἱερατικὰ στελέχη, ἡ πλέον ἀποτελεσματικὴ μετεκπαίδεισις θὰ πρέπει νὰ πραγματοποιηθῆ εἰς τὴν Ἰταλίαν (διὰ τοὺς τυροὺς ἐκ προβαίου γάλακτος) εἰς τὴν Γαλίαν (διὰ τυροὺς ἐξ ἀγελαδινοῦ γάλακτος) καὶ εἰς τὸ Ἰσραὴλ (ὅπου παρατηρεῖται νέα γαλακτοκομικὴ βιομηχανία, ἀντιμεταπίττουσα παρεμφερῆ προβλήματα πρὸς τὰ τῆς Ἑλλάδος).

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 55.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ ΤΥΡΟΚΟΜΕΙΩΝ

Ἡ σπουδαιότης τῶν ἐπιχειρήσεων τῶν προβλεπομένων ὑπὸ τοῦ Προγράμματος Ἡπείρου, σπουδαιότης ἡ ὁποία ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς παρούσας δυνατότητας τῆς περιοχῆς, δὲν θὰ τοὺς ἐπιτρέψη νὰ διαθέσουν ἀτομικῶς ἓνα πλήρες ἐργαστήριον καὶ μίαν τεχνικὴν ὑπηρεσίαν.

Ἡ δημιουργία μιᾶς κοινῆς περιφερειακῆς τεχνικῆς ὑπηρεσίας ἐν Ἡπείρῳ, ἐξαρτωμένης διοικητικῶς ἐκ τῆς Ἑνώσεως Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν καὶ συνεργαζομένης μετὰ τῆς Γαλακτοκομικῆς Σχολῆς Ἰωαννίνων, θὰ μπορούσε νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸ μεινέκτημα τοῦτο.

Θὰ ἔπρεπε νὰ περιλαμβάνῃ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐν ἐργαστήριον ἱκανὸν νὰ προβαίνει εἰς τὰς τρεχούσας ἀναλύσεις, ἐδρεῦον εἰς Ἰωάννινα, ἀφ' ἑτέρου δὲ περιοδεύοντας τεχνικοὺς, ἐπιφορτισμένους νὰ συμβουλεύουν τοὺς τυροκόμους γύρω ἀπὸ τὰ προβλήματα τῆς κατασκευῆς τοῦ τυροῦ καὶ τοὺς κτηνοτρόφους διὰ τὴν παραγωγὴν ὑγιεινοῦ γάλακτος.

Ἡ δράσις τῆς τεχνικῆς αὐτῆς ὑπηρεσίας θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπεκταθῇ διὰ τῆς δημοσιεύσεως ἐνὸς περιοδικοῦ ἐκδιδομένου κατὰ διαστήματα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπραγματεύετο ἀποκλειστικῶς θέματα σχετικὰ μὲ τὴν βιομηχανίαν τοῦ γάλακτος καὶ πρὸ πάντων βιομηχανίας τυροῦ ἐν Ἡπείρῳ. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο θὰ ἀπευθύνετο εἰς τοὺς ἐπαγγελματίας.

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Τόσον πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἐνδιαφερομένων ὅσον καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς οἰκονομίας τῆς περιοχῆς, τὸ Πρόγραμμα θὰ πρέπει νὰ εὐνοήσῃ τὴν ἐγκατάστασιν ἐν Ἡπείρῳ ὠρισμένων συμπληρωματικῶν ἐργαστηρίων καὶ εἰδικώτερον:

Νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν δημιουργίαν ἐνὸς ἐργαστηρίου διὰ τὴν παραγωγὴν πυτιᾶς πρὸς χρησιμοποίησιν ὑπὸ τῶν τυροκομείων, καθὼς ἐπίσης καὶ ἐνὸς ἐργαστηρίου διὰ τὴν κατασκευὴν καθαρῶν καλλιεργείων ἀναγκαιουσῶν διὰ τὴν βιομηχανίαν γάλακτος.

Νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς βιομηχανίας κατασκευῆς τοῦ ἀναγκαίου ὕλικου διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν τυροκομείων καὶ καθ' ὃ μέρος τοῦτο εἶναι δυνατόν (κυρίως ἀτμολεβήτων ἐκ χαλκοῦ, ἀλουμινίου, ἀνοξειδώτου χάλυβος). Τὸ χρησιμοποιηθῆσόμενον ὕλικόν θὰ παράγεται ἐπιτοπίως ἢ θὰ εἰσάγεται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

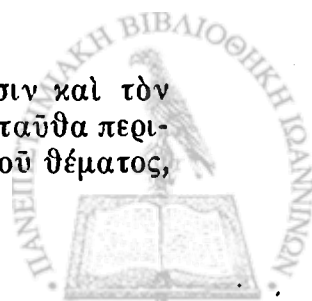
Ἡ δημιουργία εἰς τὰ πλαίσια τοῦ Ἐθνικοῦ Προγράμματος ἐνὸς κέντρου ἐρευνῶν μὲ σκοπὸν τὸν συντονισμόν τῶν ἐργασιῶν τῶν εἰδικῶν γαλακτοκόμων, θὰ ὑπεβοήθει σοβαρῶς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γαλακτοκομικῆς βιομηχανίας ἐν Ἑλλάδι καὶ εἰδικώτερον εἰς τὴν Ἡπείρον.

Ἡ ἀπαρίθμησις αὕτη δὲν εἶναι ἀποκλειστικὴ παρέχει ἀπλῶς μίαν ιδέαν τῆς σπουδαιότητος καὶ τοῦ ἐπείγοντος τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα τίθενται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, διὰ τὸν ἐκσυγχρονισμόν τῆς βιομηχανίας τυροῦ ἐν Ἡπείρῳ καὶ ἐν Ἑλλάδι.

Η ΜΕΛΕΤΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΝ ΕΝΟΣ

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΕΝΟΥ ΤΥΡΟΚΟΜΕΙΟΥ

Ὅπως ἐλέχθη ἀνωτέρω, μία λεπτομερῆς μελέτη διὰ τὴν ἐπέκτασιν καὶ τὸν ἐκσυγχρονισμόν τοῦ τυροκομείου Καλπακίου ἔχει ἤδη καταρτισθῆ. Ἐνταῦθα περιλαμβάνεται περίληψις τῆς μελέτης ταύτης. Δεδομένης τῆς εὐρύτητος τοῦ θέματος,

ή περιλήψις αὕτη ἐγένετο κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ δυνηθῆ νὰ περιληφθῆ εἰς τὰ πλαίσια τῆς παρούσης ἐκθέσεως.

— Ἡ κατασκευὴ παντὸς ἐργοστασίου γάλακτος θὰ πρέπει νὰ δώσῃ λαβὴν διὰ τὴν ἐκπόνησιν ἐνδελεχοῦς μελέτης, ἡ ὁποία νὰ περιλαμβάνῃ κυρίως τὰ κάτωθι σημεία:

- Ἡ σπουδαιότης τοῦ ἐργοστασίου καὶ ἡ ἐγκατάστασις του.
- Τὰ κρίτια καὶ ἡ διάταξις τῶν θαλάμων παρασκευῆς καὶ ἐπεξεργασίας.
- Ἡ ἐγκατάστασις τοῦ ὑλικοῦ ἐπεξεργασίας.
- Τὸ βοηθητικὸν ὑλικόν.

Α'.—ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Σχετικῶς δεόν νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν τὰ κάτωθι :

— Ἡ ποσότης τοῦ διαθέσιμου γάλακτος κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς μελέτης καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς γαλακτοπαραγωγῆς ἐν τῇ περιοχῇ (παρατηρεῖται γενικὴ σχεδὸν καὶ συχνάκις ταχεῖα αὔξησις τῆς γαλακτοπαραγωγῆς).

— Αἱ ἐποχιακαὶ μεταπτώσεις τῆς παραγωγῆς.

— Ἡ πυκνότης τοῦ γάλακτος καὶ ἡ εὐκολία συγκεντρώσεως τούτου.

— Ὁ τρόπος μεταφορᾶς τοῦ γάλακτος.

— Αἱ ἀντιμετωπιζόμεναι κατασκευαί : π.χ. ἡ κατασκευὴ τυροῦ τύπου γραβιέρας ἀπαιτεῖ γάλα καλυτέρας ποιότητος παρ' ὅτι ἡ κατασκευὴ εὐρωτιῶντος τυροῦ. Θὰ πρέπει ὅθεν εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην νὰ προβλέπεται ἡ ταχεῖα συγκέντρωσις τοῦ γάλακτος, γεγονόςδ ὅπερ συντείνει εἰς τὴν μείωσιν τοῦ ὄγκου τοῦ ἐργοστασίου.

— Εὐκολίαι προσπελάσεως : τὸ τυροκομεῖον θὰ πρέπει νὰ εὐρίσκεται πλησίον τῶν κέντρων τῆς ζώνης συγκεντρώσεως ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως εὐνοήσῃ τὴν ταχεῖαν συγκέντρωσιν τοῦ γάλακτος. Θὰ πρέπει ἐπὶ πλέον νὰ εἶναι πλησίον τῆς κυρίας ἀμαξιτῆς ὁδοῦ, διὰ τὴν διευκόλυνσιν τῆς παραδόσεως τῶν κατασκευαζομένων προϊόντων.

— Ἡ τιμὴ τῆς μεταφορᾶς : (αὐτοκίνητον, βενζίνη κλπ.).

— Ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους. Ἐδαφος πολὺ ἐλώδες θὰ πρέπει νὰ ἀποκλείεται, διότι δημιουργοῦνται διηθήσεις εἰς τὰ θεμέλια καὶ τοὺς ὑπογείους χώρους, καθὼς ἐπίσης καὶ δυσκολίαι εἰσόδου εἰς τὸ ἐργοστάσιον. Ἐδαφος μὲ σχετικὴν κλίσιν προσφέρει συχνάκις εὐκολίας εἰς τὴν διάταξιν τῶν κτισμάτων.

Ἄλλὰ ἐξ ὅλων τῶν προβλημάτων ἐγκαταστάσεως ἐνὸς ἐργοστασίου, τὸ σπουδαιότερον εἶναι τὸ θέμα τοῦ ὕδατος, τροφοδότησις καὶ ἀποχέτευσις. Ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, ἡ κατασκευὴ ἐνὸς ἐργοστασίου πλησίον ἐνὸς ἀγωγοῦ ὕδατος διαρκοῦς ροῆς, εὐνοεῖ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, ἀλλὰ εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν θὰ πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν τὸ ἐνδεχόμενον πλημμυρῶν.

— Ἡ τροφοδότησις εἰς ὕδωρ : ποσότης : 5πλασία — 6πλασία τοῦ ὄγκου τοῦ χρησιμοποιουμένου γάλακτος : Ἰδιότης :

α) Βακτηριολογικῶς : Τὸ χρησιμοποιούμενον ὕδωρ πρέπει νὰ εἶναι πόσιμον καὶ νὰ μὴ περιέχῃ μικροοργανισμοὺς ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν κατασκευὴν (COLIFORMES, FLUORESCENTS).

β) Χημικῶς : Ἡ τροφοδότησις τῶν ἐκσυγχρονισμένων ἀτμολεβήτων ἀπαιτεῖ τὴν χημικὴν κάθαρσιν τοῦ ὕδατος, ἵνα τοῦτο ἀποβάλλῃ τὰ ἐναποτιθέμενα ἐπ' αὐτῶν ἅλατα. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸ ὕδωρ τῶν ψυκτικῶν καὶ τῶν συμπυκνωτικῶν ἐγκαταστάσεων.

γ) Θερμοκρασία : Ὅσον χαμηλοτέρα εἶναι ἡ θερμοκρασία ἐπὶ τοσοῦτον ἀξάνει ἡ ἀπόδοσις τῶν ψυκτικῶν συμπυκνωτῶν, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν σοβαρὰν οικονομίαν κινητηρίου δυνάμεως.

— Η αποχέτευσις τῶν χρησιμοποιηθέντων ὑδάτων: Ὃταν ὁ ὄγκος τῶν χρησιμοποιουμένων ὑδάτων εἶναι μέγας, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ προβλεφῆ ἡ ἀπολύμανσις των. Ἡ ἀπολύμανσις αὕτη, οὐσα δαπανηρά, δύναται νὰ πραγματοποιηθῆται ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν εἴτε διὰ διοχετεύσεως τῶν ὑδάτων ἐντὸς ποταμοῦ εἴτε διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τούτων πρὸς τοὺς σκοποὺς ἀρδεύσεως (τεχνητὴ βροχὴ ἢ κανονικὴ ἀρδευσις).

Β'.—ΚΤΙΡΙΑΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΘΑΛΑΜΩΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ

1) Γενικαὶ διατάξεις: Διὰ τυροκομεῖα μέσου τύπου θὰ πρέπει νὰ μὴ συγκεντρώνωνται ὅλαι αἱ ὑπηρεσίαι εἰς ἓν μοναδικὸν κτίριον καὶ τοῦτο διὰ τὴν διευκόλυνσιν τῆς ἐργασίας καὶ ἐνδεχομένως ἵνα ὑπάρχη δυνατότης μεταγενεστεράς ἐπεκτάσεως.

Ἡ διάταξις τῶν κτιρίων θὰ εἶναι κατ' οὐσίαν ὡς κάτωθι:

—Κύρια κτίρια, μὲ χώρους διὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ γάλακτος, τῆς ἐπεξεργασίας, τοῦ ἐλέγχου καὶ ἐνὸς γραφείου ἐπιβλέψεως.

—Βοηθητικοὶ χώροι στεγάζοντες τὴν πυροδότησιν, τὸ ἐργαστήριον ἐπιδιορθώσεων, τὸ ἠλεκτρογεννητικὸν συγκρότημα, τὸ γκαράζ, τὸν ἠλεκτρικὸν μετασηματιστὴν καὶ ἐνδεχομένως μερικὰ ψυκτικὰ συγκροτήματα, τροφοδοσίαι ὕδατος κλπ.

—Κτιριακαὶ ἐγκαταστάσεις διοικητικοῦ προσωπικοῦ καὶ στεγαστικοὶ χώροι.

2) Κτίριον τυροκομῆσεως: Ὁ γενικὸς προσανατολισμὸς τοῦ κτιρίου τούτου θὰ πρέπει νὰ εἶναι τοιοῦτος, ὥστε οἱ θάλαμοι κατασκευῆς τοῦ τυροῦ νὰ εἶναι ὀλιγώτερον ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ κυρία ἐπιδίωξις συνίσταται πρὸ πάντων εἰς τὴν κατασκευὴν ἐνὸς χρησίμου κτιρίου.

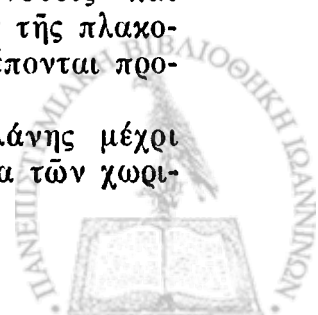
Αἱ δυνατότητες ἐπεκτάσεως πρέπει νὰ προβλέπωνται ἐξ ὑπαρχῆς. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἡ κατασκευὴ θὰ πρέπει νὰ περιλαμβάνη κατ' ἀρχὴν ἓνα σκελετὸν ἐκ μετῶν ἀρμῆ (ἐνίοτε μεταλλικόν). Τὰ ἐσωτερικὰ χωρίσματα δέον νὰ εἶναι σταθερά. Ἀντικαθίστανται ἀπὸ κολῶνες ὅταν τοῦτο θεωρεῖται ἀναγκαῖον. Οἱ ἐξωτερικοὶ τοῖχοι κατασκευάζονται ἀπὸ ὑλικὸν σχετικῶς μονωτικόν: τοῦβλα ἢ σιμεντόλιθοι.

Τὸ ὑπέδαφος διατίθεται κυρίως διὰ ὑπόγεια, ψυκτικὰς ἐγκαταστάσεις καὶ διαδρόμους διὰ τὴν δίοδον διαφόρων ἀποχετευτικῶν τάφρων καὶ σωληνώσεων.

Εἶναι ὀρθόν, ἀκόμη καὶ εἰς ἀπλᾶς κατασκευάς, νὰ προβλέπεται ἡ δημιουργία χώρου, ὑπεράνω τῶν αἰθουσῶν ἐπεξεργασίας, διὰ τὴν ἐναποθήκευσιν τῶν ἀποθεμάτων, τὴν συσκευασίαν, τὸ ἐφεδρικὸν ὑλικὸν κλπ. Εἰς μερικὰς περιπτώσεις εἶναι δυνατόν οἱ χώροι οὗτοι νὰ χρησιμεύσουν διὰ τὴν τοποθέτησιν σωλῆνων ὕδατος, ἀτμοῦ, ἠλεκτρισμοῦ.

Τὸ δάπεδον τῶν κτιρίων πλακοστρώνεται μὲ εἰδικοὺς ὀπτοπλίνθους. Νὰ προβλέπωνται ἐπίσης ὠρισμένα ἐπενδύσεις ἐκ πλαστικοῦ. Θὰ πρέπει ἀκόμη νὰ ἔχη μίαν κλίσιν ὀμαλὴν (1,5 ἕως 2 ἐκ. ἀνὰ μέτρον) ἢ ὅποια νὰ ἐπιτρέπη μίαν καλὴν ἀποχέτευσιν τῶν ὑδάτων πλύσεως τούτου. Αἱ ἐσχάραι τῶν ὑπονόμων πρέπει νὰ εἶναι ἀρκετὰ μεγάλαι (διάμετρος ἀνωτέρα τῶν 20 ἐκατ.). Μία περισπωμένη ἐφαρμοζομένη εἰς τὴν ἐσχάραι (BONDE SYPHOÏDE) ἐμποδίζει τὴν ἀνοδὸν τῶν ἀναθυμιάσεων τῶν χρησιμοποιουμένων ὑδάτων. Μία ἀδιάβροχος ἐπένδυσις καὶ ἰδικὸν σιμέντον, (BARBOTINE) ἀντιοξειδικόν, διὰ τὴν στερεοποίησιν τῆς πλακοστρώσεως, ἐμποδίζουν τὰς διηθήσεις. Εἰς περιπτώσεις ἀνάγκης προβλέπονται προστατευτικοὶ σωλῆνες διὰ τὴν ἐπένδυσιν τῶν ἄλλων σωληνώσεων.

Οἱ τοῖχοι πλακοστρώνονται ἐσωτερικῶς μὲ πλακάκια ἐκ πορσελάνης μέχρι ὕψους 1,50—1,70 μ. ἀπὸ τοῦ ἐδάφους, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῶν χωρι-

σμάτων: Θὰ ἦτο καλὸν ἀκόμη νὰ χρωματίζονται μὲ εἰδικὴν βαφήν, ἡ ὁποία νὰ πλένεται εὐκόλῃ μὲ θερμὸν ὕδωρ περιέχον ἀπολυμαντικὸν σάπωνα. Τὸ ἄνω μέρος τῶν τοίχων, καθὼς καὶ ἡ ὀροφή ὑδροχρωματίζονται ἢ καλλίτερον βάφονται μὲ βαφήν μυκητοκτόνον. Τὰ χωρίσματα μεταξὺ τῶν διαφόρων θαλάμων ἐπεξεργασίας εἶναι συνήθως ὑάλινα ἀπὸ ὕψους 1,50 μ. καὶ ἄνω.

Φωτισμός: Τὰ παράθυρα τῶν θαλάμων ἐργασίας πρέπει νὰ εὐρίσκονται ὑπεράνω τοῦ 1,50 μ. Ἐὰν αἱ αἴθουσαι ἀερίζονται μὲ κλιματισμὸν, τότε τὰ παράθυρα αὐτὰ εἶναι σταθερῶς τοποθετημένα καὶ κατασκευάζονται κατὰ προτίμησιν ἀπὸ μονωτικὴν ὕαλον. Εἰς τὴν περίπτωσιν φυσικοῦ ἀερισμοῦ, δέον νὰ προβλέπωνται κινηταὶ θυρίδες ἀερισμοῦ εἰς τὸ ἄνω μέρος. Διὰ τὸν φωτισμὸν δι' ἠλεκτρισμοῦ θὰ πρέπει νὰ προβλέπωνται ἀδιάβροχοι συσκευαὶ (διακόπται—λαμπτήρες).

Ἡ ὀροφή: Αὕτη πρέπει νὰ κατασκευασθῇ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ ἀποφεύγονται κατὰ τὸ δυνατόν αἱ συμπυκνώσεις τῶν ἀτμῶν καὶ ἡ δίοδος τῆς ὑγρασίας εἰς τὸν ὑπερκαίμενον ὄροφον. Θὰ πρέπει νὰ κατασκευάζεται μὲ σχετικῶς μονωτικὸν ὑλικόν: κοίλα τοῦβλα κλπ.

Κατὰ τὸ δυνατόν νὰ ἀποφεύγονται αἱ ἐξάρσεις, αἱ ὁποῖαι ἐμποδίζουν τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἀτμοῦ.

Θέρμανσις—ἀερισμός: Τὸ ἰδεῶδες εἰς ἓνα γαλακτοκομικὸν ἐργοστάσιον εἶναι ἡ θέρμανσις νὰ γίνεταί διὰ κλιματισμοῦ, τοῦ ἀέρος εἰσερχομένου καὶ ἐξερχομένου διὰ μεγάλων σωλήνων. Εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις ὁ κλιματισμὸς διὰ ψυκτικῶν μηχανημάτων ἐγκατεστημένων ἐπὶ τῶν τοίχων ἢ ἐπὶ τῆς ὀροφῆς θὰ ἦτο ἐπιθυμητός.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, θὰ πρέπει νὰ γίνῃ πρόβλεψις ὥστε κατὰ τὴν διοχέτευσιν τοῦ ἀτμοῦ καὶ τοῦ ἀέρος, νὰ ὑπάρχουν ἀνοίγματα ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ὀροφῆς (ἀνοίγματα ὀριζόντια ἢ κάθετα ἐνδεχομένως ἐξωπλισμένα μὲ ἐξαεριστήρας).

Οἱ ὑπόνομοι: Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς θὰ χρειασθῇ νὰ προβλεφθῇ ἡ ὑπαρξίς συστήματος ἀποχετεύσεως, τὸ ὁποῖον νὰ ἔχη ἀρκετὴν διάμετρον καὶ ἀνάλογον κλίσιν. Οἱ ἀποχετευτικοὶ τάφροι θὰ πρέπει νὰ ἀνθίστανται εἰς τὴν διάβρωσιν τῶν χρησιμοποιηθησομένων ὑδάτων. Νὰ γίνεταί κατάλληλος πρόβλεψις διὰ τὴν τοποθέτησιν φρεατίων ἐπισκέψεως εἰς τὰς διακλαδώσεις.

Εἰς μερικὰς περιπτώσεις εἶναι δυνατόν νὰ τοποθετηθῶσιν αἱ σωληνώσεις αὐταὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μέρος τοῦ κτιρίου, γεγονός δὲ περ ἀποτρέπει τὴν συσσώρευσιν ἀνεπιθυμητοῦ ἀποχετευτικοῦ ὑλικοῦ εἰς τὰ ὑπόγεια.

Τὸ ὕδωρ: Πρέπει νὰ γίνεταί πρόβλεψις, ὥστε νὰ ὑπάρχουν δυνατότητες λήψεως ὕδατος καὶ εἰς ἱκανοποιητικὴν ποσότητα. Εἰς ἕκαστον θάλαμον ἐργασίας δέον νὰ ὑπάρχουν δύο δεξαμεναὶ πλύσεως, ἐξωπλισμένα μὲ σύστημα ρυθμίσεως τοῦ θερμοῦ ὕδατος. Σωλὴν ἐξ ἐλαστικοῦ δυνάμενος νὰ προσαρμόζεται εἰς τοὺς κρούουὺς διευκολύνῃ τὴν πλύσιν.

Εἶναι δυνατόν νὰ προβλεφθῇ ἡ ἐπαναχρησιμοποίησις τῶν ἤδη χρησιμοποιουμένων ὑδάτων, εἰς τὰς ψυκτικὰς ἐγκαταστάσεις καὶ τὸ συγκρότημα παστεριώσεως, διὰ τὸν καθαρισμὸν τοῦ δαπέδου.

Ἡ διάμετρος τῶν σωλήνων πρέπει νὰ εἶναι ἐπαρκῆς διὰ τὴν ἀποφυγὴν ἀπωλειῶν λόγῳ ἐκχειλίσεως.

Τὸ ψυχρὸν ὕδωρ καὶ αἱ ἄλμαϊ τῶν ψυκτικῶν μηχανημάτων: Οἱ σωλῆνες οἱ μεταφέροντες τὰ ὑγρά ταῦτα, πρέπει νὰ ἀπομονώνονται διὰ νὰ ἀποφεύγονται αἱ ἀπώλειαι ψυχρομονάδων, ἐπίσης κατὰ τὴν τοποθέτησιν των πρέπει νὰ προβλεφθῇ ὥστε νὰ ὑπάρχη ἀρκετὴ ἀπόστασις ἀπὸ τὰς παρειάς, ἥτις νὰ ἐπιτρέπη τὴν ἀπομόνωσιν.

Ὁ ἀτμός: Αἱ σωληνώσεις τοῦ ἀτμοῦ πρέπει νὰ ἔχουν ἐπαρκῆ διάμετρον,

ή απομόνωσις των δὲ θέτει τὰ αὐτὰ προβλήματα, μὲ μερικὰς παραλλαγὰς, ὅπως ἀκριβῶς ἡ ἀπομόνωσις τῶν σωληνώσεων τοῦ ψυχροῦ ὕδατος καὶ τῆς ἄλμης. Διὰ τὴν ἐξισορρόπησιν τῆς παροχῆς τῶν ἀτμῶν πρέπει νὰ προβλεφθῇ ἡ τοποθέτησις εἰδικοῦ σωληνοῦ κατανομῆς καὶ δεξαμενῆ ἀποθηκεύσεως τοῦ ἀτμοῦ.

Αἱ προβλεπόμεναι σωληνώσεις νὰ γίνωνται ἀπὸ ὑλικὸν δυνάμενον νὰ ἀνθίσταται εἰς τὴν πίεσιν.

Ὁ ἡλεκτρικὸς ἐξοπλισμὸς: Οὗτος θὰ πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν Νομοθεσίαν περὶ ὑγρῶν χώρων (δυνατότης μετασχηματισμοῦ περίεξ τῶν 24 ἢ 48 βόλτ). Αἱ σωληνώσεις, τὰ κυτία ἐνώσεων καὶ διακλαδώσεων κλπ. θὰ εἶναι ἀδιάβροχοι. Αἱ σωληνώσεις θὰ εἶναι ἐξωτερικαί.

Μία λεπτομερὴς καταγραφή ὄλων τῶν ὑδραυλικῶν ἐγκαταστάσεων, θὰ πρέπει νὰ ὑπάρχη εἰς πολλὰ ἀντίτυπα. Αὕτη θὰ ἀποβῇ χρήσιμος εἰς περιπτώσιν ἐπιδιορθώσεως ἢ ἐπεκτάσεως τούτων.

Ἡ διάταξις τῶν θαλάμων ἐπεξεργασίας: Ἡ διάταξις αὕτη ποικίλλει ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος τοῦ ἐργοστασίου καὶ τοῦ εἴδους τῶν παρασκευαζομένων τυρῶν. Κυρίως διακρίνονται:

Ἡ ἐξέδρα παραλαβῆς: Αὕτη πρέπει νὰ εἶναι εἰς κεντρικὴν θέσιν, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ διανομὴ τοῦ γάλακτος πρὸς τὰς διαφόρους ὑπηρεσίας. Ἐξ ὑπ' ἀρχῆς θὰ πρέπει νὰ εἶναι τοιαύτης ὀγκῆς, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀπορροφᾷ τὰς ἐνδεχομένας αὐξήσεις παραλαβῆς τοῦ γάλακτος.

Ὁ ἐξωτερικὸς χώρος τῆς ἐξέδρας καλύπτεται ἀπὸ ἓνα ὑπόστεγον προεξέχον κατὰ πολλὰ μέτρα. Ἐνα ἀντέρεισμα μειώνει τὸν κλυδωνισμὸν κατὰ τὴν προσέγγισιν τῶν φορητῶν αὐτοκινήτων.

Ἡ μεταφορὰ τῶν δοχείων πρὸς τὴν πλάστιγγα καὶ πρὸς τὴν μηχανὴν τοῦ πλυσίματος, καθὼς καὶ ἡ μετατόπισις των γίνεται δι' αὐτομάτου μεταφορέως.

Θὰ ἦτο καλὸν νὰ προβλεφθῇ ὁμοίως ἡ θέρμανσις τῆς ἐξέδρας παραλαβῆς κατὰ τὸν χειμῶνα, καθὼς καὶ ἡ ἰσχυρὰ ἐκκένωσις τοῦ ἀτμοῦ.

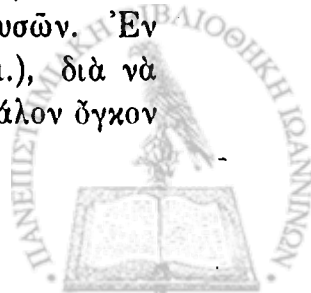
Ἡ αἶθουσα τῆς παστεριώσεως καὶ τῆς ἀποκορυφώσεως: Ἡ αἶθουσα αὕτη εἶναι συνήθως συνέχεια τοῦ χώρου παραλαβῆς. Εἶναι συχνάκις εἰς τὸ ἔναντι καὶ κάτω μέρος τῆς ἐξέδρας παραλαβῆς. Ἐνίοτε καὶ ἰδίως ἐντὸς τῶν μεγάλων ἐργοστασίων, μία αἶθουσα ὑποδοχῆς καὶ διευθετήσεως εὐρίσκειται εἰς τὸ ὑπέδαφος καὶ χρησιμεύει ὡς ἐπίπωμα μεταξὺ τοῦ χώρου παραλαβῆς καὶ παστεριώσεως.

Ἡ αἶθουσα τῆς παστεριώσεως καὶ τῆς ἀποκορυφώσεως πρέπει νὰ εἶναι ἀρκετὰ εὐρύχωρος, διὰ τὴν περιπτώσιν καθ' ἣν προβλέπεται ἡ τοποθέτησις τῶν δεξαμενῶν τοῦ γάλακτος ἐν αὐτῇ.

Αἱ αἶθουσαι κατασκευῆς: Ἡ σπουδαιότης των καὶ ὁ ἀριθμὸς των πρέπει νὰ καθορίζωνται ἐν συσχετίσει πρὸς τὸ ὕψος τῶν παραχθησομένων προϊόντων.

Κατὰ γενικὸν κανόνα εἶναι προτιμητέον νὰ μὴ ἔχουν θύρας, αἱ ὁποῖαι νὰ ἀνοίγουν ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τοῦτο διὰ νὰ διατηρῆται ἡ ἐπιθυμητὴ θερμοκρασία καὶ ὑγρασία. Πρέπει νὰ ἀποφεύγεται ἐπίσης ὅπως αἱ αἶθουσαι αὐταὶ χρησιμοποιῶνται ὡς τόπος διελεύσεως. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν δεόν νὰ προβλέπεται εἰς κοινὸς ἐξωτερικὸς διάδρομος.

Ὅπως ἐσημειώθη ἀνωτέρω, χωρίσματα ἀπὸ ἐλαφρὰ ὑλικά θὰ γίνωνται μεταξὺ τῶν διαφόρων αἰθουσῶν. Σύμφωνα πρὸς τὸ εἶδος τοῦ κατασκευαζομένου τυροῦ, θὰ πρέπει νὰ μελετηθῇ ὁ πλέον ὀρθολογιστικὸς τύπος τῶν αἰθουσῶν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, τὸ ὕψος των πρέπει νὰ εἶναι ἀρκετὸν (περὶ τὰ 4,5 μ.), διὰ νὰ ἐπιτρέπη τὴν ἐνδεχομένην χρησιμοποίησιν ὑλικοῦ καταλαμβάνοντος μεγάλον ὄγκον (κάθετοι λέβητες π.χ.).

Τὸ ἐργαστήριον ἐλέγχου: Τοῦτο θὰ εὑρίσκειται πλησίον τοῦ χώρου παραλαβῆς καὶ τῆς αἰθούσης παστεριώσεως, χωρὶς αὐτὸ νὰ εἶναι ἀπόλυτον. Θὰ πρέπει νὰ γίνῃ πρόβλεψις διὰ θυρίδας διὰ τὴν διέλευσιν τῶν δειγμάτων.

Ἐν τῇ πράξει ἡ προετοιμασία τῆς καλλιεργείας θὰ γίνεταί εἰς τὸ ἐργαστήριον ἢ εἰς συνεχόμενον κατάλληλον χώρον.

Μία καπνοδόχος, τοποθετημένη ἄνωθεν τοῦ θερμοστάτου καὶ τῶν συσκευῶν προετοιμασίας τῶν καλλιεργειῶν, θὰ ἐκκενῶνῃ τὸν ἀτμόν.

Αἰ αἰθουσαι ἀλατίσματος καὶ τὰ ὑπόγειά ὠριμάνας εως δέον νὰ εὑρίσκωνται κατὰ προτίμησιν εἰς τὸ ὑπόδαφος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν εἰδικὴν περίπτωσιν τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἦτο εὐκταῖον ὅπως εὑρίσκωνται εἰς τὸ ὑπόδαφος, λόγῳ τοῦ θερμοῦ κλίματος τῆς χώρας, ἵνα ἐπιτυγχανεταί μείωσις τῶν ἐξόδων τῆς θερμικῆς ἀπομονώσεως.

Διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς Ἑλλάδος θὰ πρέπει νὰ προβλεφθῇ μία ἀπομόνωσις ὄλων τῶν χώρων, ἐξαιρέσεως γενομένης διὰ τὴν ὠρίμανσιν τῆς γραβιέρας, ἐὰν εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ἐντὸς τοῦ ἐδάφους. Ἰδιαίτερος ὑπολογισμὸς πρέπει νὰ γίνῃ ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν ἐκάστου τυροῦ. Εἰς τὴν πραγματικότητα, χάρις εἰς τὴν ὀρθολογιστικὴν διάταξιν τῶν χώρων ὠριμάνσεως μεταξύ των, ὁ συντελεστὴς ἀπωλείας θερμότητος τῶν μεσοτοιχῶν, ἀνερχόμενος εἰς 0,4 θερμίδας θὰ ἀνταπεκρίνετο εἰς τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἀναγκῶν.

Διὰ τοὺς τοίχους καὶ τὴν ὀροφὴν τῶν ὑπογείων χώρων ἡ ἀπομόνωσις δύναται νὰ γίνῃ μὲ τὴν βοήθειαν πολυστερίνης, ἣτις ἔχει ἓνα $K=0,27$ καὶ στοιχίζει ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν φελλόν. Ἀπ' ἐναντίας, διὰ τὸ ἔδαφος ὁ φελλὸς θὰ ἦτο προτιμώτερος, ἔνεκα τῆς μεγαλύτερας ἀντοχῆς του εἰς τὴν σύνθλιψιν.

Ἡ αἰθουσα ἀποστολῆς: Διὰ κάθε ἐργοστάσιον, ποιᾶς τινος σπουδαιότητος, μιὰ αἰθουσα ἀποστολῆς, ἐξυπηρετουμένη ἀπὸ ἓνα ἀνελκυστήρα, εἶναι ἀπαραίτητος. Ὁ ἀνελκυστὴρ αὐτὸς θὰ πρέπει νὰ εἶναι περιτοιχισμένος, ἵνα μὴ μετατραπῇ εἰς καπνοδόχον ἀερισμοῦ, ἐξ ἄλλου θὰ πρέπει νὰ προφυλάσσεται ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν, ὁποία ὑπάρχει πάντοτε μέσα εἰς ἓνα τυροκομεῖον. Μία πλάστιγξ ἐντοιχισμένη εἰς τὸ ἔδαφος, καθὼς ἐπίσης καὶ αὐτόματοι μηχανικοὶ ἀνελκυστήρες θὰ συντελοῦν νὰ ἀποφεύγωνται πολυάριθμοι διὰ τῆς χειρὸς μετακινήσεις.

Εἰς τὸ κτίριον τῆς κατασκευῆς τὰ Γραφεῖα θὰ περιορισθῶν εἰς τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα. Τὰ διοικητικὰ γραφεῖα ἔχουν κάθε συμφέρον νὰ εὑρίσκωνται κεχωρισμένως, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ νὰ εἶναι μακρὰν τοῦ θορύβου, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζων ἐνδεχομένας ἐπεκτάσεις τοῦ κτιρίου.

2. Τὰ βοηθητικὰ κτίρια: Πρόκειται γενικῶς περὶ μιᾶς ἀπλῆς κατασκευῆς, κεχωρισμένης τοῦ κυρίου σώματος καὶ μὴ εὑρισκομένης ἐπὶ τοῦ ἄξονος ἐπεκτάσεώς του.

Ἐκεῖ συγκεντρώνονται αἱ ὑπηρεσίαι καὶ αἱ ἀπαραίτητοι μηχαναὶ διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ ἐργοστασίου. Ἡ κατασκευὴ των δὲν θέτει ἰδιαίτερα προβλήματα. Ὑπάρχουν ἐκεῖ:

Ἡ ἐγκατάστασις πυροδοτήσεως, ἡ ὁποία στεγάζει τὴν γεννήτρια τοῦ ἀτμοῦ.

—Τὸ ἀπόθεμα τῶν καυσίμων.

—Αἱ κύρια ψυκτικαὶ ἐγκαταστάσεις καὶ δεξαμεναὶ τῆς ἄλμης ἢ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος.

—Ὁ ἠλεκτρικὸς μετασχηματιστής.

—Αἱ ἠλεκτρογεννητικαὶ βοηθητικαὶ ἐγκαταστάσεις.

—Αἱ ἐγκαταστάσεις παροχῆς καὶ ἐνδεχομένως ἀπολυμάνσεως τοῦ ὕδατος, ἐπὶ πλεόν αἱ δεξαμεναὶ ἢ ὁ ὑδατόπυργος.

—Τὸ ἐργαστήριον ἐπιδιορθώσεων.

—Τὸ γκαράζ τοῦ ἐργοστασίου.

Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ πρέπει νὰ ἀναφερθῇ ἡ χοιροτροφία. Αὕτη πρέπει νὰ ἀποτελῇ φυσικὸν συμπλήρωμα τῆς γαλακτοκομικῆς βιομηχανίας, διότι ἐπιτρέπει τὴν οἰκονομικὴν ἀξιοποίησιν τῶν προϊόντων, ἐπὶ πλέον ἐκτὸς τῆς διαθέσεως τοῦ τυρογάλακτος, διευκολύνει τὸ πρόβλημα ἀποχετεύσεως τῶν πλεοναζόντων καὶ ἤδη χρησιμοποιηθέντων ὑδάτων. Ἀξίζει νὰ γίνῃ ὑπόμνησις, ὅτι μία λίτρα τυρογάλακτος περιέχει θρεπτικὴν ἀξίαν ποικίλλουσαν ἀπὸ 0,06 ἕως 0,10 μονάδας θρέψεως.

Ἡ κατασκευὴ βοηθητικῶν χοιροτροφείων θὰ ἐβελτίωνε βεβαίως τὴν ἀπόδοσιν τῶν τυροκομείων τῆς Ἠπείρου.

3.—ΚΤΙΡΙΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΤΕΓΑΣΙΝ ΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ

ΛΟΙΠΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Ἡ κατασκευὴ τῶν ἀνωτέρω, ὅπως καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν ἀναφερθέντων βοηθητικῶν κτιρίων, δὲν θέτει εἰδικὰ προβλήματα εἰς τὴν γαλακτοκομικὴν βιομηχανίαν.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι κάθε ἐργοστάσιον ὀφείλει νὰ προβλέπῃ τὴν κατασκευὴν ὑγειονομικῶν ἐγκαταστάσεων, αἵτινες θὰ περιλαμβάνουν εἰδικώτερον ἱματιοθήκην, τραπεζαρίαν, ἀποχωρητήρια, νιπτήρας καὶ καταιωνιστήρας διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ὑγιεινῆς καὶ ἀνέτου παραμονῆς τοῦ προσωπικοῦ καὶ τῆς ὑγιεινῆς τῆς ἐργασίας.

Θὰ ἦτο καλὸν ὅπως ὁ ἀρχιτέκτων, ὅστις θὰ ἀνελάμβανε νὰ προβῇ εἰς τὴν μελέτην τῶν μελλοντικῶν γαλακτοκομικῶν ἐπιχειρήσεων, δυνηθῇ νὰ ἐξοικειωθῇ μὲ τὰ εἰδικὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὴν βιομηχανίαν γάλακτος, δι' ἐπισκέψεων εἰς συγχρόνους γαλακτοκομικὰς ἐπιχειρήσεις ἐν Ἑλλάδι, Ἰταλίᾳ, Γαλίᾳ καὶ Ἰσραὴλ καὶ ἐν ἀνάγκῃ δι' ἐπαφῶν μὲ ἀρχιτέκτονα εἰδικευμένον εἰς τὰ βιομηχανίας τοῦ γάλακτος.

Γ'.—Ἡ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

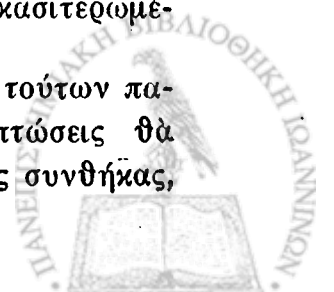
Ἀκολούθως, ἡ διαδικασία μεταφορᾶς καὶ μεταποιήσεως τοῦ γάλακτος ἀπαιτεῖ τὰ κάτωθι :

- Τὰ μέσα καὶ τὸ ὑλικὸν διὰ τὴν συγκέντρωσιν καὶ μεταφορὰν τοῦ γάλακτος.
- Τὸ ὑλικὸν διὰ τὴν παραλαβὴν τούτου.
- Τὸ ὑλικὸν διὰ τὴν παστερίωσιν, τυποποίησιν καὶ ἀποθήκευσιν τούτου.
- Σωληνώσεις, ἀντλίας—βάννες.
- Τὸ ὑλικὸν διὰ τὴν τυροκόμησιν.
- Τὸ ὑλικὸν ἀλατίσματος καὶ ὠριμάνσεως.
- Τὸ ὑλικὸν ἀποστολῆς.

Κατωτέρω γίνεται μία ἀπλῆ ἀνακεφαλαίωσις τῶν ἤδη ἀναφερθέντων ὡς ἄνω θεμάτων :

Τὰ μέσα καὶ τὸ ὑλικὸν διὰ τὴν συγκέντρωσιν καὶ μεταφορὰν τοῦ γάλακτος: δεξαμεναὶ μεταφορᾶς ἢ δοχεῖα. Τὰ δοχεῖα προσφέρονται καλλίτερον ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὴν Ἑλλάδα, λόγῳ τῶν συνθηκῶν συγκεντρώσεως τοῦ γάλακτος. Ταῦτα δὲν πρέπει νὰ εἶναι πολὺ ὀγκώδη, ὄχι δύσχρηστα, θὰ πρέπει νὰ γίνῃ τυποποίησις των, διὰ τὴν ἐνδεχομένην μηχανικὴν των μετακίνησιν, θὰ εἶναι δὲ κατεσκευασμένα ἐκ μίγματος ἀλουμινίου ἢ κασιτερωμένης λαμαρίνης ἢ καὶ ἀπὸ πλαστικὴν ὕλην.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ μέσα μεταφορᾶς, ἡ δυνατότης ἐπιλογῆς μεταξὺ τούτων παρουσιάζεται ἐπὶ τοῦ παρόντος πολὺ περιορισμένη. Εἰς εὐνοϊκὰς περιπτώσεις θὰ πρέπει νὰ χρησιμοποιῆται ἓνα ὄχημα, κατάλληλον ὁμῶς διὰ τὰς ὀδικὰς συνθήκας,

εις τὰς ἄλλας δὲ περιπτώσεις ἢ μεταφορὰ τοῦ γάλακτος θὰ γίνεται ἀναγκαστικὰ διὰ ζώων ἢ ἀπὸ τοῦς ἰδίους τοῦς παραγωγούς.

Τὸ ὑλικὸν παραλαβῆς τοῦ γάλακτος: Δι' ἐργαστᾶσια μετασάιας κατηγορίας θὰ ἦτο χρήσιμος ἢ ὑπαρξίς ἐνὸς μηχανικοῦ συγκροτήματος μεταφορᾶς διὰ νὰ μεταφέρῃ τὰ δοχεῖα εἰς τὴν συσκευὴν ὑποδοχῆς τοῦ γάλακτος, ἐν συνεχείᾳ πρὸς ζύγισιν (εἰς 2 διαμερίσματα ἐὰν εἶναι δυνατόν) καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν συσκευὴν καθαρισμοῦ τῶν δοχείων. Ἡ συσκευὴ αὕτη θὰ πρέπει νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ μίαν εὐθύγραμμον μηχανὴν με περιστροφικὴν κίνησιν τῶν δοχείων, προσφερομένη οὕτω καλλίτερον διὰ τὴν μηχανοποίησιν τῆς ἐργασίας. Θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ γίνῃ πρόβλεψις δι' ἓνα διπλοῦν κάδον πλύσεως τῶν δοχείων καὶ ἓνα ἀπολυμαντήρα ἀτμοκίνητον εἰς τὰ ἐργαστᾶσια ἐκεῖνα ὅπου ἐν μέρος τοῦ γάλακτος παραδίδεται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν γαλακτοπαραγωγῶν.

ΥΛΙΚΟΝ ΠΑΣΤΕΡΙΩΣΕΩΣ, ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΝΑΠΟΘΗΚΕΥΣΕΩΣ

Εἰς τὴν αἴθουσαν παστεριώσεως εὐρίσκεται τὸ ἀκόλουθον κύριον ὑλικόν:
— Δεξαμεναὶ ὑποδοχῆς τοῦ γάλακτος, μεγέθους ἀναλόγου πρὸς τὴν ποσότητα τοῦ συγκεντρουμένου γάλακτος (2 ἕως 4.000 λίτρων συνήθως). Αἱ δεξαμεναὶ αὗται γενικῶς εἶναι ἐφωδιασμέναι με διηθητήρα (κρησάρα).

— Ἐνα πλήρες συγκρότημα παστεριώσεως, ὑψηλῆς θερμοκρασίας, προφυλασσόμενον ἀπὸ τὸν ἀέρα, με δυνατότητα ἐπαναχρησιμοποίησεως καὶ ἀποθηκεύσεως. Τὸ συγκρότημα τοῦτο δύναται νὰ εἶναι κατεσκευασμένον ἐκ σωλήνων ἢ πλακῶν. Διὰ νὰ περιορισθῇ ὁ κίνδυνος τῆς ὑπερθερμάνσεως θὰ ἦτο σκόπιμον ὅπως ἢ παστεριώσις γίνεται διὰ τῆς παρεμβολῆς ζεστοῦ ὕδατος.

— Μία ἢ περισσότεραι ἀντλῖαι γάλακτος, κεντρόφυγοι συνήθως.

— Μία ἢ περισσότεραι δεξαμεναὶ ἐναποθηκεύσεως, θερμοκῶς ἀπομονωμένα. Ἡ χρησιμοποίησις τῶν δεξαμενῶν τούτων θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ὀρθολογιστικὴν ὀργάνωσιν τοῦ ὥραριου ἐργασίας.

Μία ἢ δύο συσκευαὶ ἀποκορυφώσεως τοῦ γάλακτος δυνάμεναι νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ ὡς καθαριστήρες.

Διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ὑλικοῦ τούτου ἐνδείκνυται ὁ ἀνοξειδωτος χάλυψ, ὁ ὁποῖος εἶναι πρακτικῶς τὸ μοναδικὸν μέταλλον, τὸ ὁποῖον ἐπιτρέπει ὅπως τὸ χημικὸν καθάρισμα γίνεται αὐτομάτως. Με τὸν τρόπον αὐτὸν ἐπιτυγχάνομεν ἀποτελεσματικώτερον καθάρισμα καὶ οἰκονομίαν χρόνου.

ΑΙ ΣΩΛΗΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΙ ΒΑΝΝΕΣ

Ἡ διανομὴ τοῦ γάλακτος ἀναλόγως τοῦ προορισμοῦ του, γίνεται διὰ τῶν σωληνώσεων, τῶν ἀντλιῶν καὶ τῶν βαννῶν. Καλὸν θὰ ἦτο ὅπως καὶ τὸ ὑλικὸν τοῦτο εἶναι κατὰ τοιοῦτον τρόπον συναρμολογημένον, ὥστε κατὰ τὸ χημικὸν καθάρισμά του νὰ ἀποφεύγεται ἢ ἀποσύνδεσις του,

Εἰς τὴν περίπτωσιν αὕτην θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἢ ἐγκατάστασις σωληνώσεων εἴτε ἀπὸ ἀνοξειδωτον χάλυβα, εἴτε ἀπὸ πυράντοχον ὕαλον εἴτε ἀπὸ πολυεθυλεῖνην. Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ μετάλλου παρουσιάζεται ὡς ἡ καλλιτέρα λύσις, ἀλλὰ εἶναι ἢ πλεον δαπανηρά. Ἐπιτρέπει τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ἀποστειρώσεως τῶν σωληνώσεων διὰ τοῦ ἀτμοῦ. Αἱ ἀντλῖαι καὶ αἱ βάνναι θὰ εἶναι ἀπὸ ἀνοξειδωτον χάλυβα. Αἱ βάνναι θὰ τοποθετηθοῦν κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ εἶναι εὐκόλως προσιταί.

Τὸ ὑλικὸν τῆς τυροκομῆσεως καὶ βουτυροποιίας: Τοῦτο ποικίλλει ἀναλόγως τῶν κατασκευῶν καὶ ἐκάστη περίπτωσις ἀπαιτεῖ μίαν ἰδιαίτε-

ραν μελέτην. Ὅσάκις τὸ μέταλλον εὐρίσκειται εἰς ἐπαφήν μὲ τὸ γάλα ἢ μὲ τὸν τυρόν, συνιστᾶται ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ἀνοξειδότητου χάλυβος. (Δι' ὠρισμένους λέβητες εἶναι ἀκόμη πολὺ διαδεδομένη ἡ χρησιμοποίησις τοῦ χαλκοῦ). Τὸ ὑλικὸν τοῦτο δύναται νὰ ταξινομηθῇ κατὰ μεγάλας κατηγορίας ὡς ἀκολούθως :

—Οἱ λέβητες κατασκευῆς μετὰ τοῦ συστήματος ἐργασίας των.

—Αἱ μῆτραι τυροκομῆσεως.

—Αἱ τράπεζαι στραγγίσεως καὶ τὰ καλούπια.

—Αἱ ἀντλῖαι καὶ οἱ κάδοι διὰ τὸ τυρόγαλον.

—Διάφορα ἐργαλεῖα καὶ σκευὴ διὰ τὴν ζύμωσιν.

Διὰ τὴν βουτυροποίησιν ὑπάρχουν δεξαμεναὶ ὠριμάνσεως, βουτυρομηχαναὶ καὶ καλούπια διὰ τὴν πακετοποίησιν.

ΤΟ ΥΛΙΚΟΝ ΑΛΑΤΙΣΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΩΡΙΜΑΝΣΕΩΣ

Διὰ τὸν τομέα τοῦτον τὸ ὑλικὸν εἶναι ἀπλοῦν, ἀποτελούμενον οὐσιωδῶς ἀπὸ κάδους πλήρεις ἄλμης, ὅπου βυθίζεται ὁ τυρὸς πρὸς ἀλάτισμα καὶ ἀπὸ ράφια διὰ τὴν ἐναπόθεσιν καὶ τὴν στράγγισίν του. Εἰς μερικὰς περιπτώσεις τὸ ἀλάτισμα γίνεται χωρὶς ὁ τυρὸς νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν ἄλμην, ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς χρήσεως ξηροῦ ἄλατος (τυρὸς εὐρωτιῶν).

—Ἡ χρησιμοποίησις κάδων ἀλατίσματος πηλίνων ἢ ἔμαγιέ παρέχει περισσοτέρας ἐγγυήσεις ὑγιεινῆς.

—Τὰ ράφια εἶναι γενικῶς ξύλινα καὶ λυόμενα.

Αἱ αἵθουσαι ἀλατίσματος τοῦ τυροῦ καὶ ὠριμάνσεως εἶναι κλιματισμέναι καὶ ἀπομεμακρυσμέναι. Δεδομένον τοῦ κλίματος τῆς Ἑλλάδος, ὁ κλιματισμὸς θὰ συνίσταται οὐσιωδῶς ἐξ ἑνὸς συστήματος ψύξεως, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς σχετικῆς ἀναγκαίας ὑγρασίας. Τὸ ψυκτικὸν σύστημα θὰ πρέπει νὰ προσαρμόζεται εἰς ἐκάστην περίπτωσιν.

Διὰ τὰς αἰθούσας τοῦ ἀλατίσματος, εἰς τὰς ὁποίας μία σχετικὴ ὑγρασία 80% περίπου ἐνδείκνυται νὰ ὑπάρχῃ, εἶναι δυνατὴ ἡ χρησιμοποίησις ξηρῶν συσκευῶν ψύξεως (δι' ὑγρῶν ἢ διὰ κυκλοφορίας ψυχροῦ ὕδατος).

Διὰ τὰς αἰθούσας ὠριμάνσεως καὶ πρὸ παντὸς δι' ἐκείνας αἵτινες ἀπαιτοῦν μίαν ὑγρασίαν πέραν τῶν 95%, ἐκτὸς τῆς δυνατῆς ἀπομονώσεως (K.D.=4 ἢ 5 ψυχομονάδες) (K=συντελεστὴς ἀπωλείας ψυχομονάδων, (D)=διαφορὰ θερμοκρασίας), ἐπιβάλλεται ἡ χρησιμοποίησις ὑγρῶν ψυκτικῶν συσκευῶν. Ὡς τοιοῦτον εὐχολὸν μέσον θεωρεῖται τὸ σύστημα τῆς ὑγρᾶς ψύξεως μέσῳ τῶν τοιχωμάτων διὰ ραντίσματος διὰ ψυχροῦ ὕδατος.

—Αἱ θύραι τῶν χώρων αὐτῶν πρέπει νὰ εἶναι στερεαί, εὐρεῖαι καὶ νὰ ἔχουν τὴν ἰδίαν θερμοκρασίαν.

—Τὰ παράθυρα δύνανται νὰ μειωθῶν εἰς τὸ ἐλάχιστον καὶ εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις θὰ ἠδύναντο νὰ παραλείπωνται (διοχέτευσις τοῦ ἀέρος διὰ μεγάλων (σωλήνων),

Εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν καὶ παράθυρα θὰ διατηρηθῶν, θὰ πρέπει νὰ ἐφοδιασθῶν διὰ μονωτικῆς ὑάλου καὶ νὰ ἐπενδυθῶν διὰ διπλῶν μονωτικῶν παραθυροφύλλων, ἐχόντων τὴν ἰδίαν θερμοκρασίαν.

Τὸ ὑλικὸν ἀποστολῆς: Ὡς πρὸς τὸ ὑλικὸν τοῦτο ἐγένετο ἤδη ἀπαρίθμησις καὶ οὐσιωδῶς περιλαμβάνει τὸν ἀνελκυστήρα (δυνάμει 500 ἕως 1.000 γλγ. τοῦλάχιστον) μὲ ἐπαρκεῖς διαστάσεις, τοὺς αὐτομάτους ἀνυψωτήρας, τὸν σταθερὸν (στερεοποιημένον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους) ζυγὸν διὰ τὸ ζύγισμα.

Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι αἱ θύραι εἰσόδου πρὸς τὴν αἵθουσαν ἀποστολῆς, πρέπει νὰ ἔχουν ὑπολογισθῇ μὲ μεγάλας διαστάσεις.

Δ'.—ΤΟ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΝ ΥΛΙΚΟΝ

Ἡ γεννήτρια τοῦ ἀτμοῦ: Διὰ τὴν ἐπιλογὴν αὐτῆς δεόν νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν τὰ κάτωθι: αἱ ἐμφράξεις—ἡ ποιότης τῶν ὑδάτων (ἀπαραιτήτος ὁ καθημερινὸς καθαρισμὸς)—ἡ ἀπόδοσις—ἡ εὐκόλος λειτουργία—ἡ τιμὴ τῶν διαφόρων καυσίμων—τὸ μᾶξιμον τῶν ἀναγκῶν ἀναλόγως τῶν ἐποχῶν καὶ ὥρῶν ἐργασίας. Λόγω τῆς συγνῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ἀτμοῦ διὰ ἀναταράξεως τοῦ ὕδατος, πρέπει νὰ ἀποφεύγεται ἡ ὑπερφόρτωσις τῆς συσκευῆς, ἡ ὁποία προκαλεῖ συχνάκις συσσωρεύσεις ὕδατος. Εἶναι ἀναγκαῖον λοιπὸν ὅπως προβλεφθῇ πλεόνασμα δυνάμεως.

Αἱ ψυκτικαὶ ἐγκαταστάσεις: Αἱ ἀκανόνισται ἀνάγκαι εἰς ψυχομονάδας καθιστοῦν ἀπαραίτητον τὴν δημιουργίαν κύματος ψύχους. Εἰς ἐκ τῶν τρόπων δημιουργίας τοιοῦτου ἀποθέματος, ὁ ὁποῖος συμφέρει περισσότερον καὶ παρουσιάζει ὀλιγώτερα ἐμπόδια, εἶναι ἡ χρησιμοποίησις ψυχροῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον προκαλεῖται ἀπὸ τὴν συσσώρευσιν τοῦ πάγου ἐπὶ τῶν σωλῆνων τοῦ ἐξατμιστήρος. Τὸ παγωμένον τοῦτο ὕδωρ χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν ψύξιν τοῦ παστερωμένου γάλακτος καὶ διὰ τὸν κλιματισμὸν τῶν ὑπογείων χώρων ἀλατίσματος. Διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ψύχους ἐντὸς τῶν ὑπογείων χώρων ὠριμάνσεως καὶ διὰ τὸν κλιματισμὸν τῶν αἰθουσῶν ἀλατίσματος, θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἡ χρησιμοποίησις ἀνεξαρτήτων ψυκτικῶν συσκευῶν.

Ἡ συμπύκνωσις τοῦ ψυκτικοῦ ὑγροῦ θὰ λαμβάνη χώραν ἐντὸς συμπυκνωτῶν ὕδατος. Δεδομένης τῆς ὑψηλῆς περιεκτικότητος τοῦ ὕδατος εἰς ἀσβέστιον, θὰ πρέπει νὰ προβλεφθῇ ὁ καθαρισμὸς του. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὁ καθαρισμὸς διὰ πολυφωσφάτου, τύπου μικτορῆος προσαρμόζεται καλῶς εἰς τὰς ἀνάγκας.

Ο ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΤΗΣ ΚΑΙ Η ΗΛΕΚΤΡΟΓΕΝΝΗΤΡΙΑ

Ὅπως ὅλαι αἱ συσκευαὶ αἱ χρησιμοποιούμεναι εἰς τὴν γαλακτοκομίαν, ὁ μετασχηματιστῆς δεόν νὰ ὑπολογισθῇ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς παρουσιαζομένας ἀνάγκας καταναλώσεως.

Εἰς ὅλα τὰ μεγάλα ἐργοστάσια, προβλέπεται μία ἐπιβοηθητικὴ ἠλεκτρογεννήτρια διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν ἐκτάκτων ἀναγκῶν διακοπῆς τοῦ ρεύματος.

Ἡ τροφοδότησις δι' ὕδατος τοῦ ἐργοστασίου: Πρέπει αὕτη νὰ ἔχη ὑπολογισθῇ μὲ εὐρέα περιθώρια. Ἡ ὑπαρξίς δεξαμενῶν καὶ ὑδατοπύργου θὰ παράσχη ὑπηρεσίαν. Ἡ πίεσις τοῦ ὕδατος καὶ ἡ παροχὴ πρέπει νὰ εἶναι ἐπαρκεῖς, ἀκόμη καὶ διὰ τὰς περιπτώσεις ἀνεξαρτήτου τροφοδοτήσεως. Κρίνεται πάντοτε ἀναγκαῖον νὰ προβλέπεται ἐξοπλισμὸς ὑπερπίεσεως, συγγείμενος γενικῶς ἐξ ἀντλιῶν συνοδευομένων ἀπὸ ρεζερβουάρ τὰ ὁποῖα περιέχουν ἓνα στρῶμα πεπιεσμένου ἀέρος.

Υλικοὶ καθαρισμοί: Εἰς ἐκάστην περίπτωσιν, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, θὰ πρέπει νὰ νιοθετηθῇ τὸ σύστημα χημικοῦ καθαρισμοῦ δι' αὐτομάτου περιφορᾶς τῶν δοχείων, τὸ ὁποῖον προσφέρει πολλὰ πλεονεκτήματα καὶ εἶναι λίαν ἀποτελεσματικόν. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἰδιαιτέρα προσοχὴ πρέπει νὰ καταβληθῇ εἰς τὰ σημεῖα (γωνίας, συνδέσεις, κρουνοὺς), ὅπου δύναται νὰ ἐντοπισθοῦν μερικαὶ μολυσματικαὶ ἐστία.

—Εἰς τὴν περίπτωσιν χημικῆς καθαριότητος, καθὼς καὶ ἐκείνης κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ καθαριότης γίνεται διὰ τῆς χειρὸς, ἐπιβάλλεται ἡ χρησιμοποίησις λιποδιαλυτικῶν σαπῶνων καὶ ἄλλων ἀποτελεσματικῶν ἀπολυμαντικῶν.

—Εἰς μεγάλα ἐργοστάσια προβλέπεται εἰδικὸς χώρος διὰ τὴν πλύσιν καὶ τὸ στέγνωμα τοῦ ὕλικου.

Ἡ ἐπιλογὴ τοῦ ἐλαφροῦ ὕλικου καθαριότητος καὶ συντηρήσεως εἶναι ἐπί-

σης ενδιαφέρουσα, προκρίνεται δὲ ἡ χρησιμοποίησις σπόγγων διὰ τὸ καθάρισμα τοῦ γαλακτοκομικοῦ ὑλικοῦ.

Πρέπει νὰ τονισθῇ ἰδιαιτέρως ἡ πρωταρχικὴ σπουδαιότης τῆς καθαριότητος καὶ τῆς ὑγιεινῆς εἰς τὰς βιομηχανίας γάλακτος.

— Ἐνα κιλό λιποδιαλυτικὸν διευκολύνει τὴν δημιουργίαν παχυρεύστου ὕλης, ἀποδεσμεύει τὰ ἀζωτοῦχα ὑλικά καὶ διαλύει τὰ μεταλλικά ἀποθέματα, χωρὶς νὰ προσβάλῃ τὴν ὕλην μὲ τὴν ὁποίαν ἔρχεται εἰς ἐπαφήν.

— Ἡ ἀπολύμανσις ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ καθάρισμα. Εἰς τὴν γαλακτοκομικὴν βιομηχανίαν τὰ ἐν χρήσει ἀπολυμαντικά εἶναι ἡ θερμοκρασία καὶ τὰ ὑποχλωριούχα τῆς σόδας.

Τὸ ὑλικὸν καὶ τὰ εἰδικὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν δι' ἐκάστην εἰδικὴν περίπτωσιν ἀνεφέρθησαν ἀνωτέρω.

Ἀπὸ τὴν ὀρθολογιστικὴν τῶν χρησιμοποίησιν θὰ προκύψῃ κέρδος χρόνου, μείωσις τῶν ἀπωλειῶν καὶ βελτίωσις τοῦ κατασκευαζομένου τυροῦ.

— Ἐνας εἰδικὸς χώρος, ξηρὸς καὶ μὲ ρυθμιζομένην θερμοκρασίαν θὰ προβλεφθῇ διὰ τὴν ἀποθήκευσιν τῶν προϊόντων τούτων εἰς ἰκανοποιητικὰς ποσότητας.

— Τέλος, κρίνεται σκόπιμον, ὅπως τὸ προσωπικὸν ὑπόκειται τοῦλάχιστον ἄπαξ τοῦ ἔτους εἰς ἰατρικὴν ἐξέτασιν, ἵνα ἀνευρίσκωνται καὶ θεραπεύωνται ἐγκαίρως οἱ τεχνῖται οἵτινες προσεβλήθησαν ἐνδεχομένως ὑπὸ μεταδοτικῶν παθήσεων. Ἡ κατάλληλος ἐνδυμασία τοῦ προσωπικοῦ ἔχει ἐπίσης μεγάλην σημασίαν.

Ἐπιπλέον τῆς Γραφείου καὶ ἐν γένει ὑλικὸν συντηρήσεως: Τοῦτο δὲν παρουσιάζει εἰδικὰ προβλήματα διὰ τὴν γαλακτοκομικὴν βιομηχανίαν.

Τὸ ὑλικὸν τοῦ ἐργαστηρίου ἐνδὸς συνήθους ἐργοστασίου, δέον νὰ ἐπιτρέπη τὴν ἐκτέλεσιν ἀπλῶν ἐργασιῶν ἐλέγχου καὶ τὴν παρασκευὴν ὑπὸ καλῆς συνθήκας τῶν ἐνδεδειγμένων καλλιιεργειῶν.

Ἄν καὶ κατ' ἀρχὴν ἡ ἐργασία τοῦ ἐργαστηρίου φαίνεται μὴ παραγωγικὴ, θὰ πρέπει ἐν τούτοις, ἐὰν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπιτύχωμεν συγκεκριμένα ἀποτελέσματα, νὰ ἀποφεύγωμεν νὰ χρησιμοποιοῦμεν τὸ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν διατεθὲν προσωπικὸν εἰς διοικητικὰς ἐργασίας.

Τὸ βιομηχανικὸν ὑλικόν: Δεδομένης τῆς δυσκολίας ἀνεφοδιασμοῦ εἰς ἀνταλλακτικὰ εἶδη, θὰ πρέπει νὰ προβλέπεται ἕνα σοβαρὸν ἀπόθεμα τοιούτων. Ὁ κατάλογος διὰ τὰ ἀνταλλακτικὰ αὐτὰ θὰ καταρτισθῇ ἐν συμφωνίᾳ μὲ τοὺς κατασκευαστὰς καὶ τοὺς ἀναλαμβάνοντας τὰς ἐργασίας ἐγκαταστάσεων.

Ἡ ὡς ἄνω σύντομος περίληψις ἀποβλέπει πρὸ πάντων νὰ ὑπενθυμίσῃ ἐκ νέου τὰ κυριώτερα ἀναφερθέντα προβλήματα. Ἐννοεῖται, ὅτι αἱ γενικαὶ ἀρχαί, αἱ ὁποῖοι ἐξετέθησαν ἀνωτέρω, δέον νὰ ἀποτελέσουν τὸ ἀντικείμενον προσαρμογῆς εἰς ἐκάστην εἰδικὴν περίπτωσιν.

Λαμβάνοντες ὡς παράδειγμα τὴν περίπτωσιν τοῦ τυροκομείου Καλπακίου, τὸ πρόβλημα εἶναι ἐδῶ περιπεπλεγμένον ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι τοῦτο καλεῖται νὰ ἐπεξεργάζεται 3 διαφορετικὰ εἶδη γάλακτος: αἰγός, ἀγελάδος, προβάτων, τοῦ γάλακτος τούτου παραδιδόμενον εἴτε ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν γαλακτοπαραγωγῶν εἴτε συγκεντρωμένον καὶ μεταφερομένον δι' αὐτοκινήτου. Τὸ γάλα τοῦτο μεταποιεῖται εἰς τυρὸν 3—4 τύπων.

Ἡ παρούσα σύντομος ἐκθεσις παρέχει μίαν ἰδέαν περὶ τῆς συγκροτήσεως τῶν γαλακτοκομικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς ὀρθολογιστικῆς ὁργανώσεως τῆς ἐργασίας των.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Οὕτω τελειώνει ὁ ἀπολογισμὸς τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἐμπειρογνώμονος καθὼς

Δ'.—ΤΟ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΝ ΥΛΙΚΟΝ

Ἡ γεννήτρια τοῦ ἀτμοῦ: Διὰ τὴν ἐπιλογὴν αὐτῆς δέον νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν τὰ κάτωθι: αἱ ἐμφράξεις—ἡ ποιότης τῶν ὑδάτων (ἀπαραίτητος ὁ καθημερινὸς καθαρισμὸς)—ἡ ἀπόδοσις—ἡ εὐκόλος λειτουργία—ἡ τιμὴ τῶν διαφόρων καυσίμων—τὸ μάξιμουμ τῶν ἀναγκῶν ἀναλόγως τῶν ἐποχῶν καὶ ὥρῶν ἐργασίας. Λόγω τῆς συχνῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ ἀτμοῦ διὰ ἀναταράξεως τοῦ ὕδατος, πρέπει νὰ ἀποφεύγεται ἡ ὑπερφόρτωσις τῆς συσκευῆς, ἡ ὁποία προκαλεῖ συχνάκις συσσωρεύσεις ὕδατος. Εἶναι ἀναγκαῖον λοιπὸν ὅπως προβλεφθῇ πλεόνασμα δυνάμεως.

Αἱ ψυκτικαὶ ἐγκαταστάσεις: Αἱ ἀκανόνισται ἀνάγκαι εἰς ψυχομονάδας καθιστοῦν ἀπαραίτητον τὴν δημιουργίαν κύματος ψύχους. Εἰς ἐκ τῶν τρόπων δημιουργίας τοιοῦτου ἀποθέματος, ὁ ὁποῖος συμφέρει περισσότερον καὶ παρουσιάζει ὀλιγώτερα ἐμπόδια, εἶναι ἡ χρησιμοποίησις ψυχροῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον προκαλεῖται ἀπὸ τὴν συσσώρευσιν τοῦ πάγου ἐπὶ τῶν σωλῆνων τοῦ ἐξατμιστήρος. Τὸ παγωμένον τοῦτο ὕδωρ χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν ψύξιν τοῦ παστερωμένου γάλακτος καὶ διὰ τὸν κλιματισμὸν τῶν ὑπογείων χώρων ἀλατίσματος. Διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ψύχους ἐντὸς τῶν ὑπογείων χώρων ὠριμάνσεως καὶ διὰ τὸν κλιματισμὸν τῶν αἰθουσῶν ἀλατίσματος, θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἡ χρησιμοποίησις ἀνεξαρτήτων ψυκτικῶν συσκευῶν.

Ἡ συμπύκνωσις τοῦ ψυκτικοῦ ὑγροῦ θὰ λαμβάνη χώραν ἐντὸς συμπυκνωτῶν ὕδατος. Δεδομένης τῆς ὑψηλῆς περιεκτικότητος τοῦ ὕδατος εἰς ἀσβέστιον, θὰ πρέπει νὰ προβλεφθῇ ὁ καθαρισμὸς του. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὁ καθαρισμὸς διὰ πολυφωσφάτου, τύπου microphos προσαρμόζεται καλῶς εἰς τὰς ἀνάγκας.

Ο ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΤΗΣ ΚΑΙ Η ΗΛΕΚΤΡΟΓΕΝΝΗΤΡΙΑ

Ὅπως ὅλαι αἱ συσκευαὶ αἱ χρησιμοποιούμεναι εἰς τὴν γαλακτοκομίαν, ὁ μετασχηματιστὴς δέον νὰ ὑπολογισθῇ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς παρουσιαζομένας ἀνάγκας καταναλώσεως.

Εἰς ὅλα τὰ μεγάλα ἐργοστάσια, προβλέπεται μία ἐπιβοηθητικὴ ἤλεκτρογεννήτρια διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν ἐκτάκτων ἀναγκῶν διακοπῆς τοῦ ρεύματος.

Ἡ τροφοδότησις δι' ὕδατος τοῦ ἐργοστασίου: Πρέπει αὕτη νὰ ἔξη ὑπολογισθῇ μὲ εὐρέα περιθώρια. Ἡ ὑπαρξίς δεξαμενῶν καὶ ὑδατοπύργου θὰ παράσχη ὑπηρεσίας. Ἡ πίεσις τοῦ ὕδατος καὶ ἡ παροχὴ πρέπει νὰ εἶναι ἐπαρκεῖς, ἀκόμη καὶ διὰ τὰς περιπτώσεις ἀνεξαρτήτου τροφοδοτήσεως. Κρίνεται πάντοτε ἀναγκαῖον νὰ προβλέπεται ἐξοπλισμὸς ὑπερπίεσεως, συγκείμενος γενικῶς ἐξ ἀντλιῶν συνοδευομένων ἀπὸ ρεζερβουάρ τὰ ὁποῖα περιέχουν ἓνα στρῶμα πεπιεσμένου ἀέρος.

Ὑλικὸν καθαρίσματος: Εἰς ἐκάστην περίπτωσιν, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, θὰ πρέπει νὰ υἱοθετηθῇ τὸ σύστημα χημικοῦ καθαρισμοῦ δι' αὐτομάτου περιφορᾶς τῶν δοχείων, τὸ ὁποῖον προσφέρει πολλὰ πλεονεκτήματα καὶ εἶναι λίαν ἀποτελεσματικόν. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἰδιαιτέρα προσοχὴ πρέπει νὰ καταβληθῇ εἰς τὰ σημεῖα (γωνίας, συνδέσεις, κρουνοὺς), ὅπου δύναται νὰ ἐντοπισθοῦν μερικαὶ μολυσματικαὶ ἐστίαι.

—Εἰς τὴν περίπτωσιν χημικῆς καθαριότητος, καθὼς καὶ ἐκείνης κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ καθαριότης γίνεται διὰ τῆς χειρὸς, ἐπιβάλλεται ἡ χρησιμοποίησις λιποδιαλυτικῶν σαπῶνων καὶ ἄλλων ἀποτελεσματικῶν ἀπολυμαντικῶν.

—Εἰς μεγάλα ἐργοστάσια προβλέπεται εἰδικὸς χώρος διὰ τὴν πλύσιν καὶ τὸ στέγνωμα τοῦ ὕλικου.

Ἡ ἐπιλογὴ τοῦ ἐλαφροῦ ὕλικου καθαριότητος καὶ συντηρήσεως εἶναι ἐπί-

σης ενδιαφέρουσα, προκρίνεται δὲ ἡ χρησιμοποίησις σπόγγων διὰ τὸ καθάρισμα τοῦ γαλακτοκομικοῦ ὑλικοῦ.

Πρέπει νὰ τονισθῇ ἰδιαίτερος ἡ πρωταρχικὴ σπουδαιότης τῆς καθαριότητος καὶ τῆς ὑγιεινῆς εἰς τὰς βιομηχανίας γάλακτος.

— Ἐνα κιλὸ λιποδιαλυτικὸν διευκολύνει τὴν δημιουργίαν παχυρεύστου ὕλης, ἀποδεσμεύει τὰ ἀζωτοῦχα ὑλικά καὶ διαλύει τὰ μεταλλικὰ ἀποθέματα, χωρὶς νὰ προσβάλλῃ τὴν ὕλην μὲ τὴν ὁποίαν ἔρχεται εἰς ἐπαφήν.

— Ἡ ἀπολύμανσις ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ καθάρισμα. Εἰς τὴν γαλακτοκομικὴν βιομηχανίαν τὰ ἐν χρήσει ἀπολυμαντικά εἶναι ἡ θερμοκρασία καὶ τὰ ὑποχλωριούχα τῆς σόδας.

Τὸ ὑλικὸν καὶ τὰ εἰδικὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν δι' ἐκάστην εἰδικὴν περίπτωσιν ἀνεφέρθησαν ἀνωτέρω.

Ἀπὸ τὴν ὀρθολογιστικὴν τῶν χρησιμοποίησιν θὰ προκύψῃ κέρδος χρόνου, μείωσις τῶν ἀπωλειῶν καὶ βελτίωσις τοῦ κατασκευαζομένου τυροῦ.

— Ἐνας εἰδικὸς χῶρος, ξηρὸς καὶ μὲ ρυθμιζομένην θερμοκρασίαν θὰ προβλεφθῇ διὰ τὴν ἀποθήκευσιν τῶν προϊόντων τούτων εἰς ἱκανοποιητικὰς ποσότητας.

— Τέλος, κρίνεται σκόπιμον, ὅπως τὸ προσωπικὸν ὑπόκειται τοῦλάχιστον ἀπαξ τοῦ ἔτους εἰς ἰατρικὴν ἐξέτασιν, ἵνα ἀνευρίσκωνται καὶ θεραπεύωνται ἐγκαίρως οἱ τεχνῖται οἵτινες προσεβλήθησαν ἐνδεχομένως ὑπὸ μεταδοτικῶν παθήσεων. Ἡ κατάλληλος ἐνδυμασία τοῦ προσωπικοῦ ἔχει ἐπίσης μεγάλην σημασίαν.

Ἐπιπλέον Γραφείου καὶ ἐν γένει ὑλικὸν συντηρήσεως: Τοῦτο δὲν παρουσιάζει εἰδικὰ προβλήματα διὰ τὴν γαλακτοκομικὴν βιομηχανίαν.

Τὸ ὑλικὸν τοῦ ἐργαστηρίου ἐνὸς συνήθους ἐργοστασίου, δέον νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἐκτέλεσιν ἀπλῶν ἐργασιῶν ἐλέγχου καὶ τὴν παρασκευὴν ὑπὸ καλῆς συνθήκας τῶν ἐνδεδειγμένων καλλιιεργειῶν.

Ἄν καὶ κατ' ἀρχὴν ἡ ἐργασία τοῦ ἐργαστηρίου φαίνεται μὴ παραγωγικὴ, θὰ πρέπει ἐν τούτοις, ἐὰν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπιτύχωμεν συγκεκριμένα ἀποτελέσματα, νὰ ἀποφεύγωμεν νὰ χρησιμοποιοῦμεν τὸ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν διατεθὲν προσωπικὸν εἰς διοικητικὰς ἐργασίας.

Τὸ βιοθητικὸν ὑλικόν: Δεδομένης τῆς δυσκολίας ἀνεφοδιασμοῦ εἰς ἀνταλλακτικὰ εἶδη, θὰ πρέπει νὰ προβλέπεται ἕνα σοβαρὸν ἀπόθεμα τοιούτων. Ὁ κατάλογος διὰ τὰ ἀνταλλακτικὰ αὐτὰ θὰ καταρτισθῇ ἐν συμφωνίᾳ μὲ τοὺς κατασκευαστὰς καὶ τοὺς ἀναλαμβάνοντας τὰς ἐργασίας ἐγκαταστάσεων.

Ἡ ὡς ἄνω σύντομος περίληψις ἀποβλέπει πρὸ πάντων νὰ ὑπενθυμίσῃ ἐκ νέου τὰ κυριώτερα ἀναφερθέντα προβλήματα. Ἐννοεῖται, ὅτι αἱ γενικαὶ ἀρχαί, αἱ ὁποῖοι ἐξετέθησαν ἀνωτέρω, δέον νὰ ἀποτελέσουν τὸ ἀντικείμενον προσαρμογῆς εἰς ἐκάστην εἰδικὴν περίπτωσιν.

Λαμβάνοντες ὡς παράδειγμα τὴν περίπτωσιν τοῦ τυροκομείου Καλπακίου, τὸ πρόβλημα εἶναι ἐδῶ περιπεπλεγμένον ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι τοῦτο καλεῖται νὰ ἐπεξεργάζεται 3 διαφορετικὰ εἶδη γάλακτος: αἰγός, ἀγελάδος, προβάτων, τοῦ γάλακτος τούτου παραδιδόμενου εἴτε ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν γαλακτοπαραγωγῶν εἴτε συγκεντρωμένου καὶ μεταφερομένου δι' αὐτοκινήτου. Τὸ γάλα τοῦτο μεταποιεῖται εἰς τυρὸν 3—4 τύπων.

Ἡ παρούσα σύντομος ἐκθεσις παρέχει μίαν ἰδέαν περὶ τῆς συγκροτήσεως τῶν γαλακτοκομικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς ὀρθολογιστικῆς ὁργανώσεως τῆς ἐργασίας των.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Οὕτω τελειώνει ὁ ἀπολογισμὸς τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἐμπειρογνώμονος καθὼς

καὶ ἡ παράθεσις, ἐν περιλήψει, τῶν πλέον ἐπειγόντων μέτρων, τὰ ὁποῖα θὰ συμβάλουν εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς κατασκευῆς τυροῦ εἰς τὴν Ἑπειρον καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν εἰδικῶν τεχνιτῶν τυροκόμων.

Ἴνα παραχθῇ ὠφελιμώτερον ἔργον καὶ καταστῆ ἡ ἐλληνικὴ τυροκομικὴ βιομηχανία πραγματικῶς ἀνταγωνιστικὴ, θὰ πρέπει νὰ συνεχισθοῦν καὶ γενικευθοῦν αἱ προσπάθειαι. Τὸ πρόβλημα ἔγκειται περισσότερον εἰς τὴν προσπάθειαν ὀργανώσεως παρὰ διασφαλίσεως τῆς χρηματοδοτήσεως.

Παρὰ τὸν κίνδυνον ἐπαναλήψεως τῶν ὡς ἄνω, θὰ ἐπεθύμουν νὰ ὑπογραμμίσω τὴν σπουδαιότητα τῶν κάτωθι σημείων :

— Ἡ ποιότης τοῦ γάλακτος τοῦ παραδιδόμενου ὑπὸ τῶν παραγωγῶν ἐπηρεάζει ἀμέσως τὴν ποιότητα τοῦ τυροῦ.

— Διὰ τὸν συντονισμόν τῆς ἐργασίας τῶν εἰδικῶν (ἐμπειρογνομόνων) μετὰ τῶν ὑπαλλήλων ἐφαρμογῶν τῆς Ζώνης Ἑπείρου ἐνδείκνυται ἡ ἐπαφὴ μεταξὺ τούτων, διὰ γενομένων κατὰ καιροὺς συσκέψεων, πρὸς τὸν σκοπὸν καταρτίσεως ἑνὸς προγράμματος ἐργασίας ἀφ' ἑνὸς καὶ διασφαλίσεως τοῦ ἐλέγχου τῆς ἐφαρμογῆς τούτου ἀφ' ἑτέρου.

— Ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ τεχνικοῦ καὶ διδακτικοῦ προσωπικοῦ τοῦ γαλακτοκομείου πρέπει νὰ εἶναι συγχρόνως πρακτικὴ καὶ θεωρητικὴ εἰς ὅλα τῆς τὰ στάδια.

— Ὅταν θὰ ἔχη πραγματοποιηθῆ μία πραγματικὴ βελτίωσις εἰς ἓνα δεδομένον τομέα, αὕτη θὰ πρέπει νὰ διαδοθῆ εἰς ὀλόκληρον τὴν περιοχὴν τῆς Ζώνης.

— Θὰ πρέπει νὰ ληφθοῦν μέτρα διὰ τὴν ἀποστολὴν προσεχῶς εἰς γαλακτοκομικὰ ἐργοστάσια τοῦ ἐξωτερικοῦ πρὸς μετεκπαίδευσιν (6 ἕως 10 μαθητευόμενοι κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον) καὶ νὰ ληφθῆ ἀπὸ τοῦδε πρόνοια οὕτως ὥστε νὰ διατηροῦν οὗτοι, καὶ μετὰ τὴν ἐκπαίδευσίν των, τὰς ἐπαγγελματικὰς των ἐπαφὰς μετὰ τῶν ξένων ἐκπαιδευτῶν των.

— Ἡ δυνατότης συστηματικῆς τακτοποιήσεως ἐπὶ μακρὸν χρόνον τῶν γαλακτοκομικῶν προϊόντων εἰς καταλλήλους χώρους ἢ ράφια θὰ ἐπέτρεπε τὴν μείωσιν τῶν ἐπενδύσεων εἰς κτίρια καὶ εἰς ὑλικὸν διὰ τὴν αὐτὴν ποσότητα τοῦ ἐτησίως ἐπεξεργαζομένου γάλακτος.

— Τὴν μείωσιν τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν ἐξόδων ἀποθηκεύσεως.

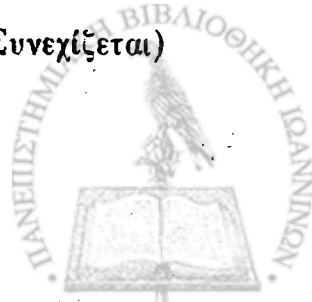
— Τὴν σταθερὰν ἀπασχόλησιν τοῦ προσωπικοῦ.

— Ἐπὶ πλέον μιὰ μελέτη τῆς ἀγορᾶς καὶ ἡ λειτουργία μιᾶς λογιστικῆς ὑπηρεσίας, ἡ ὁποία θὰ εἶχεν ὡς ἀντικείμενον τὴν ἔρευναν τῆς ἀποδόσεως τῶν διαφόρων τύπων τυροῦ, θὰ παρείχον, ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν τεχνικῶν δυνατοτήτων, τὴν δυνατότητα χρησιμοποίησεως τοῦ γάλακτος πρὸς πλέον ἀποδοτικὰς κατασκευὰς.

Διὰ μίαν πλέον ὀρθολογιστικὴν ἀπόδοσιν τῆς ἐργασίας καὶ ἵνα μειωθοῦν εἰσέτι τὰ ἔξοδα παραγωγῆς, θὰ πρέπει—βοηθούσης καὶ τῆς πείρας—νὰ ἐργασθῶμεν διὰ τὴν ἐξατομίκευσιν τῶν ἐργοστασίων, ἑνὸς ἐκάστου προσανατολιζομένου, ἀναλόγως πρὸς τὰς εἰδικὰς περιπτώσεις, πρὸς τὴν κατασκευὴν ἑνὸς ἢ δύο μόνων τύπων τυροῦ. Θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῆ ἐπίσης ἡ συγκέντρωσις τῆς κατασκευῆς τοῦ βουτύρου εἰς ἓνα περιορισμένον ἀριθμὸν ἐργοστασίων, καταλλήλως πρὸς τοῦτο ἐξωπλισμένων.

Ὅλα τὰ μέτρα αὐτὰ προϋποθέτουν τὴν δημιουργίαν ἑνὸς ὀργανισμοῦ ἐπιφορτισμένου μὲ τὸν συντονισμόν τῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας τοῦ γάλακτος καὶ τὴν ὁμοίομορφον χρηματοδότησιν τῶν ἐν λόγῳ ἐπιχειρήσεων.

(Συνεχίζεται)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΚΩΣΤΑ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Ν Ο Σ Τ Α Λ Γ Ο Σ

Ήταν γνωστός στὰ καπηλειὰ
γυρίζοντας ἀργὰ στίς δώδεκα
στή μία,
σὲ καφφενεῖα φτωχικὰ
μὲ δίχως φίλους
ἐκτὸς πὸν τὸν προσέχανε πολλοὶ
καὶ τὸν συμπάθησαν
ἀπλοῖκοι ἀνθρώποι,
νέος ὡς ἦτανε καὶ διαβασμένος
μὲ μιὰ εὐγένεια στὸ πρόσωπο
πὸν ἐπιβάλλεται σ' ἀπλοὺς
ἐργατικούς ἀνθρώπους.

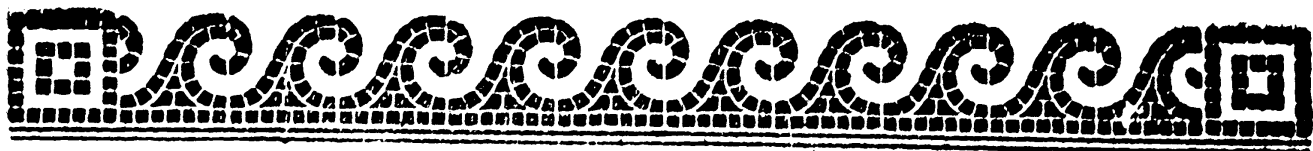
Ἔτσι παράξενα θλιμμένος
πὸν γύριζε τὰ βράδνα
σὲ φτωχικὲς ταβέρνες,
μᾶς εἶπανε
ἓνας βαθὺς μυστικισμὸς
ἐπαίδευε τὰ μέσα τῆς ψυχῆς του
τὰ λαϊκὰ χορεύοντας τραγούδια
μ' ἓνα σιφὸ κι' ἀράθυμο ρυθμὸ
καὶ γράφοντας στίχους
σὸν κι' αὐτούς:
— «Κύριε
λύτρωσε τὸν ἄνθρωπο
ἀπὸ τὸν μαῦρον ἴσκιό τοῦ θανάτου
δέομαι σιωπηλὰ
κι' ἓνα ποτάμι δάκρυα

ἄς πλύνουν τὸ ρῦπο τῆς ψυχῆς μου».

Ἄραγε ποιὸν ρῦπο;
Ήταν ὀκνὸς καὶ δύσθυμος
δὲ γνώρισε τὸν ἔρωτα
κι' αὐτὸν τῆς Ἀγορᾶς ἀκόμη,
ὅσο γιὰ πλούτη καὶ λοιπὰ
ἦταν φτωχὸς
ἀπὸ γενιὰ τυραγνισμένη
π' ἀντίκρουσε τὰ ὄνειρα
τὰ παιδικὰ του ὄνειρα
νὰ φτερουγίζουνε νωρὶς
σὸν τὰ πουλιὰ τοῦ Φθινοπώρου
ραμφίζοντας τὰ πράσινα κλουβιά
τῆς εὐτυχίας.

Ἐνας βαθὺς μυστικισμὸς
ἐπαίδευε τίς ρίζες τῆς ψυχῆς του.
Μὲ μιὰ σημείωση μονάχα:
Στὴν ἐκκλησιὰ δὲν πάταε
τίς πασκαλιὲς
κι' ἄλλες χαρούμενες γιορτές,
τῶν παιδικῶν του χρόνων
κράτησε τὸ μῦρο
μιᾶς ἄδολης λατρείας
στῆς ἐκκλησιᾶς τίς πλάκες
ὀλάκερης Σαρακοστῆς τὰ βράδνα
νὰ τραγουδάει:
«Κύριε τῶν Δυνάμεων».

Ι. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Α Γ Ω Ν Ι Α

Ἡ Σελήνη σηκώνεται δλόγιομη,
ἕνας δίσκος χρυσός,
στὸν θαμπὸν οὐρανὸ
καὶ κυλάει ποτάμι χρυσὸ
στὴν ἀκύμαντη λίμνη.
Ἰερὴ μοναξιά καὶ γαλήνη, τὰ πάντα κοιμοῦνται
(στὴ νύχτα,

ποῦ ψηλώνει κι' αὐτὴ
ἕως πάνω σι' ἀστέρια, καθὼς ἡ σελήνη,
μὲ γαλήνην ὠραία...

Ἡρεμία, τὰ πάντα κοιμοῦνται
κι' ὁ γλυκὸς Ἐνδυμίων μακάριον ὕπνον,
Μακρυνδὸν τ' οὐρανοῦ τὸ πολύφωτον
εἰς τὴν ἤρεμη νύχτα φωτίζει θαμπά...

Ὅμως νοιώθω
στὴν ψυχὴ μου μιὰ θέρμη
σὰν νὰ φλέγεται
κι' ἀγρυπνεῖ...

Κάποιος φόβος ἀόριστος, δίχως
ὠρισμένην οὐσίαν, τὴν πνίγει
ὀδηγῶντας τὴν σ' ἄγνωστους πόθους,
σκοτεινὴ σὰν τὴ νύχτα
ξαγρυπνᾷ καὶ λογχίζει τὰ σκότη σὰν τὸ
μυαρεὲ τοῦ τζαμιοῦ
ποῦ παρόχθιο στέκει,
προκαλῶντας τὸ μέγα μυστήριον...

Κάποιος φόβος ἀόριστος,
ὀδηγὸς ἀνοικτίρμων,
τὴν παιδεύει προσφέροντας μιᾶς
ἐξαγνίσεως πόνον βαθύν.

Ἡ Σελήνη ψηλώνει,
στὴν ὀλόρυγη σκέπη,
στὸν θαμπὸν οὐρανόν,
τρισαγία γαλήνη. Παντοῦ καὶ τὰ πάντα κοιμοῦν-
[ται,

κι' ἡ ἀκύμαντη λίμνη, ποῦ μὲ προσκαλεῖ...
Στὰ παρόχθιο σέρνω τὸ βῆμα
καὶ κυττάζω τ' ἀστέρια ψηλά
π' ἀγρυπνοῦν καθισμένα στὰ μαῦρα τῆς νύχτας
[φτεροῦ

καὶ φωτίζουν θαμπά
γιὰ νὰ δεῖξουν τὸ μέγα μυστήριον ποῦ τὰ σκεπάζει.
Κι' ἡ ψυχὴ μου πλανιέται σι' ἀπέραντο χάος
κι' ἀγρυπνεῖ, σκοτεινὴ, πικραμένη...

ΤΡΙΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΑΡΑΝΤΟΥ ΠΑΥΛΕΑ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

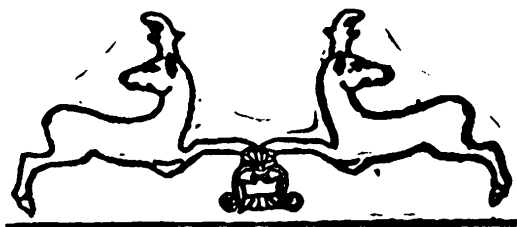
Πάντοτε είχα ένα συναίσθημα ένοχής και μέσ' την άγνότητα ή το βουρκο,
σά νά 'χα μόλις σκοτώσει κάποιον και τὰ πρόσωπα όλων τῶν ἀθῶων φοβόμεν,
σὸν κινηματογράφο περιμένα νὰ πέσει τὸ φῶς μήπως κανεὶς μ' ἀναγνωρίσει
κι ὅταν ἀνοιγε ἡ αὐλαία κι ὅταν ἔφευγα προτοῦ τὰ φῶτα ἀνάψουν.
Φεύγουμε πρὸς τὴν ἔξοδο ἀσυναίσθητα πανευτυχεῖς
φεύγουμε τὸ φῶς τὸ σκοτεινὸ μας
περνᾶμε ἀπαρατήρητοι
καὶ μόνο ἡ μακρινὴ ἔνοχὴ τοῦ αἵματος μέσα στὸ αἷμα μας
εἶναι ἐκείνη πὸν μᾶς τρομάζει καὶ μᾶς συνδέει.

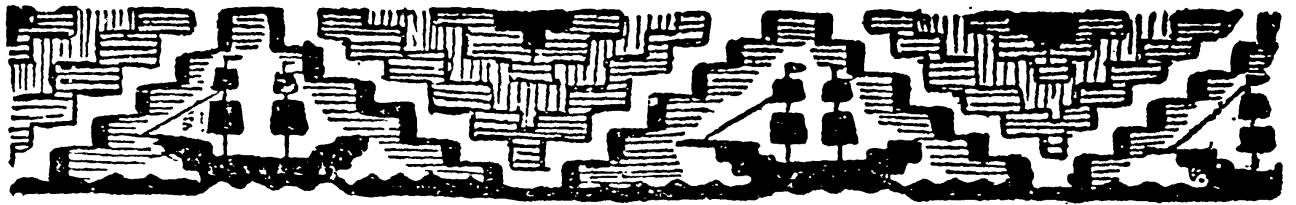
ΟΤΑΝ...

“Ὅταν ἐπανακάμψω στὸ φῶς τῆς ἀληθινῆς μὲν ὑπαρξῆς
τότε θὰ ἐννοήσω πόσο κωμικὰ ἦταν ὅλα ὅσα πόθησα καὶ φοβήθηκα,
τί διαφέρω ἀπ' αὐτὰ τὰ σκουλίκια τοῦ δάσους;
ἐκτὸς στὸ πῶς ξέρω πῶς θὰ πεθάνω,
τί διαφέρω ἀπ' αὐτὰ τὰ ζεύγη τ' ἀγριοπερίστερα πὸν βόσκουν στὸ γρασίδι
μὲ τὰ πόδια τους τὰ κόκκινα σὰν ἀνθισμένα λουλουδάκια;
στ' ὅτι ἐκεῖνα χαίρονται τῆς ἐποχῆς τὴν ὥρα
ἀφήνοντας τὰ μέλλοντα ἡσυχα στὸν οὐρανὸ τους.

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Θεέ μου, δὲν εἶμαι ἀγνὸς γιὰ νὰ μπορῶ νὰ σ' ἀγγίξω
οὔτε νὰ στηριχθῶ στὴ φλόγα τῆς ἀγάπης σου τὸ μακρὸ δρόμο μου νὰ τελειώσω,
νὰ σὲ δεχθῶ μέσ' τὴν ψυχὴ μου; μὰ ἐκεῖ θὰ σὲ πνίξει τῶν σκέψεων ὁ καπνός,
τί ὁμορφα, ὅταν εἴμαστε μαζί καὶ χαιρετιζάμε τῶν πουλιῶν τοὺς ἴσκιους.
Τώρα χωρίσαμε καὶ πουθενὰ δὲ σὲ νιώθω.

ΠΕΤΡΟΥ Σ. ΣΠΑΝΔΩΝΙΔΗ

Η ΜΑΧΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΣΙΑ*

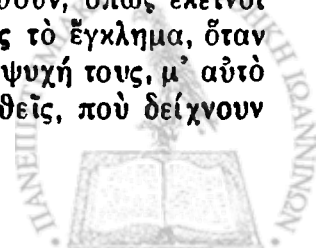
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ DOSTOJEWSKY. Μὲ τὴ σημερινή μου σύντομη πραγματεία προσπαθῶ νὰ ἰχνογραφήσω τὴ γενικὴ ἐντύπωσή μου ἀπὸ τὴν ἐντύφηση στὶς σελίδες διαφόρων ξένων διανοουμένων καὶ κριτικῶν, πού διασταυρῶνεται μὲ τὶς προσωπικὲς μου ἀπασχολήσεις πάνω στὸ ἔργο τοῦ κορυφαίου Ρώσου μυθιστοριογράφου Φοεντόρ Dostojewsky, στὸ ἔργο τοῦ ὁποίου προβάλλεται τὸ κ ἄ λ λ ο ς τοῦ ἔσωτερικοῦ ρίγους.

Τὸ λογοτεχνικὸ ἔργο τοῦ Dostojewsky εἶναι τραχὺ καὶ ἀνώμαλο, σὰν δύσβατος δρόμος. Δὲν ἐπιδιώκει τὴ φροντισμένη ἀρχιτεκτονικὴ ἐπεξεργασία, τὶς ἀναλογίες καὶ τὴ συμμετρία τῶν μερῶν, τὴν εὐήχη κατασκευὴ τῆς φράσης, τὸ ἀνθηρὸ ὕφος. Ὁ Dostojewsky φροντίζει περισσότερο νὰ φθάσει σ' ἓνα βάθος καὶ μιὰ ἔνταση, παρὰ στὸ κάλλος τῶν ἀναλογιῶν. Γι' αὐτό, τὰ ἐπεισόδια στὰ ἔργα του φαίνονται πυκνὰ καὶ παραφορτωμένα, σὲ τρόπο, ὥστε νὰ χάνουμε τὴ συνέχεια μιᾶς σκηνῆς ἢ μιᾶς ιδέας. Ὅμως ὁ πεζογραφικὸς του λόγος, πού προχωρεῖ πάντα σὲ ἀνώμαλα κύματα δείχνει μιὰ δύναμη στὸ βάθος καὶ μιὰ ζωικότητα στὴν αἴσθηση τῶν πραγμάτων ἀσύγκριτη. Ἔχουμε μπροστά μας ἓνα ἐξαιρετικὰ εἰσδυτικὸ πνεῦμα, ἓνα πνεῦμα πού πρῶτο προχώρησε καὶ εἶδε τοὺς λαβύρινθους τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἀνακάλυψε τὴ βαθύτερη κατασκευὴ της, πού βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὴ λογικὴ στρώση τῆς συνείδησης καὶ τὴν ἀναμενόμενη μαθηματικὰ πορεία τῶν ψυχικῶν φαινομένων καὶ συγκινήσεων, στὸ παράλογο, τὸ ἀντιφατικὸ καὶ τὸ παράδοξο. Ἡ ὁμορφιὰ ἐνὸς ἔργου του μοιάζει μὲ τὴν ὁμορφιά, πού μπορεῖ νὰ ἔχει ἓνα ἀνατομικὸ μαχαίρι, ὅταν ἀνεπάντητα μᾶς ἀποκαλύπτει τὴν ἀλήθεια στὰ βάθη ἐνὸς ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ: Εἶναι ἡ ὁμορφιὰ τῆς οὐσίας. Ἔτσι σὰν ἐκείνη, πού ἀντικρούζουμε, ὅταν ἔχουμε μπροστά μας τὸ ἀγαλμα τοῦ Balzac, πού σκάλισε ὁ Rodin, ὅπου πέρα ἀπὸ τὶς γεωμετρικὲς ὠραίες ἀναλογίες δείχνεται μιὰ μορφὴ ἀγριωπὴ καὶ σχεδὸν ἀσχημάτιστη, πού ὅμως πάλι κατὰ τρόπο συγκλονιστικὸ τὴν περιτυλίγει καὶ τὴν ἀγκαλιάζει, ἡ ιδέα.

Ὁ Dostojewsky δὲν περιγράφει ἐξωτερικὰ τὴ ζωὴ, τὴν ἀναλύει μὲ τὸ ἀτομικὸ ἐγχειρίδιο τοῦ λογισμοῦ του γιὰ νὰ φθάσει ὡς τὰ ἀπώτατα, ὡς τὰ χθῆς ἀπροσδόκητα, ἐλατήρια τῶν πράξεων. Αὐτὸ τὸ νέο ἔφερε στὸν κόσμον ὁ Dostojewsky: τὴν ἀνηλεῆ ψυχικὴ ἀνατομία, πού ἀποκαλύπτει μέσα στὸν ἀνθρώπο ἓναν κυμαινόμενο καὶ διαρκῶς ἀναζητούμενο κόσμον.

Ὁ κόσμος του, τὸν ὁποῖο ἀγαπᾷ νὰ προσέχει, εἶναι ὁ κόσμος τῶν ταπεινῶν, τῶν κοινωνικὰ δυστυχημένων, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐκείνων πού ἡ δυστυχία τους εἶναι τὰ πάθη τους, στὰ ὁποῖα στέκονται ἀνίκανοι ν' ἀντισταθοῦν, ὅπως ἐκεῖνοι πού τοὺς ἔχει ἀδράξει ἡ ἀκατάσχετη ροπὴ πρὸς τὸ ἀλκοὸλ ἢ πρὸς τὸ ἔγκλημα, ὅταν αὐτοὶ ὄχι μόνο δὲ ζητοῦν καμμιά λύτρωση, ἀλλὰ περιδένουν τὴν ψυχὴ τους, μ' αὐτὸ καὶ τὸ ἀγκαλιάζουν μάλιστα μὲ ἀγάπη καὶ ἀκόμα, οἱ μυστικοπαθεῖς, πού δείχνουν

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου, σελ. 71.

πόσο δυνατή είναι για την ψυχή μας ή κυριαρχία των «μυστικῶν» ροπῶν.

Ὁλος αὐτός ὁ κόσμος κείται πέρ' ἀπὸ τὴν τυπικὰ ὁμαλὴ ἀνθρωπότητα, εἶναι ἀνθρώποι μὲ χαμένη τὴ γαλήνη καὶ τὴν ἰσορροπία τοῦ ἐσωτερικοῦ τους κόσμου. Δὲν εἶναι ποτὲ ἀνθρώποι εὐθύγραμμοι. Ἐκεῖ πού ἡ παλαιὰ πεζογραφία θὰ περιέμενε τὴν ἴδρυσήν εὐθυγράμμων «χαρακτήρων», ὅλα βρίσκονται σὲ ἀναθεώρηση, ὅλα σὲ λίγο εἶναι ἄλλα, πέρ' ἀπὸ κείνα, πού θὰ στήριζε ἡ βεβαιότητα: ἓνας ἐγκληματίας, δείχνεται μιὰ ψυχὴ πού στὸ βάθος ἐπιδιώκει νὰ μὴν ἦταν ἔτσι, ἐνῶ χθὲς ἀκόμα μὲ ἡδονὴ ζοῦσε τὸ ἐγκληματικὸ του σχέδιο: ἀλλάζει καταστάσεις ὁ ἀνθρώπος ἀπροσδόκητα, ἀνεξήγητα καὶ παράλογα: "Ἄλλο πρόσωπο τώρα, λογικεύεται, ἀλλὰ σύγχρονα περιπίπτει σὲ ἔκσταση καὶ κατέχεται ἀπὸ μυστικὲς τάσεις.

Ὅπως δὲ ποτε τὰ κεντρικὰ χαρακτηριστικὰ ὄλων τῶν πλασμάτων τοῦ Dostojewsky εἶναι ὅτι ζοῦν ἔντονα τὸ πάθος τους κυριαρχημένα ἀπ' αὐτὸ εἶναι μορφές, πού «ἀγαποῦν τὸν ἑαυτὸ τους». Ἡ εἶναι μορφές ἀπίστευτα καὶ ἀπίθανα μεταβλητὲς καὶ ἀντιφατικές. Μοιάζουν μὲ τὶς μορφές τοῦ Δομήνικου Θεοτοκόπουλου, πού τὶς κατατρώγει καὶ τὶς λαμπαδιάζει μιὰ φωτιά, πού τελικὰ εἶναι ἡ πεμπουσία τῆς ὑπαρξῆς τους. Ὅσο ὅλες αὐτὲς οἱ πολύχρωμες ὑπάρξεις τοῦ Dostojewsky δὲν ἀποτελοῦν, στὸ ἐσώτερο βάθος τους, παρὰ μιὰ: τὸν ἀνθρώπο δηλ. πού τείνει νὰ δλοκληρωθεῖ, πού ἀγωνιᾷ, πού σπαρταράει νὰ βρεῖ τὸν ἀληθινὸ ἑαυτὸ του.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη ἄποψη, ὁ Dostojewsky εἶναι μιὰ ψυχὴ βαθύτατα θρησκευόμενου ἀνθρώπου. Ἀλλὰ καὶ σύγχρονα ἓνας ἀδιάλλακτος ἐθνικιστῆς, πού πιστεύει, ὅτι ἡ Ρωσία ἔχει μέσα της, ὅτι πραγματοποιεῖ στὰ πεπωμένα της τὴν πορεία πρὸς τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἀκόμη ἓνας εἰλικρινῆς πανσλαμιστῆς πού περικαλύπτει τὴν σλαβικὴ μοῖρα μὲ θρησκευτικὴ διέξοδο. Σεβόμαστε τὴν εἰλικρίνεια τῶν αἰσθημάτων τοῦ μεγαλοφυοῦς λογοτέχνη καὶ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ δὲν εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ταυτίσουμε αὐτὴ τὴ «ρωσικὴ» εἰλικρίνεια μὲ τὸ ἀξίωμα, ὅτι αὐτὴ θὰ γίνῃ δεκτὴ ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ἔθνη. Οἱ σκέψεις αὐτὲς μᾶς φαίνονται θερμές, ἀλλὰ μονομερεῖς. Τὸ μόνο πού κρατοῦμε σὰν παγκόσμιο λάβαρο πορείας, εἶναι ἡ πίστη του, ὅτι «ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη καὶ χωρὶς ἀγάπη δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει ἡ ἀνθρωπότητα».

Ὅσο ὁ Dostojewsky μᾶς παρασύρει δυνατὰ καὶ μᾶς πείθει, ὅταν μὲ τὸ «Ἐγκλημα καὶ τιμωρία» βάζει νὰ κυριαρχεῖ στὸν ἀνθρώπο ἡ ἰδέα τῆς ἠθικῆς καθάρσεως διὰ μέσου τῶν τύψεων καὶ τῆς χριστιανικῆς αὐτοταπείνωσης: ὅταν στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου θέτει σὰν ὑπόστρομα καὶ σκοπὸ ὄχι τὴν ὑλικὴ καὶ τεχνικὴ πρόοδο, ἀλλὰ τὴν ἠθικὴ ἀνοδο καὶ ἀνύψωση, δόγμα χριστιανικὸ κατὰ βάθος.

Ἡ μοῖρα του: «Ἐπὶ μιὰ ἀσταμάτητη πάλη», λέει ὁ Στέφαν Τσοβιάγκ, «ἀνάμεσα στὸν Dostojewsky καὶ τὴ μοῖρα του, ἓνα εἶδος φιλικῆς ἐχθρότητας». Ἐπειδὴ ἔτσι συμβαίνει, ὅλες οἱ συγκρούσεις σ' αὐτὸν καταλήγουν στὴ θλίψη, ὅλες οἱ ἀντιθέσεις ἀπειλοῦν νὰ τὸν σπαράξουν. Ἡ ζωὴ τὸν κάνει κακὸ, ἐπειδὴ ἀκριβῶς τὴν ἀγαπᾷ καὶ τὴν ἀγαπᾷ γιὰ τὴν ὁρμή, πού ἐνέχει: εἶναι ὁ ἀνθρώπος, πού «γνωρίζει» καὶ γνωρίζεται, ὅτι ὁ πόνος εἶναι ἡ δυνατότητα τοῦ αἰσθάνεσθαι κάτι, ἢ πιὸ μεγάλη. Ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία του εἶναι νὰ πάσχει, νὰ εἶναι ὁ σκλάβος τῶν ἀνεξάντλητων δυνάμεων. Καὶ γράφει ὁ Dostojewsky: «Δὲν ὑπάρχει γιὰ τὸν ἀνθρώπο αἰσθηματικὸ ἀπαραίτητο, παρὰ νὰ μπορεῖ νὰ γονυπετεῖ, νὰ αἰσθάνεται κάμψη προστὰ στήν Ἀπειρὴ δύναμη τῆς μοίρας του». Εἶναι λοιπὸν μιὰ ψυχὴ ταπεινὴ, ταπεινωμένη εἶναι ὁ μέγας θριαμβευτῆς τοῦ πόνου: πάντα τὰ χτυπήματα τῆς μοίρας ἔκαμαν τὴ δυνάμη του, τὴν ἐσωτερικὴ. Ἡ «ἀγάπη τοῦ μοιραίου» ὁ amor fati (ἄμορ φάτι), ὅπως γιὰ τὸν Nietzsche, ἔτσι καὶ γιὰ τὸν Dostojewsky ὁ νόμος ὁ πιὸ γόνιμος τῆς ζωῆς του, τὸν ἐμποδίζει νὰ ἰδεῖ στὴ δυστυχία ἄλλο κάτι, παρὰ τὸ δρόμο πρὸς τὴ σωτηρία. Γιαυτὸν, κάθε κατάρα ἔχει τὸ νόημα τῆς εὐλογίας, κάθε ταπείνωση φέρνει ἐξύψωση. Καὶ τὸ ἀπίστευτο: ἐνῶ τὰ χεῖλη του ἀπὸ καιρὸ σὲ

καιρό ἀφρίζουν ἀπὸ τὴν ἐπιληψία, σηκώνεται γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ θεό, πού τοῦ ἔστειλε αὐτὴ τὴ δοκιμασία. Καὶ αὐτὴ ἡ δοκιμασία μέσα τοῦ προετοιμάζει μιὰ νέα ἡδονὴ γιὰ τὸ πάθος, γιὰ τὸν πόνο τῆς ζωῆς, μιὰ νέα δίψα γιὰ νέους στέφανους τοῦ μαρτυρίου. Ἔτσι, ὅλες οἱ συμφορές, οἱ πληγές τῆς ζωῆς του: ἡ Σιβηρία, ἡ Κατόργκα, ἡ ἐπιληψία, ἡ φτώχεια, τὸ χαρτοπαίγνιο, ἡ κραιπάλη, ὅλες αὐτὲς οἱ κρίσεις τῆς ὑπάρξεώς του, γονιμοποιοῦν τὴ μεγαλοφυΐα του. Καὶ τώρα, στὸ βλέμμα τοῦ Dostojewsky, ἡ ζωὴ του εἶναι μιὰ τραγωδία, εἶναι ἀπὸ ἀποψη ἠθικὴ μιὰ κατάκτηση ἀσύγκριτη, ἕνας θρίαμβος τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴ μοῖρα του, μιὰ μεταμόρφωση τῶν ἑξωτερικῶν δεδομένων τῆς ζωῆς σὲ μαγικὴ ἐσωτερικὴ δύναμη. Αὐτὴ εἶναι ἡ τέχνη του, πλημμυρισμένη ἀπὸ ζωὴ καὶ βίαιος, ὄχι ἀπλὸς καρπὸς αἰσθητικῶν ἀναζητήσεων ἐπὶ τοῦ κενοῦ τῆς ὁμορφιάς.

Καὶ εἶναι ἀπίστευτο, ὅτι, ἐνῶ τόσο ἄλλοι μεγάλοι πάσχοντες, ὅπως ὁ Beethoven, ὁ Byron, ὁ Rousseau παραπονιοῦνται κατὰ τῆς μοίρας τους, ὁ Dostojewsky ποτὲ δὲν παραπονέθηκε, ποτὲ δὲ βλαστήμησε, θεώρησε μᾶλλον πάντα τὴ μοῖρα του σὰν μιὰ εὐλογημένη κατάρα: ἡ ἀνάγκη τοῦ συγγραφέα γιὰ τὴν ἀνατομία τῆς προσωπικῆς του μοίρας, γιὰ τὴν ἀνάλυση τοῦ Ἐγὼ του, ἐδάμαζε τὸν πόνο τοῦ ἀνθρώπου· ὁ κίνδυνος, πού διαρκῶς τὸν ἀπειλοῦσε, ἔγινε τὸ μυστικὸ τὸ πιὸ βαθὺ τῆς τέχνης του. «Μιὰ τέχνη μυστηριώδης», λέει ὁ Zweig, «γεννήθηκε ἀπ' αὐτὴ τὴν κατάσταση». Καὶ μὲ τίς λέξεις «τέχνη μυστηριώδης» θὰ ἐννοήσουμε τὴν ἀγνωστὴ ἐκείνη ὡς τὴν ὠρα τέχνη, πού, στερημένη ἀπὸ κάλλος μορφῆς, προβάλλει τὸ κ ἄ λ λ ο ς τ ο ῦ ἔ σ ω τ ε ρ ι κ ο ῦ ρ ῖ γ ο υ ς, τὴ δόνηση τῆς ὑπαρξῆς, μὲ μιὰ λέξη τώρα, τὴν «οὐσία», στὴ θέση, τὴ δύναμη, τὴν ἀκτινοβολία τῆς «τεχνικῆς». Γιατὶ ἀληθινά, ἀπὸ ἕναν ἐσωτερικὸ σεισμὸ προαισθημάτων καὶ ἰλίγγου πηγάζει αὐτὴ ἡ ἔκσταση τοῦ Ἐγὼ, πού ξεχωρίζει τὸν Dostojewsky, ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους πεζογράφους τῶν αἰώνων. Αὐτός, μέσα σὲ μιὰ καταπληκτικὴ συντομία ἐπιληπτικοῦ χρόνου ὑφίσταται τὸ θάνατο τὸν πιὸ γεμάτο ἀπὸ τὴ ζωὴ, πού περισσεύει· καὶ αὐτὸ τὸ ἔξχειλο δευτερόλεπτο τοῦ φέρνει τὴ μέθη ἐκείνη τὴν πιὸ βαθειὰ τῆς ὑπαρξῆς του, τὸν παθολογικὸ παροξυσμὸ τοῦ αἰσθήματος, ὅτι ζῆ. Ὅταν τὸ σκότος καλύπτει τὴν ὄρασή του ἀπὸ τὸ «πάθος», ἡ ψυχὴ του δραπετεύει ἀπὸ τὸ σῶμα, ξεδιπλώνει τὰ φτερά της καὶ πετάει ψηλὰ καὶ τότε αὐτὸς αἰσθάνεται ἕνα ἄλλο φῶς, τὴ χάρη ἑνὸς ἄλλου κόσμου, ἕως ὅτου ξαναπέφτει πάλι στὴ χυδαιότητα τῆς ζωῆς, τῆς ἐδῶ —κάτω.

Αὐτὲς οἱ ἔκτακτες στιγμὲς τῆς ἀρρώστειας ὠδήγησαν τὸν Dostojewsky στὴν πληρότητα, σὲ μιὰ συγκέντρωση τοῦ ψυχικοῦ βίου ἀδύνατη γιὰ ἄλλους. Αὐτὲς οἱ στιγμὲς τῆς ἀρρώστειας τὸν ὠδήγησαν νὰ δοκιμάσῃ τίς μεσάζουσες ἐκείνες καταστάσεις ἀνάμεσα σὲ ζωὴ καὶ σὲ θάνατο, πού κανένας ἄλλος δὲν τίς περιέγραψε σὰν διχασμὸ τῆς προσωπικότητας. Οἱ περιπέτειες τῆς ἀρρώστειας του τὸν ὠδήγησαν στὸ ἀπόγειο τῆς τέχνης ἐκείνης, πού εἶναι ἡ δική του τέχνη, κατὰ τὴν ὁποία κατὰ τὴ φράση τοῦ Stendhal, ὁ λογοτέχνης φτάνει νὰ γνωρίσῃ «αἰσθήματα ἀνέκδοτα», ἀνέκδοτα γιὰ ἕναν κοινὸ ἄνθρωπο μὲ κοινὴ τὴν αἴσθησι τῶν πραγμάτων: πού δὲν ἔχει τίς ἀντινομίες τοῦ συναισθήματος, τὴν ἀρρωστὴ λεπτότητα ἀκοῆς, οὔτε τὸ διῶρο τῆς διπλῆς δράσης.

Μονάχα αὐτὴ ἡ πόλωση τῶν ψυχικῶν του δυνάμεων μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἐννοήσουμε τὸν Dostojewsky, σὰν ἕνα θῦμα τῆς διπλῆς ζωῆς καὶ σύγχρονα σὰν μιὰ φανατικὴ ἐπιβίωση τῆς μοίρας του, πού τραλλιάινεται νὰ ζῆ μέσα στὶς ἀντιφάσεις της: ἀντὶ νὰ συμβιβάσῃ, αὐτὸς σκάβει ἀνάμεσά τους ἕνα ρῆγμα, πού πάει ἀπὸ τὸν Οὐρανὸ στὴν Κόλαση. Ὁ Dostojewsky σὰν λογοτέχνης ἔτσι φανερώνεται σὰν μιὰ προσωποποιημένη ἀντίφαση ἢ πιὸ ἀνεπανάληπτη στὴν περιοχὴ τῆς Τέχνης καὶ τοῦ Ἀνθρώπου.

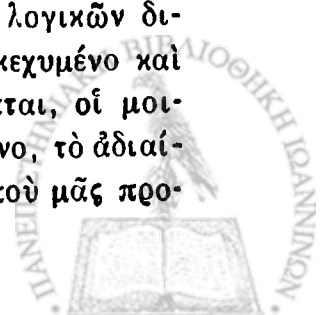
Καὶ ὅπως ζ ῆ τ ἄ π ἄ θ η τ ο υ καὶ τίς ἀντιφάσεις του ὁ Dostojewsky ἔτσι

ζῆ ἀκόμα τὶς ἀπότομες περιπέτειες τῆς τύχης, στὸ χαρτοπαίγνιο. Τίποτε δὲν προξενεῖ γι' αὐτὸν δευτέρη αἴσθηση τῆς ζωῆς, μιᾶς ζωῆς, συγκεντρωμένης μέσα σὲ λίγα κρίσιμα λεπτὰ τῆς ὥρας, τῆς στιγμῆς ὅπου περιμένει, ἂν θὰ βγεῖ «τὸ κόκκινο ἢ τὸ μαῦρο». Δὲν ἀρέσκεται στὶς σιγανὲς διαβαθμίσεις καὶ ἀποχρώσεις· προτιμᾷ τὸ παίγνιδι, ὅπου σὲ μιὰ μονάχα στιγμή ὅλα μποροῦν νὰ γκριμισθοῦν ἢ νὰ κερδηθοῦν. Θέλει σὲ κάθε περίπτωση νὰ ζῆ τὴν ἔνταση, σὰν τοὺς Καραμαζώφ, πού διψοῦν ἀρρωστημένα τὸν ἴλιγγο, τὴ θέληση νὰ βρεθοῦν στὴν κορυφὴ τοῦ πύργου καὶ νὰ σκύψουν πάνω ἀπὸ τὴν ἄβυσσο. «Σὲ ὅλη μου τὴ ζωὴ ἔχω ξεπεράσει τὰ ὅρια» ἔλεγε μὲ αὐτοϊκανοποίηση ὁ ἴδιος. Τὸ νὰ ξεπεράσει τὰ ὅρια, σ' αὐτὸ συνίσταται ὁ κίνδυνος τοῦ καλλιτέχνη καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ φραγμοὶ στὴ ζωὴ τῆς ψυχῆς, τὴν ἠθικὴ, τὴν κοινωνικὴ, δὲν τὸν συγκρατοῦν: καὶ ὅπως ὁ τρελλὸς τοῦ «Ἐγκλήματος καὶ τιμωρίας» Μαρμελάδωφ κλέβει τὶς κάλτσες τῆς γυναίκας του καὶ τὶς πουλάει γιὰ νὰ ἔχει οἰνόπνευμα, ἔτσι καὶ ὁ Dostojewsky κλέβει ἀπὸ τὴ γυναῖκα του χρήματα καὶ ἕνα φόρεμά της γιὰ νὰ παίξει στὴ ρουλέττα! Ἡ φιληδονία τῶσων προσώπων τῶν ἔργων του εἶναι δική του στὸ βάθος· ἀρέσκει, διότι ἐπιθυμεῖ νὰ γεννᾷ περιπτώσεις, ὅπου ἀντιτίθεται ἡ ἀθωότητα πρὸς τὴ διαφθορά.

Μὲ τὸν αἰσθησιασμό του ὁ Dostojewsky ξεπέρασε κάθε κανονικὸ μέτρο. Καὶ δὲ ζητάει ποτὲ νὰ πολεμήσει τὶς ἐσωτερικὲς του ἀντιθέσεις. Ἀντίθετα, ἐπιτρέπει στὰ ἐλαττώματά του τὴν ἀποχαλίνωση. Ἀγαπᾷ τὰ ἐλαττώματά του, τὴν ἀρρώστειά του, τὸ παίγνιδι καὶ τὴν ἡδονὴ ἀκόμα, διότι τὴ θεωρεῖ σὰν μιὰ μεταφυσικὴ τῆς σάρκας, πού δὲ χορταίνεται ποτέ. Δὲν ἀποβλέπει παρὰ στὴν ἔντονη ζωὴ, στὴν πληρότητα. Καὶ ἂν ἡ ζωὴ τοῦ Tolstoj, πού ἀναζητεῖ διαρκῶς ἀνήσυχος νὰ μάθει τί εἶναι τὸ καλὸ καὶ τί τὸ κακό, εἶναι μιὰ ζωὴ «ἠθικὴ», ὁ Dostojewsky θέλει μόνο νὰ ζήσει μιὰ ζωὴ ἐπικίνδυνη καὶ ἔντονη: ἡ ζωὴ του ἔτσι δὲν εἶναι πειὰ ἐργαστήριον ἠθικῆς, ὅπως τοῦ Tolstoj, ἀλλὰ ἕνα ἔργο τέχνης, μιὰ τραγωδία. Ὅλες οἱ κακὲς ὁρμὲς τῆς ζωῆς του εἶναι γι' αὐτὸν ἐρεθισμοὶ γιὰ νὰ ζήσει ἔντονότερα: λατρεύει τὰ ἐλαττώματά του ἐξαιτίας τῆς μεταμέλειας· τὴν ὑπεροψία του, ἐξαιτίας τῆς ταπείνωσης, πού θ' ἀκολουθήσει. Θέλει νὰ ζῆ πάντοτε τὰ ἀκραῖα αἰσθήματα, τὸ ἀπροσμέτρητο. Δὲ ζητάει νὰ ζήσει τὴ συμμόρφωση, τὸ μέτρο, τὸ κανονικὸ

Ἔτσι ζῆ σὲ ἔνταση καὶ τὴν ἐρωτικὴ ζωὴ: σὰν μέθη τῆς σάρκας, πού παραπαλεῖ ἀνάμεσα στὴ λάσπη καὶ τὰ διανοητικὰ της τέρατα τὰ πιὸ λεπτά, ὅπως ἡ ἀγάπη, ἡ συμπόνια, ἡ ἀδελφосύνη, τὰ δάκρυα: ὅλα αὐτὰ τὰ μυστηριώδη μύρα εἶναι δικά του, εἶναι μύρα τῆς ψυχῆς του, πού πρὶν ἦταν κτηνώδης παὶ ἐξαγριωμένη. Λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ πιστευθεῖ, ὅτι ὁ Dostojewsky ἦταν ἕνας παραλυμένος: ἀγαποῦσε τὴν ἡδονή, ὅπως ἀγαποῦσε ὅ,τι τὸν βασάνιζε, διότι καὶ τὰ δυὸ ὁδηγοῦσαν στὰ ἄκρα, σὲ μιὰ ἀκραία ζωὴ, τὴν ὁποία προτιμοῦσε νὰ ζῆ. Ἦθελε αὐτὸς πάντα νὰ ζῆ τὸ ταραγμένο ἔσχατα εἶναι του, νὰ αἰσθάνεται ἕναν κίνδυνο ἀνάμεσα στὴν ἀκραία πράξη καὶ τὴν ἀναζήτησιν τῆς διόρθωσής της μὲ τὴν μεταμέλεια. Ἦθελε νὰ αἰσθάνεται διαρκῶς τὴν ἐπαφὴ τῶν ἀντινομῶν μέσα του, ἀνάμεσα στὸ βοῦρκο τῆς ἡδονῆς καὶ τὴν ἀγνότητα, ἀνάμεσα στὴν εὐχαρίστηση καὶ τὸν πόνο. Ἡ αὐτοεγκατάλειψη, ἡ ἐγκατάλειψη στὴ μοῖρα τῆς ζωῆς, ἡ ἀποφυγὴ κάθε ἀντίστασης, ὁ amor fati δηλ. ὁ ἔρωτας τοῦ μοιραίου, εἶναι μοναδικὸ μυστικὸ τοῦ Dostojewsky. Ποτὲ δὲ ζητοῦσε ἀπὸ τὴ ζωὴ ἐπιείκεια, τὴν ἠθελε πάντα πιὸ συγκεντρωμένη καὶ ἔντονη.

Εἶναι ἕνα πρόσωπο δαιμονιακό: σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν ἀναζήτησιν λογικῶν διευκρινίσεων καὶ τακτοποιήσεων στὴ ζωὴ, αὐτὸς προτιμοῦσε τὸν συγκεχυμένο καὶ ἀντιφατικὸ ἀνθρώπο, τὸν ἐνιαῖο, ὅπως οἱ ποιηταί, οἱ μυστικοί, οἱ ὄπται, οἱ μοιραῖοι: ὑπάρχει λοιπὸν σ' αὐτὴν τὴν τιτανικὴ ὑπαρξιν κάτι τὸ πρωτόγονο, τὸ ἀδίαρητο, τὸ ἠρωϊκό. Ὁ ἀνθρώπος του εἶναι ὁ πρωταρχικὸς ἀνθρώπος, πού μᾶς προ-

καλεῖ σύγχρονα τὴν ἀγωνία, ὅταν μαντεύουμε στὰ πεπρωμένα του τὰ πεπρωμένα τῶν ἀνθρώπων ὅλου τοῦ κόσμου.

Μέσα ἀπ' αὐτὰ τὰ ἐσωτερικὰ ῥίγη περνᾷ τὸ τραγικὸ ὄμορφο, ἀλλὰ βαθιὰ συγκλονιστικὸ κάλλος τῶν ἔργων τοῦ Dostojewsky.

ΕΣΩΤΕΡΗ ΑΛΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΟΜΟΡΦΙΑ. Μελετήσαμε ἤδη τὶς ποικίλες ἐμφανίσεις τοῦ «ὠραίου». Πρῶτα ἀντικρύσαμε σὰν μορφή καὶ σὰν ἔκφραση (ἱστορία ψυχῆς) τὸ αἰσθητικὰ καὶ ἀνθρώπινα ὠραῖο. Εἶδαμε, ἀκόμα τὸ Ὁραῖο, στὴν προβολὴ τῶν ἀξιῶν τοῦ εὐχάριστου καὶ χρήσιμου, τοῦ ἀληθινοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ. Στὶς πτυχές τῆς συλλοῆς μας αὐτῆς φάνηκε, ἀναδείχθηκε, ἔλαμψε κατὰ καιροὺς ἡ ἰδέα, ὅτι τὸ Ὁραῖο δὲν εἶναι μόνο ἓνα δεδομένο μορφῆς καὶ μιὰ στάση ψυχῆς, ἢ μιὰ στιγμή, ποὺ λάμπει μέσ' ἀπ' τὶς Ἀξίες. Πάνω στὸ τελευταῖο αὐτὸ σημεῖο θὰ σταθοῦμε σήμερον προσεκτικὰ, γιὰ νὰ ἐκτιμήσουμε μιὰ νέα, τὴν πιὸ σημαντικὴ, κατὰ τὴ γνώμη μας, ἐκδήλωση τοῦ Ὁραίου, ποὺ εἶναι τὸ πνευματικὸ κάλλος.

Πρόκειται πάντοτε γιὰ τὸ κάλλος ἐκεῖνο τὸ κρυμμένο στὰ βαθιὰ ἐνὸς λογοτεχνήματος, ποιητικοῦ ἢ πεζοῦ, καὶ ποὺ μόνο τὰ γυμνασμένα μυαλὰ μποροῦν νὰ τὸ ἀποκρυπτογραφήσουν. Δὲ θὰ συμπίπτει αὐτὸ κατὰ κανέναν τρόπο μὲ ὅ,τι ἐκδηλώνουν οἱ σαφεῖς περιγραμμένες «ιδέες», μὲ τὸ «κάλλος τῶν ιδεῶν», ἀλλὰ θὰ προκύπτει ἀπ' ὅ,τι ὑποτρέμει σὰν ἓνας διάχυτος πνευματικὸς ὑπαινιγμός, ποὺ φανερῶνεται ἐνῶ κρύβεται καὶ ποὺ μέσ' ἀπὸ τὸ παιγνίδι αὐτὸ προκαλεῖ τὴ δική μας συμμετοχὴ στὰ πράγματα· στὰ πράγματα, ποὺ δείχνουν τελικὰ, κατὰ ἓναν τρόπο σὰν πραγματικότητα, ποὺ συλλογιέται τὸν ἑαυτὸ της.

Ὁ Romano Guardini, ἓνας σημαντικὸς σύγχρονος θεολόγος, εἶναι φυσικὸ νὰ ἔχει σταματήσει τὴν εὐαισθησία του σ' αὐτὴν τὴν «πνευματικὴ» ἀντίληψη τοῦ κάλλους ποὺ ὑπέρχεται τῆς μορφῆς. Ὁ Guardini ξεκινώντας ἀπ' τὴν ἀκτινοβολία τοῦ ἀσύγκριτου πνεύματος τοῦ Ἰησοῦ, τὴν ἀκατάλυτη μέσα στοὺς αἰῶνες, ἔγραψε στὸ βιβλίον του «Ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς λειτουργίας», ὑπέροχες σελίδες γιὰ τὴν ὑπεροχὴ τοῦ πνευματικοῦ ἀπέναντι στὴν εἰδωλολατρικὴ τοῦ μορφικοῦ κάλλους. Καὶ ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτὸ ξεκινώντας ἀναζήτησε τὶς ἴδιες ἀναλογίες ὑπεροχῆς τῆς πνευματικῆς ἀκτινοβολίας ἀπέναντι στὸ καλλιτεχνικὸ θέλημα ποὺ τὸ δοξολόγησε ἡ τέχνη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Ὅλοι οἱ αἰῶνες μαρτυροῦν ἀκόμη, ὅτι τὸ κάλλος τῶν ἀναλογιῶν, ὅταν ἐφτασε πειὰ στὴν ἀνυπέρβλητη κορυφαία ἔκφρασή του μὲ τὴν ἀρχαία πλαστικὴ, ξεπεράσθηκε ἀπὸ τὸ πνευματικὸ, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν ἐσώτερη ἀπαίτηση κάθε χριστιανικῆς καρδιάς. Ἡ ἀπαίτηση αὐτὴ ἐκδηλώθηκε στὰ πνευματικὰ ἔργα ὅλων τῶν μεταχριστιανικῶν ἐποχῶν, ἔργα ποὺ δείχνουν μιὰ ἐσωτερικὴ ζωὴ, μιὰ ἀνησυχία καὶ ἓναν πλοῦτο ἐσωτερικὸ τέτοιο, ποὺ ζήτησε καὶ ζητᾷ κάθε γνήσιος χριστιανισμός, βαθιὰ ἐννοημένος.

Ὁ Guardini στέκεται βαθὺς καὶ συχνὰ ἀποκαλυπτικὸς στὶς ἀπόψεις του γιὰ τὴν ὑπεροχὴ τοῦ κάλλους τῆς οὐσίας ἀπέναντι σ' ἐκεῖνο τῆς μορφῆς. Ἔτσι, παρατηρεῖ, ὅτι πιὸ δυνατὸς ἐκτελεστής ἐνὸς γλυπτικοῦ ἔργου θὰ μείνει ἀπλὸς ἐκτελεστής δυνατὸς, ἂν δὲν ὑπῆρχε κάτι, ποὺ κεῖται πιὸ βαθιὰ καὶ πιὸ πέρα ἀπὸ τὴ δεξιότητά του, μιὰ βαθύτερη πίστη, ἓνα ἰδανικόν, ποὺ τὸν ἔχει ἐμπνεύσει. Πρέπει νὰ ὑπῆρχε πάντα κάτι πιὸ δυνατὸ, ποὺ θὰ στέκεται μπροστὰ στὰ μάτια τῆς ψυχῆς του σὰν ἓνα ὄνειρο, ποὺ ζητᾷ τὴν πραγματοποίησή του, μὲ τὴν προϋπόθεση, ὅτι ξεκινᾷ γιὰ τὴν ἐνσάρκωση μιᾶς ἐμπνευσης, ἐνὸς βαθιοῦ πόθου πνευματικοῦ, ὁ καλλιτέχνης δὲ θὰ σταματήσει στὴ μορφή, ἀλλὰ θὰ θελήσει νὰ τῆς δώσει καὶ κάτι ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸν τοῦ κόσμου, τὸν παλμῶδη, τὸν ἀνήσυχον, τὸν μετάρσιο.

Αὐτὸ τὸ ἔργο θὰ ἔχει τότε μιὰ κεντρικὴ πηγὴ, ποὺ θὰ εἶναι ἡ βαθύτερη ἐνόησή του καὶ μιὰ ἀσύγκριτη ἀπλότητα ἐκφραστικῶν μέσων, ποὺ θὰ λείπει μόνον

αυτό που πρέπει να λεχθεί, μιὰ «ὀλιγάρχεια». Ὅταν ἔτσι ἐρμηνεύεται καὶ ἐκδηλώνεται ἐκεῖνο, που πρέπει, τότε λαμβάνεται καὶ χρησιμοποιεῖται μόνο τὸ ἀπολύτως ἀναγκαῖο ποσοστὸ μορφῆς (1).

Τὴν ἰδέα αὐτὴ τῆς ἀπλῆς καὶ ἀπέριττης παρουσίας τοῦ κάλλους, ὥστε νὰ προβάλλει δυνατὴ ὑπὸ τὸν φωτεινὸ του ἀπλὸ μανδύα ἢ οὐσιαστικὴ ὁμορφιά, που δὲ θὰ βρῆται σὲ ἀνταγωνισμὸ μὲ τὸ κάλλος τῆς μορφῆς, πραγματεύθηκα καὶ ἐγὼ σὲ σειρά δοκιμιακῶν μου σκέψεων ἀπὸ τὰ 1955 ἕως σήμερα. Ἐφθασα μάλιστα ὡς τὸ σημεῖο νὰ ἀρνηθῶ καὶ αὐτὸν τὸν ἀχνώδη μανδύα τῆς «ὁμορφιάς», σὲ ἔργα, ὅπου λάμπει ἀφ' ἑαυτοῦ ἕνα πνευματικὸ κάλλος. Εἶχα ὑπόψη μου τὰ μεγάλα παραδείγματα τοῦ Ἰώβ, τοῦ Shakespeare, τοῦ Dostojewsky, γιὰ τοὺς ὁποίους προέχει τοῦτο, ὅπως συζητεῖ μαζί μας σήμερα καὶ ὁ R. Guardini, δηλ. «νὰ πεῖ κανεὶς ἐκεῖνο, που πρέπει». Ὑπὸ τὴν ἐννοια αὐτὴ τοῦ πρέποντος θὰ ἐννοήσουμε τὸ ἀπαραίτητο, τὸ οὐσιαστικὸ στοιχεῖο τοῦ κάθε θέματος. Τότε μόνο τίποτε δὲ θὰ περισσεύει. Ὅλα θὰ μιλοῦν γιὰ κάτι. Κάθε ἦχος, κάθε λέξη, κάθε σχέδιο ἢ χρῶμα που θὰ ἀποθέτουμε, γιὰ νὰ ἐκφράσουμε ὅ,τι νομίζαμε ἀναγκαῖο νὰ ἐκφράσουμε, ὅλα αὐτὰ τὰ ἀπαραίτητα, θὰ συνιστοῦν ἕνα σύνολο χωρὶς περιττολογίες, ἀλλὰ καὶ χωρὶς χάσματα. Κ' ἔτσι θὰ ἔχουμε μπροστὰ μας ἕνα στέρεο ὁλοκλήρωμα, που θὰ συμπίπτει μὲ τὴν ἀναγκαῖα ἐκφραση τῆς ἐσωτερικῆς μας ζωῆς. Καὶ τὸ ὁλοκλήρωμα αὐτὸ ὁρώμενο ἐξωτερικά, θὰ εἶναι ἡ ὁμορφιά. Ἡ ὁμορφιά θὰ εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ λάμψη τῆς περιεχομένης «ἀλήθειας»: pulchritudo est splendor veritatis, ὑπενθυμίζει ὁ R. Guardini.

Ἐπαναλαμβάνουμε τώρα, ὅτι γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἐκδηλωθεῖ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια σὰν ὁμορφιά, πρέπει νὰ ἔχει πληρότητα. Καὶ γιὰ νὰ ὑπάρχει πληρότητα, που θὰ ἀποκαλυφθεῖ σὰν ὁμορφιά μπροστὰ μας «ἀναγκαῖο νὰ ὑπάρχει πρωταρχικά κάτι που νὰ μπορεῖ νὰ ἀποκαλυφθεῖ: μιὰ οὐσιώδης ἀλήθεια». Αὐτὴ τὴν οὐσιώδη ἀλήθεια, ἡ ὁποία ἐπιδιώκει τὴν αὐτοαποκάλυψή της μέσ' ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ της καὶ τὴν ἴδια της λάμψη, αὐτὴ ὀνόμασα ἐγὼ ἄλλοτε «οὐσία» καὶ εἶναι ἕνα οὐσιαστικὸ, ἕνα πνευματικὸ βίωμα. Τὸ πρωτεῦον λοιπὸν στοιχεῖο, τὸ λέει ὁ Guardini τώρα, «δὲν εἶναι ἡ ὁμορφιά, ἀλλὰ ἡ ἀλήθεια». Τὴν εἶχα ὀνομάσει «οὐσία» τῶν πραγμάτων, που λάμπει ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ της. Σήμερα βρῆσκω, ὅτι ὁ Guardini δὲ λαλεῖ διαφορετικὰ γράφοντας: «Ἡ ὁμορφιά εἶναι ἡ χαρούμενη λάμψη, που ἀστράφτει μπροστὰ στὰ μάτια μας, ὅταν ὁ θεὸς ἐπιτρέπει, σὲ μιὰ εὐνοϊκῆ ὥρα, νὰ ἀποκαλυφθεῖ στὰ βλέμματά μας ἡ κρυμμένη ἀλήθεια, ὅταν ἡ ἐξωτερικὴ εἰκόνα εἶναι πραγματικὰ κι ἀπ' ὅλες τὶς ἀπόψεις ὁλοκληρωτικὴ καὶ καθάρια ἐκφραση τοῦ ἐσωτερικοῦ».

Καὶ ἂν, γιὰ μιὰ στιγμὴ, σταματήσουμε νὰ κάνουμε χρῆση τοῦ ὄρου «ἀλήθεια» καὶ ἐπαναφέρουμε στὴ θέση του τὸν παλιὸ δικό μου ὄρο «οὐσία», θὰ συμφωνήσουμε ὁλότελα μὲ τὸν Guardini, ὅταν γράφει ὅτι «δὲ συλλαμβάνει κινεῖς τὴν οὐσία τοῦ ὄραίου, παρὰ μόνο, ἂν τιμήσει μέσα στὸ ὄραιο τὴ λάμψη τοῦ οὐσιαστικοῦ».

Καὶ σὰν νὰ ἐπρομάντευσε ὁ Guardini, ὅτι ἕνας λαὸς Μεσογειακὸς θὰ ἀντιδράσει στὴν ἀνατροπὴ τῆς παραδομένης προτεραιότητος τοῦ ὄραίου, μὲ τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς προτεραιότητος τοῦ οὐσιαστικοῦ, γράφει:

«Ἀλλὰ ὑπάρχουν φύσεις, που δοκιμάζουν ἐπικίνδυνα νὰ θέσουν τὸ ὄραιο πρὶν ἀπὸ τὸ Ἀληθινὸ (δηλ. τὸ Οὐσιαστικὸ) ἢ ἀκόμη νὰ τὸ χωρίσουν ὁλότελα ἀπ' αὐτό, νὰ ἀποσπᾶσουν τὴν τελειότητα τῆς μορφῆς ἀπὸ τὸ περιεχόμενο.

«Εἶναι ὁ κίνδυνος τῆς αἰσθητικῆς ἀντίληψης τῆς ζωῆς. Ἐτσι ὅ,τι μένει γιὰ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς «αἰσθητικῆς» αὐτῆς ἀντίληψης τῆς ζωῆς εἶναι ἀπλῶς ἕνα «οἰκοδόμημα σχημάτων», μιὰ «ἀντανάκλαση χωρὶς φλόγα», «μιὰ

1. Βλ. R. Guardini «Οὐσία καὶ μορφή στὴν τέχνη», περιοδ. «Ἀκτίνες», Ἰαν. 1958.

πράξη, πού μέσα της δὲ ζῆ πειὰ καμμιὰ δύναμη».

Καὶ ἀκόμη πιὸ βαθιὰ προχωρεῖ ὁ Guardini λέγοντας: «Ὁ αἰσθητικὸς χάνει κάθε ἔννοια τοῦ πραγματικοῦ μεγαλείου, τοῦ βάθους τοῦ ἔργου. Δὲν καταλαβαίνει πειὰ, ὅτι ἡ οὐσία εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς ὁμορφιάς. Ὅποιος θέλει νὰ γευθεῖ τὴ δευτέρα ἄγνοώντας τὴν πρώτη, ἐκπορνεύει τὴν τέχνη καὶ μεταβάλλει τὸ ἐξάισιο παιγνίδι τῆς στῆν πιὸ κούφια διασκέδαση. Σὲ κάθε ἀληθινῇ, σὲ κάθε μεγάλη καλλιτεχνικὴ δημιουργία ὑπάρχει ὁ ἠρωϊσμός ὁ ἀναγκαῖος γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ ἠρωϊσμός, πού χρειάζεται, γιὰ νὰ κατακτηθεῖ (ὑστερ' ἀπὸ μέγαν ἀγῶνα) ἡ εἰλικρινὴς ἔκφραση, πού μέσα της ἡ ἐσωτερικὴ αὐτὴ ζωὴ θὰ βρεῖ τὴν ἀπελευθέρωσή της....

Ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ ἔδωσε μαρτυρία γιὰ τὴν οὐσιαστικὴ ἀποστολή, πού κρυβόταν στὸ βάθος τοῦ εἶναι της. Ὅλα αὐτὰ γιὰ τὸν esthète γίνονται μιὰ κούφια διασκέδαση.

Καὶ νὰ σκεφθεῖ κανεὶς, ἔπειτ' ἀπὸ τὰ ἀποκαλυπτικὰ τοῦ βαθυτέρου νοήματος τοῦ ὠραίου αὐτὰ λόγια, ἕνας ποιητῆς ἔγραψε—ἀπὸ ἄγνοια ἢ ἀπὸ πείσμα ἔπεσε στὸν γκρεμό:—ὅτι «ἡ οὐσία τῆς ποίησις εἶναι ἡ μορφὴ».

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ.

Ἡ Λογοτεχνία εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ὠραῖες τέχνες.

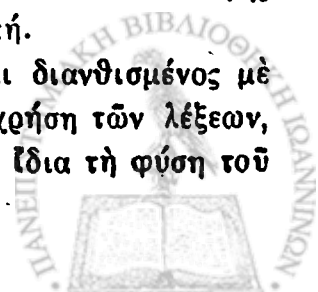
Ἡ τέχνη γενικὰ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀρχέγονης ὁρμῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ ὠραῖο, πού θὰ εἶναι ὠραῖες ἀναλογίες καὶ ἐπιφάνειες, γιὰ νὰ εἶναι, τελικὰ, τὸ σύμβολο μιᾶς βαθύτερης ἀναζήτησης καὶ σημασίας. Τὸ σύστημα τῶν Τεχνῶν περιλαμβάνει τὶς εἰκαστικὰς δηλ. τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, τὴν γλυπτικὴν, τὸ σχέδιο καὶ τὴ ζωγραφικὴν, τὴν τέχνη τῶν ἡχῶν δηλ. τῆς μουσικῆς τὴν τέχνη τοῦ Λόγου δηλ. τὴ Λογοτεχνία, πού ἐκδηλώνεται σὲ μορφὴ ποίησης καὶ σὲ μορφὴ πεζογραφικῆς. Ὁ χορὸς ἐξ ἄλλου εἶναι προῖον τῆς τέχνης τῶν κινήσεων ἐνῶ ἡ τέχνη τῶν χειρονομιῶν μᾶς δίδει τὴν ἀκροβασία, τὴν ξιφομαχία, τὶς φιλοφρονητικὰς κινήσεις. Τέλος, ὁ κινηματογράφος εἶναι μιὰ τέχνη, σὰν ἀποτέλεσμα κανονισμένης διαδοχῆς τῶν κινήσεων.

Ὅλες αὐτὲς οἱ τέχνες εἶναι δυνατὸ νὰ μείνουν στὸ στάδιο μιᾶς φτωχῆς προσφορᾶς ἢ νὰ ἀναδειχθοῦν σὲ περιοχές, ὅπου πέρ' ἀπὸ τοὺς ὄρους, πού δημιουργοῦν τὸ αἶσθημα τοῦ ὠραίου, μᾶς δίνουν μιὰ βαθύτερη πνευματικὴ δικαίωση τῆς παρουσίας τους. Ἔτσι ἡ τέχνη τοῦ λόγου μπορεῖ νὰ πρωτοεμφανίζεται σὰν δεξιότητιὰ μὲ ὑλικὸ τὶς λέξεις, ἀλλὰ τελικὰ νὰ ἀποδειχθεῖ σὰν χώρος, ὅπου ὁ ἀνθρώπος μπορεῖ νὰ ἀποθέσει τὸν βαθύτερο καὶ ὑποσχετικώτερο ἑαυτό του.

Λοιπόν, ἡ τέχνη τοῦ Λόγου εἶναι κατ' ἀρχὴν τῶν λέξεων. Ἡ λέξη—καὶ μὲ τὸν ὄρο αὐτὸν δὲν ἐννοοῦμε γραμματικὰ τὸ ἀρθρωμένο λεκτικὸ μόριο, πού περιέχει ἕνα νόημα, ἀλλὰ μιὰ λεκτικὴ ἔκφραση—εἶναι τὸ ἀπλούστερο στοιχεῖο τοῦ λόγου. Κατ' ἀρχὴν ἡ λέξη, ζεχωριστὰ λαμβανόμενη, δὲν ἐκφράζει ἕνα ὁλόκληρο διανόημα ἢ ἕνα πλήρες συναίσθημα, περιορίζεται νὰ ἐκτελεῖ μιὰ γραμματικὴ λειτουργία: ἡ εἰδικὴ συνάρτηση λέξεων σὲ μιὰ ἔκφραση, μόνη αὐτὴ εἶναι τὸ πραγματικὸ χύτταρο τοῦ λόγου. Μιὰ «ἔκφραση», λοιπόν, περιέχει ἕνα πλήρες διανόημα καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ θερμαίνεται ἀπὸ ἕνα συναίσθημα.

Ἀλλὰ πέρ' ἀπ' αὐτὸ ἡ ἔκφραση πρέπει νὰ λείπει ἐκεῖνο, πού θέλει νὰ πεῖ καὶ μόνον αὐτό: νὰ εἶναι καθαρὴ ἀπὸ ξένα στοιχεῖα, πού θὰ θόλωναν αὐτό, πού θέλει νὰ δώσει. Ἄλλο ζήτημα, ἂν μιὰ ἔκφραση θὰ παραμείνει κλασσικὰ διαυγῆς καὶ καθαῖα ἢ μουσικὰ ἀόριστη, ὅπως τὴ θέλει ἡ ρομαντικὴ ροπή.

Πέρ' ἀπὸ τὴ λεκτικὴ ἔκφραση ὁ ἀνθρώπινος λόγος φέρεται διανθισμένος μὲ τροποὺς καὶ σχήματα. Σχήματα καὶ τρόποι εἶναι ἡ χρῆσις τῶν λέξεων, πέρ' ἀπὸ τὴν κανονικότητα καὶ τὴν κυριολεξία τους. Ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ φύση τοῦ

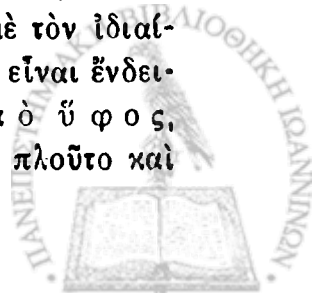

άνθρωπινου λόγου, πηγάζει μιὰ τέτοια χρήση, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆ συνειδητῆ ἀπόφαση, ὅταν ἐκεῖνος ποὺ μιλάει ἢ ἐκεῖνος ποὺ γράφει, θέλει νὰ δώσει χ ρ ῶ μ α ἰδιαίτερο στὰ λεγόμενά του. Οἱ τρόποι καὶ τὰ σχήματα ἀποτελοῦν τὸ ἰδιαίτερο καὶ ἐντυπωτικὸ ἄρσεν τὸ «χρῶμα» τοῦ λόγου. Ἔτσι λοιπὸν ἀνάμεσα στοὺς τ ρ ὀ π ο υ ς θ' ἀναφέρουμε τὴ μεταφορὰ, ὅταν ἡ σημασία μιᾶς λέξης εὐρύνεται (π.χ. λέμε: φύλλο δέντρου, ἀλλὰ ἔπειτα καὶ φύλλο χαρτιοῦ) ἢ στενεύει (π.χ. λέγοντας πόλη: ἐννοοῦμε εἰδικὰ τὴν Κωνσταντινούπολη) ἢ ἡ σημασία φθείρεται (π.χ. ἄνθρωπος εὐήθης—ποὺ θὰ πεῖ μὲ καλὸ ἦθος, ἀλλὰ ἔπειτα καὶ ὁ μωρός). Θ' ἀναφέρουμε ἄλλους τρόπους: τὴ λιτότητα (π.χ. ὄχι ἄσχημα σημαίνει: πολὺ καλά) τὴν εἰ ρ ω ν εἶ α (ποὺ ἐκδηλώνεται σὰν ἄ σ τ ε ἰ ο ἄκακο, σὰν κακὸς χ λ ε υ α σ μ ὀ ς, σὰν δηκτικὴ ἢ διορθωτικὴ σ ἄ τ ι ρ α), Καὶ ἀνάμεσα στὰ κυρίως «σχήματα» θὰ θυμηθοῦμε τὴν ἔ λ λ ε ι ψ η (δηλ. τὴν ἔκφραση, ποὺ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ κάποια συμπλήρωση γιὰ νὰ νοηθεῖ μὲ πληρότητα,—καὶ ἡ ἔλλειψη εἰδικὰ χαρακτηρίζει τὸν ὑπερρεαλιστικὸ ποιητικὸ λόγο) καὶ δὲν θὰ λησμονήσουμε τὸν πλεονασμὸ. Ὁ π λ ε ο ν α σ μ ὀ ς, ὡς φραστικὸ σχῆμα εἶναι νόμιμος, ὅμως ὅταν ἀναφέρεται σ' ἓνα περισσιο ξεχείλισμα πέρα ἀπ' τὸ προεπόμενον «μέτρο», ἀποτελεῖ μειονέκτημα. Τέλος, ὁ ὑ π α ι ν ι γ μ ὀ ς ἀποτελεῖ μιὰ πολὺ ὑποβλητικὴ τοποθέτηση τοῦ λόγου, γιὰτὶ κάθε στιγμὴ ἀναγκάζουμαι τὸν ἀναγνώστη νὰ σ υ μ μ ε τ ἔ χ ε ι στὴ δημιουργία καὶ νὰ προσθέτει μὲ τὶς δυνάμεις τῆς ἴδιας του προσωπικότητος ἐκεῖνο, ποὺ λείπει. Στὴ σύγχρονη ποίηση, ἡ ὁποία ξεπέρασε τὸ στάδιο τῆς ὑπερρεαλιστικῆς «ἔλλειψης» σημαντικὸ ρόλο παίζει ἡ ὑπαινικτικὴ ἔκφραση.

Ἐπὶ τούτοις ὅμως καὶ πολλὰ σχήματα καθαρῶς ρ η τ ο ρ ι κ ἄ λεγόμενα, στὰ ὁποῖα οἱ ῥήτορες κυρίως ἀρέσκονταν, γιὰ νὰ ἀποβεῖ ὁ λόγος τοὺς πιὸ φανταχτερός. Σήμερον ἔχει παραμερισθῆ τελείως ἡ ρητορικὴ ἐπιτήδευση χρώματος στὸ λόγο καὶ ἐπιζητεῖται ἓνας λόγος, ποὺ φέρνει ἓνα χρῶμα πολὺ φυσικὸ καὶ πολὺ ἀπλό.

Ἐὰν λοιπὸν ἔχουμε προστά μας ἓνα κείμενον χαρακτηρισμένον ἀπὸ λεκτικὴ καθαρότητα καὶ χρωματισμένη ἔντονη ἢ ἀπλὰ ἔκφραση, αὐτὸς οἱ δυὸ προϋποθέσεις δὲν θὰ ποῦμε, ὅτι ἀρκοῦν γιὰ νὰ στηριχθῆ ἡ τ ἔ χ ν η τ ο ὕ λ ὀ γ ο υ, ὥστε νὰ μᾶς δώσει ἓνα λ ο γ ο τ ἔ χ ν η μ α. Γιὰ νὰ ἀναστηθεῖ ζωντανὸν προστά μας ἓνα «λογοτέχνημα», αὐτὸ πρῶτιστα πρέπει νὰ ἔχει μιὰ προσωπικὴ καλλιτεχνικὴ παρουσία, δηλ. ἓνα ὕ φ ο ς. Τὸ ὕφος εἶναι ὁ ἄνθρωπος, εἶπε ὁ Buffon. Ἄν διαβάσουμε κείμενα διαφόρων σημαντικῶν λογοτεχνῶν, θὰ ἀντιληφθοῦμε, ὅτι ἔχουν ποιότητα διαφορετικὴ. Καὶ ἂν ἀκόμα οἱ ἰδέες καὶ τὰ συναισθήματα ἦσαν τὰ ἴδια, μιὰ ἰδιαίτερη πνοὴ καὶ ἓνας ἰδιαίτερος τόνος διακρίνονται, ποὺ δὲν ἤχοῦν μὲ τὸν ἴδιον τρόπο: αὐτὰ ἐδῶ τὰ κείμενα ἀναδίδουν μιὰ εὐγένεια ἢ λεπτότητα ἢ χάρη ἢ ἁρμονικότητα ποὺ θέλγουν καὶ λικνίζουν ἄλλα, ἀναδίδουν τὴν αἴσθησιν τῆς δυνάμεως, τῆς ὁρμῆς ποὺ ἀφυπνίζει ὅλες μας τὶς δυνάμεις.

Καὶ ὅπως τὰ κείμενα, ἔτσι καὶ τὰ ἔθνη καὶ οἱ ἐποχὲς καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔχουν συχνὰ τὴ δική τους π ρ ο σ ω π ι κ ἢ ἀπήχηση, τὸ δικό τους ὕφος, δηλ. τὸν ἰδιαίτερον τρόπο νὰ προσλαμβάνουν καὶ νὰ ἐκφράζουν τὶς σκέψεις καὶ τὰ συναισθήματά τους. Καὶ γιὰτὶ οἱ μέτριοι καλλιτέχνες δὲν παρουσιάζουν αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴν ἰδιαιτερότητα, γιὰτὶ εἶναι ὁ μ ο ι ο ι μεταξὺ τους; Διότι ἀκριβῶς εἶναι μέτριοι: ὁ ἰδιαίτερος χαρακτῆρας τῆς μετριότητος βρῖσκεται στὴν ὁμοιογένεια, στοὺς κοινούς τόπους τῶν συναισθημάτων καὶ τῶν σκέψεων καὶ τῶν ὀνείρων ἀκόμη· στὴν ἔλλειψη προσωπικοῦ ἀναγνωριστικοῦ τόνου. Σὲ κάθε ἐποχὴ ὑπάρχει ὁ κοινὸς τόπος, τὸν ὁποῖο ἀναπνέουν οἱ μέτριοι, ὑπάρχουν ὅμως καὶ τὰ τ α λ ἔ ν τ α μὲ τὸν ἰδιαίτερον ἀναγνωριστικὸν τόνον καὶ τὸ χρῶμα τους. Ἡ ἀπλή δεξιότητις δὲν εἶναι ἔνδειξη, ποὺ φανερώνει μιὰ ἰδιαίτερη προσωπικότητα—τὸ π ρ ο σ ω π ι κ ὸ ὕ φ ο ς, ὁ τόνος, εἶναι ἀπηχῆσεις μιᾶς ψυχῆς μὲ ἰδιαίτερον καὶ ἀπαραλλήλιστο πλοῦτον καὶ

δύναμη να μᾶς παρασύρουν μακριά, όσο γίνεται πιό μακριά ἀπὸ τὸν ἀρχικὸ ἑαυτό μας. Αὐτὸ τὸ προσωπικὸ ὕφος δὲν ἀποκτᾶται, ὅπως ἡ ἀπλή ἔστω καὶ φανταχτερὴ δεξιότηχία μπορεῖ νὰ ἀποκτηθεῖ. Αὐτό, προβάλλει αὐθόρμητα μαζί με τὴν προσωπικότητα, πὺ λίγα μόνον χρωστᾶει στὰ ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτό της στοιχεῖα.

Ὁ ἄνθρωπος, πὺ καταρχὴ ἔχει ταλέντο καὶ ἔχει προσωπικότητα, μπορεῖ μόνον νὰ τὴν τονώσει μετὴ μόρφωση, νὰ τῆς δώσει περισσότερο πλοῦτο.

Ἰδιαίτερη προσοχὴ δίνει ὁ Ch. Lalo στὴν ἔκφραση τῆς προσωπικότητας διὰ μέσου τοῦ λογοτεχνήματος. Καὶ εἶναι κάπως ἀναπάντεχο, καὶ μάλιστα γιὰ πολλούς, αὐτὸ πὺ μᾶς λέει γιὰ τὴν ἀξία ἑνὸς λογοτεχνήματος: «Ἐνα λογοτέχνημα ἔχει ἀξίαν ἐν τῷ μέτρῳ καθ' ὃ, ὠραῖον ἢ ἀσχημόν, ἐκφράζει μίαν προσωπικότητα ἢ ἕνα πολιτισμόν, καὶ ὄχι ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ τυπικοῦ του κάλλους!» Καὶ ἀλλοῦ: «Ἐν ἔργον τέχνης ὀφείλει νὰ εἶναι ἔκφρασις τῆς προσωπικότητος τοῦ δημιουργοῦ καὶ ὅσον προσωπικώτερον τόσον ὠραιότερον».

Ἀπὸ τίς δυὸ αὐτὲς περικοπὲς ἀντιλαμβανόμεσθε, ὅτι ὁ μεγάλος αὐτὸς αἰσθητικὸς, ἂν μελετᾷ τὸ ἔργο τέχνης, δὲν δίνει ὅμως σ' ἕνα λογοτέχνημα τὸ προβάδιμα στὰ φορμαλιστικά του στοιχεῖα, στὴν ὁμορφιά του. Καὶ προσθέτει ὁ ἴδιος: «Τὸ κάλλος εἶναι πάντοτε ἡ ἔκφραση τῆς προσωπικότητος σὲ ὅ,τι ἰδιαίτερο καὶ βαθύτερο ἔχει ἀλλ' αὐθαιρέτως ἢ ἀξία ταυτίζεται μετὴν αἰσθητικότητα σ' ἕνα ἔργο: ἡ τέτοια καθιερωμένη ἀξίωση δὲν εἶναι ἴσως, παρὰ πρόληψις διατηρουμένη ἐκ ματαιότητος πολλῶν καλλιτεχνῶν». Λοιπὸν, μόνον ἕνας καλλιτέχνης θὰ μπορούσε νὰ ἐπαναλάβει σὰν ἀπήχηση: «Στὴν ποίηση, τὸ κάλλος εἶναι ἡ μορφή». Δύσκολα ἕνας ἄλλος θὰ νομιμοποιούσε ἔτσι τὴν καλλιτεχνικὴ δεξιότηχία. Γιὰ τὸν Lalo, καὶ τὸ ἄσχημο ἰκόμα παίρνει ἀξία, ὅταν ἐκφράζει μίαν προσωπικότητα. Ἐτσι σήμερα, ὅταν διαβάζω αὐτὰ τὰ λόγια, με καταλαμβάνει ἕνα εἶδος ἱκανοποίησης, γιὰ ὅ,τι ἄλλοτε ἔγραψα πὺς στὴν ποίηση καὶ γενικώτερα στὴ λογοτεχνία, ὅ,τι στέκεται σὰν ἐπικρατέστερος γνώμων ἀξίας, εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια ἢ ἐνυπάρχουσα οὐσία, αὐτὴ πὺ εἶναι ἡ ἴδια ἢ οὐσία καὶ ἡ ἀξία μιᾶς προσωπικότητος. Ἡ λάμψη, τὴν ὁποία τῆς προσδίδει ἡ τέχνη τοῦ λόγου δυναμῶν εἰ μόνον τὴν προσφορά οὐσίας, πὺ πρέπει τὰ προὔπαρχει, ἢ καὶ προκαλεῖ μονάχα μίαν εἰδικὴ αἰσθητικὴ τέρψη, ἐνῶ ὁ προσρισμὸς ἑνὸς «λογοτεχνήματος» εἶναι πολὺ εὐρύτερος ἀπὸ τὴν τάση νὰ προκαλέσει ἀπλή καὶ γυμνὴ αἰσθητικὴ, μορφολογικὴ ἱκανοποίησις εἶναι ἡ ἔκφραση τῶν εὐγενεστέρων καὶ σύγχρονα βαθυτέρων τάσεων μιᾶς προσωπικότητος, πὺ θὰ λάμπουν ἀπὸ τὴν ἴδια τους δύναμη καὶ ὁμορφιά.

•••

Καὶ ἤδη, ἀφοῦ ἀπομακρυνθήκαμε ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς καλῆς λέξεως καὶ τῆς καλῆς ἔκφρασεως καὶ ἀφοῦ εἶδαμε, πόσο σημαντικὸ κάτι γιὰ τὴ δημιουργία ἑνὸς ἀξιολόγου λογοτεχνήματος εἶναι τὸ προσωπικὸ ὕφος, ὅταν καὶ ἐφόσον εἶναι ἡ συνθετικὴ προβολὴ καὶ ἐντονὴ ἐνδειξη παρουσίας μιᾶς «πρωσοπικότητας» καὶ ὄχι ἀποτέλεσμα ἀπλὸ λεκτικῆς δεξιότηχίας, θὰ προχωρήσουμε στὴν ἀνίχνευση τῶν προὔποθέσεων ἐκείνων, πὺ οἰκοδομοῦν ἕνα λογοτέχνημα καθ' ἑαυτό.

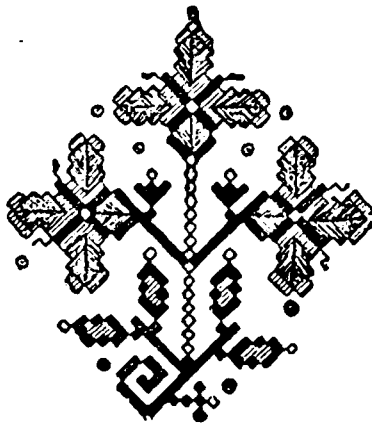
Κατὰ τὸν Lalo, τὸ λογοτέχνημα—γενικώτερα, ἢ Τέχνη—εἶναι ἀποκάλυψη μιᾶς «ιδέας» διαφανομένη διὰ μέσου τῆς μορφῆς. Κατὰ τὸν Quyou «ἡ ἀρχὴ τοῦ λογοτεχνήματος—τῆς τέχνης, γενικώτερα—βρίσκειται μέσα στὴν ἐνυπάρχουσα σ' αὐτὸ ζωή». Λέγει ὁ ἴδιος «Ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχει αἴσθησις ζωῆς ἐντονώτερης καὶ ἐντυπωτικώτερης, ὑπάρχει κάλλος». Δὲ δέχεται ἕνα κάλλος αὐτοαρκετὸ ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ σύστατη, ἀπὸ τὴν τέχνη τοῦ λόγου, ἀπὸ τοὺς αἰσθητικούς

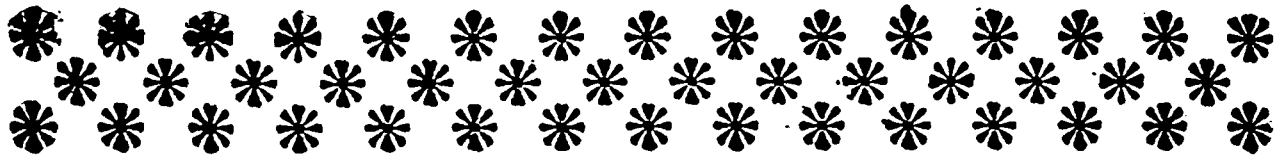
δρους και τή μορφή· υπερθέτει στα στοιχεία αυτά τὸ αἶσθημα ζωῆς, πὸν πρέπει νὰ διαχύνεται «τῇ ζωτικότητι, τῇ ζωντάνιαι». Δηλ. ἀπορρίπτει τὸν ἀπλὸ καλαισθητικὸ φορμαλισμό.

Καὶ ὁ Bergson πιο πέρα ἀπὸ τὴν αἰσθητικὴ ἀρέσκεια τῆς μορφῆς καὶ πιο πέρα ἀπὸ τὴν ἀπαίτηση νὰ προβάλλεται ἓνα αἶσθημα ζωῆς, ζητάει ἀπὸ ἓνα λογοτέχνημα νὰ ἐξαιρεί τὰ βαθύτερα καὶ πολυτιμότερα στοιχεία τοῦ ἀνθρώπου, νὰ δίνει αἰσθητὴ ὕπαρξη στὸ μυστικὸ καὶ ἀσύλληπτο ἀκόμα στοιχεῖο τῆς βαθύτερης προσωπικότητάς μας, νὰ ἐκφράζει τὴ *vie profonde*, τὴ βαθύτερη ζωὴ μας. Τὰ στοιχεία τοῦ βίου λοιπὸν ἐξαιρεί ὁ Bergson, πρὸς ἀπὸ τὴ νόμιμη ἀπαίτηση νὰ προβάλλονται αὐτὰ σὰν ὠραῖες ἐπιφάνειες.

Εἰλώθηκε, ὅτι ἓνα λογοτέχνημα, προσωπικῆς προβολῆς ἢ κοινὸς τόπος, καὶ ἀκόμη: εἴτε θέλει νὰ εἶναι ζωντανὴ ἀναπαράσταση τῆς πραγματικότητος πὸν εἶναι γύρω μας ἢ τῆς ἀνθρώπινης ἐσωτερικῆς ζωῆς, σὲ κάθε περίπτωση πρέπει νὰ ἀποδείξει, ὅτι εἶναι ἔργο τέχνης. Συμφωνῶ ἀπόλυτα, ὅταν τὸ λογοτέχνημα παύσει νὰ ἐκλαμβάνεται σὰν ἓνας χῶρος λεκτικῶν δεξιοτήτων καὶ διακοσμητικῶν ἰκανοτήτων, σὲ τίς ὁποῖες θὰ ἔκειτο ἡ κύρια ἀξία του. Τὸ λογοτέχνημα, πρὸς ἀπὸ τὴν προβολὴ δείγματος τέχνης τοῦ λόγου καὶ ὕφους ἀκόμα, θὰ προβάλλει μιὰ προσωπικότητα διὰ μέσου μιᾶς τεχνικῆς. Θὰ εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς καλλιτεχνικῆς σκέψης καὶ ὄχι μιᾶς ἀπλῆς, ἀλλὰ περισπούδαστης γιὰ πολλοὺς «ἀγωνίας γιὰ τὴ μορφή».

Ἡ καλλιτεχνικὴ σκέψη θὰ ἀποβλέπει σὴν ἐπίτευξη μιᾶς ἐνότητος ἐσωτερικῆς, ὅπως καὶ σὴν ἐλευθερῆ, κάπως ἀέρινη, ὄχι ποτὲ συμβατικὴ, σύμμορφωση πρὸς ὅ,τι ὀνομάζουμε «λογοτεχνικὸ εἶδος». Ἔτσι, ἡ τεχνικὴ, δηλ. ἡ καλλιτεχνικὴ σκέψη ξεφεύγει ἀπὸ τὰ ὅρια ἐνὸς μορφολογικοῦ ἐξαναγκασμοῦ καὶ διατηρεῖ πάντα μέσα στὸ λογοτέχνημα τὴν ἐλευθερίαν της, τὸν προσωπικὸν της χαρακτήρα, τὸν ἀπαραλλήλιστο καὶ ἀναντικατάστατο. Ἡ τεχνικὴ ἂς μὴ καταντήσῃ ποτὲ στεγνὴ «τεχνοτροπία».

CYNTHIA MARSHALL RICH

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΗΣ ΜΟΥ

Μετάφραση: ΝΙΚΟΛΑΟΥ Β. ΛΩΛΗ

Αυτή η πρώτη ιστορία μιᾶς νεαρᾶς συγγραφέως εἶναι μιὰ τραγική εἰρωνική μελέτη τῶν χαρακτήρων με μιὰ ξεχωριστὴ πρωτοτυπία. Οἱ ἀληθινοὶ χαρακτήρες τῶν προσώπων τῆς ιστορίας ἀποκαλύπτονται ἀνεπαίσθητα ὑπὸ τοῦ ἀφηγητοῦ των. Τῆς Δεσποινίδος Ρίτς οἱ ἄνθρωποι μπορεῖ νὰ ζοῦν στὴ γειτονιά σας, ἢ μπορεῖ νὰ ἔχουν ζήσει στὴ γειτονιά τῶν προπάππων σας.

Orville Prescott

Ὅταν πέθανε ἡ μητέρα μου ἄφησε μόνο τὴν Ὀλίβια καὶ μένα γιὰ νὰ φροντίζουμε τὸν Πατέρα. Χθὲς πού ἔκαψα τὸ πακέττο με τὰ γράμματα τῆς Ὀλίβιας ἔμεινα μόνον ἐγώ. Ξέρω ὅτι θὰ πάρετε τὸ μέρος τῆς ἀδελφῆς μου σ' ὅλη αὐτὴ τὴν ὑπόθεση μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ εἶστε ἀπ' ἔξω, καὶ οἱ ξένοι μποροῦν μόνο νὰ συγχωρήσουν τὴν ἀγάπη πῶχουν τὰ νειῶτα, καὶ ὅ,τιδήποτε ἄλλο φαίνεται ἐρωτικὸ καὶ ρομαντικὸ, χωρὶς νὰ σκέπτονται τί σημαίνει αὐτὸ σ' ὅλους τοὺς ἄλλους ἄνθρώπους πού συνδέονται μαζί του. Δὲν θέλω νὰ μισήσετε τὴν ἀδελφή μου—ἡ ἴδια δὲν τὴ μισῶ—ἀλλὰ πραγματικὰ θέλω νὰ καταλάβετε ὅτι εἴμασταν πιὸ εὐτυχισμένοι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ὁ Πατέρας καὶ ἐγὼ δηλαδή, γιὰτὶ ὅσο γιὰ τὴν Ὀλίβια, αὐτὴ ἔκαμε τὴν ἐκλογή της.

Ἄλλὰ ἐὰν δὲν ἦσαν ξένοι, ὅλοι σας, δὲν θὰ μποροῦσα νὰ σᾶς μιλήσω γι' αὐτὸ τὸ πρῶγμα. «Κράτησε τὸν ἑαυτό σου γιὰ τὸν ἑαυτό σου» ὁ πατέρας μου ἔλεγε πάντα. «Ἐὰν ποτὲ ἔχεις προβλήματα, Σάρα—Ἄννα, ἔλα σὲ μένα καὶ μὴ πηγαίνεις νὰ συμεριστῆς τὰ προβλήματά σου μ' ὅλο τὸ χωριό». Καὶ αὐτὸ εἶναι πού ἔχω κάνει πάντα. Ἐτσι ἂν σᾶς ἤξερα βέβαια δὲν θὰ μποροῦσα ποτὲ νὰ σᾶς μιλήσω γιὰ τὴν Ὀλίβια πῶς πέταξε τὴ χτένα τῶν μαλλιῶν, ἢ γιὰ τὸ πῶς βρῆκα κρυμμένα τὰ γράμμα-

τα στὸν πάτο τοῦ συρταριοῦ.

Δὲν ξέρω τί ἦταν ἐκεῖνο πού ἔκανε τὴν Ὀλίβια ἔτσι κοταπὼς εἶναι. Μεγαλώσαμε μαζί σὰν δίδυμες—ὑπῆρχαν ἄνθρωποι πού νόμιζαν ὅτι εἴμαστε—καὶ κάθε πρωτὶ πρωτοῦ νὰ πᾶμε στὸ σχολεῖο αὐτὴ ἔπλεκε τὰ μαλλιά μου καὶ ἐγὼ τὰ δικά της μπροστὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο καθρέφτη καὶ με τοὺς ἴδιους μικροὺς φιδόγκους ἀπὸ κορδέλλες καὶ σειρήνια πίσω στὰ κεφάλια μας. Φορούσαμε τὰ ἴδια ροῦχα καὶ ποτὲ δὲν ὑπῆρχε ἓνας λεκκὲς στὸν ποδόγυρο ἢ ἓνας πόντος στὶς κάλτσες μας πού νὰ δείχνει στοὺς ξένους ὅτι χάσαμε τὴ μητέρα μας. Καὶ ἂν καὶ ποτὲ δὲν εἴμασταν πλούσιοι—ὁ πατέρας μου εἶναι γιατρός καὶ οἱ ἄσθενεῖς του συχνὰ δὲν μποροῦν νὰ πληρώσουν—ξέρω ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἐδῶ στὸ Κόγκλιγκ σήμερα πού πιστεύουν ὅτι εἴμασταν ἑκατομμυριοῦχοι, μόνο καὶ μόνο ἀπὸ κάτι μικροπράγματα ὅπως ὁ φωτισμὸς με καντηλιέ-λέρια στὸ δεῖπνο καὶ ἡ ταμπακέρα τοῦ πατέρα μου καὶ τὰ μαθήματα πιάνου πού πέρασε ἡ Ὀλίβια καὶ ἐγὼ καὶ τὸ τὸ ἀντίγραφο τοῦ «Μαθήματα τῆς Ἄννα τομίας» πού εἶναι κρεμασμένο πάνω ἀπὸ τὸ τζάκι ἀντὶ γιὰ χαλκογραφίες λουλουδιῶν. «Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶσαι πλούσιος γιὰ νὰ εἶσαι εὐγενής», ὁ πατέρας μου λέει, «ἢ νὰ ζῆς σὰν πλούσιος».

Ὁ Πατέρας εἶναι ἓνας τζέντελμαν καὶ μᾶς μεγάλωσε τὴν Ὀλίβια καὶ μένα σὰν λαίδες. Σᾶς ἀκούω πού γελάτε ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι τοὺς ἄρесеὶ νὰ κάνουν ἀστεῖα μὲ λέξεις ὅπως «τζέντελμαν» καὶ «λαίδη», ἀλλὰ εἶναι λέξεις μὲ ἰδανικὰ καὶ θεμελιώδεις ἄρχες πού τὶς ἀκολουθοῦν, καὶ πιστεύω ὅτι πάντοτε θὰ κρατήσω αὐτὰ τὰ ἰδανικὰ ὅπως ὁ πατέρας μου μὲ δίδαξε νὰ κάνω. Ἐὰν ἡ Ὀλίβια τὰ ἀποκήρυξε, τοῦλάχιστον ἔμεῖς κάναμε ὅτι μπορούσαμε.

Ἴσως ὁ λόγος πού δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω τὴν Ὀλίβια εἶναι ὅτι ποτέ μου δὲν ἐρωτεύτηκα. Ξέρω πὼς ἐὰν ποτέ ἔπεφτα σὲ ἔρωτα δὲν θὰ μπορούσα νὰ εἶμαι σὰν τὴν Ὀλίβια, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, ἀλλὰ μόνον ἔπειτα ἀπὸ μακρὰ γνωριμία. Ὁ πατέρας μου γνώριζε τὴ μητέρα μου ἐφ' ὅσον χρόνια προτοῦ νὰ τῆς κάνη πρόταση —εἶναι περισσότερο ἀπὸ ἓνας τρόπος ἀσφαλείας. Στὶς μέρες μας οἱ ἄνθρωποι κάνουν ἀστεῖα καὶ μ' αὐτὸ ἐπίσης, καὶ τὰ περιοδικὰ εἶναι γεμάτα ἀπὸ ἱστορίες γιὰ ἄνθρώπους πού συναντιοῦνται στὴ φεγγαράδα καὶ παντρεύονται τὸ ἄλλο πρωτὶ, ἀλλὰ ἂν διαβάσετε αὐτὲς τὶς ἱστορίες θὰ καταλάβετε ὅτι αὐτοὶ δὲν ἀνήκουν στὸ εἶδος τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν πού θὰ θέλατε νὰ τοὺς μοιάσετε.

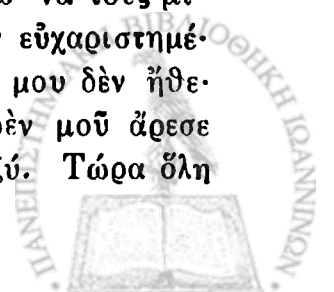
Ἀκόμα καὶ σήμερα ἡ Ὀλίβια δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἀρνηθῆ ὅτι περάσαμε μιὰ εὐτυχισμένη παιδικὴ ἡλικία. Αὕτὴ ἦταν πολὺ περήφανη πού ἦταν ἡ κυρία τοῦ σπιτιοῦ, μὲ τὸ νὰ κάθεται ἀπέναντι ἀπὸ τὸν πατέρα μου μὲ τὰ καντηλιέρια στὴ μέση τὴν ὥρα τοῦ δείπνου σὰν μιὰ μικρὴ σύζυγος. Μερικὲς φορὲς ὁ πατέρας μου μπορούσε νὰ κρατήσῃ τὸ κοφτερό του μαχαῖρι αἰωρούμενο πάνω ἀπὸ τὸ ψητὸ γιὰ νὰ τῆς χαμογελάσῃ καὶ νὰ τῆς πῆ: «Ὀλίβια, κάθε μέρα καὶ πιὸ πολὺ μοῦ θυμίζεις τὴ μητέρα σου».

Νομίζω ὅτι ἂν καὶ τῆς ἄρесе τὸ χαμόγελο, θύμωνε μὲ τὸ κομπλιμάν, γιατί δὲν τῆς ἄρесе νὰ ἀκούῃ γιὰ τὴ Μητέρα. Μιὰ φορὰ, ὅταν ὁ πατέρας μου τῆς μίλησε, αὕτὴ τοῦ εἶπε: «Μπαμπᾶ, πάλι θυμήθηκες τὴ Μητέρα. Δὲν μπορῶ νὰ τὸ ὑποφέρω ὅταν θυμᾶσαι τὴ Μητέρα. Μήπως δὲν σὲ περιποιοῦμαι μὲ τὸν καλύτερο τρόπο; Δὲν σὲ

κάνω εὐτυχισμένο;». Δὲν ἦταν αὐτὸ πού τὴν ἔκανε νὰ μὴν ἀγαπᾶ τὴ Μητέρα, ἀλλὰ τὸ ὅτι ἤθελε ὁ πατέρας μου νὰ εἶναι πραγματικὰ εὐτυχισμένος.

Γιὰ νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια, ὁ πατέρας ἀγαποῦσε πιὸ πολὺ τὴν Ὀλίβια. Ἦταν ἐποχὴ πού δὲν θὰ μπορούσα νὰ τὸ πῶ αὐτό, γιατί θὰ μὲ πλήγωνε πάρα πολὺ. Τὸ νὰ φροντίζουμε τὸν πατέρα μας ἦταν σὰν νὰ παίζουμε ἓνα ἀτέλειωτο παιγνίδι «προσπονήσεως», καὶ ὅταν τὰ μικρὰ κορίτσια παίζουν οἰκογένεια καμμιά δὲν θέλει νὰ κάνη τὸ παιδί. Σκεπτόμουν πὼς δὲν ἦταν κανονικό, μόνο ἐπειδὴ ἡ Ὀλίβια ἦταν τρία χρόνια μεγαλύτερη ὅτι ἔπρεπε πάντοτε αὐτὴ νὰ κάνη τὴ μητέρα. Ἦθελα νὰ κάθουμαι ἀπέναντι ἀπὸ τὸν πατέρα μου στὸ δείπνο καὶ νὰ τὸν ἔχω νὰ μοῦ χαμογελά ὅπως συνηθίζε.

Ἦμουν πολὺ εὐτυχισμένη ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ ἡ Ὀλίβια ἄρχισε νὰ κάνη παρῆα μὲ μεγάλα ἀγόρια τὶς καλοκαιριάτικες βραδυές. Τότε μπορούσα νὰ ἐτοιμάσω λεμονάδα γιὰ τὸν πατέρα μου («εἶναι τόσο καλὴ ὅσο τῆς Ὀλίβιας;») καὶ μπορούσαμε νὰ καθήσουμε μαζί ἔξω στὴ βεράντα νὰ παρατηροῦμε τὶς λαμπατίδες. Τὸν ρωτοῦσα γιὰ τοὺς ἀσθενεῖς πού εἶχε ἰδῆ ἐκείνη τὴν ἡμέρα, προσπαθῶντας νὰ σκεφθῶ ἔξυπνες ἐρωτήσεις ὅπως τῆς Ὀλίβιας. Ἦξερα ὅτι τὴν ἀποθυμοῦσε καὶ καθόταν κατσοφιασμένος στὸ μακρὸν σούρουπο γιὰ τὸ λίκνισμα τῆς ἄσπρης φούστας τῆς. Καθὼς ἀνέβαινε τὰ σκαλοπάτια τῆς μίλησε: «Ἀποθύμησα τὴν οἰκοδέσποινά μου ἀπόψε», πράγμα πού μ' ἔκανε νὰ σκεφθῶ ὅτι ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν εἶχα φκιάσει σωστὰ καὶ τὴ λεμονάδα. Ἐπίσης αὕτὴ ἤξερε ὅτι δὲν ἦταν τὸ ἴδιο γι' αὐτὸν τὰ βράδια χωρὶς τὴ συντροφιά τῆς, καὶ γιὰ λίγο, ἀντὶ νὰ βγαίνη ἔξω, ἔφερε τὰ ἀγόρια στὸ σπίτι. Ἀλλὰ πολὺ γρήγορα τὸ σταμάτησε κι' αὐτό. («Ποτέ μου δὲν εἶχα σκεφθῆ πόσο κουτὰ καὶ ἐπιπόλαια ἦταν, μέχρι τὴ στιγμή πού τὰ εἶδα μὴ τὸν Μπαμπᾶ, εἶπε. Ντρεπόμουν νὰ τὸν ἔχω νὰ τοὺς μιλάη»). Ξέρω ὅτι αὐτὸς ἦταν εὐχαριστημένος, καὶ ὅταν ἦλθε ἡ σειρά μου δὲν ἤθελα νὰ βγαίνω ἔξω ἐπειδὴ δὲν μοῦ ἄρесе νὰ τοὺς ἀφήνω μόνους μαζί. Τώρα ὅλη

αυτή η ιστορία φαίνεται πολύ μακρινή. Δέν μου ἄρεσε αὐτὸ τὴν ἐποχὴ πού ἡ Ὀλίβια «ἔκανε τὴ μητέρα» σὲ μένα. Τώρα αἰσθάνομαι λίγο σὰν μητέρα τῆς Ὀλίβιας, καὶ αὐτὴ εἶναι σὰν τὸ ἀνυπόταχτο παιδί μου.

Παρ' ὅλα αὐτά, ἀγαποῦσα τὴν Ὀλίβια. Ὅταν εἴμαστε παιδιά παίζαμε μαζύ. Τὰ ἄλλα παιδιά μᾶς ἀπόφευγαν ἐπειδὴ μιλούσαμε σὰν μεγάλες καὶ δέν μᾶς ἄρεσε νὰ λερωνόμαστε, ἀλλὰ εἴμασταν εὐτυχημένες νὰ παίζουμε μόνες μας στὸ μπροστινὸ παρτέρι, ὅπου ὁ πατέρας μου, ἂν ἦταν στὸ σπίτι, μποροῦσε νὰ μᾶς παρακολουθῆ ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ σπουδαστηρίου του. Ἔτσι δέν ἦταν ἐκπληκτικὸ πὺν ὅταν μεγαλώσαμε εἴμασταν ἀκόμα οἱ πιὸ καλὲς φίλες. Ἀγαποῦσα τὴν Ὀλίβια καὶ τώρα βλέπω πόσο αὐτὴ ἐπωφελήθηκε ἀπὸ τὴν ἀγάπη μου τούτη. Μερικὲς φορὲς νομίζω ὅτι αἰσθανόταν πὺς, ἂν ἐπρόκειτο αὐτὴ νὰ προδώσῃ τὸν πατέρα μου, ἤθελε καὶ ἐγὼ νὰ τὸν προδώσω ἐπίσης.

Ἀκόμα πιστεύω πὺς ὅλη αὐτὴ ἡ ιστορία ἄρχισε, πραγματικῶς ὄχι μὲ τὸν κ. Ντίξον, ἀλλὰ μὲ τὰ ξένα γραμματόσημα. Δέν ἔβλεπε πολλὰ ἀπ' αὐτά, ἐκεῖνα τὰ χρῶνια μετὰ ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο πὺν ἐργαζόταν στὸ ταχυδρομεῖο, γιατί λίγοι ἄνθρωποι στὸ Κόγκλιγκ ἔχουν γνωστοὺς στὸ ἔξωτερικό, ἀλλὰ ἐκεῖνα πὺν εἶδε — καὶ πρὸ παντὸς οἱ σφραγίδες τοῦ ταχυδρομεῖου τοῦ Σικάγου καὶ τῆς Καλλιφορνίας — τὴν ἔκαναν νὰ ὄνειρεύεται. Εἶπε τὰ ὄνειρά της στὸν Πατέρα, καὶ φυσικὰ αὐτὸς κατάλαβε καὶ εἶπε ὅτι ἴσως κάποιον καλοκαίρι θὰ μπορούσαμε νὰ κάνουμε ἓνα ταξίδι πρὸς τὴ Νέα Ἀγγλία μέχρι τὴ Βοστώνη. Ὁ πατέρας μου δέν εἶχε ζήσει ὄλη του τὴ ζωὴ στὸ Κόγκλιγκ. Ἐσπούδασε στὸ Σάρβαρι, καὶ αὐτὸς εἶναι ἓνας λόγος πὺν εἶναι διαφορετικὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἄνθρώπους ἐδῶ. Εἶναι ἓνας ἐπιστήμων καὶ δέν εἶναι ἀγκιστρωμένος στὸν ἐπαρχιωτισμό. Οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ τὸν σέβονται καὶ ἐρχονται νὰ τὸν συμβουλευθοῦν.

Ἡ Ὀλίβια δέν ἦταν ἱκανοποιημένη καὶ ἄρχισε νὰ ἐπαναστατῆ. Ἀκόμα παραδέχτηκε πὺς γι' αὐτὴν δέν ὑπῆρχε τίποτε πὺν ἐπρεπε νὰ ἐπαναστατήσῃ ἐναντίον

του. Μοῦ μίλησε γι' αὐτὸ καθισμένη πάνω στὸ περβάζι τοῦ παραθυριοῦ τυλιγμένη στὸ μακρὸ λευκὸ νυχτικὸ της, πλέκοντας καὶ ξεπλέκοντας τὰ μαλλιά της πὺν ποτὲ δέν εἶχε κόψει.

Ὅπως βλέπετε, δέν εἶναι ὅτι δέν ἀγαπῶ τὸν Πατέρα. Καὶ ἀσφαλῶς δέν εἶναι ὅτι δέν εἶμαι εὐτυχημένη ἐδῶ. Ἀλλὰ αὐτὸ πὺν θέλω νὰ πῶ εἶναι ὅτι: πὺς μπορῶ ποτὲ νὰ ξέρω ἂν εἶμαι ἢ ὄχι πραγματικὰ εὐτυχημένη ἐδῶ χωρὶς νὰ ἔχω πάει πούθενά ἄλλου; Ὅταν τελειώσῃ τὸ σχολεῖο θὰ αἰσθάνεσαι κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο. Θὰ θέλῃς — θὰ θέλῃς νὰ ξέρῃς».

«Μ' ἄρέσει ἐδῶ», εἶπα ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ μέρος τοῦ δωματίου, ἀλλὰ δέν μὲ ἄκουσε.

«Ξέρεις τί πρόκειται νὰ κάνω, Σάρα — Ἄννα: Πραγματικὰ, ξέρεις τί πρόκειται νὰ κάνω; Θὰ οἰκονομήσω μερικὰ χρήματα καὶ θὰ κάνω ἓνα μικρὸ ταξίδι — δέν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι πολυέξοδο. Θὰ μποροῦσα νὰ πάω μὲ τὸ λεωφορεῖο — καὶ μόνο θὰ ἰδῶ πράγματα, καὶ τότε ἴσως θὰ ξέρω».

«Ὁ Πατέρας ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ μᾶς πῆγαινε στὴ Νέα Ἀγγλία».

«Ὁχι», εἶπε ὁ Ὀλίβια, «ὄχι, δέν καταλαβαίνεις. Πάντως θὰ οἰκονομήσω χρήματα».

Καὶ ἀκόμα δέν ἦταν ἱκανοποιημένη. Ἄρχισε νὰ διαβάσῃ. Ἡ Ὀλίβια καὶ ἐγὼ παίρναμε καλοὺς βαθμοὺς στὸ σχολεῖο, καὶ τὰ ὄνόματά μας τὰ φώναζαν «εἰς ἔνδειξιν Εἰδικῆς Ἀναγνωρίσεως» τὴν ἡμέρα τῶν ἐξετάσεων. Ἡ Δεσποινὶς Σίγκλετον ἤθελε ἢ Ὀλίβια νὰ πάῃ στὴ Δραματικὴ Σχολὴ μετὰ ἀπὸ τὸ παίξιμό της στὸ ὄρολο τῆς Μιράντας στὸν «Πειρασμό», ἀλλὰ ὁ πατέρας μου τῆς μίλησε, καὶ ὅταν τῆς περιέγραψε πὺς μοιάζει ἢ ζωὴ μᾶς ἠθοποιοῦ, αὐτὴ κατάλαβε ὅτι δέν ἦταν αὐτὸ πὺν ἤθελε. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ βιβλία τοῦ σχολεῖου, ἐν τούτοις, ποτὲ δέν διαβάσαμε πάρα πολὺ. Δέν εἶχαμε ἀνάγκη γι' αὐτὸ ἐπειδὴ ὁ πατέρας μου εἶχε διαβάσει τὸ κάθε τι γιὰ τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ ἄκουσες, καὶ οἱ ἄνθρωποι στὸ χωριὸ λέγαν ὅτι ἅμα μᾶς μαζύ του γιὰ ὁποιοδήποτε θέμα εἶναι σὰν νὰ ἔχεις διαβάσει τρία βιβλία.

Παρ' όλα αυτά, η Όλιβια αποφάσισε να διαβάση. Θα μπορούσε να πάρη ένα βιβλίο από την βιβλιοθήκη του πατέρα μου και να πάη στην κουζίνα, όπου ο άερας ήταν ακόμα βαρύν και ζεστός από το δείπνο, και να καθήση στην άκρη—άκρη του ψηλού, σκληρού τρίποδου σκαμνιού. Έλεγε ότι αν καθόταν σε μια αναπαυτική καρέκλα στο σαλόνι δεν θα ήταν προσεκτική ή ότι θα μπορούσε να πηδήξη τα δύσκολα μέρη. Έτσι καθόταν όπως σās περιέγραψα για ώρες, κάτω από το άσθιενικό φως του γλόμπου που κρεμόταν γυμνός από το ταβάνι, μέχρι που τα χέρια της θα άγκύλωναν από το κράτημα του βιβλίου.

«Τί θέλεις να βρής;» ο πατέρας μου θα μπορούσε να ρωτήση.

«Τίποτε», θ' άπαντούσε η Όλιβια. «Μόνο διαβάζω».

«Ο πατέρας μου μισεί τις δπεκφυγές.

«Σήμερα, Όλιβια, κανείς δεν διαβάζει χωρίς σκοπό. Έάν ενδιαφέρεσαι για κάτι, ίσως να μπορώ να σε βοηθήσω. Άκόμα ίσως θα μπορούσα να μάθω και εγώ κάτι για τον έαυτό μου».

«Όταν αυτή μπήκε στην κρεββατωκάμαρά μας πέταξε το βιβλίο στο πάπλωμα και είπε: «Γιατί θέλει να περιεργάζεται τα πάντα, Σάρα—Άννα; είναι τόσο άπλο—τό να θέλη κανείς να διαβάση ένα βιβλίο. Γιατί πρέπει να κάνη τόση φασαρία γι' αυτό σαν να έπρόκειτο να του άποκρύψωμε κάτι;»

Αυτή ήταν η πρώτη φορά που αισθάνθηκα λίγο σαν μητέρα της Όλιβιας.

«Άλλά αυτός μόνο δείχνει ενδιαφέρον», είπα. «Αυτός θέλει μόνο να συμεριζόμαστε τα προβλήματα. Πολλοί πατέρες άκόμα ούτε καν θα φρόντιζαν. Δεν καταλαβαίνεις, πόσο τυχερός είμαστε;»

«Δέν καταλαβαίνεις, Σάρα—Άννα. Είσαι πολυ νέα για να καταλάβης.»

«Και βέβαια καταλαβαίνω», είπα κοφτά. «Μόνο που έχω πρόωρα άναπτυγμένο αίσθημα σαν το δικό σου».

Αυτό ήταν αλήθεια. Όταν ήμουν μικρό κοριτσάκι έγραφα κάτι πάνω σ' ένα κομμάτι χαρτί, κάτι που δεν είχε μεγάλη σημασία, αλλά που μ' ενδιαφέρει προσωπικά, γιατί ήταν μια δική μου σκέψη. Ο

πατέρας μου μπήκε στο δωμάτιό μου και μ' είδε να το χώνω κάτω από το σιπόχαρτο, και μου ζήτησε να του το δείξω. Έτσι βιαστικά είπα: «Όχι, είναι προσωπικό. Το έγραφα για τον έαυτό μου. Δεν το έγραφα για να το ιδούν άλλοι», αλλά αυτός επέμενε να το ιδη. Και εγώ είπα. «Όχι, όχι, όχι, ήταν άπωςδήποτε κουτό,» και αυτός είπε, «Σάρα—Άννα, τίποτε άπ' αυτά που έχεις να πής δεν μπορούσε να μου φανη κουτό, ποτέ δεν μου καταλογίζεις κατανόηση, και όμως έχω μεγάλη κατανόηση, αλλά είπα πως αυτό δεν τον ενδιαφέρει, πραγματικά δεν τον ενδιαφέρει, γιατί δεν το είχα γράψει για να το ιδη κανείς. Τότε αυτός στενοχωρήθηκε και άποκαρδιώθηκε και είπε πως αυτή δεν ήταν οίκογένεια όπου κρύβουμε τα πράγματά μας, και παράδειγμα εγώ που έκρυβα εκείνο άπ' αυτόν. Άκουσα τη φωνή του, και αυτό συνεχίστηκε άκόμα για πολυ, και είπε ότι δεν πίστευα σ' αυτόν και ότι δεν θάπρεπε να κρύβω πράγματα άπ' αυτόν—κι' εγώ είπα ότι δεν ήταν τίποτε μεγάλο ή έξαιρετικό, ήταν μόνο μια μικρή κουταμάρα, αλλά άφου ήταν κουταμάρα είπε, γιατί δεν τον άφηνα να το διαβάση, άφου αυτό θα τον εύχαριστούσε; Και εγώ φώναξα και ξαναφώναξα, γιατί ήταν μόνο ένα πολυ μικρό κομμάτι χαρτί γιατί, επέμενε να το ιδη άπωςδήποτε, αλλά αυτός έγινε πολυ σοβαρός και είπε πως εάν άποκρύβης μικρά πράγματα γρήγορα θα άποκρύψης μεγαλύτερα και το άνοιγμα όλο και θα μεγαλώνη—θα μεγαλώνη. Έτσι τούδωσα το χαρτί. Το διάβασε και δεν είπε τίποτε εκτός από το ότι ήμουν καλό κορίτσι και δεν μπορούσε να καταλάβη γιατί είχε γίνει όλη αυτή η φασαρία.

Φυσικά τώρα καταλαβαίνω ότι αυτός έδειχνε άπλως ενδιαφέρον και δεν θάπρεπε να μου κακοφαίνεται γι' αυτό. Άλλά Άλλά ήμουν ένα μικρό κοριτσάκι τότε και θυμωνα τρομερά, και γι' αυτό ακριβώς καταλαβαίνω πως αισθάνθηκε η Όλιβια, αν και αυτή ήταν μεγάλη και θάπρεπε να ξερη καλύτερα.

Αυτή θάπρεπε να είχε καταλάβει πως είχε συμπεριφερθη πολυ παιδιάστικά, γιατί όταν ο πατέρας μου μπήκε μέσα σε λί-

γο και ειπε, «'Ολίβια εσαι η μικρή μας μαμά. Δεν θάπρεπε να τσακωνόμαστε. Θάπρεπε να υπάρχει μόνο αγάπη μεταξύ μας» αυτή σηκώθηκε και τον φίλησε. Του μίλησε για το βιβλίο που διάβαζε, και αυτός ειπε: «Λοιπόν, όπως πάντοτε συμβαίνει, πραγματικά ξέρω κάτι για αυτό.» Κάθησαν και συζήτησαν για πολλή ώρα γύρω από το βιβλίο, και νομίζω ότι αγάπησε την 'Ολίβια περισσότερο από πριν. Το άλλο βράδυ, αντί να κλειδωθεί στη φωτεινή και ζεστή κουζίνα, η 'Ολίβια κάθησε μαζί μας στο δροσερό σαλόνι ως την ώρα του ύπνου, στριφώνοντας ένα φόρεμα. Και είμασταν όπως πάντα.

'Αλλά υποθέτω πως αυτά τα πράγματα προξένησαν μια διαφορά στην 'Ολίβια. 'Επειδή πάντοτε μοιάζαμε, και επειδή δεν μπορώ να φαντασθώ πως θα επέτρεπα ποτέ σ' ένα έντελως ξένο να με έρωτήση προσωπικές ερωτήσεις προτού ακόμα να συστηθούμε. 'Η 'Ολίβια μου μίλησε σχετικώς μ' αυτό ύστερα απ' αυτά πως εκείνος είχε αγοράσει μια δεσμίδα γραμματόσημα των τριών σεντιών και στάθηκε να κουβεντιάση ανάμεσα από το μισανοιγμένο σιδερόφρακτο παράθυρο. Ξαφνικά αυτός ειπε, έντελως σοβαρά: «Γιατί χτενίζεις τα μαλλιά σου έτσι;»

«Με συγχωρείτε;» ειπε η 'Ολίβια.

«Γιατί χτενίζεις τα μαλλιά σου έτσι; Θάπρεπε να τα αφήσης να πέσουν ελεύθερα στους ώμους σου. Θα πρέπει να είναι κάνα μέτρο μακριά.»

Αυτό όταν θα μπορούσα να θυμάμαι — έκτος αν το είχα ξεχάσει — ότι ήμουν μια λαίδη. Θα μπορούσα να κλείσω το παραφυράκι, όχι με αγένεια αλλά ακριβώς αρκετά καλά, για να δείξω τη δυσαρέσκια μου, και θα πήγαινα πίσω στο τραπέζι μου. 'Η 'Ολίβια μου ειπε ότι σκέφθηκε να το κάνη, αλλά τον κοίταξε και κατάλαβε πως μου ειπε, ότι αυτός δεν ήθελε να δείξη αγένεια, αλλά ότι πραγματικά ήθελε να μάθη.

Και αντί αυτού του απάντησε. «Τ' αφήνω ξέπλεκα μόνο τη νύχτα.»

Το ίδιο απόγευμα τη συνόδευε ως το σπίτι από το ταχυδρομείο.

'Η 'Ολίβια μου τα μαρτύρησε όλα πο-

λύ πριν ο πατέρας μου μάθει τίποτε για αυτό. 'Ηταν η αρχή μιας νοσηρής άπατης μέσα της. Και είχε περάσει μια βδομάδα μέχρι να μου το ειπή και μένα. 'Ολο αυτόν τον καιρό αυτός την συναντούσε κάθε απόγευμα και κάταν μακρυνούς περιπάτους μαζί, τόσο μακριά όσο η λίμνη του Μέρτον, προτού αυτή να γυρίση στο σπίτι για να ετοιμάση το βραδυνό φαγητό.

«Μόνο μη το λές του Πατέρα», ειπε. «Γιατί όχι;»

«Νομίζω πως τον φοβούμαι. Δεν ξέρω γιατί. Φοβούμαι απ' αυτό που θα μπορούσε να πη.»

«Αυτός δεν θα πη τίποτε», ειπα. «'Εκτός αν είναι κάτι κακό. Και εαν είναι κάτι κακό δεν θάθελες να το ξέρης;»

Φυσικά, θάπρεπε να το είχα πη του Πατέρα μόνη μου άμέσως. 'Αλλά σ' αυτό επάνω στηρίχτηκε αυτή, στην αγάπη μου για κείνην.

«Στ' ωμολόγησα, ειπε.» επειδή θέλω τόσο πολύ να το μοιρασθώ μαζί σου. Είμαι τόσο ευτυχισμένη, Σάρα — Άννα, και αισθάνομαι τόσο λεύτερη, δεν το βλέπεις; Πάντοτε είμασταν τόσο κονιά — ήμουν πιο κονιά σε σένα παρά στο Πατέρα νομίζω — ή τουλάχιστον κατά διαφορετικόν τρόπον.» 'Επρεπε να το διασαφήνιση αυτό, βλέπετε, γιατί δεν ήταν αλήθεια. 'Αλλά και αυτό ακόμα μ' έκανε ευτυχισμένη, και της υποσχέθηκα να μη το μαρτυρήσω, και ακόμα ήμουν χαρούμενη για αυτήν, γιατί, όπως σās ειπα, πάντοτε αγαπούσα την 'Ολίβια.

Τους είδα μαζί μια μέρα όταν γύριζα στο σπίτι από το σχολείο. Περιπατούσαν μαζί στη βροχή, κρατημένοι από το χέρι όπως τα μικρά παιδιά, και όταν με είδε η 'Ολίβια από μακριά άφησε το χέρι της απότομα και μετά το ίδιο απότομα το ξανάπιασε.

«'Αλλά!» ειπε αυτός όταν αυτή μās σύστησε. «Πραγματικά αυτή σου μοιάζει!»

Θέλω να είμαι έν τάξει και έντιμη μαζί σας — είναι η ξετσιπωσιά της 'Ολίβιας που με σοκάρει ακόμα — για αυτό θα σās δημολογήσω ότι εκείνη την ημέρα μου άρεσε ο κύριος Ντίξον. 'Αλλά σκέφθηκα άμέσως πως τόσο διαφορετικός ήταν από τον πα-

τέρα μου, και αυτό θάπρεπε να με είχε προειδοποιήσει. Ήταν ένας ψηλόσωμος άντρας με τετράγωνο πρόσωπο και ξεθωριασμένα μαλλιά. Μπορούσα να ιδώ κάτι ύποπτο στη λαμπρότητά του, βρώμικη γραβάτα κάτω από το σταχτι αδιάβροχό του, και το γέλιο αντηγοῦσε θερμό και εύκολο μέσα στη βροχή. Μου ἄρεσε, ὑποθέτω, για τὰ πράγματα που θάπρεπε να με είχαν κάμει να τὸν αντιπαθήσω. Μου ἄρεσε ἡ εύκολία του και ὁ τρόπος που ἀμέσως με ὑποδέχτηκε, αὐθόρμητα και ἀβίαστα, χωρίς να περιμένη—ἀνσιμονή που δείχνουν ὠριμένοι ἄνθρωποι συγκρατώντας τὸν ἑαυτό τους (πράγμα που θὰ ἔπρεπε να εἶχα κάμει) μέχρι που να μάθουν περισσότερα για σᾶς. Μπορούσα ἐντελῶς να ἐννοήσω τι ἔκαμε τὴν Ὀλίβια, ἐντὸς πέντε λεπτῶν, να τοῦ πῆ πῶς ἄφηνε τὰ μαλλιά της τὴ νύχτα.

Αἰσθάνομαι εὐτυχισμένη, τοῦλάχιστον, γιατί παρακάλεσα τὴν Ὀλίβια να μιλήσει τοῦ πατέρα μου γι' αὐτόν. Δὲν μπορούσα να καταλάβω γιατί σὴν ἀρχὴ αὐτὴ ἀρνήθηκε. Σκέπτομαι τώρα ὅτι φοβόταν τὴ στιγμή που θὰ τοὺς ἔβλεπε μαζί, ὅτι φοβόταν τὴ στιγμή που θὰ ἀντίκρουζε τὴ διαφορά. Σᾶς ἔχω πῆ ὅτι ὁ πατέρας μου εἶναι τζέντλεμαν. Ἀκόμα και τώρα θὰ πρέπει να εἶστε σὲ θέση να πῆτε τι εἶδους ἄνθρωπος ἦταν ὁ κύριος Ντίξον. Ὁ πατέρας μου κατάλαβε ἀμέσως, χωρίς οὔτε να τὸν συναντήσει.

Οἱ ἑβδομάδες πέρασαν και ἡ Ὀλίβια μου εἶπε ὅτι τοῦ κυρίου Ντίξον οἱ δουλειές είχαν τελειώσει, ἀλλὰ ὅτι θὰ ἔπαιρνε ἄδεια και μάλιστα θὰ τὴν περνοῦσε στο Κόγγλιγκ. Αὐτὴ εἶπε ὅτι θὰ μπορούσε να τὸ πῆ τοῦ πατέρα.

Κοιτόμασταν σὴν βεράντα μετὰ τὸ δείπνο. Τὸ σκοτάδι εἶχε ἀρχίσει να πηκτώνει και μερικὰ παιδιὰ ἔτρεχαν κάτω στο δρόμο παίζοντας ἕνα παιγνίδι πειρατῶν, ἀκριβῶς σὴν ἄκρη τοῦ κήπου μας. Τὸ ἕνα ἀπ' αὐτὰ εἶχε ἕνα μακρὸ χάρτινο σπαθὶ και τὰ ἄλλα ἀνέμιζαν μακριὰ ραβδιά, και οὐρλιαζαν. Ὁ πατέρας μου ἔπρεπε να δυναμώσει τὴ φωνὴ του για να ἀκούγεται.

«Ὅστε ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς που ἔβλεπε πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη μου εἶναι ἕνας περιοδεύων πλασιὲ για «θαυματουργές σόλες».

«Παραδίδομαι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Βασιλέως».

«Μένω περισσότερο κατάπληκτος με σένα Ὀλίβια. Αὐτὸ δύσκολα μοιάζει με τὸ εἶδος τοῦ ἀνθρώπου που θὰ ἤθελες να συνδεθῆς μαζί του.»

«Γιατί ὄχι;» εἶπε ἡ Ὀλίβια. «Γιατί ὄχι;»

«Αὐτὸ εἶναι καταπληκτικὸ, καλὴ μου. Ἄνδρες σὰν κι' αὐτὸν δὲν σέβονται τὰ κορίτσια. Θὰ τὰ φουσκώσουν με γλυκόλογα, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν σημαίνει τίποτε. Μόνο ἄκουσε τὰ λόγια μου γι' αὐτό, καλὴ μου. Ἴσως φαίνεται σκληρό, ἀλλὰ ξέρω τι λέω.»

«Πολέμησε μέχρι θανάτου! Πολέμησε μέχρι θανάτου!»

«Δὲν μπορῶ να σὲ ἀκούσω, καλὴ μου. Σάρα—Ἄννα, πὲς στα παιδιά να πᾶνε να παίξουν πουθενὰ ἄλλοῦ.»

Κατέβηκα τὶς σκάλες και πέρασα στὸν κῆπο.

«Ὁ γιατρός Λάντης θέλει να ξεκουραστῆ ἀπὸ τὴ βαρειά δουλειὰ τῆς ἡμέρας», ἐξήγησα. Κούνησαν τὸ κεφάλι τους και ἐξαφανίστηκαν κάτω στο σκοτεινὸ δρόμο κουνώντας τὰ σιωπηλὰ σπαθιά τους.

«Δὲν λέω τίποτε για τὸν παράξενο τρόπο τῆς συναντήσεώς σας, οὔτε για τὸν ἀπατηλὸ τρόπο με τὸν ὁποῖο αὐτὸς κράτησε φιλία».

Εἶχε γίνει σκοτάδι σὴν βεράντα. Γύρισα τὸν διακόπτη τοῦ κίτρινου ἀμπαζούρ, και οἱ τρεῖς μας ἀνοιγοκλείσαμε τὰ μάτια μας για λίγο ξαναανακαλύπτοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καθὼς οἱ σκιές ὑποχωροῦσαν.

«Ἡ φτήνια αὐτοῦ εἶναι τόσο φανερὴ, που μου κἀνη κατάπληξη ἡ ἀθωότης σου για τὴ λέξη...»

Ὁ πατέρας ἔβαζε ἕνα τσιγάρο σὴν μαύρη πίπα του. Τὸ ἔστριβε σιγὰ πρὸς τὰ δῶ και πρὸς τὰ καὶ μέχρι που ἔσφιξε προτοῦ να ἀνάψει τὸ σπύρο για να τοῦ δώσει φωτιά. Εἶναι ὁμορφο να τὸν παρατηρῆ κανεὶς να κἀνη ἀκόμα και τὰ πιὸ τιποτένια πράγματα. Πάντοτε συγκρατεῖ τὸν ἑαυτό του και ποτέ του δὲν κἀνει μιὰ περιττὴ σκέψη. Ἐὰν τὸν συναντούσατε θὰ πιστεύατε ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι ἦταν ἐντελῶς ξεκούραστος, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἔζησα μαζί του τόσο καιρὸ ξέρω ὅτι πάντοτε κατα-

βάλλει προσπάθεια να ἐλέγξει τὸ σῶμα του, πράγμα πὸν μπορείς νὰ τὸ αἰσθανθῆς ὅταν ἀγγίξεις τὸ χέρι του. Προσπάθεια, νομίζω, δὲν εἶναι ἡ σωστὴ λέξη. Εἶναι μᾶλλον ἕνας αὐτοέλεγχος, ὅπως φαίνεται, γιατί οὔτε ὁ μικρότερος μῦς δὲν ἐνεργεῖ χωρίς τὴ συνειδητὴ γνώση του.

«Τὸ ξέρεις πολὺ καλὰ μόνη σου, Ὀλίβια. Θὰ μπορούσε τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπ' τὴ ντροπὴ νὰ σὲ κρατήσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ φέρῃς τὸν ἄνδρα αὐτὸν στὸ σπίτι σου;».

Ἡ φωνὴ του μοιάζει μὲ τὶς κινήσεις του. Εἶναι καθαρὴ καὶ ξάστερη, καὶ κάθε λέξη στέκει μόνη της. Ἐν τούτοις, ἴσως φανῆ κοινόν, ὅταν μιλάῃ γιὰ κάτι, ἔχει γίνεи δικό του, ἔχει ἀξιοπρέπεια ἐπειδὴ αὐτὸς τὸ ἐδιάλεξε.

«Πατέρα, τὸ μόνο πὸν ζήτησα εἶναι νὰ ἔλθῃ αὐτὸς ἐδῶ—νὰ τὸν συναντήσῃς. Ἀσφαλῶς δὲν εἶναι πάρα πολὺ νὰ σοῦ ζητήσῃ κανεὶς αὐτὸ προτοῦ τὸν κρίνῃς».

Ἡ Ὀλίβια κάθονταν στὸ σκαλοπάτι κοντὰ στὰ πόδια τοῦ πατέρα μου. Τὰ χέρια της κουνιόνταν πάνω ἀπὸ τὴ φούστα της χαϊδεύοντας τὸ στρίψωμα πάνω ἀπὸ τὶς γάμπες της, ἀλλὰ ὅταν μίλησε τ' ἄδραξε οφικτὰ στὴ φούχτα τος. Προσπαθοῦσε νὰ μιλήσῃ ὅπως μιλοῦσε συνήθως, μὲ ἀπαλὴ καὶ βέβαιη φωνή, ἀλλὰ αὐτὸ ἦταν μιὰ φτωχὴ ἀπομίμηση.

«Φοβοῦμαι ὅτι εἶναι πάρα πολὺ αὐτὸ πὸν ζητᾶς, Ὀλίβια. Ἐχω ἰδῆ τόσοι πολλοὺς ἀπ' αὐτὸ τὸ εἶδος ὥστε δὲν ἔχει καμμιά σημασία νὰ ἰδῶ ἕναν ἄκομη».

«Νομίζω ὅτι θάπρεπε νὰ τὸν ἰδῆς αὐτόν, Πατέρα». Μίλησε αὐτὴ πολὺ ἀπαλά. «Νομίζω ὅτι τὸν ἀγαπῶ».

«Ὀλίβια!» φώναξα. Ἦξερα ὅλη τὴν ἱστορία, φυσικά, ἀλλὰ ὅταν αὐτὴ τὸ εἶπε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον προσπαθώντας τόσο παιδαριωδῶς νὰ φαίνεται σίγουρη, κατάλαβα τὴν ἀτοπία του. Πῶς θὰ μπορούσε αὐτὴ νὰ τὸ λέγῃ τοῦτο ὕστερα ἀπὸ τὸ ξεκαθάρισμα πὸν τοῦ εἶχε κάμει ὁ πατέρας; Μόλις αὐτὸς ἐπανελάβε τό, «ἕνας πλασιὲ γιὰ «θανματουργὲς σόλες», ἀκόμα οἱ παλμοὶ τῆς φωνῆς του μοῦ ἔδειχναν ὅτι ἦταν γελοῖο. Κατάλαβα τὴ ἡξερα τόσον καιρὸ, ὅλη αὐτὴ τὴ φτήνεια τῆς Ὀλίβιας—τῆς Ὀλίβιας μὲ τὰ ἰδανικά της.

Κοίταξα ἀπέναντι στὸν πατέρα μου, ἀλλὰ αὐτὸς δὲν εἶχε ἀναστατωθῆ. Τὰ ἔντομα γιάλιζαν τὰ φτερά τους στὸ φῶς τοῦ γλόμπου. Αὐτὸς τίναξε μιὰ μεγάλη στάχτη ἀπὸ τὸ τσιγάρο του.

«Μὴ χρησιμοποιεῖς αὐτὴ τὴ λέξη τόσο ἐλαφριά, Ὀλίβια» εἶπε. «Αὐτὴ εἶναι μιὰ ἱερὴ λέξη. Ἀγάπη εἶναι ἡ λέξη γι' αὐτὸ πὸν αἰσθάνθηκα ἐγὼ γιὰ τὴ μητέρα σου—γι' αὐτὸ πὸν ἐλπίζω ὅτι ἐσὺ αἰσθάνεσαι γιὰ μένα καὶ τὴν ἀδελφὴ σου. Δὲν πρέπει νὰ τὸ συγχέῃς αὐτὸ μὲ τὴν ἔνοχη μικροπρέπεια».

«Ἀλλὰ πραγματικὰ τὸν ἀγαπῶ—πῶς μπορείς νὰ τὸ καταλάβῃς; Πῶς μπορείς νὰ καταλάβῃς κάτι ἀπ' αὐτό; Πραγματικὰ τὸν ἀγαπῶ». Ἡ φωνὴ της ἦταν διαπεραστικὴ καὶ δυσάρεστη.

«Ὀλίβια,» εἶπε ὁ πατέρας μου. Θὰ πρέπη νὰ σοῦ ζητήσω νὰ μὴ χρησιμοποιεῖς αὐτὴ τὴ λέξη».

Κάθησε κοιτάζοντάς τον στὸ πρόσωπο καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν καρέκλα του τῆς ἀνταπέδιδε τὸ κοίταγμα. Μετὰ αὐτὴ σηκώθηκε καὶ πῆγε μέσα στὸ σπίτι. Αὐτὸς δὲν τὴν ἀκολουθῆσε, οὔτε καὶ μὲ τὰ μῦτια του. Καθῆσαμε ἀρκετὴ ὥρα μέχρι νὰ πάω κοντὰ του καὶ νὰ πιάσω τὸ χέρι του. Νομίζω ὅτι μὲ εἶχε ξεχάσει. Ἄρχισε, ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε καὶ τὸ χέρι του δὲν ἀνταποκρίθηκε στὸ δικό μου. Θὰ προτιμοῦσα νὰ μὲ εἶχε χαστουκίσει. Τὸν ἄφησα καὶ μῆκα μέσα στὸ σπίτι.

Στὴν κρεββατοκάμαρά μας ἡ Ὀλίβια καθόταν μπροστὰ ἀπὸ τὴν τουαλέττα μὲ τὸ νυχτικὸ της καὶ χτένιζε τὰ μαλλιά της. Δὲν θὰ πρέπη νὰ σκεφθῆτε ὅτι δὲν τὴν ἀγαπῶ, ὅτι τότε δὲν τὴν ἀγαποῦσα. Ὅπως σᾶς εἶπα, εἴμασταν σὰν δίδυμες, καὶ ὅταν εἶδα τὸ εἶδωλό της στὸν ψηλὸ ἐπιχρυσωμένο καθρέφτη, θὰ πρέπη νὰ εἶχα δῆ τὰ μάτια μου πλημμυρισμένα μὲ δάκρυα. Ὁμολογῶ πῶς θέλησα νὰ τὴν ἀγκαλιάσω, ἀλλὰ θὰ πρέπη νὰ ἀντιληφθῆτε ὅτι ἦταν γιὰ χάρη της πὸν δὲν τὸ ἔκανα. Αὐτὴ ἔσφαλε, εἶχε ἐξαπατήσῃ τὸν πατέρα μου καὶ μὲ εἶχε κάμει καὶ μένα νὰ τὸν ἐξαπατήσω. Θὰ πρέπη νὰ ἦμιον μιὰρὴ τότε γιὰ νὰ τὴν συμπαθῆσω.

«Εἶναι σκληρὸ φυσικά, Ὀλίβια,» εἶπα

εὐγενικά. Ἄλλὰ ξέρεις καὶ τὸ δίκιο τοῦ πατέρα».

Αὐτὴ δὲν ἀπάντησε Χτένιζε τὰ μαλλιά της σὲ μακρὲς σκάλες καὶ αὐτὰ πετοῦσαν στὸν ἄερα. Δὲν γύρισε οὔτε ἀκόμα ὅταν τὸ πόμολο τῆς πόρτας ἔτριξε καὶ ὁ πατέρας μου στάθηκε στὸ ἀνοιγμὰ της καὶ τῆς μίλησε.

«Ὀλίβια,» ἐπανελάβε. «Φυσικὰ θὰ πρέπει νὰ σοῦ ζητήσω νὰ μὴ ξαναδῆς αὐτὸν—αὐτὸν τὸν ἄντρα ξανά.»

Ἡ Ὀλίβια γύρισε ξαφνικὰ μὲ τὰ μαῦρα της μαλλιά νὰ τυλίγονται γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπό της. Αὐτὴ πέταξε τὴν ἀσημένια χτένα της κατ' ἐπάνω στὸν πατέρα μου, καὶ τὴν ἴδια ἀκριβῶς στιγμή, ὅταν ἡ χτένα ξέφυγε ἀπὸ τὸ χέρι της, αἰσθάνθηκα μιὰ ἔπαρση ποὺ δὲν εἶχα αἰσθανθῆ ποτὲ πρὶν. Μετὰ τὴν ἄκουσα νὰ πέφτη στὸ πάτωμα, λίγα πόδια ἀπ' ἐκεῖ ποὺ αὐτὸς στεκόταν, καὶ ἔννοιωσα ὅτι αὐτὸς δὲν εἶχε πληγωθῆ καὶ ὅτι ἐγὼ ἤμουν καὶ ὄχι ἡ Ὀλίβια ποὺ γιὰ μιὰ στιγμή ἔννοοῦσε μ' αὐτὴ νὰ τὸν χτυπήσει. Ἐπεθύμησα νὰ σφίξω τὰ χέρια μου γύρω ἀπὸ τὸ λαιμό του καὶ νὰ ζητήσω τὴ συγγνώμη του.

Αὐτὸς προχώρησε καὶ σήκωσε τὴ χτένα καὶ τὴν ἔδωσε τῆς Ὀλίβιας. Μετὰ ἔφυγε ἀπὸ τὸ δωμάτιο.

«Πῶς μπόρεσες, Ὀλίβια;» Ψιθύρισα.

Κάθησε μὲ τὴ χτένα στὰ χέρια της. Τὰ μαλλιά της σκέπαζαν τὸ πρόσωπό της καὶ τὰ μάτια της ἦταν μαῦρα καὶ λαμπερά. Τὸ ἄλλο πρωτὶ στὸ πρωῖνὸ αὐτὴ δὲ μίλητε στὸν πατέρα μου καὶ κείνος δὲν μίλησε σ' αὐτήν, ἂν καὶ τὴν κοίταζε τόσο ἐντατικὰ ποὺ ἂν ἐγὼ ἤμουν Ὀλίβια θὰ μπορούσα νὰ εἶχα σκάσει. Ἐσκέφτηκα πῶς αὐτὸς τὴν ἀγαπᾷ περισσότερο τώρα, σήμερα τὸ πρωτὶ, παρὰ ὅταν τῆς χαμογελοῦσε καὶ τῆς ἔλεγε ὅτι μοιάζει τῆς Μητέρας. Θυμάμαι ὅτι σκεφτόμουν, γιατί δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἀγαπήσει καὶ μένα ἔτσι; Ποτὲ δὲν θὰ τὸν πλήγωνα.

Ἀκριβῶς προτοῦ φύγει γιὰ τὴ δουλειά της, πῆγε κοντὰ της καὶ μὲ τὸ χέρι του τὴν ἔπιασε ἀπὸ τὸ μπράτσο ἐλαφρά.

«Θὰ τὰ ξαναποῦμε τὸ βράδυ, Ὀλίβια,» εἶπε. «Ξέρω πῶς καταλαβαίνεις ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ καλύτερο.»

Αὐτὴ κοίταξε πρὸς τὰ κάτω στὸ χέρι

του σὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ ξένο ζῶο καὶ κούνησε τὸ κεφάλι της, μετὰ βιάστηκε νὰ κατέβη τις σκάλες τῆς βεράντας.

Τὸ ἴδιο βράδυ τηλεφώνησε ἀπὸ ἓνα μικρὸ γειτονικὸ χωριὸ ἔξω ἀπὸ τὸ Ρίτςμοντ γιὰ νὰ μᾶς πῆ ὅτι εἶχει παντρευθῆ. Στεκόμουν κοντὰ στὸν πατέρα μου στὸ μικρὸ σκιασμένο διάδρομο καθὼς αὐτὸς τῆς μιλοῦσε. Ἄκουγα τὴ φωνή της πρὸ ἔντονη ἀπὸ συνήθως ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ σταθερὸ σῦρμα, καὶ τὴν ἄκουσα νὰ λέη ὅτι θὰ μπορούσαν νὰ ἔλθουν, τὸ ἴδιο βράδυ, ἂν ἤθελε νὰ τοὺς ἴδῃ.

Σκέφθηκα ὅτι περίπου δὲν τὴν εἶχε καταλάβει, γιατί ἡ φωνή του ἦταν τόσο ἥρεμη.

«Ἐποθέτω πῶς ζητᾷς τὴν εὐχή μου. Δὲν μπορῶ νὰ τὴν δώσω στὴν ἀπάτη καὶ στὴν ἀνανδρία. Θὰ πρέπει νὰ τὴν βροῆς πουθενὰ ἄλλοῦ ἂν μπορῆς, ἀγαπητῆ μου. Ἄν μπορῆς.»

Ἄφου τοποθέτησε τὸ ἀκουστικό, συνέχισε νὰ μιλάη μπροστὰ στὸ μικρόφωνο.

«Ὅτι αὐτὴ ἔπρεπε νὰ ξεχάσει αὐτὰ ποὺ εἶχε—ὅτι αὐτὴ ἔπρεπε νὰ ὑπομείνῃ μιὰ ἔλξη ποὺ θὰ πρόσφεραν τὰ σωματικά της προσόντα».

Ἐπειτα γύρισε σὲ μένα. Τὰ μάτια του ἦταν μελανιά.

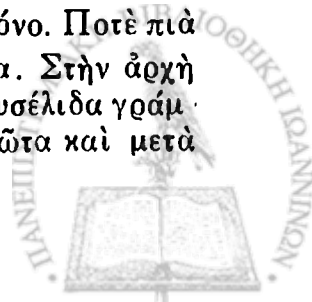
«Γιατί κλαῖς;», εἶπε ξαφνικά. «Τὶ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ σὲ κάνει νὰ κλαῖς; Αὐτὴ διάλεξε. Κλαίω ἐγώ; Νομίζεις πῶς θὰ ἤθελα νὰ τὴν ἴδῶ τώρα; Ἐὰν αὐτὴ—ὅταν θὰ ἔλθῃ νὰ ἴδῃ τὶ ἔχει κάμει—ἀλλὰ δὲν πρόκειται γιὰ συγγνώμη, ἀκόμα καὶ τότε δὲν θὰ εἶναι τὸ ἴδιο· αὐτὴ διάλεξε».

Στάθηκε κοιτάζοντάς με καὶ σκέφθηκα στὴν ἀρχὴ πῶς αὐτὸ ποὺ συνέβηκε τοῦ ἦταν ἀποκαρδιωτικό, ἀλλὰ ἡ φωνή του ἦταν εὐγενικὴ ὅταν μίλησε.

«Θὰ μπορούσες νὰ τὸ κάμῃς αὐτὸ σὲ μένα, Σάρα—Ἄννα; Θὰ μπορούσες νὰ τὸ κάμῃς αὐτό;»

«Ὁχι,» εἶπα, καὶ σχεδὸν ἤμουν χαρούμενη γιατί ἤξερα ὅτι αὐτὸ ἦταν ἀλήθεια. «ὦ! ὄχι.»

Αὐτὸς συνέβηκε πρὶν ἓνα χρόνο. Ποτὲ πιά δὲν μιλήσαμε γιὰ τὴν Ὀλίβια. Στὴν ἀρχὴ ἔρχόταν τὰ γράμματά της, πολυσέλιδα γράμματα ἀπὸ τὴ Νέα Ὑόρκη πρῶτα καὶ μετὰ

από τὸ Σικάγο. Πάντα μὲ ρωτοῦσε γιὰ τὸν Πατέρα καὶ ἂν αὐτὸς θάθελε νὰ διαβάσῃ κανένα γράμμα, ἂν τοῦ ἔγραφε. Τῆς ἔγραφα πίσω πολυσέλιδα γράμματα καὶ τῆς ἔλεγα ὅτι θὰ τοῦ μιλοῦσα σχετικῶς. Ἄλλὰ αὐτὸς δὲν αἰσθανόταν καλά—ἀκόμα καὶ τώρα πρέπει νὰ μένη στὸ κρεββάτι πολλές μέρες κάθε φορὰ—καὶ ἤξερα ὅτι δὲν ἠθέλε νὰ ἀκούσῃ τὸ ὄνομά της.

Ἐνα πρωὶ ἦλθε στὸ δωμάτιό μου τὴν ὥρα πού ἐγὼ ἔγραφα ἕνα γράμμα. Μὲ εἶδε νὰ σπρώχνω τὸ πάκκο μὲ τὰ γράμματα μέσα σὲ μιὰ συρταρότρυπα καὶ κατάλαβε ὅτι τὸν εἶχα ξαναπροδώσει.

«Μὴ συμμαχεῖς μὲ τὴν ἀπάτη, Σάρα—Ἄννα.» εἶπε ἤσυχα. «Τὸ ἔκαμες αὐτὸ μιὰ φορὰ καὶ βλέπεις τί βγῆκε.»

«Ἄλλὰ ἀφοῦ μοῦ γράφει—» εἶπα. «Τί θέλεις νὰ κάμω;»

Στάθηκε στὸ ἄνοιγμα τῆς πόρτας μέσα στὴ μακριά του ρόμπα. Ἦταν ἀπὸ τὸ κρεββάτι καὶ τὰ μαλλιά του ἦταν ἐλαφρὰ στρεβλωμένα ἀπὸ τὰ μαξιλάρια, καὶ τὸ πρόσωπό του ἦταν λίγο ὠχρό. Τὸν φρόντιζα καλά καὶ ἀκόμα φαίνεται νέος—ὄχι περισσότερο ἀπὸ σαράντα—ἀλλὰ τὰ μάγουλά του μὲ φοβίζουσιν. Εἶναι κομμένα καὶ λευκά.

«Θέλω νὰ μοῦ δώσης τὰ γράμματά της,» εἶπε. «Νὰ τὰ κάψω.»

«Δὲν θὰ τὰ διαβάσης, Πατέρα; Ἔρω ὅτι αὐτὸ πού ἔκαμε ἦταν σφάλμα, ἀλλὰ φωνάζει ὅτι εἶναι εὐτυχισμένη.»

Δὲν καταλαβαίνω τί ἦταν αὐτὸ πού μ' ἔκαμε νὰ τὸ πῶ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅτι βλέπετε πραγματικὰ ἀγαπῶ τὴν Ὀλίβια.

Μεκοίταξε καὶ μπῆκε μέσα στὸ δωμάτιο. «Καὶ τὴν πιστεύεις; Νομίζεις ὅτι ἡ εὐτυχία μπορεῖ νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν ἀπάτη;»

«Ἄλλὰ εἶναι ἡ ἀδελφή μου,» εἶπα, καὶ ἂν καὶ ἤξερα ὅτι αὐτὸς εἶχε δίκιο ἄρχισα νὰ κλαίω. «Καὶ εἶναι ἡ κόρη σου. Καὶ τὴν ἀγαπᾷς τόσο πολὺ.»

Ἦλθε καὶ στάθηκε διπλα στὴν καρέκλα μου. Αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν μὲ ρώτησε γιὰ τὴν ἔκλαιγα.

Γονάτισε ξαφνικὰ κοντὰ μου καὶ μίλησε ἀπαλὰ καὶ γρήγορα.

«Θὰ κάνωμε παρέα ὁ ἕνας στὸν ἄλλον, Σάρα—Ἄννα, μόνο οἱ δύο μας. Μποροῦμε νὰ εἴμαστε εὐτυχισμένοι μ' αὐτὸν τὸν

τρόπο ἢ ὄχι; Πάντοτε θὰ προσέχουμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, δὲν τὸ καταλαβαίνεις;» Ἀκούμπησε τὰ χέρια του στὰ μαλλιά μου.

Κατάλαβα τότε ὅτι αὐτὸς ἦταν ὁ δρόμος πού θάπρεπε νὰ ἀκολουθήσουμε. Ἐκλίνα τὸ κεφάλι μου στὸν ὤμο του, καὶ ὄταν σταμάτητα νὰ κλαίω τοῦ χαμογέλασα καὶ τοῦ ἔδωσα τὰ γράμματα τῆς Ὀλίβιας.

«Ἐσὺ θὰ τὰ πάρης,» εἶπα. «Ἐγὼ δὲν μπορῶ.»

Συγκατένευσε καὶ τὰ πῆρε καὶ μετὰ ἔπιασε τὸ χέρι μου.

Ἔρω πῶς ὅταν τὰ πῆρε, ἐννοοῦσε ὅτι τὰ πῆρε γιὰ νὰ τὰ κάψῃ. Τὰ βρῆκα κατὰ τύχη χθὲς στὸν πάτο τοῦ συρταριοῦ τοῦ γραφείου του, κάτω ἀπὸ ἕνα σωρὸ παλιῆς ἱστορικῆς ἐκθέσεις. Ἦταν ἀκουμπισμένα ἐκεῖ σὰν ἐρωτικὰ γράμματα ἀπὸ κάποιον πού εἶχε πεθάνει ἢ πού εἶχε ξενητευθῆ. Ἦταν δεμένα μὲ μιὰ λεπτὴ πράσινη κορδέλλα τῶν μαλλιῶν—ἦταν μιὰ ἀπὸ τίς δικές μου κορδέλλες, ἀλλὰ ὑποθέτω ὅτι αὐτὸς τὴν εἶχε βρῆ καὶ νόμισε ὅτι ἦταν τῆς Ὀλίβιας.

Δὲν μὲ ἐννοίαξε τί ἔπρεπε νὰ κάνω. Δὲν ἦταν κανονικό, δὲν νομίζετε; Αὐτὸς δὲν εἶχε κανένα δικαίωμα νὰ φυλάξῃ ἐκεῖνα τὰ γράμματα ὕστερα ἀπὸ τότε πού μοῦ εἶπε ὅτι ἤμουν ἡ μόνη κόρη πού τοῦ εἶχε μείνει. Θὰ μπορούσε πάντοτε νὰ τὰ διαβάξῃ μυστικὰ καὶ νὰ τὰ ψαχουλεύῃ, καὶ αὐτὸ δὲν θὰ τοῦ ἔκανε καλό. Τὰ πῆρα στὸ φουρνάκι στὸ πίσω μέρος τῆς αὐλῆς καὶ τὰ ἔκαψα προσεκτικὰ, ἕνα ἕνα. Τὸ κρεββάτι του εἶναι κοντὰ στὸ παράθυρο καὶ ἤξερα ὅτι μὲ ἔβλεπε, ἀλλὰ δὲν μπορούσε νὰ πῆ τίποτε.

Ἴσως νὰ αἰσθάνεσε κάποια συμπόνια γιὰ τὸν Πατέρα, ἴσως νὰ σκεφθῆτε ὅτι ἤμουν βάρβαρη. Ἄλλὰ τὸ ἔκαμα αὐτὸ πρὸς χάριν του καὶ δὲν μὲ νοιάζει τί σκέφτεστε ἐσεῖς, γιὰτί ὅλοι σας εἶστε ξένοι, ὅπωςδὴποτε, καὶ δὲν μπορεῖτε νὰ κατανοήσετε ὅτι δὲν μπορούσαν νὰ ἵπάρχουν καὶ οἱ δύο ἀπὸ μᾶς. Ὅπως σᾶς εἶπα πρὶν, δὲν μισῶ τὴν Ὀλίβια. Ἄλλὰ μερικές φορὲς νομίζω ὅτι αὐτὸς ἦταν ὁ σωστός δρόμος πού ἔπρεπε νὰ ἀκολουθηθῆ. Πρῶτα πέθανε ἡ Μητέρα καὶ ἄφησε μόνο τίς δύο μας γιὰ νὰ φροντίζουμε τὸν Πατέρα. Καὶ χθὲς, ὅταν ἔκαψα τὰ γράμματα τῆς Ὀλίβιας, σκέφτηκα: Τώρα εἶμαι μόνον ἐγώ.

ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΕΝΑ ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΜΑ

Σε μία πολύ ενδιαφέρουσα μελέτη του ό Καθηγητής τού Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Π. Χρήστου μās μιλεί για τις περιπέτειες τών ονομάτων τών 'Ελλήνων, πού καθρεφτίζουν τις περιπέτειες τού ίδιου τού 'Εθνους. Δέν περιορίζεται όμως μόνον σ' αυτό: έπειδή τó σημασιολογικό περιεχόμενο τών όρων, πού μ' αυτούς οι ξένοι ονόμασαν τούς κατοίκους αύτης τής γής, στάθηκε πλυσισώτατο σε προεκτάσεις, και άρχίζοντας άπό τόν θαυμασμό φτάνει να δηλώνη και τήν έσχατη άκόμη περιφρόνηση, ό σ. με ειλικρίνεια πραγματικού Πανεπιστημιακού δασκάλου θέτει ώμα ένα θέμα, πού επί έκατόν πενήκοντα χρόνια αντιμετωπίζουμε, ως λαός με τήν γνωστή τακτική τής στρουθοκαμήλου. Άπό τήν έποχή τής έθνικής μας έπανάστασης, ό μέσος πολίτης κοιμάται και ξυπνάει με τήν ψευδαίσθηση ότι οι ξένοι μās άγαπούν και μās θαυμάζουν. 'Η ψευδαίσθηση αύτη, πού καλλιεργήθηκε μεθοδικά άπό τις τρεις ξενοκίνητες φατρίες, πού κόντεψαν να χαντακώσουν τó έργο τών άγωνιστών, τράφηκε και φούντωσε με τήν φιλελληνική κίνηση — πού άλλωστε άπηχούσε τις γνώμες και τά αισθήματα τής μερίδας τής εύρωπαϊκής κοινής γνώμης τής πιο φωτισμένης και πού είχε έπηρεαστή άπό τó γαλλικό φιλελεύθερο κήρυγμα—, και σudaλισμένη άπό τή μια μεριά άπό ύποπτα ξένα συμφέροντα, και άπό τήν άλλη, άπό τόν συναίσθηματισμό και τήν άφέλεια τού λαού μας, έφτασε ως τις μέρες μας, και ζη και βασιλεύει, όπως τó άθάνατο πνεύμα τών 'Αβδηριτών. Έτσι ακούμε συχνά ότι ό τάδε ξένος, κρίνοντας τά έργα και τās ημέρας μας «έμεινε κατάπληκτος» «έξεφράσθη μετά θαυμασμού» κτλ. Και έπειδή, δυστυχώς, γνώμη σίγουρη για τόν έαυτό μας δέν μπορέσαμε άκόμη να σχηματίσουμε, πιπιλίζουμε, με κατάνυξη, τά καθιερωμένα αύτά λεκτικά σχήματα, πού δέν είναι συχνά παρ' ά φιλοφρονήσεις πολύ σκόπιμες και πού έχουν βαθύτερα κίνητρα, και με νοστροπία μικρού παιδιού άγαλλιάζουμε όταν μās χτυπούν προστατευτικά τήν πλάτη, όπως ό περίφημος Τράντ Καράντ τού μακαρίτη Σταμ. Σταμ. ό κ. Χρήστου είδε με μάτι έλεύθερο τήν πληγή. Και είναι χαρακτηριστική ή φράση πού μ' αύτη κλείνει τήν μελέτη του: «έκείνο πού δέν ήλλάξεν είναι ή προκατάληψις τών Ευρωπαίων κατά τών κληρονόμων τού μεγάλου ονόματος και χρειάζεται πολύς μόχθος δια ν' άλλάξη». Αύτη ή προκατάληψη έχει βαθιές ρίζες στην 'Ιστορία. Άρχίζοντας άπό τó: *Timeo Danaos et dona ferentes*, τού Βιργιλίου, και περνώντας άπό τó Γραικύλοι και τó Γραικοί και έπιθέται (άπατεώνες) τών Ρωμαίων άπό τó «δυσσεβείς 'Ελληνες», τών Χριστιανών, άπό τó: «Γραικοί, κωμωδοί και μίμοι και ναύται λωποδύται», τών Γόθων, άπό τó: *Graecia Mendax*, τού Λιουππράνδου, άπό τó: «*Grego mal abia*», τών Βενετσιάνων, και καταλήγοντας στο: *Grec = κλέφτης* στα χαρτιά, τών γαλλικών λεξικών και τήν βρισιά: *damn Greek* τών 'Αγγλοσαξώνων, μια όλόκληρη σειρά άπό άφορισμούς και κοσμητικά, πού καθαρή τους πρόθεση είναι ό προπηλακισμός και ή χλεύη, συντροφεύουν τόν μικρό μας λαό μέσα στην ιστορική του πορεία και διαπεύδουν με ήχηρότητα χαστουκιού τις ψευδαισθήσεις μας. Βέβαια μπορεί οι μεγάλες περιπέτειες τής φυλής και ή ανάγκη να βρεθί με κάθε τρόπο τó πικρό ψωμί σε ξένους τόπους, να ανάγκασαν συχνά τόν 'Ελληνα να ξεφύγη άπό τó ύψηλό εκείνο ήθος, πού κατακτάει έξ έφόδου τήν εκτίμηση τών άλλων. Μπορεί όμως αύτό να δικαιολογήση τήν σκληρότητα τών άλλων άπέναντι ενός λαού πού τόσο βοήθησε τόν άνθρωπο για να βγη άπό τή ζωική του φύση, δίνοντας φτερά στις ώραιότερες έξάρσεις, όταν οι πρόγονοι εκείνων πού μās ύποτιμούν μόλις είχαν πάψει να περπατούν

μέ τα τέσσερα, και πού, στο κάτω της γραφής, μπορεί νάναι υπερήφανος τουλάχιστο για την ανθρωπιά του, και την πνευματική του δύναμη; Είναι λοιπόν καιρός να αποφασίσουμε να απαλλαγούμε από το άδικαιολόγητο σύμπλεγμα κατωτερότητας που μάς βασανίζει, γιατί εκδήλωση αυτού του συμπλέγματος είναι ή σημασία που δίνουμε σε προστατευτικές και συχνά ταπεινωτικές θωπείες, και σαν ελεύθεροι και ισότιμοι να σταθούμε μέσα στην μεγάλη οικογένεια των εθνών, περήφανοι γιατί αν είναι μεγάλα τα λάθη μας είναι μεγάλα και ή προσφορά μας στον πολιτισμό του κόσμου.

A. ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΣ

Η ΖΩΣΙΜΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τα εγκαίνια της Ζωσιμαίας Βιβλιοθήκης, που έγιναν στις 21 Φεβρουαρίου —έπ' ευκαιρία της επέτειου της απελευθέρωσης των Ίωναννίων— είχαν το τέρας μιάς προσπάθειας που άρχισε από χρόνια και, ταυτόχρονα, ήταν κι ή αρχή της καινούργιας περιόδου ζωής της Ζωσ. Βιβλιοθήκης. Το γεγονός αυτό, απ' τα σημαντικότερα στην πνευματική ιστορία των Ίωναννίων, τονίστηκε επίσημα και, καθώς πιστεύομε, αξιολογήθηκε άρκετά (μίλησαν ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Σεραφείμ, ως πρόεδρος και κύριος οργανωτής, ο ύπουργός των Έξωτερικών κ. Ευάγ. Αβέρωφ κι ο Δήμαρχος κ. Γρ. Σακκάς), έτσι που οι υπεύθυνοι για την τύχη του Ίδρύματος να ξέρουν καλά τι πρέπει να κάμουν παραπέρα. Γι' αυτό, εκτός απ' τα συγχαρητήρια και τους επαίνους που οφείλομε να τους αναγνωρίσουμε, θα επσημάνουμε —το νομίζομε χρέος και συνέπεια προς τους άγωνες που έκαμε για την Ζ. Βιβλιοθήκη το περιοδικό τουτο— ώρισμένα πράγματα, κοινής διαπίστωσης, που πρέπει να προσεχθούν ξεχωριστά για την ολοκλήρωση της λειτουργίας της Ζ. Βιβλιοθήκης.

Πρώτα πρώτα, είναι ή έπαρκής επάνδρωση κι ή ύπόσταση του ιδρύματος. Άλλωστε και τα δυο αυτά είναι συνταυτισμένα, γιατί απ' τη μορφή που θα έχει ή Βιβλιοθήκη ως Ίδρυμα, θα εξαρτηθούν οι δυνατότητες κι οι έπιτεύξεις. Ός τώρα, διανύθηκεν ένα στάδιο βασικής ταξινόμησης και συγκέντρωσης των βιβλίων. Όλο το βάρος αναλήφθηκε φιλότιμα απ' τη Διοίκηση και τον κ. Νόρβερ, που, με την συμπαράσταση και της κ. Λ. Ξεφλούδα (προϊσταμένη της κινητής Βιβλιοθήκης του Ύπουργείου Παιδείας), έπετέλεσεν ένα δύσκολο άθλο. Στο μεταξύ, οι μεγάλες δωρεές σε βιβλία και άλλης μορφής ενίσχυση, πρόσφεραν όπωσδήποτε μιά θετική βάση για μιά πρότυπη συγκρότηση και λειτουργία της Ζ. Βιβλιοθή-

κης. Όμως πρέπει να ξεκαθαριστεί πρώτα αν θα γίνει δημόσια ή θα παραμείνει έτσι (κάτω απ' την διοίκηση και την εθύνη της Μητροπόλεως). Έπ' αυτού, παρ' όλο που επιβάλλεται να κοιτάξουμε κάπως μακρύτερα, δεν θα κατηγορήσουμε την φιλοδοξία να παραμείνει όπως είναι, αλλά υπό μία προϋπόθεση: να μην χάσει την ύποστήριξη και την αναγνώριση που θα είχε αν ήταν Δημοσία Βιβλιοθήκη. Γιατί, θα ήταν κοντόφθαλμο να περιορίσουμε την ανάπτυξη της Ζ. Β. μόνο και μόνο για να είναι ύπόθεση της πόλης, έστω κι αν στην μορφή αυτή διατηρείται κάποια ξεχωριστή αίγλη απ' την παράδοση και τα μνημεία των Ήπειρωτών Ευεργετών. Μιά Βιβλιοθήκη, όπως ή δική μας, που έχει πάνω από 30.000 τόμους, και που έχει ακόμα μιάν άπερίοριστη προοπτική έμπλουτισμού της, πρέπει ν' αντιμετωπισθεί πραγματικά με κάποια τολμηρή εύρύτητα κριτηρίων και ως προς την οικονομική της εξασφάλιση και ως προς την έσωτερική της λειτουργία. Γιατί, για να ανταποκριθεί στην άποστολή της, θα καταστεί αναγκαίο να γίνει ένας αυτόδύναμος πνευματικά οργανισμός, ικανός όχι μονάχα να επιβιώσει οικονομικά, αλλά και να αναπτύξει μιά θετική δραστηριότητα για την δημιουργία προϋποθέσεων μιάς εύρύτερης έπαφής με το κοινό της πόλεως. Κι' αυτά, καθώς ξέρομε, χρειάζονται κάτι παραπάνω άπόνα καλό ώράριο λειτουργίας. Η έποχή μας είναι τρομακτικά δύσκολη, ενώ, ταυτόχρονα, ή πνευματική και ήθική καλλιέργεια προβάλλει τώρα ως το κυριώτερο και το έπιτακτικώτερο οϊτημα άμυνας και σωτηρίας μπροστά σ' αυτόν τον έσχατο κίνδυνο. Τίποτα δεν πρόκειται να επιτύχει, ούτε ακόμα να στηθεί καν, αν ο πρώτος και μοναδικός παράγοντας, ο $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omicron \varsigma$, έξακολουθήσει να είναι άπωθημένος στο δεύτερο στάδιο της κλίμακας των ενδιαφερόντων στην καθημερινή ζωή. Έτσι, λοιπόν, ή Ζωσιμαία Βιβλιοθήκη, έρχεται

νά πάρει ένα βαρύ, πρωταρχικό ρόλο στην ζωή των Ίωαννίνων και γενικότερα της Ηπείρου, που πρέπει να γίνει για την ηθική και πνευματική της προαγωγή. Γι' αυτό, οι υπεύθυνοι εν προκειμένω, επιβάλλεται ν' αντιμετωπίσουν απ' την αρχή τα εξής βασικά θέματα: 1) Νά γίνει η δχι Δημοσία Βιβλιοθήκη —κρατώντας βέβαια τόν τίτλο της και τὸ ιστορικό της—, πράγμα που δὲν είναι καθόλου δύσκολο, ἢ νά γίνει Ζωσιμαία Δημοτική Βιβλιοθήκη με συμμετοχή ἐξ ἴσου τοῦ Δήμου και τῆς Μητροπόλεως. 2) Νά ἐπαιδευθεῖ ὅπως δῆπτετα με τὸ ἀναγκαῖο και κατάλληλο ἀκόμα προσωπικό τόσο για τὴν υπεύθυνη ἐσωτερική λειτουργία, ὅσο και για τὶς συνεχεῖς ἐπαφές με τοὺς πνευματικούς φορεῖς και τὰ πνευματικά ἰδρύματα καθὼς και για τὶς δημόσιες πνευματικές ἐκδηλώσεις (διαλέξεις κλπ.) και 3) Νά ἐξασφαλισθοῦν οἱ ἀναγκαῖες ἐκεῖνες συνθήκες παραμονῆς τῶν ἀναγκαστῶν μέσα στ' ἀναγκαστήρια (θέρμανση, τραπεζία, ἡσυχία κλπ.), που θὰ καταστήσουν ἀνετη ἀκόμα τὴν ἐπίπονη ἔρευνα και τὴν μακρόχρονη σπουδὴ τῶν μελετητῶν της. Αὐτὰ ὅλα, κατὰ τὴν γνώμη μας, εἶναι τὰ πιὸ βασικά προβλήματα που πρέπει ν' ἀντιμετωπισθοῦν ἀμέσως και ἀποφασιστικά. Κι' ἀπὸ τὴ λύση τους θὰ ἐξαρτηθεῖ ὅπως δῆπτετε κι' ἡ παραπέρα πορεία τῆς Ζωσιμαίας Βιβλιοθήκης Ίωαννίνων.

Δ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ

✱

ΤΙΜΗ Σ' ΕΝΑΝ ΔΕΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Τὸ ἀναμνηστικό τεύχος: «Προσφορά ἀγάπης πρὸς τὸν Ἀλεξ. Καρανικόλα», ἔκδοσι τοῦ Συλλόγου γονέων και κηδεμόνων τοῦ Λου Προτύπου Γυμνασίου Πειραιῶς, εἶναι για τὴν ἐκπαίδευσή μας, που τόσο χερμάζεται, ἓνα εὐσίωνο σημεῖο υγείας. Ἐνας ἄνθρωπος ἀφιέρωσε ἐπὶ ἔντεκα χρόνια τὸν ἑαυτὸ του σ' ἓνα σχολεῖο, ἓνα κοινὸ Γυμνάσιο, μέσα στὶς τόσες ἐκατοντάδες Γυμνασίων, που ἔχουν φυτρώσει σὰν μανιτάρια, σὲ κάθε γωνιὰ τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Τοῦ ἔδωσε τὸν κόπο του, τὴν ἀγάπη του, τὴν μόρφωσή του, τὴν ἀρετὴ του. Αὐτὸ ἔφτασε για νά γίνῃ τὸ Α' Γυμνάσιο Πειραιῶς, σχολεῖο πρότυπο στὴν οὐσία του, ἴδρυμα δηλαδὴ ἐκπαιδευτικό που ὀπλίζει τοὺς τροφίμους του με τὴν ἀληθινὴ ἐκείνη γενικὴ μόρφωση, που εἶναι τὸ στερεὸ βάθρο κάθε ἐπιστημονικῆς στα-

διοδρομίας. Δὲν εἶναι ὁμως μόνον αὐτό: οἱ συγκινητικές ἐκδηλώσεις τῶν γονέων και τῶν παιδιῶν εἶναι δηλωτικές τῶν στερεῶν ψυχικῶν δεσμῶν που ἔνωσαν τὸ σχολεῖο και τὸ σπίτι, ὅσον καιρὸ διεύθυνε τὸ Γυμνάσιο ὁ κ. Καρανικόλας. Δείχνουν πόσο διψάει για γνήσιο σχολεῖο ὁ τόπος μας, ἓνα σχολεῖο ὅπου νά καλλιεργοῦνται παράλληλα τὸ πνεῦμα και τὸ ἦθος, και που κοιτάζει νά ἀξιοποιήσῃ τὸ θαυμάσιο ἀνθρώπινο δυναμικὸ αὐτῆς τῆς χώρας, τὸ τόσο ἀμελημένο πνευματικό της κεφάλαιο. Δείχνουν τί μπορεί νά κατορθώσῃ ἓνας ἄνθρωπος: πόσες δραστηριότητες μπορεί νά ἐνώσῃ σὲ μιὰ κοινὴ προσπάθεια, πόσες ψυχές μπορεί νά δονήσῃ, ὅταν οἱ σκαποὶ που ὑπηρετεῖ εἶναι θετικά ἐξυπηρετικοὶ τοῦ γνήσιου λαϊκοῦ συμφέροντος. Με τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ κ. Καρανικόλας δὲν θὰ πάψῃ νά ἐνδιαφέρεται για τὸ παλιὸ του σχολεῖο, τοῦ εὐχόμεθα τὴν ἴδια ἐπιτυχία στὴ νέα θέση, που μ' αὐτὴν τὸν τίμησε ἡ παλιτεία.

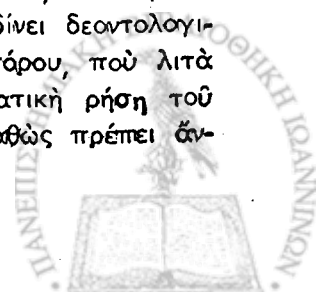
Α. ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΣ

* * *

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Κων. Μπράτσου: «Ἡ ἀσκῆσις τῆς Δικηγορίας ὡς κοινωνικὸν λειτουργημα».

Στὴν ἐκτεταμένη αὐτὴ μελέτη, που ἔχει βραβευθεῖ ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ὁ φίλος τῆς Η.Ε. κ. Μπράτσος ἀσχολεῖται ἐξαντλητικά με ἓνα ἀπὸ τὰ νευραλγικώτερα θέματα τῆς κοινωνικῆς και τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς: με τὸ θέμα τῆς ἀσκῆσεως τῆς δικηγορίας στὸν τόπο μας. Ὁ δικηγόρος, μαζί με τὸν δικαστή, διακονεῖ στὴν ἱερὴ ἔννοια τῆς Δικαιοσύνης, που ἔχει ἀντικαταστήσει τὸ Jus talionis τὸ δίκαιον τῆς ἀνταποδόσεως, και ἐπιτρέπει τὸν σχηματισμὸ τῶν νέων κοινωνιῶν. Εἶναι λοιπὸν προφανὴς ἡ περαιοσία σημασία τοῦ ὑψηλοῦ λειτουργήματος που ἀσκεῖ. Αὐτὴ ὁμως ἡ ἴδια ἡ σημασία τοῦ λειτουργήματος ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν δικηγόρο προσόντα σπάνια ἦθους και χαρακτήρος, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ἐκείνη μεστότητα που εἶναι ἀναγκαῖαι για νά ἐλίσσεται κανεὶς με ἀνεση μέσα στὸν κόσμο τῶν ναμικῶν ἐνοιῶν. Γι' αὐτὸ, στὸ πρῶτο μέρος τῆς μελέτης, ὁ σ. μάς δίνει δεοντολογικὰ τὸν ἰδεῶδη τύπο τοῦ Δικηγόρου, που λιτὰ καθορίζεται ἀπὸ τὴν ἐπιγραμματικὴ ρῆσι τοῦ Dupin : «μόνον ἐὰν εἰσθε καθὼς πρέπει ἀν-

θρωποι θα γίνετε καλοί δικηγόροι».

Είς τὸ δεύτερο μέρος τῆς ὠραίας μελέτης ὁ κ. Μπράτσος, πού τὰ ἐνδιαφέροντά του ξεπερνούν κατὰ πολὺ τὸν κύκλο τῶν ἐπαγγελματικῶν του ἀπασχολήσεων, ἀσχολεῖται μὲ τὸν τρόπο τῆς ἀσκήσεως τῆς δικηγορίας στὸν τόπο μας. Καὶ τὰ συμπεράσματά του, πού στηρίζονται στὴν ἀμεση παρατήρηση, σὲ σωρεία ἀποφάσεων τῶν πειθαρχικῶν συμβουλίων, στὰ ἀλλεπάλληλα κρούσματα ἐπιθέσεων, ἐναντίον δικηγόρων, καὶ στὴ φωνὴ τοῦ λαοῦ, πού φαίνεται νὰ ἀποδίδῃ, τελειῶς ἀβασάνιστα, τὴν κακοδομονία τῆς δημοκρατίας μας στὴν ὑπερτροφικὴ ἀνάμειξη τοῦ νομικοῦ μας κόσμου στὴν πολιτικὴ μας ζωὴ, δὲν εἶναι ἀπαλύτως ἐποικοδομητικά. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ μανία τῆς γενικεύσεως, ἓνα ἀπὸ τὰ *idola tribus* τοῦ Βάκωνος, ὁδηγεῖ συχνὰ τὸ λαὸ σὲ ἀντιλήψεις ὑπερβολικὰ ἀφελεῖς ἢ προφανῶς ἀστήριχτες. Ἐν πάσῃ ὁμως περιπτώσει, δὲν μπορεῖ κανεὶς μὲ τὴν καλύτερὴ θέληση τοῦ κόσμου νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι, μέσα στὸ πλῆθος τῶν ἀξίων λειτουργῶν τῆς Θέμιδος, ἔχουν παρεισφύσει ἐλάχιστα, βέβαια στοιχεῖα, πού οὔτε τὴν ἠθικὴν τάξην τιμοῦν, οὔτε τὴν Δικαιοσύνην ἱπηρετοῦν, οὔτε τὸν πολιτικὸν μας βίον προάγουν. Τοὺς ἀνάξιους αὐτοὺς ὑπηρετῆς τῆς ὑψηλῆς ἐννοίας τοῦ Δικαίου, πού πρῶτος τοὺς ἀποδοκιμάζει ὁ κόσμος τῶν νομικῶν μας, καυτηριάζει ὁ κ. Μπράτσος, ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶναι οἱ ὑπαίτιοι τῆς κατακραυγῆς ἐναντίον τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ συλλυπεύονται γιὰ μιὰ χωρὶς προηγούμενον κοινωνικὴν κρίση, πού ὑπονομεύει τὴν ἐθνικὴν μας ὑπαρξιν. Καὶ τὸ κάνει αὐτὸ μὲ μιὰν ἐνημερότητα πού τιμᾷ τὴν κατάρτισίν του, καὶ μὲ μιὰν ἀγανάκτηση πού τιμᾷ τὸ ἦθος του.

Α. ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΣ

Α. Σταθοπούλου: «Φωτιές στὸν Κάμπο».

Αὐτὸ τὸ σημεῖωμα γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ Α. Σταθοπούλου: «Φωτιές στὸν Κάμπο», δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ σὰν πράξις ἀπλῆς φιλοφρονήσεως, ἰδιαίτερα ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον. Γράφοντάς το, πιστεύω πὼς εἶμαι πιστὸς σ' ἓνα καθήκον· γιὰτὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μπόρεσε νὰ ξαναζωντανέψῃ γιὰ μένα — ὅπως καὶ ὁ Δ. Ζαβῆς — ἓναν κόσμον ἀγαπητό, μὰ σχεδὸν λησμονημένο, ἀνθρώπους πού τοὺς γνώρισαν στὴν πεζότητά τῆς καθημερινῆς ζωῆς· νὰ τοὺς ξανα-

ζωντανέψῃ μὲ τὶς πλούσιες ἀνακλαδῶσεις τῆς μυστικῆς τους ὑπαρξῆς καὶ ἀποστραγγίζοντας ὅλη τὴν ποίησιν τῆς ταπεινῆς τους οὐσίας. Καὶ ἐπειδὴ τὸν θεωρῶ σὰν μιὰ φωνὴν ἰδιότυπην, μὰ σημαντικὴν, τῆς λογοτεχνίας μας, ἀγανάχτησα βλέποντας νὰ τὸν ἀγνοῖ, ἐπίσημα τοῦλάχιστον, ἡ πολιτεία τῶν γραμμάτων.

«Ὁ κριτικὸς, λέει ὁ Ste Beuve, εἶναι ἓνας ἄνθρωπος πού ξαίρει νὰ διαβάξῃ καὶ πού μοθαίνει τοὺς ἄλλους νὰ διαβάξουν». Δὲν εἶμαι κατὰ σύστημα κριτικὸς, γιὰ νὰ ἐγείρω τόσο ὑπερφίαλες ἀξιῶσεις. Ἄν ὁμως, μὲ τὶς λίγες αὐτῆς γραμμῆς κατορθῶσω νὰ πείσω τοὺς ἄλλους νὰ διαβάσουν τὸν Σταθοπούλου, πιστεύω πὼς θὰ ἔχω κάμει ἔργο τίμιον καὶ χρήσιμον.

Καὶ πρῶτα—πρῶτα πρέπει ν' ἀποφύγουμε μιὰ βωσικὴν παρερμηνείαν. Τὰ πρόσωπα τοῦ Σ., στὴν ἐπιφανειακὴν τους τοῦλάχιστον δομὴν, ἔζησαν κάποτε σὰν αὐθύπαρκτες μονάδες, στὴν μικρὴν τοῦ ἐπορχιακῆς πόλης. Ὁ ἐσωτερικὸς τους ὁμως κόσμος εἶναι κατ' εἰκασίαν μονάχα προσωποπαγῆς, γιὰτὶ εἶναι, γιὰ τὸν καθένα τους, ἀπλὸ ἀποκλάδι τοῦ ψυχικοῦ πλοῦτου τοῦ προσώπου, πού μονολογεῖ, σὲ ὅλες τὶς σελίδες τοῦ βιβλίου, καὶ πού κατορθώνει νὰ πλάσῃ δράματα ἀπὸ τὶς πλούσιες ἐσωτερικὰς ἀντιφάσεις του. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς, ἐπειδὴ μονάχα στὴν ἐπίφασιν φαίνονται πὼς ἀνήκουν σὲ χωριστὰς προσωπικότητες, οἱ χαρακτήρες του παρουσιάζονται συχνὰ — ἰσχυροὶ, ἀδύνατοι, καλοὶ, κακοὶ, ἅγιοι ἐωσφορικοὶ —, τόσο σχηματισμένοι. Καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο θὰ ἦσαν βασικὸ σφάλμα μιλώντας γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Σ. νὰ ἀναφέρουμε τὴν λέξιν ἠθογραφία. Δὲν ἔχει ἠθογραφικὰ στοιχεῖα, καὶ μάλιστα ἑλληνικὰ, τὸ διήγημά του. Γνήσια ἑλληνικότητα ἔχει μόνον τὸ λιτὸ καὶ φωτεινὸ τοπίον του. Τὰ πρόσωπα του ὁμως δὲν εἶναι εἰδικὰ Ἕλληνας· εἶναι ἄνθρωποι, πού τοὺς ἀντίκρουσε κάποτε μὲ γεμάτα δέος καὶ θαυμασμὸ παιδικὰ μάτια, σὲ μιὰ ἐποχὴ τῆς ζωῆς, ὅπου ζεῖ κανεὶς μὲ ἔντασιν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν πλάνην καὶ ὅπου ἡ λογικὴ πείρα δὲν νοθεύει τὴν συγκίνηση. Μέσα στοὺς στενοὺς δρόμους τῆς παλαιᾶς πολιτείας, ἀντίκρουσε τοὺς ἥρωες τοῦ πελώριου τοῦ κοκκοθεάτρου, μὰ αὐτὸς τοὺς ἐνεφύσησε πνοὴν ζωῆς, ὄχι μὲ ἐγκεφαλισμοὺς ἠδυσμένους, πού κατάντησαν μάλιστα τῆς λογοτεχνίας, μὰ μὲ τὴν θαυμαστικὴν ἐκείνη διαπίδωσιν πού συμβαίνει ἀνάμεσα στὴν παιδικὴν ψυχὴν καὶ τὰ πλάσματά

της. Αυτό τον πλούτο των δικών του πλασμάτων μπόρεσε να τον διατηρήσει μέσα του ακίβδηλο, και μέσα σ' αυτόν, είμαι βέβαιος, εξακολουθεί τώρα να ζή, άνικανος να προσαρμοσθή στο παρόν, μακριά από έδαφιαίες υποκλίσεις και ταπεινές κομπίνες, πράγμα που εξηγεί τον κλοιό της σιωπής που τον περιβάλλει. Δεν έχουν λοιπόν σχέση με την ήθογραφία οι ήρωές του. Πρωταγωνιστής του είναι πάντα ο ίδιος, ανεξάντλητος σε γόνιμες νύξεις. Είναι «έκείνος ο δεύτερος που σέρνομε πάντα μέσα μας» (στο διήγημα: ο άφρωσπος με την Κουδούνα). Είναι πρωταγωνιστής και θιασάρχης. Έκπροσωπεί την αιώνια, την ακατάλυτη φύση του ανθρώπινου πλάσματος με τις πτώσεις και τις εξάρσεις του. Κινείται μέσα στον όργιωδη κυκεώνα των ένστικτων ο δεύτερος αυτός, και καθορίζει άποφασιστικά την πράξη και τον προβληματισμό του πρώτου, που έμεινε επάνω, στο φώς. Γι' αυτό θυμίζουν περισσότερο άνθρωπος του Βορρά, κινούνται μάλλον σε εύρωπαϊκό κλίμα τα πλάσματα του Σταθοπούλου. Όντα ένδοστρεφή, που επίπολαια χαίρονται τον ήλιο, και γυρίζουν πάντα πρόθυμα στα σκοτεινά θαλάμια του βάρους, γιατί, πολλές φορές, όπως τα παράδοξα θρέμματα των άβύσσων του ώκεανού που παθαίνουν διάφρηξη των άγγείων όταν άνεθούν στις χαμηλές πιέσεις, δεν άντέχουν στο φώς. Κινούνται μέσα στο ήμίφως του μεταίχιμου, μεταξύ συνείδησης και ύποσυνείδητου, σε μία περιοχή όπου δυναστεύει πανίσχυρη, όχι ή λογική, μά ή βούληση. Μην περιμένετε λοιπόν από τον Στ. ψυχολογικές ανάλυσεις, όπως τις ήθελε το παλιό διήγημα. Οί ήρωϊκοί μονόλογοι του βάρους, όταν διασπασθούν σε διαλόγους, χάνουν την υποβλητική τους δύναμη και δεν μπορούν να στήσουν χαρακτήρες. Γιατί ο Στ. σκυμένος πάντα στην παλιά του ψυχική πείρα, ένδοστρεφής και μόνος, όταν έπιχειρή να στήση πλάσματα με σάρκα και όστα άντιμέτωπα το ένα του άλλου, δίνει καιμια φορά μορφές άναιμικές και άδέξιες, που γι' αυτές ή αγοράία πράξη δεν είναι το βολικώτερο μέσο καταξίωσης. Το έργο του λοιπόν άξίζει άλήθεια να διαβασθή σαν έξομολόγηση, σαν άνάδρα μυστικής ζωής, σύζευξη και συγκερασμός του όνειρου και της πραγματικότητας, κάτι σαν πραγματοποίηση του σκοπού που θέτει στον Σουρρεαλισμό ο Άντρέ Μπρετόν στο δεύτερο μανιφέστο.

Και το έργο αυτό, που πέρα για πέρα το διαπνέει ένας ποιητικός άερας γνήσιος, και που το ντύνει ή υποβλητική άχλύ του μύθου, δοσμένο σε μια γλώσσα θρεμένη με τους χυμούς της παπρικής γής, μάς δηλώνει μια προσωπικότητα που άκάματα προβληματίζεται, μια ψυχή που άποπνέει τρυφερότητα, συγκοπάδωση και κολοσύνη, που κατορθώνει όμως, διαμείδοντας τον γνωστό άφορισμό του Σαντάλ, να κάμη με τα καλά αισθήματα πραγματική τέχνη. Ο συντάκτης του σημειώματος αυτού εύχαριστεί τον Σταθοπούλο για την χαρά που του έδωσε το διάβασμα του ώραιου του βιβλίου καθώς και για την εύκαιρία που του πρόσφερε να ξαναθυμηθή με συγκίνηση την Άρκαδιά, την όμορφη πόλη, τους καλούς της κατοίκους και τον άξέχαστο Βαλμίν, τον μεγάλο φιλέλληνα.

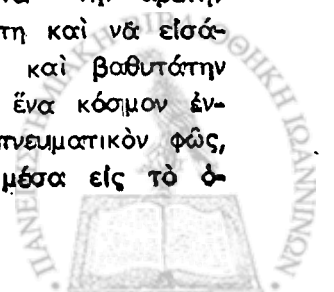
Α. ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΣ

✠

ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ κ. ΠΑΠΑΣΤΑΜΑΤΗ

Ίατρος είναι ο άγαπητός μου φίλος κ. Πάνος Παπασταμάτης, που μου στέλλει, από την Φλώρινα τα διηγήματά του «Άγναντέματα» και το έπος του «Ξυπήσαμε οί σκλάβοι», συνοδευόμενα από ιδιαίτερες φιλάφρονι επίστολή, "Όμως άνήκει εις την κατηγορίαν εκείνην των Ιατρών, που συνεχίζουν την φιλαλογικήν, κυριολεκτικώτερον την λογοτεχνικήν παράδοσιν του κλάδου. Και δεν θα κάμωμεν μόν έδώ όνομαστικώς ύπομνήσεις. Θα σημειώσωμεν όμως, ότι από αυτήν προέρχονται μερικοί από τους άξιοτέρους λαγοτέχνας μας, οί όποιοι έχουν δώσει έργον πλούσιον, σημαντικόν, ικανόν να άνθέξη εις τον χρόνον. Δεν χωρεί δε άμφιβολία, ότι, όχι, πλέον, αί προθέσεις, αλλά αυτή ή αυτή ή καταβολή του κ. Παπασταμάτη είναι προωρισμένη να περάση και να μείνη εις την νεοελληνικήν γραμματολογία, ως μια από τας άντιπροσωπευτικώτερας και ένδιαφερούσας.

Συγγραφεύς με γνήσιον και εύρύ τάλαντον, γνωρίζει να άξιοποιή με στέρα σχήματα ίδεών και με φραστικήν πλαστικότητα την άρετήν του λόγου. Γνωρίζει να συνθέτη και να εισάγη, με άνεσιν, γλαφυρότητα και βαθυτάτην αίσθησιν πνευματικής εύθύνης, ένα κόσμον έντελώς ιδικόν του, γεμάτον πνευματικόν φώς, σαφήνειαν και γλαφυρότητα, μέσα εις το ό-

ποῖον κινούνται με ἐπιβλητικότητα τὰ πρόσωπά του —μία ἔντονος παρουσία, προσφορά σκέψεως καὶ ψυχῆς ἀπὸ τὴν ἔφεσιν τῆς ἐξάρσεως καὶ τῆς ἐναπενίσεως πρὸς κάτι ἀνώτερον, καθαρώτερον καὶ εὐγενέστερον, πού εἶναι τόσον βασικῶς, ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἀνάπλασιν. Ἔχει ἐπίσης ὁ ἀγαπητὸς ἰατρὸς τὴν ἰκανότητα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τάξεως, με τὴν ἀπόλυτον συνείδησιν τοῦ μέτρου, πού πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ δὲν συναντᾶται συχνὰ εἰς τὰς λογοτεχνικὰς ἐπιδιώξεις τῶν συγκεχυμένων καιρῶν μας. Διότι ὁ κ. Παπασταματῆς καὶ εἰς τὰ διηγήματά του (Τὸ λιμάνι, στὴν ὥρα χτύπαγαν οἱ καιμπάνες, ὁ ἰσοβίτης. Ἡ γρηὰ Ἀσημένια καὶ ἡ γλύκα τῆς κλπ.) καὶ εἰς τὸ ἔπος του δὲν γράφει διὰ νὰ συναρπάσῃ με τὴν τέχνην τοῦ λόγου. Χωρὶς νὰ τοῦ στερῆ ὀλόκληρον τὴν φραντίδα καὶ τὴν ἐπιμέλειάν του ἐν τούτοις δὲν τὸν καθιστᾶ οὔτε ὑπέρτερον οὔτε κατώτερον τῶν ἰδεῶν. Τὸν θέτει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν των καὶ καταρθώνει, με, προδηλῶς, ἐμφυτον, πηγαίαν καὶ αὐθόρμητον δεξιότησίαν νὰ διατηρῆ θαυμαστὴν σύμμετρον ἀρμονίαν, νὰ ἰσοροπῆ καὶ νὰ συνδέῃ ὥστε τὸ διήγημα καὶ τὸ ἔπος νὰ ἔρχονται ὡς ἄρτιον σχῆμα, διαλυγές καὶ γλαφυρότατον, σφρογισμένον με ὑγιά λυρικὴν διάθεσιν, με ὀξυτάτην παραπήρησιν, με παλλόμενον αἴσθημα, πού ἐγκαρδιώνει καὶ ἐπικουρεῖ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ καλλιτέρου. Οὕτω ὁ κ. Παπασταματῆς ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι, εἰς τὸν τομέα του, δημιουργός, με τίτλους καὶ προοπτικὴν, λογοτέχνης με παρὸν καὶ εὐρύτατον μέλλον. Καὶ δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς παρὰ οὐτὴν τὴν βεβαιότητα, πού ἀνακύπτει μέσα ἀπὸ τὸ ἔργον του ὡς σαφῶς χαρογμένη πλέον γραμμὴ πορείας νὰ χαιρετήσῃ με ἰκονοποιήσιν καὶ ἐνθουσιασμόν.

ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ
(Δήμαρχος Μεσολογγίου)

✱

Στεργίου Σκιαδᾶ: «Προθάλαμος».

Ὁ κ. Σκιαδᾶς κυκλοφόρησε μιὰ νέα ποιητικὴ συλλογὴ πού ἔρχεται κατὰ ἓνα τρόπο νὰ ἐπιστεγάσῃ τὸ ἔργον του, πού μᾶς παρουσιάζει τὰ τελευταῖα δέκα χρόνια. Τὸ ἔχουμε κι' ἄλλοτε παρατηρήσει καὶ θὰ τὸ ἐπαναλάβουμε κι' ἐδῶ: Ὁ Στ. Σκιαδᾶς ἄργησε νὰ ἐμφανίσῃ συγκεντρωμένη ἐργοσία του σὲ βιβλίον ἀκριβῶς γιατί, ὅπως φαίνεται, περίμενε νὰ ὀριμᾶσούν μέσα του βιώματα πόνου καὶ σκληρῶν χρόνων.

Οἱ συλλογές ἐπομένως πού μᾶς παρουσίασεν ἀπὸ τὸ 1951 εἶχαν τὸ γνῶρισμα μιᾶς συγκροτημένης προσωπικότητος πού δὲν «βιάστηκε» νὰ κάνει μιὰ πρόχειρη ἐμφάνιση.

Ὁ «Προθάλαμος» ἀποτελεῖ τὴν κορύφωσιν μιᾶς ὀδυνηρῆς πορείας πάνω σποὺς κακοτράχαλους δρόμους τῆς σύγχρονης ζωῆς ἐνὸς πνευματικοῦ ἀνθρώπου. Ἡ στροφή τοῦ Σκιαδᾶ πρὸς τὸ «μοντέρνο» στοιχεῖο παίρνει ἐδῶ μιὰ μορφή ὀλοκληρωμένη φτάνοντας σὲ ἐπιτεύγματα, συχνὰ ἀπὸ τὰ εὐτυχέστερα τῶν μεταπολεμικῶν χρόνων. Ἰδιαίτερα στὸ τελευταῖο μέρος τοῦ βιβλίου: τὶς «Διατομές» ἡ συμπύκνωσις πορεύει φιλοσοφικούς στίχους ὅπως:

«Παλλές φορές ἀντὶ γιὰ δρόμο
ἢ ζωὴ μᾶς προσφέρει ἓνα τεντωμένο σκοινί.
Κι' οἱ δὲν εἴμαστε ὅλοι ἀκροβάτες!».

ἢ ἀλλοῦ

«Γράφοντας ποιήματα
γινώμασπε διάφανοι».

Ἄλλὰ καὶ τὸ πρῶτο μέρος τοῦ «Προθάλαμου» μᾶς πείθει στὶς περισσότερες σελίδες του πῶς ὁ Στ. Σκιαδᾶς πλούτισε οὐσιαστικὰ τὸν σύγχρονον ἔμμετρο Λόγον μας.

✱

Γιώργου Παναγιουλοπούλου: «Ἐγερτήριο».

Μὲ παλλὴ χαρὰ χαιρετίζουμε τὴν πρώτη ἐμφάνιση τοῦ ποιητῆ. Ὁ Παναγιουλόπουλος εἶναι ἓνας σεμνὸς νέος ἄνθρωπος με γερὴ πνευματικὴ κατάρτιση πού δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἐνθάρρυνση. Ξέρει τί θέλει νὰ πει. Εἶναι ὀλίγη θεια πῶς σὲ μερικὲς σελίδες του ἢ αὐτοκριτικὴ του ὑποχωρεῖ μπροστὰ στὴν τάση τοῦ ποιητῆ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀγωνία του γιὰ φαινόμενα συγκαιρινά, γιὰ καυτὰ προβλήματα πού καθημερινὰ σκιάζουν τὴ ζωὴ μας. Ἀκόμη μέσα στὸ «Ἐγερτήριο» βρίσκουμε στίχους τρυφεροῦς, γεμάτους ἀγάπῃ γιὰ τὸν συνάνθρωπον με δημοτικῶν ἰσχυρῶν προτρέπων σὲ μιὰ ὀρητικὴ, σχεδὸν ἐπαναστατικὴ ἀντιμετώπιση τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς. Ὁ Γιώργος Παναγιουλόπουλος εἶναι μιὰ φωνὴ τίμια καὶ αὐτὸ προκαλεῖ μέσα του μιὰ «σύγχυση» πού δικαιολογεῖ καὶ τὴν παραπάνω ἀντιφατικότητα. Ὁ χρόνος δουλεύει γιὰ λογαριασμό του καὶ ὁ ἀθάνατος ἀλλὰ καὶ συνεπῆς τρόπος πού ἐργάζεται, ἐγγυῶνται μιὰ μελλοντικὴ ἐξέλιξη ὀμοιῆ καὶ γεμάτη εὐλιχία.

Δημήτρη Χαρίτου: «Περιπέτειες με τόν ήλιο, τη θάλασσα και τόν έρωτα».

Είναι αλήθεια δύσκολο, μέσα στην στιχοπλημμύρα της εποχής μας, να ξεχωρίσεις ένα αληθινό ποιητή. Μπορεί βέβαια να αντιπροβάλει κανείς το έπιχειρήμα πώς ή αξία δεν κρύβεται και πάντοτε βρίσκει τόν τρόπο να λάμψει ανάμεσα στο σωρό των μετριοτήτων. Κι' όμως: τὰ κριτήρια, ιδιαίτερα στο χώρο της νεώτερης ποίησης, έχουν γίνει τόσο ρευστά, τόσο υποκειμενικά, ώστε χρειάζεται εμπειρία (και μερικές φορές και καλή θέληση) για να διαπιστώσει την ύπαρξη ενός ταλέντου. Παρ' όλα αυτά στην περίπτωση του Δημήτρη Χαρίτου, αδίστακτα, τὸ λέμε απ' τὴν ἀρχή πὼς έχουμε να κάνουμε μ' ένα ταχίτη με γνήσια φλέβα και προπάντων με συναίσθηση εὐθύνης. Ἡ «Ἱστορία τοῦ Ἀπρίλη» πὸν κυκλοφόρησε τὸ 1955 ἦταν ἕνα συμποθητικὸ πρωτάλειο. Ἡ νέα του συλλογή τὸν τοποθετεῖ ἀνάμεσα στοὺς νέους πὸν ἀνήκουν στην «πρωτοπορεία» μ' ὄλη τὴν εὐρύτατη ἀλλὰ και βαθύτατη σημασία τοῦ ὄρου:

«Ὁ ἀγέρας μιλάει στὰ βουνά, εἶναι φίλος τους,
Ταξιδεύει μέσα σὲ ἤχους μετέωρα κορμιά
Και διάφανη ὕλη, πὸν ζητιανεύει σκιά κάτω
(ἀπ' τὸν ήλιο).

ἢ ὁ ἐξαίσιος «ΙΜΕΡΟΣ»:

«Τότε μ' ἕνα μικρὸν τριαντάφυλλο,
Φύλακα τῆς ντροπῆς τῆς,
Ἡ μικρὴ κόρη ξύπνησε.
Γυμνή σὰν κυριακάτικο φίλι,
Πῆδησε ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς ἄμμου,
Ἰριδίζοντας στὰ μάτια τῆς τ' ἀναπετάρισμα
Τοῦ ἀνέμου πᾶνω στὰ νερά.
Κάπου κρυφὰ στην ἀγκαλιὰ τῆς,
Ἐνα ματωμένο δάγκωμα ἔρωτα,
Μαρτυροῦσε τὴν ἱστορία τῆς νύχτας,
Πὸν πέρασε αὐτὸς ὁ κυσμάτων
Ὁ κατάσπαρτος με πόθο».

Τὸ μικρὸν τοῦτο δείγμα εἶναι νομίζω ἀρκετὸ για να μᾶς πείσει πὼς έχουμε να κάνουμε μ' ἕνα εὐαίσθητο, τρυφερὸ ποιητὴ πὸν πολὺ σύντομα θὰ μᾶς ἀπασχολήσει και πάλι.

✽

Θανάση Παπαθανασοπούλου: «Ἱστορικά και Λαογραφικά τῆς Περίστας».

Ἡ μελέτη τῆς τοπικῆς Λαογραφίας τῶν ἑλληνικῶν διαμερισμάτων εἶναι ὁ καλύτερος

τρόπος να γνωρίσουμε τὴν ψυχὴ τῆς φυλῆς μας και μέσα ἀπ' αὐτὴν τὴς κρυμμένες δυνατότητες τῆς. Γι' αὐτὸ και πρέπει πᾶντα να βλέπουμε με ἀγάπη κάθε προσπάθεια πὸν ἀποβλέπει στὸν σκοπὸ αὐτὸ. Ἀκόμη περισσότερο ὁ τὸν προέρχεται ἀπὸ ἄνθρωπο νέο, γεμάτο ὄρεξη, πὸν οἱ πρῶτες του ἐμφανίσεις στὸ χώρο τῶν Γραμμᾶτων ἔδωσαν ὑποσχέσεις πλούσιες.

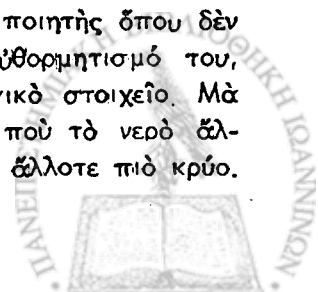
Στὸ μικρὸν τοῦτο βιβλίο μᾶς δίνει πληροφορίες σχετικά με τὰ ἔθιμα και τὴν ἱστορία τῆς Περίστας, ἑνὸς χωριοῦ τῆς ὄρεινῆς Ναυπακτίας ἀπ' ὅπου κατάγεται κι' ὁ ἴδιος. Γραμμένες με ὕφος λογοτεχνικὸ οἱ πενήντα περίπου σελίδες του προσφέρουν ὑπηρεσία ἀξιόλογη και δικαίωνουν τὴν περισυνη βράβευση τοῦ συγγραφέα ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία μας. Δὲν μὲναι παρὰ να εὐχηθοῦμε στὸν Θανάση Παπαθανασοπούλου ἢ ἀπασχόληση (ἢ τόσο ἐλπιδοφόρα ἄλλωστε) με τὴν ποίηση να μὴν τὸν ἀποξενώσει ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ χωριοῦ του και ἀπὸ τοὺς ἀπλοὺς και ἀγνοὺς ἀνθρώπους τῆς Ρούμελης.

ΠΑΥΛΟΣ Π. ΝΑΘΑΝΑΗΛ

✽

Τάσος Πορφύρας: «Νεμέρτσκα» (ποιήματα) 1961).

Ὁ Τάσος Πορφύρας, εἶναι ἕνα νέο ἐλπιδοφόρο μήνυμα. Ἡ «Νεμέρτσκα» εἶναι ἢ πρώτη του συλλογή. Οἱ στίχοι του λεύτεροι, ἀβίαστοι, ποναμένοι, μορτυροῦν μὲ πραγματικὰ λεύτερη φαντασία και σκέψη, και συνδυάζουν τὴν πικρὴ γεύση τῆς χαμένης ζωῆς, με τὸ γλυκὸ και νοσταλγικὸ λυρισμὸ τῆς ἀνάμνησης. Οἱ εἰκόνες του εἶναι πλούσιες ἀραιδιαστές, συμπυκνῶμένες. Τὸ περιεχόμενο γενικὰ συγκινεῖ με τὸν ἀνθρωπισμὸ του. Ἡ καλὴ ποίηση εἶναι εἶδος ἐκλεκτικὸ. Κι' ὁ Τ. Π. πρωτοπαρουσιάζεται ἕνας ἀδρὸς περιγραφητῆς και παρυστοπικὸς διατόμος τῆς ἀγωνιστικῆς σκυταλοδρομίας τῶν συγκαρινῶν του. Βέβαια στὴ συλλογὴ του αὐτὴ ὑπάρχουν και στίχοι δύσκολοι, και ἀλληγορικοί. Ἡ σύγχρονη και λεύτερη ποίηση ὅταν δὲν ἔχει δεσμὸ με τὴν παράδοση, δὲν μπαίνει σὲ κοιούπια. Ὁ ποιητῆς ὅπου δὲν ἐπιχειρεῖ να φορμάρει τὸν αὐθορμητισμὸ του, ἐκεῖ παρουσιάζει και πεζολογικὸ στοιχεῖο. Μὰ ἢ ποίηση μοιάζει, και πηγὴ πὸν τὸ νερὸ ἔλλοτε ἀναβλύζει πὸν ζεστὸ και ἔλλοτε πὸν κρύο.

Πάντως ο Τάσος Πορφύρης με τον βαθύ συναισθηματισμό του φανερώνει την παρουσία της σύγχρονης ευγένειας και θυσίας, σε χαρακτηριστικές διαστάσεις. 'Αγνή ποιητική ψυχή. Έχει τον προσωπικό του τόνο. Τα κομμάτια της «Ναμέρτσκας» είναι μια καινούργια ποιητική απόσταση μ' ανάλογη φρεσκάδα, έμποτισμένη ουσία ζωής των χρόνων μας. Νά ένα δείγμα:

«'Αν είναι να μου μιλήσεις,
μίλα μου για την άνοιξη!
Χάρτσσα δεκάρικους λόγους.
Κι' ύστερα μίλα μου για την πείνα.
Θύμησέ μου πώς πεθάναν τ' αδέρφια
στα πεζοδρόμια...
Τραγούδησέ μου το μοιρολόι
της μεγάλης πολιτείας
πώς ξεκινούσαν οι αλύγες
κουβαλώντας την πάχνη
να σκεπάσουν τους ήλιους
που βασίλευαν στην Καισαριανή
και στο Χαϊδάρι».

✽

Στεφάνου Μπέτη: «Το Μοναστήρι της Παλιουρής» (Ιστορικολαογραφική μονογραφία).

Στο πρόσωπο του Μπέτη αντικρύζουμε μια τίμια κι' αθόρυβη πνευματική δουλειά. Είναι ο Δάσκαλος τεχνίτης του λόγου δημοτικιστής που κινείται σε μια σφαίρα θερμής πατριδολατρίας. Προσφέρει παράλληλα με τη διδασκαλική του φώτιση και μια καλλιεργητική άγωγή του θησαυρού της παράδοσης. Σηκώνει βάρος αισθημάτων και αναμνήσεων περασμένων γενεών του τόπου του. Μικρό ανάτυπο της «Η. Ε.» είναι: το «Μοναστήρι της Παλιουρής» μα ο συγγραφέας γίνεται άφομοιωτής του παρελθοντολογικού του ύλικού. Τα Μοναστήρια λέει ήταν παλιότερα στους εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες του λαού μας τα φλάμπουρα για την απαλύτρωση του δουλωμένου γένους. Αυτό είναι μια αλήθεια, και για την Παλιουρή. 'Η ιστορία της έχει παιδαγωγική αξία. 'Υπάρχει όμως έτούτ' η αλήθεια: 'Η 'Ελλάδα είναι γιομάτη μοναστήρια, κι' έπρεπε όσα στάθηκαν χρήσιμα μνημεία των εποχών, να μην τα άφανίσει ή συντριπτική τροχιά του χρόνου. Νά τα συτηρεί σχετικά ή αρχαιολογική (πηρεσία.

Το μοναστήρι της Παλιουρής που ξαναζων-

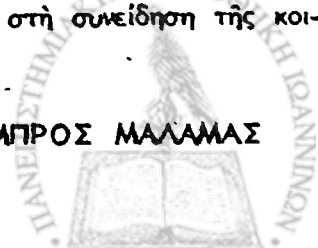
τανεύει ο κ. Μπέτης έχει παρελθόν ψυχικής λεβεντιάς και χάρις που δίνει στον άνοητο εύχάριστη δροσιά σαν εκείνη των γέρικων πλατανιών της. 'Η πτυχή αυτή είναι μια λαϊκή δόξα, λησμονημένη από την σκληρή άσπλαχνία του καιρού, κι' ένα πανηγυρισιο νοσταλγικό μεγαλείο των παλαίμαχων ξωτάρηδων της περιοχής μας. 'Όταν ο Μπέτης πλάθει γοητευτικά τη δημοτική γλώσσα, αυτή ή μαστοριά της γλώσσας στεριώνει την ουσία του συνθετικού μας βίου. 'Ο Σ. Μ. εργάζεται με φλογερό και ιερό πάθος για την αξιολόγηση κι' άποθανότητα του λαογραφικού και ιστορικού ύλικού της περιοχής του. 'Η καρδιά του κι' ή πέννα του αναθερμαίνει το κλίμα των περασμένων εποχών, και θυμίζει το ήθος, τη διάπλαση, και τα έδωλά της. Για όσους τάξησαν αυτά, ή μαγεία της περιγραφής τους άποτελεί μια αναβάπτιση στον κόσμο της εθνικής μας κληρονομιάς.

✽

Θεοδόση Δασκαλόπουλου: «Κορμιά στα θεμέλια» ('Αφηγήματα).

Μικρά αφήγήματα που άντλούν βαθειά συγκίνηση και διδαχή, γιατί πηγάζουν από μια πικρή ζωή των ήρωικών ανθρώπων του καιρού μας. 'Ο συγγραφέας τους ύψώνει το μόχτο και τη θυσία των εργαζομένων σε σύμβολο πειστικό που φαντάζει μέσ' από την άνεκτίμηση κι' άδικαίωτη αξία της ζωής. Σ' αυτό το βιβλίο του οικοδομείται ένα κραφτό ύλικό μέσ' από την πραγματικότητα, που δίνεται με τεχνική άφαιρέση, δύσημη και ρεαλισμό. 'Όλα διέπονται από τον άκρατο άνθρωπισμό. Μπορεί να λείπει εδώ κι' εκεί ένας μύθος ή ένα εύρημα, μα παραμένουν αφήγήματα με άδιάστη και γλοφυρή την περιγραφή. Μικρά στην έκταση, έλεκτα και σε λαϊκά πλαίσια, μένουν σε φωνές άπ' το παρόν, που θαρρείς κι' έχουν τη δύναμη να προετοιμάσουν ένα μέλλον. Μπορεί τα «Κορμιά στα θεμέλια» να μην έχουν άψογη μορφή, μα ή έμπνοή και το περιεχόμενό είναι οι ακατάλυτες αξίες που γίνονται μορφές, και στην άντοχή του χρόνου έπιζούν κι' αναπλάθονται σίγουρα στη συνείδηση της κοινωνίας.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΜΑΛΛΑΜΑΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Η ΛΑΪΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

Ἡ ἐπιμόρφωσις θεωρεῖται σήμερα ἀπαραίτητη γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Χωρὶς αὐτὴ τὰ ἄτομα καὶ οἱ κοινωνίες ὄχι μόνο δὲν ὀδηγοῦνται σὲ ἀνώτερα ἐπίπεδα πολιτισμοῦ, μὲ τὴ συνεχῆ δημιουργία καλλιτέρων ὁσων ζωῆς, ἀλλὰ εἶναι δυνατὸν καὶ νὰ ὀπισθοδρομηθοῦν. Τὴν ἀλήθειαν τούτη τὴν παραδέχεται τελευταία τόσο ἡ ἐπιστῆμη ὅσο καὶ ἡ ἀπλή ἐμπειρία.

Ἄλλὰ ἂν ἡ ἐπιμόρφωσις εἶναι ἀναγκαία γιὰ τὰ καλλιεργημένα ἄτομα —ἐκεῖνα δηλ. ποῦ ἔτυχαν γενικῆς καὶ εἰδικῆς μορφώσεως— καθὼς καὶ γιὰ τὰ προωδευμένα κοινωνικὰ σύνολα, εἶναι δυνατὸν νὰ κἀντιληφθῇ κανεὶς τὴν σημασίαν της γιὰ τὴ λαϊκὴ τάξις καὶ γιὰ ἄτομα ποῦ δὲν κατῶρθωσαν νὰ φοιτήσουν σὲ σχολεῖα ἀνώτερα τοῦ Δημοτικοῦ.

Γι' αὐτὸ σὲ ὅλα τὰ πολιτισμένα κράτη ἰδρύθησαν καὶ λειτουργοῦν Λαϊκὰ Πανεπιστήμια ὅπου διδάσκονται ὑπὸ εἰδικῶν ἐκλαϊκευμένες οἱ ἐπιστημονικὲς γνώσεις.

Στὴν πατρίδα μας ἔγινε ἀξιόλογη προσπάθεια γιὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ μὲ τὰ Νυκτερινὰ Σχολεῖα καὶ γιὰ τὴ Λαϊκὴ ἐπιμόρφωσιν μὲ τὰ Κέντρα Ἐπιμορφώσεως Ἐνηλίκων ποῦ ἰδρύθησαν μὲ τὸ Ν. Δ. 3094)54.

Εἰς τὸν Νομὸν Ἰωαννίνων, ὅπου δρᾷ καὶ τὸ πρόγραμμά ἀναπτύξεως Ἠπειροῦ, ἰδρύθησαν ὑπὸ τῆς Ν.Ε.Κ.Α. Ἰωαννίνων πολλὰ Κέντρα Ἐπιμορφώσεως ἐνηλίκων σὲ διάφορες Κοινότητες, τὰ ὅποια βλεπούργησαν μὲ ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τριετίαν, ἔγιναν δὲ εἰς τὰ Γιάννινα, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας, τρία συνέδρια στελεχῶν τῶν κέντρων ἐπιμορφώσεως ἐνηλίκων μὲ τὴν συνεργασίαν πολλῶν μορφωτικῶν παραγόντων τοῦ Νομοῦ γιὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου τῶν ἰδρυθέντων κέντρων εἰς τὸν τομέα τῆς Λαϊκῆς ἐπιμορφώσεως.

Στὸ τελευταῖο —ποῦ ἔγινε στὶς 21 καὶ 22 Δεκεμβρίου 1961— ἔλαβαν μέρος ἐκπρόσωποι τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς κ. Ν. Παντελιάς, ὡς Πρόεδρος καὶ ὅλοι οἱ Ἐπιθεωρηταὶ Στοιχειώδους Ἐκπαίδευσως Ἡ' Ἐκπαιδευτικῆς περιφερείας, οἱ δ)νται τῶν Κέντρων ἐπιμορφώσεως ἐνηλίκων

τοῦ Νομοῦ, ἐκπρόσωποι τῆς Δ)νσεως Γεωργίας τοῦ Προγράμματος Ἠπειροῦ, τῆς Ἐπιθεωρήσεως Δασῶν καθὼς καὶ ὁ ἐμπειρογνώμων τοῦ ΟΥΝΕΣΚΟ κ. Π. Φουρέ.

Κατὰ τὸ διήμερον διάστημα τοῦ συνεδρίου ἀκούστηκαν ἐμπειριστατωμένες εἰσηγήσεις καὶ ἐπηκολούθησε συζήτησι καθὼς καὶ ἐργασία κοινῆς ὁμάδας καὶ βγήκε ὡς συμπέρασμα: πῶς γιὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῶν ἐπιμορφωτικῶν κέντρων, στὸν τόσο ὠφέλιμο τομέα τῆς Λαϊκῆς ἐπιμορφώσεως, πρέπει νὰ συνεργασθοῦν ὅλοι οἱ μορφωτικοὶ παράγοντες τοῦ Νομοῦ (Διδ)λοι, γεωπόννοι, ἰατροί, δασοπόννοι, κτηνίατροι, ὑπάλληλοι Ἀγροτικῆς οἰκοκυρικῆς κ.ἄ.), καθένας δὲ ἀπὸ τοὺς μορφωτικοὺς τούτους παράγοντας νὰ διδάσκη θέματα τῆς εἰδικότητός του.

Μετὰ τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου, ὅλοι οἱ σύνεδροι πῆγαν στὸν Παρακάλαμο, ὅπου ἔγιναν τὰ ἐγκαίνια τοῦ πρώτου ἀνεγερθέντος στὴν πατρίδα μας κέντρου ἐπιμορφώσεως ἐνηλίκων.

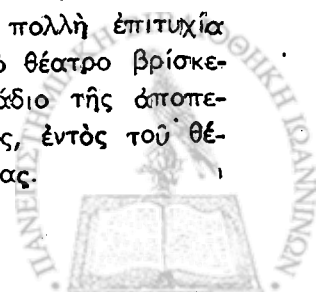
Οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου καὶ οἱ συναφεῖς ἐκδηλώσεις ἀφίνου τὴν ἐντύπωσιν ὅτι, στὸ Νομὸν Ἰωαννίνων ὁ τομεὺς τῆς Λαϊκῆς ἐπιμορφώσεως εὐρίσκεται σὲ πολὺ καλὸ δρόμο.

Λ. Τ.

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡ. ΜΕΛΕΤΩΝ

Καὶ στὴν ἐφετεινὴ περίοδο, ἡ Ἐταιρεία Ἠπειρωτικῶν Μελετῶν συνεχίζει τὰ ἐπιμορφωτικὰ μαθήματα, ποῦ γίνονται στὴν αἴθουσά της δυὸ φορές τὴν ἑβδομάδα (Τετάρτη καὶ Παρασκευή, ὥρα 7.30—8.30 μ.μ.). Ὁ πίνακας τῶν ὁμιλητῶν μέχρι τῶρα, ἀποτελεῖται ἀπ' τοὺς κ.κ. Χρ. Κοσσέρη, Λ. Παπαδόπουλο, Σ. Λῶλη, Ε. Στοιματάκη, Δ. Τζουμάκα, Γ. Ξύδη, Ι. Νικολαΐδη, Π. Στέα, Α. Τασούλα, Ν. Θάνου, Κ. Κίτσου. Ἐπίσης, στὸ μεταξύ, ἡ Ἐταιρεία Ἠπειρωτικῶν Μελετῶν θὰ καλέσει, γιὰ διάφορες ἡμερομηνίες, καὶ ὁμιλητὲς ἀπ' τὴν Ἀθήνα καὶ τὴ Θεσσαλονίκη.

Ἐπίσης ἡ ἐκτέλεση τῶν δυὸ μεγάλων καὶ δαπανηρῶν ἔργων τῆς Ἐταιρείας Ἠπειρωτικῶν Μελετῶν, τοῦ ὑπαιθροῦ προτύπου μεγάλου θεάτρου καὶ τοῦ μεγάρου τῆς Ε. Η. Μελετῶν, προχωρεῖ συνεχῶς μὲ πολλὴ ἐπιτυχίαν καὶ ἐντατικὸν ρυθμὸν. Ἦδη τὸ θέατρο βρίσκεται σχεδὸν στὸ τελευταῖο στάδιον τῆς ἀποπεράτωσής του καὶ ἐλπίζεται πῶς, ἐντὸς τοῦ θέρους, θὰ χρησιμοποιηθῇ κιόλας.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Ἐπειδὴ εἰς τὴν μελέτην τοῦ Καθηγητοῦ κ. Τσάκωνα «Κοινωνιολογία τοῦ Κοσμοῦ τοῦ Αἰτωλοῦ» (δημοσιευθεῖσαν εἰς τὰ τεύχη 81ον, 82ον καὶ 83ον τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας») εὐρέθησαν πολλὰ τυπογραφικὰ λάθη, παρακαλοῦμεν ὅπως διορθωθῶν ταῦτα ὡς ἑξῆς :

ΤΕΥΧΟΣ 81ον

Σελ.	2,	στιχ.	4	ἢ φράσις	καὶ τὰ συμφέροντα ν' ἀναγνωσθῆ	καὶ πρὸς τὰ συμφέροντα
>	>	>	28	ἢ λέξις	φέρωμεν	> φέρομεν
>	3	>	3	>	διαθέτουσα	> διαθέτουσαν
>	>	>	19	>	ἐκείνης	> ἐκείνοις
>	>	>	32	>	ἐκατοίχῃτοι	> ἀκατοίχῃτοι
>	>	>	48	>	περιοχὰ	> περιοχὸς

ΤΕΥΧΟΣ 82ον

Σελ.	115	στιχ.	17	ἢ λέξις	εἰσήκουσεν ν' ἀναγνωσθῆ	ἤκουσεν
>	>	>	18	>	μολονότι	> ἂν καὶ
>	>	>	33	>	ἀποστολὴν του	> ἀποστολὴν τῆς
>	>	>	49	>	μοῖραν του	> μοῖραν τῆς
>	116	>	23	>	θεία βούλησις	> Θεία βούλησις
>	>	>	40	>	νὰ διαγραφῆ ὀλόκληρος ἢ σειρά	
>	117	>	5	ἢ λέξις	μαρτυροῖ ν' ἀναγνωσθῆ	μαρτυρεῖ
>	>	>	40	>	οἰκοδομήθη	> οικοδομήθη
>	1:8	>	27	>	ποσότητα	> ποσότης
>	120	>	32	>	πολυπίνωμεν, κάμνωμεν	> πολυπίνωμεν καὶ κάμνωμεν
>	>	>	34	>	ἀφορημένο	> ἀφορισμένο
>	121	>	4	>	βάλλει	> βάλει
>	123	>	21	>	περιοδεῖα	> περιοδεῖα
>	>	>	28	>	ἐπανασυνήτησε	> συνήτησε διὰ δευτέραν φοράν
>	124	>	6	>	Παρά δὲ τὸ	> Παρὰ τὸ
>	>	>	11	>	ὀρθοθέντων	> ὀρθωθειῶν
>	>	>	21	>	Ἄγυά	> Ἄγυιά
>	>	>	34	>	Ἄρματωλοῦς	> Ἄρματωλοῦς
>	>	>	38	>	τίς	> τῆς
>	>	>	42	>	Γυδεῶν	> Γεδεῶν
>	>	>	43 (ὑποσ).	>	Σοφρωνίου	> Σωφρονίου

ΤΕΥΧΟΣ 83ον

Σελ.	555	στιχ.	17	ἢ λέξις	διεγείρη ν' ἀναγνωσθῆ	διεγείρει
>	556	>	42	>	τῆ ψυχῆ	> τὴν ψυχὴν
>	558	>	15	>	ἄγχος	> ἄγχος
>	560	>	1	>	εἰς	> εἰς
>	561	>	20	>	προετοιμάσει	> προετοιμάση
>	>	>	42	>	προεχόντος	> προεχόντως
>	562	>	1	>	ἄταυστος	> ἄταυστον
>	>	>	20	>	Μοναχικαῦ	> Μοναχικοῦ
>	>	>	24	>	τοῦ	> τοῦς

Τὰ ἀνωτέρω τυπογραφικὰ λάθη μετεφέρθησαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνατύπου τῆς ἀνωτέρω μελέτης (Ἰωάννινα, 1959).

